

31079

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

A.HİLAL ÇUBUKÇU

KÂTİBİ VE GAZELLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Yöneticisi
Prof.Dr.Ömer OKUMUŞ

Y.S. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DEĞERLENDİRME MERKEZİ

ERZURUM-1994

İÇİNDEKİLER

ÖZET

ABSTRACT

ÖNSÖZ

TRANSKRİPSİYON

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

BİRİNCİ BÖLÜM

YAZMA NÜSHALARIN TAVSİFİ

YAZMA NÜSHALARIN İMLA ÖZELLİKLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

KATİBİ-İ NİŞABURÎ, HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

VEZİN VE KAFİYE FİHRİSTİ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÂTİBÎ VE GAZELLERİ

Hilâl Çubukçu

Danışman: Prof.Dr.Ömer Okumuş

1994

Jüri: Prof.Dr.Ömer Okumuş

Prof.Dr.Sâime İ.Savi

"Kâtibî ve Gazelleri" adındaki bu çalışmada amaç, Kâtibî'nin hayatını incelemek, gazellerini üç ayrı nüshada karşılaştırmak sûretiyle en doğru metni ortaya koymaktır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki iki, Topkapı Sarayındaki bir nüshanın tavsîfi ve imlâ özellikleri bulunmaktadır. İkinci bölümde Kâtibî'nin kısaca hayatı, edebî kişiliği ve eserleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise metin ve onunla ilgili fihrist yer almaktadır.

Metin hazırlanırken İstanbul Üniv. Kütüphanesindeki bir nüshaya esas alınmıştır. Bu nüshadaki eksiklik ve yanlışlıklar diğer nüshalarla karşılaştırılmak sûretiyle bulunmuş ve düzeltilmiştir. Metnin sonunda ise alfabetik sıraya göre gazellerin vezin ve kâfiye fihristi verilmiştir .

ABSTRACT

MASTER THESIS

KATİBÎ AND HIS GAZELS

Hilâl Çubukçu

Supervisor: Prof.Dr.Ömer Okumuş
1994

Jury : Prof.Dr.Ömer Okumuş
Prof.Dr.Sâime İ.Sâvi

This study attempts to investigate the true life-story of Kâtibi, to compare and contrast his several gazels published in three different editions in order to compile on gareeable text.

It is composed of three chapters. In the first chapter I have given the description and ortographic characteristics of the three different editions, two of which are obtainable at the Library of the University of İstanbul and the other at Topkapı, Palace Museum. The second chapter gives a brief life-story of the poet with main emphasis on his scholarly side and works. In the third and last chapter the texts of the gazels are followed by an index.

One of the editions available at the University of İstanbul has been taken as a main text for comparison. The missing words and phrases have been filled and the mistakes have been corrected with reference to other editions. The index includes the meter and rhyming lines in alphabetical order.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Timurlular devrinin tanınmış şâirlerinden Kâtibî-i Nişâburî ve gazellerini içermektedir. Kâtibî'nin hayatı hakkında daha önce geniş incelemelerde bulunulduğu için burada bu husûsa özet olarak yer verildi.

Birinci bölümde yazma nüshaların tavsîfi ve imlâ özellikleri, ikinci bölümde Kâtibî'nin hayatı ve edebi kişiliği, üçüncü bölümde ise metin ve onunla ilgili vezin ve kâfiye fihristi bulunmaktadır.

Metin neşre hazırlanırken İstanbul Üniversite Kütüphanesindeki iki ayrı nüshadan faydalanıldı. İmlâ, yazı ve asla uygunluğu bakımından esas alınan nüsha "Ü₁", diğeri "Ü₂", Topkapı Sarayındaki "T" harfleriyle gösterildi.

Metnin sağ tarafında verilen numaralar, esas alınan bu nüshanın varak numarasıdır, soldaki latin harfli rakamlar ise sayfadaki satırı göstermek için kullanılmıştır.

Mümkün olduğu kadar dikkat ve itinâ ile hazırlanmasına gayret edilen bu çalışmada, elbette bazı yanlış ve eksikliklere rastlanacaktır.

Bu çalışmada yardımlarını esirgemeyen Prof.Dr.Ömer Okumuş ve Prof.Dr.Sâime İ.Sâvi hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca çalışmamda sonuna kadar yardımlarını esirgemeyen Arş.Gör.Veyis Değirmençay'a ve diğer bölüm hocalarıma teşekkürlerimi arz ederim.

Hilâl Çubukçu

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmada Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedi-
sinde kullanılmakta olan transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır.

đ ض	ğ غ	ħ ح
ħ خ	ķ ی	ñ ك
s ث	s ص	t ط
z ذ	z ض	z ظ
‘ ع	’ ء	^ Uzatma işâreti

Arapça, Farsça asıllı özel isimlerin okunuşunda müs-
teşrik telaffuzundan özellikle kaçınılmış ve Türkçe söyleyiş
esâs alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA VE KISALTMALAR

Ateş (Ahmet), İstanbul Kütüphanelerinde Farsça Manzum Eserler I, İstanbul, 1968.

Behiştî (Muhammed), Ferheng-i Şabâ Fârsî, Tahran, 1969.

Devletşah (b. 'Alâud-devle Bahtişâh el-Çazî), Tezkiretü's-şu'arâ, nşr. Muhammed 'Abbâsî, Tahran, 1337 h.ş.

_____ Tezkire-i Devletşâh, çev.Necati Iugal, II, Ankara,1967.

Dihhudâ ('Ali Ekber), Luğat-nâme, Periyodik nu. 34, Tahran 1336 h.ş.

Ete (Herman), Târih-i Edebiyât-ı Fârsî, trc. Rızâ Zâde Şafağ.

İslâm Ansiklopedisi M.E. Basımevi İstanbul 1967.

Karatay (F.Ethem), Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğu, İstanbul, 1961.

Kiyâ(Zehrâ-yi Hânleri),Ferheng-i Edebiyât-ı Farsî,Tahran 1348

Mu'in(Muhammed),Ferheng-i Farsî,I-VI,Tahran 1963-1973

961

Nevâî(Ali Şîr),Mecâlisün-nefâis,nşr.Suyimâ Ganieva,Taşkent 1961

Râzî (Emin Ahmet), Heft İklim, nşr. Cevad Fâzıl, I-III, Tahran, tsz.

Şafâ (Zebihullah), Târih-i Edebiyat der İrân, I-IV, Tahran, 1347-1356 h.ş.

Şâd (Muhammed Râdişâh), Ferheng-i Anenderâc, nşr. Muhammed De- bir Siyâkî, I-VII, Tahran 1335 h.ş.

Şükün (Ziyâ), Farsça-Türkçe Luğat, I-III, İstanbul 1984.

Şustari (Nurullah b. Şerfü'l-Hüseyn) Mecâlisü'l-mü'minin, 1055 h.

Ievend (Ağâh Sırrı) Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara 1984.

DİĞER KISALTMALAR

b.	: ibn (ođul)
c.	: cilt
çev.	: çeviri
h	: hicri
hş	: hicri şemsi
metin	: bu çalıřmanın metin kısmı
nşr	: neşreden
nu.	: numara
ölm.	: ölümi
s.	: sayfa
tsz.	: tarihsiz
v.	: varak
v.b.	: ve benzerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Yazma Nüshaların Tavsifi

Ü₁ nüshası, İstanbul Üniversite Kütüphanesi FV 504 numarada yer almaktadır. Basma yaldızlı, iri şemseli ve köşebentli, iç tarafı kırmızı kaplı, kahverengi güzel bir cilt içindedir. 291 yaprak, 12,8 x 20,4 (8 x 13,6)cm. ebadında, siyah ve yaldız cetvel içinde, ortada 17, kenarda 10 satırlıdır. Muntazam hattat nesta'liki yazı ile yazılmıştır. Söz başları kırmızı ve mavidir. Her kısmın başında güzel bir serlevha vardır. İstinsah kaydı 3 safer 867 h. yılında, pazartesi günü Sultan 'Ali tarafından yapılmıştır.

Ü₂ nüshası, Üniversite kütüphanesi FV 1322 numarada yer almaktadır. Yeşil kadife kaplı yarı meşin bir cilt içindedir. 334 yaprak, 14 x 25 (8,5 x 15,4)cm. ebadında, mavi, siyah ve yaldız cetvel içinde 19 satırlı, iri harflidir, açık hattat nesta'liki yazı ile yazılmıştır. Başlıca kısımlarının başında güzel bir serlevha vardır. İstinsah kaydı 30 safer 393 h. yılında, çarşamba günü Sultan Hasan tarafından yapılmıştır.

T nüshası, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 658 R. 990 numarada yer almaktadır. Aharlı kağıt. 280 mm boy ve 125 mm eninde 338 yapraktır. Sahifede talikle 2 sütun üzere 75 mm. uzunlukta 17 satır bulunmaktadır. 887 (1482) recebinde istinsah edilmiştir. Zahriye ve iki ünvan sahifesi ve iki serlevha müzehhep, sözbaşları ve cetveller yaldızlıdır. Miklep yaldızlı şemse ve köşelikli siyah deri ciltlidir, kapakların içi oyma şemselidir.

Yazma Nüshaların İmlâ Özellikleri

Ü₁ nüshası dışında diğer nüshalarda ج harfi belirtilmemiştir. (Ü₂ v 84^b/1 جند , Ü₁ v 72^b/1 جند)

گذر kelimesi Ü₁ nüshasında کدر , T nüshasında لذر şeklinde yazılmıştır. (Ü₁ v 73^a/12, T 4. gazel)

س harfi, özellikle Ü₂ nüshasında altına konulan üç nokta ile belirtilmiştir. (Ü₂ v 84^b/2)

T nüshasında ی harfi ي şeklinde yazılmıştır. (T 31. gazel/5 دلي)

ya-yı muhatab ve ya-yı vahdetler bazen (ء) şeklinde yazılmıştır. (Ü₁ v 92^a/4 هر خانه)

به ön edatı isim ve ismin yerine geçen kelimelere çoğunlukla bitişik, bazen ayrı yazılmıştır. (Ü₁ ve 91^b/17

به تیر ; بروی Ü₁ 89^b/10)

Nüshalarda گ harfi belirtilmemiş, Ü₁ nüshasında bazen küçük bir işaretle belirtilmiştir. (Ü₁ v 135^b/4 تا خوابگاه)

Fiillerin başına gelen می edatı T nüshasında bazen ayrı, Ü₁ ve Ü₂ nüshasında bütüştür yazılmıştır. (Ü₁ v 85^a/15; Ü₂ v 97^a/8)

Fiillerin başına gelen ب ve ن edatları bazen ayrı, bazen bitişik yazılmıştır. (Ü₂ v 84^b/10 نه بندند , Ü₁ v 72^b/10 نیندند)

Ek fiil olan است bazen elifli, bazen elifsiz yazılmıştır. (Ü₁ v 81^b/9 بسیارست ; Ü₁ v 90^b/9 جامع است)

İKİNCİ BÖLÜM

KATİBİ-İ NİŞÂBURİ

DOĞUMU

Mevlânâ¹ Şemsuddîn² Muhammed b. Abdullah Kâtibi-i Nişâburî İran'ın H. 9. asır büyük şâirlerindedir. Devletşâh'ın Tezkiretü's-şu'ara'sında Kâtibî'nin Bedr-i Şirvânî'ye hitâben söylediği beyitte mahlası da yer almaktadır.

لقب کاتبی نام ای بدر اما
محمد رسید اسم از آسمانم
ما نام باعد محمد تو بدری
بانگت سباهات بر درانم³

Devletşâh, doğum yerinin Nişâbur ve Turşiz⁴ arasındaki Turşiz'e bağlı Tarak-ı Verâveş adlı köy olduğunu belirtmiştir.

Tezkirelerde bazen Nişâburî, bazen Türşizî denmesi bizzat bu sebeptendir. Fakat o şiiirlerinde intisâbını Nişâbur olarak belirtmektedir. Gül redifli kasidesinde olduğu gibi:

همچو عطار از گلستان نیابرم ولسی
خار محرای نفا برم من و عطار گل

"Kâtibî" mahlası, hayatının ilk dönemlerinde güzel yazı yazmayı öğrenmesi ve iyi bir hattat olması sebebiyle verilmiştir.⁶

1. Mecâlisü'n-nefâis, s.10; Devletşâh, s.381; Heft iklim II,259 Mecâli sül-mü'minin, s.501.

2. Luğatnâme, s.60; Şafa VI, 233.

3. "Ey Bedr, Kâtibî lakâbım vardır, fakat gökten bana Muhammed ismi ulaştı. Benim adım Muhammeddir, sen ise Bedirsin. Seni şehâdet parmağıyla parça parça ederim. (Devletşâh, s.424).

4. Turşiz, Horasan'da "Keşmir" isimli eski bir şehir.

5. "Ben de Attar gibi Nişâbur gülistanımdanım, fakat ben Nişâbur sahrasının dikenini, Attar gülüdür" (Mecâlisü'l-mü'minin, s.501).

6. Devletşâh, s.327.

Şair Herat'tan sonra Estarâbad'a, oradan da Mâzenderôn, Gîlan ve Şirvan'a gitmiş, Şirvanşah Minûcihr için birkaç met-hiye söylemiş, Emir Şeyh İbrahim-î Şirvânî (ölm. 820/1417)nin himâyesinde kalmıştır. Kaynaklar onun bu zattan önemli miktarda mükâfat aldığını ifade etmektedir.

باز با مد برک آمد جانب گلزار گل همجو نرگس گشت منظور او لوالبمار گل¹

Şirvan'dan Tebriz'e gitmiş, İskender b. Karayusuf (823-841/1420-1437) için güzel bir kaside söylemiştir.

Tebriz'den sonra İsfahan'a gitmiş, orada devrin tanınmış sûfi ve bilgini Hâce Şâinu'd-din Ali b. Muhammed Türke (ölm. 835/1431) nin hizmetine girmiş, sohbetlerine iştirâk etmiş, kendisinden tasavvufla ilgili bilgiler öğrenmiştir. Bir süre sonra kendini inzivaya ve sûfiyâne bir hayata vermiş, Irak'tan Estarâbad'a dönmüş, oraya yerleşmiştir. Buradaki inziva döneminde Mahzenü'l-esrâr'a bir nazîre yazmıştır. Bazı kaynaklara göre, 838/1434², bazılarına göre ise 839/1435³ de vebâ salgınından vefat etmiştir. Mezarı, Estarâbat'da İmam Zâde-i Ma'sum'un kabrinin yakınındadır.⁴

Kaynaklarda babasının adı dışında ailesinden söz edilmemektedir. Sadece "Dehbâb" isimli eserini oğlu inâyet için yazdığı bilinmektedir.

-
1. "Gül yine bezenmiş bir halde gülistana geldi. Nergis gibi basiret sahiplerine gözüktü". (Devletşâh, s.383; Mecâli su'l-Mü'minîn, s.501)
 2. Türk Edebiyatı Tarihi I, 227.
 3. Devletşâh, s.389, Mecâlis ul-Mü'minîn s. 501
 4. Devletşâh, s.391, Şafa IV, 237.

GENÇLİĞİ VE ÖĞRENİMİ

Kâtibî'nin gençlik yılları doğum yerinde geçmiştir. Şiirlerinden anlaşıldığı üzere zamanının ilim ve fânlerini öğrenmiş, özellikle edebî ilimlerde başarılı olmuştur. 9. asrın önemli şâirleri ve sanatkarlarından Sîmi-i Nişâburî, onun Nişâbur'daki hocalarındandır. Kâtibî'nin hat ve şiirdeki süratli ilerleyişi sebebiyle, hocası tarafından kiskanıldığını, aralarının açıldığını ve bu yüzden Herat'a gittiğini söylerler.¹ Bu genellikle tezkire yazarlarının sözüdür. Şiirlerinden Kâtibî ve Sîmi arasında bir kin olduğu ve Kâtibî'nin son zamanlarında Nişâbur'dan Meşhed'e göçen Sîmi'yi kendi şiirlerini çalmakla suçladığı anlaşılmaktadır.

میان شهر نیشابور سیمی چو اشعار ملیح کاتبی دید
بمشهد رفت و بر نام خودش بست نمک خورد و نمکدان را بدزدید

2

Timurlu Şehzâde Baysungur (ölm. 837/1443) için met-hiyeler söyleyen şair, şehzâde ile görüşmüş, Baysungur Kemâluddin İsmâ'il'in matla' beyti

سزد که تا جور آید ببویستان نرگس که هست در چمن و باغ مرزبان نرگی

1. Mecâlisu'l-Lü'minîn, s.501, Şafâ IV, 234.
2. Nişâbur'da Sîmi Kâtibî'nin güzel şiirlerini görünce Meşhed'e gitti ve kendi adına söyledi, (Şafâ IV, 234, 235) nakzî olarak etti.
3. "Nergis boştana başı taçlı olarak gelse değer, çünkü o çimen ve bağda hâkimdir" (Şafâ IV, 235)

olan "nergis" redifli kasidesine Kâtibî'nin nazire yazmasını istemiştir. Kâtibî de aşağıdaki beyitle başlayan kasidesini söylemiştir.

بتخت باغ ز جم می بعد نشان نرگس
که جام دارد نست و درم نشان نرگس¹

Kaside beğenilmiş, fakat bazılarının kıskançlık duygularının kabarmasına sebep olmuştur. Bu durum şâirin Herat'tan ayrılmasına sebep gösterilmektedir, fakat Şafa, bunun sebep olmayacağını ileri sürmektedir.²

EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Timurlular devri şiirinin özellikleri Kâtibî'nin eserlerinde de görülmektedir. Özellikle o dönem şiirinin özelliklerinden olan çok sanat kullanma ve ağır bir dille şiir söyleme tarzı dikkati çekmektedir. Bazı tezkirelerde onun için "şâirlerin önderi", "zamanın emsalsizi" gibi tanımlamalarda bulunulmuştur.³ Bunun yanında mânaya sanattan daha çok önem veren ediplerce tenkid edilmiştir .

Şâirin gül, nergis, şikûfe, rihte, benefşe, lâle, bahar, güvher, dest, kalem, subh vb. redifler kullanması ve zü'l-bahreyn, zü'l-kâfiye-teyn tarzında manzumeler yazması, onun sanatlı şiir söyleme özelliğini ortaya koymaktadır. Diğer nazım şekillerine nazaran kasîde ve gazelleri daha çok beğenilmiştir.⁴ Kasîde ve mesnevilerinde diğer lafzî sanatlar da dikkati çekmektedir.

1. "Bağın tahtında nergis Cem'den haber verir. O nergis ki elinde kadeh vardır ve akçe dağıtır" (Şafâ IV, 235)

2. Şafâ IV, 235.

3. Mecâli'sün-nefâis, s.11, Devletşâh, s.381.

4. Mecâlisü'n-nefâis, s.11.

Gülgen-i ebrâr mesnevisini, Nizâmî'nin Mahzenü'l-es-rârına, ayrıca Kemâluddîn İsmâ'il'in "nergis" redifli kasidesine aynı redif ve aynı isimle nazîre yazmıştır. Selmân-ı Sâveci'nin Hürşid-u cemşid, Hâcû-yi Kirmânî'nin Humâ-yi humâyun isimli eserlerini Mecmaü'l-bahreyn adlı eserinde ve Sa'dî'nin Bostanı'ni da Dehnâmesi'nde taklid etmiştir.

Mevlânâ Zâhidi, Kâtibi'nin Dehbâbı'na, Şevki-i Yezdî ve Mevlânâ Abdal onun "gül" redifli kasidesine, Mevlânâ Ahmedî ve Vâsifî, şâirin şutur hücre iltizamlı kasidesine nazîre yazmışlardır.

ESERLERİ

Şâir, şiire küçük yaşlarda başlamış ve hayatının son yıllarına kadar bunu sürdürmüştür. Eserlerinden anlaşıldığı üzere zamanının çoğunu şiir söylemekle geçirmiştir. Bizzat te'lif ettiği eserleri yanında kendinden önceki üstadların eserlerine nazîre yazdığı da olmuştur.¹

Eserleri:

1- Dîvân: Allâh-u Teâlâ'ya hamd, na't-ı peygamber, hocası Sâinu'd-dine sitâyış, Timur, Şâhruh, Mîrzâ Baysungur, Mîrzâ Sultan İbrahim, Sultan Halîl, Şîrvan emirlerinin bazısının ve kendi devrinin meşhurlarından bir kısmının methi hakkındaki kasidelerden, kafiyesi düzenle tertiplenmiş gazellerden, kıtalardan, rubâilerden, muammâlardan oluşmaktadır, şöyle başlar:

1. Şafâ IV 237

ای گل آدم بخر جان مخر ساخته
خاک ره را کیمیای مهر تو زر ساخته

2- Hamse: Gülşen-i ebrâr, Mecmaü'l-bahreyn, Kitâb-ı dehbâb, Kitâb-ı sinâme, Kitâb-ı dilrubâ mesnevilerini ihtiva eder.

a- Gülşen-i ebrâr: Nizâmî'nin Mağzenü'l-esrâr'ına nazîre olarak yazılmış olan küçük, dini, ahlâki düşünce ve öğütleri içine alan bir mesnevidir¹, şöyle başlar:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ تاج کلامت و کلام قدیم

b- Mecmaü'l-bahreyn: Kısa bir girişten sonra, mesnevi şeklinde bir eserdir. Bütün eser iki bahirden, yani hem remel, hem münserih bahirlerinden okunabildiği için Kâtibî ona bu adı vermiştir.

Konusu aşk olan bu mesneviye, Nâzîr ve Manzûr adını taşıyan iki kahramanın adından alınarak, Nâzîr u Manzûr adı da verilmektedir,² şöyle başlar:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ بِالْحَوْلِ وَالْقُوَّةِ مَدَامَ اَزْ حَضْرَتِ
ای عده از قدرت تو ما و طین نوحه دیباجه دنیا و دین

c- Kitâb-ı Dehbâb: Kâtibî'nin oğlu 'Înâyat için yazmış olduğu ahlâki öğüt ve hikâyeleri içine alan bir mesnevidir. On bölümden meydana gelen bu esere bundan dolayı Dehbâb denilmiştir. Cinâs veya tecnîs denilen sanat kullanıldığından Tecnîsât adı da verilmektedir, şöyle başlar:

1. Şafâ IV, 238, Ateş, s.342.

2. Ateş, s.342.

ای برحمت در دو عالم کار ساز جمله عالم را برحمت کار ساز . . .

I

—Kitab-ı Sînâme : otuz tasavvufi aşk mektubundan meydana gelmiş olan bir mesnevidir. Aşklarından bahsedilen Muhibb u Maḥbub adlı iki kahramandan dolayı, buna Muhibb u Maḥbub adı da verilmektedir. Ayrıca Dilguşâ nâme de denilmektedir, şöyle başlar:

زهی سی نامه ام نامی ز نامت حدیثم حرفی از جزو کلامت . . .

e- Kîṭâb-ı Dilrubâ: Yemen padişahı Kubâd ile vezirinden bahseden temsîlî bir mesnevidir.² Kâtibî, giriş bölümünde, bu eseri uzun zaman sonra Gîlan'a geri döndüğünde yazdığını, o zaman Gîlan hükümdarı Riza'nın (Kâr Kiyâ Riza Kiyâ, ölümü 829=1426) yeni ölmüş olduğunu söyler ve eserini onun oğlu Emir Kiya'ya (Mîr Sayyid Muhammed) ithaf eder.

3- Behrâm u Gülendâm: Kâtibî'nin manzum bir mesnevisidir. Buna Behramnâme ya da Gülârâm da denilmektedir.³

4- Hüsn-ü Aşk: Latif bir mesnevidir.

1. Ateş, s.342.

2. Şafâ, IV, 238, Ateş, s.342-343.

3. Kamûsu'l-a'lâm, s.3807.

- 5- Leylâ u Mecnûn: Bu eserden eski kaynaklarda söz edilmemektedir. Ağah Sırrı Levend, Kâtibî'nin bu mesnevisinin tek nüshasının Petersburg'da (st. Petersburg Catalogue p. 336) olduğunu yazmaktadır.¹
- 6- Târih-i Yemîni: Kâtibî'nin bu eseri hakkında Herman Ete Tarih-i Edebiyât-ı Fârsî adlı eserinde şunları yazmaktadır. "Kâtibî'nin şiirlerinden başka Sultan Mahmud dönemini anlatan Târih-i Yemîni adıyla bir eseri de vardır. Bunu Ütbî'nin arapça telif ettiği Târîh-ı Yemîni ile karıştırmamak gerekir."²

1. Ete s.80

2. Ete s.38

فی الغزلیات

۱

72b آفاق پر صداست ز کوه گناه ما کوه گناه چند بود سنگ راه ما
 بودیم همچو ناله همه عمر در خطا موی سفید بن و درون سیاه ما
 ای باد عشق مشعلۀ عقل را بسکش ما را بر است روشنی برق آه ما
 یارب بحق کعبه که سنگ بتان حرص در زمزم عدم فکن از قبلگاه ما
 بر شهر بند دنی و عقبی چه اعتماد گر در بحار فضل تو نبود شناه ما 5
 ما را به اره چون زکریا حواله ساز گر جز حصار لطف تو باشد پناه ما
 لشکر ضعیف و معرکه پر شمنست لیک داریم دل قوی چو تویی پانشاه ما
 جز نامه سیاه نداریم کاتبی منکر مشو که لوح و قلم شد گواه ما

۲

وله ایضا

امید برک ز یارست بسی نوایانرا که از کریم طعمها بود گدایانرا 10
 بحکم عقل نبندند دیده اهل نظر ز محتسب نبود فکر پارسایانرا
 شب وصال ازو حال جان و دل پرسم که روز عید پرسند آشنایانرا
 فتاده اند بخاک ره آن دو زلف مدام جز این طریق نباعد شکسته پایانرا
 چنان بوصف رخس کاتبی سخن بر گفت که آب در دهن آمد سخن سرایانرا

5 گریه: جز 6// ما را 000 سازید: ما چو اره چون زکریا حواله سازت //

در نسخه مصراعهای دوم بیتهای پنجم و ششم باهمدیگر عوض می باشد // 13

فتاده اند 000 مدام: فتاده اند بخاک ره آن دو زلفت ماه // بر 5: تریه

ایضاله

۷۳a ای دل ز عقل و صبر و جان در عشق عا رأید مرا
 هر دم با مید فنا پیمانۀ زهری کشم
 * هست از حصار تن مرا هر آه تیر نا و کسی
 یارب که باغ عمر و جان یکدم نبینم بی خزان
 هر روز دور از یار خود روز شماری باشدم
 ** گر قابض جانرا فتد بر جوب تا بستم نظر
 هر ریک و سنگ تربتم لعلی و مرجانی شود
 چشم چو کاغد شد سفید از رنج دوری کاتبی

من عاشق دیوانه ام اینها چه کار آید مرا
 خوش شربت می دارم بکف گر سازگار آید مرا
 من از برون می نالم و تیر از حصار آید مرا
 5 گر با وجود گلرخان باد بهار آید مرا
 طرحی که من افکنده ام زین بیشمار آید مرا
 افغان کنان از پی دوان سوی مزار آید مرا
 آن آفتاب از که گهی سوی مزار آید مرا
 ای کاش خط یا کاغد از نزد یار آید مرا

وله

۱0 ای رفته بباد از هوس موی تو سرها
 چون دیده دریا دل ما هر که ترا دید
 دل خواند رخت را مه و جان دیده روشن
 بردی ز تن آرام و قرار و دل و دینم
 در عشق تو از خیل خرد دیده بستم
 آه جگرم را دل صد پاره رفیقست
 رو کاتبی از هشت در روضه میندیش

وی خون شده از نافه خط تو جگرها
 گریان شد و در پای تو افکند گهرها
 یکسان نبود در دم نظاره نظرها
 جان نیز عجب گر نبی همجو دگرها
 15 بر لشکر بیگانه ببندند گذرها
 زان گونه که با آتش سوزنده شررها
 خوش با سنگ آن کوی در آ از همه درها

* این بیت در نسخه ۱۰۱ موجود نیست // 5 با د۱۰: یا د۱۰: بوی ۳ // * این بیت در

نسخه ۱۰۱ و ۱۰۲ موجود نیست // 8 مرجانی ۱۰: یا قوتی ۱۰ // 9 کاش ۱۰: کاج ۱۰ // کاغدی ۱۰: قاصدی

۱۰ // ۱۰۱ تن ۱۰: دل ۱۰ // ۱۵ کدر ۱۰: گذر ۱۰

<p>چه غم زخم شکنانست و بسی سبویی ما که کوه را بکند باد تند خوبی ما چه چاره چون نکند سود چاره جویی ما فرست ابر کرم را بخرقه شویی ما 5 بروزگار جوانسی سفید رویی ما چه نستها که برند از ترنج بویی ما</p>	<p>ستاده خضر به آب حیات در ره عشق خرد ز سنگ دلانست و عشق میگوید بغیر تیغ چو آب تو چاره ما نیست چو لاله خرقة ما داغ می بسی دارد شد استخوان تن ما چو موی و بس عجبت گر این ترنج سخن کاتبی بمصر برند</p>
--	---

<p>سراج القلوبست نام این غزل را بمحراب خواند امام این غزل را 10 لطیفان دار السلام این غزل را غزالان هند و غلام این غزل را نویسند در صبح و شام این غزل را نویسند بر گرد جام این غزل را</p>	<p>بروی تو کردم تمام این غزل را ز ابرویت گفتم که چون سوره نون ز کوی تو بستم خیالی که جویند ز ترکان چشم تو گفتم که گردد بمهر مه روی و سودای مهـرت بگو کاتبی ز آن خط و لب که مستان</p>
--	---

<p>15 نیستم بنده ات آخر بخدا بخش مرا در طلبکاری خود قوت پسا بخش مرا لطف فرما و دگر درد و بلا بخش مرا</p>	<p>برو ای عقل و بدان خوب لقا بخش مرا ای که از نزد خودم دور فکندی بفراق غم و اندوه ز حد بیش گرم فرمودی</p>
--	---

۱۰ جویند T انا: خوانند ر۱ / لطیفان T انا: مقیمان R۱ / ۱۲ مهـرت انا: مویت R۱: زلفت T //
 در نسخه R۱ کلمهای خط و لب با همدیگر عوضی می باشد // * این بیت در نسخه R۱ نیست

در شب فرقت گیسوی تو تا کی پیجم
 هرچه خواهد دل من لطف نمايت كرمست
 بنما روی صفا بخش و صفا بخش مرا
 کاتبی چند بناموس و به هستی گفتم
 نیست حاجت بتو گفتن که چها بخش مرا
 بارها گفته ام بخش مرا بخش مرا

۱۰

ایضاله

بمسجودی که بست از مهر این نه طاق مینا را
 برو هر دم ز ما آن سرو ما چون شاخ نورسته
 5 که جزا بروی آن مه نیست محرابی دگر ما را
 ز گرداگرد او در دم برون آریم سرها را
 ز بستان سرو را خواهیم کندن بیش آن قامت
 عزیز من نباید در وفا کمتر ز زن بسودن
 اگر صد جای خواهد کرد محکم در زمین پا را
 که جان رفت و نرفت از دل غم یوسف زلیخا را
 فکند آتش بخرمن پای تا سر اهل سودا را
 پریشان کرد بر رخ شمع ما ای کاتبی زلفش

۱۱

وله

۱۰

74b بمن فراق فزون داد سینه سوزی را
 کشند بسی گهنم آن دو چشم نیمه روز
 ز تنگ سال چه نقصان فراخ روزی را
 ببین کرشمه ترکان نیسم روزی را
 گرفت شمع رهی انجمن فر روزی را
 خیال روی تو در جان و دل فکند آتش
 چو ره روی که کند درد خرقة دوزی را
 مدام تیر تو دوزد دل مرا برهم
 حدیث من شنو ای کاتبی و عاشق شو
 15 ز خانه سوخته آموز خانه سوزی را

۱۲

وله ایضا

پوشید زلف یار دو رخ گفتمش کشا نگفاد روی و گفت که ایام بیننا

9 ما آیت: من یثا//2/ببین یثا: بان آیت//17/ایام بیننا آیت: ایام و بیننا یثا:

ایام گل 3

دارد مدام تشنه لبانرا به آب روی
 مبرفت تیر او دل من بانگ زد ز پی
 هستم چو کوه پشت قوی از صدای عشق
 دشمن چه غم که نیک گدایان او نگفت
 چون آه کاتبی بفلک رفت یار گفت
 آن چشمه حیات نکو میروود بمما
 کین خانه جای تست کجا میروی بیما
 هر دم بکوش کاش صد آید از این صدا
 گویند در عقب بدی میر و پادشا
 5 آه ستاره سوخته را بین که شد کجا

۱۳

وله

بیا با نست خون خور عشق و از هم دور منزلها
 چه نالی طاقتی پیش آرای دل کا ندرین دای
 چو محصول دو عالم عاقبت بی حاصلی آمد
 درین دریا که کمتر قطره اش تیغست غوژکن
 زدوران نیست مشکله بسی مخمور را در دل
 سخن ای کاتبی از روی آتش رنگ ساقی گو
 درین ره کعبه جویا ترا رود بر باد محملها
 فتاده از بس طپیدن ره روانرا چون جرمدلها
 بی تحصیل علم عاشقی دریا ز حاصلها
 10 که سرهای نهنگان بی بدن بینی بسا حلها
 بیا ساقی بده باده که گردد حل مشکله
 کف اشعار جگر سوز تو باشد شمع محفلها

۱۴

ایضاله

75a تا عشق فرود آمده در منظره ما
 عد سینه ما پنجره از زخم و لیکن
 ای عشق دراز چپ و از راستکه با عقل
 کس نیست خریدار رخ زرد درین شهر
 صندوق فلک گر نبود یار شهیدان
 از مجره سینه بجز دود ندیدم
 از عرش گنشتت سر کنگره ما
 15 مد قصر برد روشنی از پنجره ما
 قلبند همه میمنه و میسره ما
 یارب ز چه کانت زرنا سره ما
 چون شمع بسوزد بسر مقبره ما
 خاکستر دوزخ به ازین مجره ما

۱ لبانرا ۲ لبان: نانرا / آن ۳ لبان: از ۴ کلمه دل در نسخه آموجود نیست //

۱۶ قلبند ۳ لبان: قبله است ۲

ای کاتبی افلاک عجب نیست که کویند یک نقطه کلک تو و نه دایره ما

۱۵
ایضاله

چون شفق از دور هر دم سرخ بینم دیده را نیست رحمت ذره این چرخ بر گردیده را
عالمی از عشق خوشتر نیست ای دل عشق و روز اصل صد عالم عمر یک پند عالم دیده را
یار میگوید که بیمار من از پیرش گذشت از کجا معلوم کرد این حال نا پرسیده را 5
جرم بی او زیستن دارم ولی شادم ز وصل غم نباشد از گنه در حشر آمرزیده را
کاتبی خوش نیست جز با معنی رنگین خاص زانکه بلبل دوست میدارد گل ناچیده را

۱۶

وله

خود رفتم و عاشق شدم آن گیسوی پرتا برآ چون ماهی کو افکند بر حلق خود قلاب را
آمد نشان عاشقی اشکم که گلگون میسرود دانند ماهی گفته شد چون سرخ بینند آبرآ 10
چون سجده آرام بیش تو مکن درآ بروچین بسی هر که نمازی میکنم بر هم مزین محراب را
تا دور افتد از تو دل خوارند جسم و جان من سلطان چو از تخت افتد نکبت رسد نوآ برآ
آن زلف می پوشد مدام از کاتبی روی ترا ابر سیه پنهان کند از چشمها مهتاب را

۱۷

ایضاله

75b دل که باقی بود با جان و جهانش سالها یاد در عشقش نه زین آمدنه زانوش سالها 15
کعبه عفاقی و هر کس که در راه تو مرد ره روانرا شد نظرگاه استخوانش سالها
آنکه جا یابد چو در بررهگذار قصر تو بر نباید داشت سر ز آن آستانش سالها

۱۴ اصل صد عالم ... دیده را یتا یتا: اصل عالم عمر یک پند عالم دیده را ۷ //

۱۶ آمرزیده یتا یتا: آنرد دیده را ۷ // ۱۱ در ابرو یتا یتا: بر ابرو یتا // ۱۲ رسد آیتا: بود یتا //

۱۳ مهتاب آیتا: محراب یتا // ۱۶ عفاقی یتا: هر عاشقی یتا

شد بدل هجران بوصل و تلخ کامم زان هنوز
 پندگیر ای بلبل از سوسن که با چندین زبان
 زخم خوش گردد ولی ماند نشانش سالها
 یک سخن بیرون نیامد از زبانش سالها
 چون رخت ببندد توان بودن ضمانش سالها

ایضاله

دل برد آن زلف و پوشد نقطه‌های خال را
 همچو مرغ نیم بسمل می‌طیم در خاک و خون
 5 دزد کی خواهد نمودن خانه رمال را
 آنکه او خط خطا بر اهل سودا می‌کشد
 عقل و جان با ابرویت بردند و دل را چشم برد
 در میان خامه آری جای باشد نال را
 از زر مردم چه حاصل کیسه دلال را
 10 کاتبی کی معنی کس شعر را رنگین کند

ایضاله

ذوق خدنگت کز و هست مرا حالها
 جان و دل عاشقان ساخت پریشان بزللف
 نگذرد از جان من گر گذرد سالها
 لیک بگرد آوری بسته میان خالها
 جزو بجزوم گشاد در طلبش فالها
 بر تو شمع رخسار کم طلب ای مرغ روح
 15 گرنه بسوزد ترا آتش او بالها
 هم نفس حال شو چند ازین قالها
 دم بدم ای کاتبی همچو نی افغان مکن

2 بلبل آ: دل آ: نیامد آ: نیاید آ: // 5 نقطه‌های آ: دانه‌های آ: // 6 دمی آ:

: گهی آ: // 8 بردند آ: رفتند آ: // 10 رنگین کنند آ: رنگین اند آ: // 12 ذوق آ:

حالها آ: : ذوق خدنگت کز و هست جان مرا حالها آ: // 14 شد آ: ماند آ: // 15 گره آ: در آ:

- 76a * رفتی و چون خاک ره از پا در آوردی مرا
 گرچه سودای خط و حال کسم در سر نبود
 کعبتین مهر تا در طاس عشق افکنده ام
 اشک من سرخست و رویم زرد تا رفتی ز چشم
 گفته بودی کاتبی آشفته چون موی منست
 در طریق عاشقی نیکو بر آوردی مرا
 عاقبت چون خامه سر در دفتر آوردی مرا
 هر زمان در پیش نقش دیگر آوردی مرا
 5 از سفر کردن بسی سیم و زر آوردی مرا
 آفرین بادت که نیکو بر سر آوردی مرا

- * روز وصل آمد که می جستم بجانش سالها
 * شد بدل هجران بوصل و داغ غم دارم هنوز
 گفته ای در هر قدم صد گشته دارد آن سوار
 کی شوند از تیغ ساقی سیر سر مستان عشق
 عالمی را سوزد آن خورشید بهر روشنی
 هر عزیزی کو براه کعبه زد طبل فنا
 کاتبی زان سرو دارد آب رو یارب که باد
 غم کجا خواهد شد ای دل من ضامنش سالها
 زخم خوش گردد ولی ماند نشانش سالها
 10 این ز من بشنو که بودم در عنانش سالها
 گر شراب اینست نوشیدن توانش سالها
 یک سخن بیرون نیاید از زبانش سالها
 شد نظرگاه عزیزان استخوانش سالها
 بر سر ما سایه سرو روانش سالها

- زاهد که ریخت آب رخ نقل و جام را
 * * * از ضعف زهد قوت می چون رهاندم
 نیکو نگه نداشت حلال و حرام را
 پیوند بگسلم ورع و ننگ و نام را
 15

۸ این غزلها در نسخه ۳ موجود نیست // ۲ چون ۱ ک : همچون ۲ ک // ۸ بجانش ۱ ک : نشانش ۲ ک
 // ۱۱ این بیت در نسخه ۱ ک موجود نیست // ۱۲ عالمی ۰۰۰ روشنی ۱ ک : عالمی را سوزد آن
 خورشید و بهر دوستی ۲ ک // ۱۳ این بیت در نسخه ۳ موجود نیست

محراب ساقیست و دلم بیش او مدام
خوش منزلست این که می و جنگ شد حریف
نقد خزانه دل ما جنس دوزخ است
ای کاتبی بیاد رخ و زلف ساقیان
جون شیشه ایستاده سجود و قیام را
ساقی نگاه دار جو مطرب مقیام را
از ما سلام خادم دار السلام را
آسوده باش و خوش گذر آن صبح و شام را

۲۳

وله

5

76 ط سنگی که او بر من زند جمع آورم در چنگها
تا آن پری پیکر بمن گریست ترک آشتی
آن دلبر محمل نشین جای که محمل می برد
شیدا و عاشق گفته ام و عار دارد زین سخن
از خون دیده دم بدم سرخست روی زرد من
رخسار زردم دم بدم گردید سرخ از خون دل
آهنگها زین بیشتر بودی دلم را راستی
بی مهر آن مه کاتبی از ره روان نتوان
باشد بر آرد دوستی خاک من از آن سنگها
از غایت دیوانگی با خویش دارم جنگها
سیلاب جشم می رود دنبال او فرسنگها
من نامها دارم از او دارد از من ننگها
تا آن پری را دیده ام دارم ز مردم تنگها 10
از یار یکرنگی نشد حاصل مرا زین رنگها
لیکن چو دیدم ابرویش کج شد مرا آهنگها
مرکب اگر گردون بود و انجم بود چون زنگها

۲۴

ایضاله

« سودای آن پری رخ دیوانه ساخت ما را
« کردم بدوست داری شب بسا سکان کویش
ای حور قصر رضوان خشتیست از سرایت
کاری نماند با ما ای عاقلان شمارا 15
صحبت بهم خوش آید یاران آهننارا
تا آن سرا رسیدن خوددار این سرارا

ک من از آن دیوانه: مرا زان ۳ // ۱۲ ابرویش ۳: دلش ۳ // « این غزل در نسخه ۳

موجود نیست // « این بیت در نسخه ۳ موجود نیست

از تیر تو نیارد کس تیزتر پیامی
 آب دهن فکندی بر خاک پا برفتن
 بفرست یاران آن پیک تیز ما را
 آری نبات مصری ریزند توتیا را
 مؤمن کجا تواند منکر شدن لقا را

۲۵
ایضاله

۵ * شبی که ماه رخت شد چراغ خلوت ما
 دمی که از رخ چون مه نقاب برفکنی
 گداخت شمع و نیاورد تاب صحبت ما
 بود بر آمدن آفتاب و دولت ما
 ز باغ خلد بود روزنی بتربت ما
 که دور جمله گنشت و رسید نوبت ما
 که دور جمله گنشت و رسید نوبت ما
 ۴۴ا بکوی عشق در آ کاتبی بطلیل و علم

۱۰ ۲۶
ایضاله

** شمع من بنمای روی چون چراغ خویش را
 هر کجا بودی دمی چون شمع صد جان سوختی
 ناز تو آتش فروزم در دو داغ خویش را
 باش تا من هم برافروزم چراغ خویش را
 از که پرسم اندرین صحرا سراغ خویش را
 بایدش از سر بدر کردن دماغ خویش را
 خازن جنت گذارد هشت بساغ خویش را
 از بهشت کویت ار واقف شود چون کاتبی

۲۷
وله

*** قد خم گفته در چنگ آرم آن زنار گیسو را
 دل از زلف تو بویی بردم میجوید گریز از من
 رسن گرچه دراز افتد گذر بر چنبرست او را
 بتک آیا چه سان باشد که نیکو می بردبورا

۱ پیامی انا : پیایی ۲نا / تیز ما را انا : تیر یا را ۳نا // ۴ این غزل در نسخه T نیست
 ۵ که ... نوبت ما انا : دگر نه پیش تو پیداست قدر و قیمت ما ۶نا // ۷ این غزل در نسخه T
 نیست // ۸ تو انا : سر ۹نا // ۱۰ این غزل در نسخه ۱۱ نیست

نگون شد آستین با ساعدت کرد ار نظر پنهان خدا و ندا که بر گردد نقاب ار پوشد آن رورا
 بجنگ اغیار را باید ز پیش چشم و دل راندن نگه دارید ای مردم ز دشمن برج و بارو را
 بگو ای کاتبی با یار تا خونم نهان ریزد نمی خواهم که بیند دیگری آن چشم و ابرورا

۲۸

ایضاً

کاش میرم چو زنی تیر من بی جان را کز تن مرده نیارند بسرون پیکان را ۵
 لعل دلجوی تو چون چشم من سرگردان میزبا نیست که خونابه دهد مهمان را
 همه دندان طمع از لب لعلت کنند دل من تیر تو خواهد ز خدا در شب و روز
 کاتبی بنده آن زلفش ای باد صبا همچو آن کشته که خواهد بدعا باران را
 بندگان برسان خسرو هندستان را

۲۹

ایضاً

کسی که ماه رخت دید و لعل میگونرا ۷۷۶
 گل جمال ترا نیست رنگ بوی وفا چه احتیاج بگلگونه روی گلگونرا
 هزار شکر که از پاس شهر دل رستم گرفت لشکر عشقت درون و بیرونرا
 دمی که تیر تو گردد ز خونم آلوده بپرهای دلم پاک سازی آن خونرا
 چه عیب اگر سنگ لیلی پرشی روزی سفید روی کنند استخوان مجنونرا ۱۵
 برای خوش که بسی طالبان نعمت و گنج فرو شدند و ندیدند گنج قارونرا
 وصال آن پری ای کاتبی نه افسانه است بخون مرغ دل خود نویس افسونرا

۳ نمی خواهم که انا: نخواهم تا که ۲ // در نسخه ۲ مصراعهای یکم بیتهای

ششم و هفتم با همدیگر عوضی می باشد // ۸ تیر ۲ انا: نیز ۱ انا / شب و روز ۱ انا: شب قدر ۲ انا //

این غزل در نسخه ۲ موجود نیست // ۱۲ بوی وفا ۲ انا: بوی و وفا ۱ انا / روی انا: رنگ // ۲ انا

۱۵ پرشی انا: بپریش ۲ انا

ایضاله

گفته بودی از بدی خواهم جزا دادن ترا
 گرچه هر آزاده می سوزد ز تو در خیر باد
 عاشقان در وقت رفتن زنده چون خواهی گذاشت
 آن دو گیسو دل ز ما بردند می پرسی که برد
 تا نمودی زلف هم چون جم و قد چون الف

دارم امیدی که نیکو پرسیم روز جزا
 بنده را بر عکس آنها سوختی در مرحبا
 رحمتی فرما مرا مگذار از بهر خدا
 نیستی آگه که می آیند دزدان از قفا
 کاتبی بهر دل سرکشته پیدا کرد جا

وله

لبش مقوی اعجاز عیسوی بسا
 اگرچه کشت بشیرین لبی چو فرهادم
 دلا بخط لب یار و نقطه نهنش
 برای آتش حرص آب روی خویش مریز
 دلی که گرد زوایای عقل دارد سیر
 سوار نظم تویی کساتبی درین عرصه

ز تیغ غمزه او پشت من قوی بسا
 مدام با طرب و عیش خسروی بسا
 وصال تار صوری نیست معنوی بسا
 که خاک ره بسر گنج دنیوی بسا
 به گنج زاویه عشق منزوی بسا
 بلند صیت تو ز اشعار پهلوی بسا

ایضاله

مرا آن مهر روشن گفت کز مهرم شوی شیدا
 نهاد از زلف برپای دلم صد بند و میگردد
 چو با فردا افکند امروز دلبر وعده وصلش

هر آن چیزی که آن مه گفت این مه میشود پیدا
 برو هر جا که میخواهی که بندت می نهد برپا
 دلا خواهی تنعم دید در گویش ولی فردا

3 آنها ۱: ازینها ۲ // 6 بهر ۱: ۱ // 9 بشیرین ۲: ۱: شیرین ۳ //

۱۱ مریز ۲: ۱: مبر ۳ // ۱۲ به ۳: ۱: ز ۲ // ۱۵ مهر ۱: ۱: ماه ۲: ۱ // ۱۶ انهد ۲: ۱: نهند ۳

بسی گفتم که بگشایک گره از زلف نگشود او
 بگفت مشتری در پا نیفتد جنس در سوندا
 اگر تیغی زد او ای کاتبی آب رخ خود دان
 نباید تافت رخ گر زانکه صد برسرزندا را

۳۲

وله

* نسبت نمی کنم بحور آن ستوده را
 دیوانه شد دلم که ربودش بغمزه یار
 باور نیایدم بوقفا وعده گر نهد
 هر غم کزو رسد نوم از کهنه خوشتر است
 تا کاتبی ز دانه خالت فتاد دور
 با دیده کس نکرد برابر شنوده را
 عقل جنان بجای نباشد ریوده را 5
 دانا نیازمود بدهر آزموده را
 بهتر بود شراب خم ناگشوده را
 بر باد داد حاصل کشت دروده را

۳۴

وله

** نقد گنجینه این سینه ویرانه ما
 ما چه مرغیم که پا بسته این دامگهیم
 آنکه کاشانه دلها ز غمش ویرانست
 دوش آن شمع ببرسید دل گرم مرا
 78b رغم زهاد که در کینه شدند افسانه
 باز آن مست بستان سر پیمان دارد
 کاتبی به ز خط یار نخواهند نوشت
 مزد دوستی که ز بنیاد کند خانه ما 10
 آسمان از گهر اشک نهد دانه ما
 قدمی رنجه کند کاش بویرانه ما
 این قدر گفت که می سوز بیروانه ما
 همه افسون محبت بود افسانه ما
 ساقیا چیست مگر پر شده پیمانده ما 15
 هیچ طومار برای دل دیوانه ما

۳۵

ایضاله

هرکه نبود بنده از جان دلریای خویش را
 کافری باشد که نشناسد خدای خویش را

«این غزل در نسخه T موجود نیست // «این غزل در نسخه T موجود نیست //

بنا رغم و کاشانه : زخم زک

* اوفتم در پای آن بیگانه‌وش روز وصال
چون دعا گویم رود در تاب و دشنامم دهد
دل ز زلفش تاب‌دور افتاد دارد پیچ و تاب
کاتبی را اگر بریزد خون و میرد در فراق

چون سگی کو باز یابد آشنای خویش را
ای خوشا شاهی که بنوازد گدای خویش را
در سفر دانند مردم قدر جای خویش را
در قیامت زو نجوید خونبهای خویش را

۳۶

وله

5 ** هجر تو بردموز سر این تیره بخت را
شد پوست چون انار مرا خشک بریدن
بیش است زحمت از همه جا پای تخت را
منمای چهره هر نفس آن روی سخت را
چون خانه پاک سوخت پرسید رخسار 10

۳۷

وله

ولیکن ز آب چشم خود فروشد پا بگل ما را
چو تیر غمزه افکندی فرود آمد بدل ما را
که گر آزرده گردد دست تو سازی بحل ملا
برو قاضی که در حجت نمی باید سجل ما را 15
میان مردمان چندین چه می سازد حل ملا

هوایی ساخت در جویای سرد تو دل ما را
ز پیکان تو می‌کردند بسیاری صفت مردم
ز خون خود بشرط آن توان بگنشت در کشتن
بجان و دل خریدم عشق و عقلم میشود مانع
79b ز اشک کاتبی گشت آشکارا سر ما آخر

* این غزل در نسخه ۳ موجود نیست // ۱ یابد ۱ : پرسید ۱۰ // ۱۰ پرسید ۱ :
پرسند ۲ // ۱۱ این غزل در نسخه ۴ موجود نیست // ۱۲ سرد تو آ ۱ : تو سرد ۲ // ۱۴ بحل
۱ : حل ۳ // ۱۵ در ۱ : بی ۲ // ۱۶ چندین ۱ : آنچه ۲

ایضاله

تا بدان دم که گل از کل بدمد چون سرخ آب
 باده لعل اگرت هست و گل خندان روی
 ای جوان کشته این هرزن و رنگ مباح
 روز رفت و شفق از پی همه را هست گذار
 کاتبی گفته رنگین نوت در تبریز

هیچ از ساقی دوران مطالب جز سرخ آب
 بنده تست درین عیش هزاران سرخاب
 ز استخوانست سفید آبش و از خون سرخ آب
 که سفیدست درین کوزه و گاهی سرخ آب 5
 هست معروف که مشهورتر است از سرخاب

وله

چو مست کردی اگر باشدت هوای کباب
 خدنگ غمزه و سوز غم تو میطلبم
 پی خیال تو کردم کباب سینه و دل
 ترا برای جگر سوزیم فرستادند
 مژه است سوی عذارت دلیل جان جانا
 ز سوز هجر تو ای ترک مست آتش روی

دل بر آتش سوزان فکن بجای کباب
 بدیدهای پر از خون و سینهای کباب
 نداد جز زر رخساره ام بهای کباب 10
 چو آتشی که فرو زند از برای کباب
 که سیخ جانب سوزست رهنمای کباب
 بسوخت کاتبی و میزند صلابی کباب

ایضاله

حاجیان و کعبه ما و قبله کوی حبیب
 جان ببازم و ز میان او ندارم دست باز
 هر کجا هستم اگر در سجده ام گر در رکوع
 کعبه راهم جامه صد چاکت بی روی حبیب 15
 کین محب را به ز صد جانست یکموی حبیب
 پیش چشم نیست جز محراب ابروی حبیب

با هرزن ۱: پیروزن ۲ // ۵ حرف و در نسخه ۱: موجود نیست // گذار ۲: ۱: گذرد ۳ //
 نوت ۴: ۱: ترت ۲ // ۸ کباب ۲: ۱: شراب ۲ // ۹ غم تو ۲: ۱: دل تو ۲ // ۱۳ روی ۲: ۱:
 روی ۲ // ۱۵ کوی ۲: ۱: روی ۲ // ۱۶ گر ۲: ۱: ار ۲ / محراب ۲: ۱: طاق دو ۲

جز غم چون کوه در شهر دلم دیار نیست
 9p- خویش را مانند ترکش سینه خواهم برزتیر
 گشت شهر دل بیابان ازدو آهوی حبیب
 زانکه ترکش عیشها دارد ز پهلوی حبیب
 این کمان فتنه نبود جز ببازوی حبیب
 کاتبی هر که نویسی نامه سوی حبیب
 رشته جانرا بجای رسیمان در نامه پیچ

۴۱
ایضاله

5

در چمن صبحی بر افکنی نقاب
 تا دلم را ره ب خاک پات نیست
 غنچه شد از نور رویت آفتاب
 جان چو چشمت دید رفت از خویشتن
 هست چون ماهی که دور افتد ز آب
 چون کسی کورا برد ناگاه خواب
 گر بدوزخ باشم ای حور بهشت
 باشد از یاد تو عذیم آن عذاب
 چون تویی محراب کی برم نماز
 10
 ره نیارد شد سمندش کاتبی
 بسی که جانها بسته دارد در رکاب

۴۲

وله

زهی ز چشمه نوش تو آب روی شراب
 حدیث مستی چشم چو ترکش تو که گفت
 لب تو خم شکن و ساغر و سبوی شراب
 هزار تلخ شنیدم ز زاهدان و بدان
 حباب را که بر آمد چنان بروی شراب
 بخاک کوی تو خون دلم روان اولسی
 نرفت از سر من شور جست و جوی شراب
 15
 درون روضه رضوان خوشست حسوی شراب
 ز پارهای تنم بشنوند بسوی شراب
 کباب شد دل کرمم در آرزوی شراب
 دمی که کاتبی آن لب ندید میگویی

۱۰ چون ۱۰ : گر آ ۱۱ // ۱۴ گفت آ ۱۲ : هست ۱۳ // ۱۵ از زاهدان و بدان ۱۰ :
 ز زاهدان ترس ۱۳ / کلمه شراب در نسخه ۱۲ از قلم افتاده است // ۱۶ تنم ۱۰ دلم ۱۳ //
 ۱۸ ندید آ ۱۰ : نبید ۱۲

۴۳

ایضاله

- عکس رویت ساخت می راست و مستانرا خراب
 ای سوار عرصه خوبی ز دستم شد عنان
 نعل در آتش چه داری تشنه دیدار را 80a
 گر فلک از تیغ دوری ذره ذره سازدم
 پیش شمع عارضت خواهم که میرم دم بدم
 خواب هر گه بی تو با در خانه چشم نسهد
 کاتبی را حشر اگر سازند جز با نو خطان
 هوش ما بردی مکن بیهوش داری در شراب
 بیش ازین تا چند باشد پا بهجران در رکاب
 گه گهی میران بسوی او سمنند همچو آب
 روی از تیغت نتابم ذره ای آفتاب 5
 در هلاک جان خود پروانه را باشد شتاب
 سوزد از گرمی سرشک آتشیم پپای خواب
 نامه اعمال را آتشزند روز حساب

۴۴

ایضاله

- از خیال نخل بالای تو هر دل کوته‌بست
 با سنگ کوی تو گفتم بی رهی یکدم مباش
 زیر پایت خاک در عیش است و ما غافل ازان
 در چمن هر جا که شمشاد بلندت خیمه زد
 ما گدای کوی یاریم و ز عالم فارغیم
 * پرسدم چشمت که داری نقش مژگانم بدل
 عاقبت در نشت و صحرا رو نهد چون کاتبی
 روی دیوار بلند عمر او در کوته‌بست 10
 بارهی گر زانکه نبود نیست از ره بوره‌بست
 خاک ره را بیشتر از ما درین ره آگه‌بست
 کمترین میخ طناب خیمه اش سرو سهی‌بست
 خاک کویش خوبتر او افسر شاهنشهی‌بست
 کلبه پیکان گر از پیکان کجا یکدم ته‌بست 15
 هر کرا دل مایل آن لاله روی خرگه‌بست

- 2 داری ۱: دارو ۲ // ۱۱ او ۲: من ۱ / سمنند ۱: کمین ۲ // ۱۱ رهی ۱: یاری ۲ // ۱۲ خاک ره را بیشتر ۱: خاک راهم بیشتر ۲ // * این بیت در نسخه ۱ موجود نیست / چشمت ۱: چشمش ۲ // ۱۶ رو ۱: سر ۲

- از من آن زلف برد گره تنم خاک درست
خوش بود حال مرا چون خبر او شنوادم
نیست اندیشه مرا زانکه کشد تیغ بخون
نه همین بی گل آن روی سمن جامه درد
کاتبی گفت ترا یار که صاحب نظری
- رشته زانجای شود پاره که باریکترست
دان کزین حال ندارد خبری بیخبرست
فکر از آنست که هر لحظه بفکری دگرست
چهره لاله هم آغشته بخون جگرست 5
آفرین باد بران یار که صاحب نظرست

- 80b اگرچه قد تو بر رسته جفا کار است
دلم بپیش خدنگ تو خویشتن دار است
لب و دهان تو صد جان بهیچ نستانند
* بجست و جوی تو جانم سبک ز تن بگنشت
دلا سرای عناصر گذار کز بسی جاه
چو دید خال و خطای کاتبی بحیرت گفت
- ز سرو سرکشی از بلبلان هوا دار است
که مایه طرب و ذوق خویشتن دار است
متاع در همه جا کم بها ز بسیار است 10
چو دید کافت این رهگذر سبک بار است
هزار گشته درین کهنه چار دیوار است
چه نقشها که درین پردهای زنگار است

- آنرا که چم بر رخ زیبای یار نیست
شد بختیار آنکه بدو گشت بختیار
در پای دار هر که بعشق نباخت سر
گویند چون تو نیست یکی از هزار خوب
مقصود کاتبی ز خطو شعر وصف تست
- گویی امید روشنی از روزگار نیست 15
بد طالعی نگر که مرا بخت یار نیست
ای خواجه جاه و دولت او پایدار نیست
هر چند گفته اند یکی از هزار نیست
مانند دیگران غرض یادگار نیست

۸ رسته ۱۰۱۰ : رشته T // * این بیت در نسخه T موجود نیست // ۱۲ دلا ۰۰۰ جا ۲۰۱۰
دلا سرای عناصر مجو که از سر جاه T / کهنه ۱۰۱۰ : راه T // ۱۹ دیگران ۱۰۱۰ : کاتبی T

آن شناسد حال اشك ما که چون افتاده است
 آب روی مانمی جوید کسی در کوی یار
 حال ما و خاک کوی خسرو شیرین لبان
 خانه چشم و دلم رازان لب و رخ دم بدم
 از برای بای جوش کاتبی مانند زلف
 5 کز میان مردمان ناگه برون افتاده است
 غیر اشك چشم ما کو گرم خون افتاده است
 قصه فرهاد و کوه بیستون افتاده است
 آب در بیرون و آتش در درون افتاده است
 در گذشته از سر خویش و نگون افتاده است

۴۹
وله

آنکو بتو دل بست گشاد دو جهان یافت
 هر خسته که جان داد دوستاد از دو لببت کام
 وانکس که ببیداد دو زلف تو رضا داد
 در دنی و عقبی چو تو یک شاه کجا دید
 از خال و خط کاتبی سوخته دم زد
 وانکس که ترا یافت مراد دو جهان یافت
 مقصود دل از داد و ستاد دو جهان یافت
 10 بیداد کنا مست که داد دو جهان یافت
 درویش که مبدا و معاد دو جهان یافت
 تا آگهی از خط و سواد دو جهان یافت

۵۰

ایضاله

اهل سخن را زبان ببست دهانت
 تشنه لب و خاکیم میبچ عنانرا
 ما همه چشمیم بهر دیدن رویت
 غمزه و ابرو دلکش را بنما بی
 کاتبی خسته همچو کاغد فرمان
 15 موی شکافان نیافتند میسنت
 گرجه سمندیت همچو آب روانت
 کوری چشمی که او نشد نگران
 جان نبرد هیچکس ز تیر و کمانت
 گشت گرامی از آنکه یافت نشانت

3 غیر اشك ۱۰/۱: غیر آب ۲ // 4 حال ۱۰۰۰ لبان ۱۰/۱: حال خاک کوی او و خسرو
 شیرین لبان ۲ / قصه ۱۰۰۰ افتاده است ۱۰/۱: قصه شیرین و کوه بیستون افتاده است ۲ //
 6 جوشش ۱۰: بوشش ۲ / در گذشته ۱۰۰۰ افتاده است ۱۰/۱: در گذشته او ز خویش و سرنگون
 افتاده است ۱۰ // 8 وانکس ۱۰/۱: وانکه ۲ // 9 ستاد ۱۰/۱: ستان ۲ // کلمه یافت در
 نسخه ۱۰ از قلم افتاده است ۱۱/۴ اهل ۱۰۰۰ دهانت ۱۰/۱: اهل تن را زبان جو نیست دهانت ۲

ایضاله

<p>شد خواجه مفلس و خبر از کیمیا نیافت وین گنج نامهاست که هیچ ازها نیافت پیکان نشسته بر سر من دید و جان نیافت گم گشت آنجنان که دگر خویش را نیافت 5 مسکین غریب کشته شد و خونبها نیافت</p>	<p>ایثار کرد سرو آن خاک پا نیافت گنج مراد را خط خوبان بسود طلسم آمد خدنگ یار و گذشت از دلم روان هر خرده دان که جست نشان نهان او مرد از فراق کاتبی و تیغ او ندید</p>
---	---

وله

<p>کوزه آلوده ای داریم و خواهیم شکست چند چون یوسف توان در کوشه رندان نشست زخم ماهی به شود چون رفت در دریا زشت 10 یکدو روزی در بروی مردمان خواهیم بست دامش مگذار از کف چون فتد ناگه بدست</p>	<p>ای حریفان بر هوای بساده جام الست از برای ما عزیزان قصر مصر آراستند جان ندارد از گنه فکری گرازتن وارهد چشم چون پوشیم ما را مرده خواندن شرطیت 81ط کاتبی صدبی گریبان چاک کردی در فراق</p>
---	---

ایضاله

<p>کس را بحریم حرمت محرمی نیست کز آدمیان چون تو لطیف آدمی نیست 15 چون ماه شب چارده هیچت کمی نیست هر چند که پیمان ترا محکمی نیست بهر من ازین به خوشی و خرمی نیست در عرصه مردمی به ازین رستمی نیست</p>	<p>ای روح قدس جز بخودت همدمی نیست همچون پیری و حور و ملایک همه دانند هم طالع خوش داری و هم طلعت روشن ستی بود از دست ز عهد تو بدارم هستم ز غم و درد تو دایم خوش و خرم ای کاتبی از طاعت دستان غمت نیست</p>
--	--

4 روان انا: برون ت انا / من یق انا: هم ت / کلمه نیافت در نسخه انا از قلم
افتاده است // 10 از تن انا: زین ت انا // 12 دامش ۰۰۰ بدست ت انا: دامش مگذار از
کف ناگه از افتد بدست انا // 17 بدارم انا: بداریم ت

ایضاله

ای که گفتی غم و اندوه کجا بسیارست
 نیست سودا زده را به زبلا هیچ قماش
 چند گوی که درین پرده نمی یابم راه
 گاه خاک ره یار آوردم گه بسویش
 از همه حسن دل و جان همه مایل اوست
 گفته کاتبی از جور و جفایم چونی
 این متاعیست که در خانه ما بسیارست
 فروشم بکش گرچه مرا بسیارست
 تو اگر راه روی راهنما بسیارست
 این همه لطف نمودن ز صبا بسیارست
 شهر چون صاحب خیرند گدا بسیارست
 جور بگذار و جفا لطفشما بسیارست

وله

باز عشق خانه سوزم در دل و جان خانم ساخت
 عشق میزد دی در دل عقل گفتا کیستی
 نیست در پیمانۀ دل غیرخون گویا قضا
 شمع ما را نیست میل خلق سوزی و بر بود
 خال او تخم محبت دان که بهقان ازل
 مردمان افسانه بهر خواب سازند و مرا
 هر کسی را سرنوشتی ساخت در عالم شهید
 عقل و جان را داد ستوری مرادیوانه ساخت
 گفت آنکو صد هزاران خانه را ویران ساخت
 از پی پیمودن خود بود کین پیمانۀ ساخت
 شمع در یکدم تواند کار صد پروانه ساخت
 کشت زار هر دو عالم بهر این یکدانه ساخت
 خواب چشم او میان مردمان افسانه ساخت
 کاتبی را نقطه خال و خط جانانه ساخت

ایضاله

با هر سخن که ذکر لب او رفیق نیست
 در انجمن فراخور اهل طریق نیست

۲ اندوه: ۱۰۰۰ // ۶ از ۰۰۰ اوست: ۱۰۰۰ او همه حسن و دل و جان همه
 مایل اوست: ۱۰۰۰ // ۹ باز ۰۰۰ ساخت: ۱۰۰۰ تا که عشق خانه سوزم در دل و جان خانه ساخت
 کلمه‌های ساخت در نسخه ۱۰ از قلم افتاده است // ۱۴ مرا: ۱۰۰۰ // ۱۵ / او: ۱۰۰۰ // ۱۶ لب: ۱۰۰۰
 ۱۷ لب: ۱۰۰۰ غم: ۱۰۰۰

با هر نفس که میگذرد گرنه یاد اوست
 رو بت شکن که آتش این راه گلخنست
 ساقی برای خوش بحریفان سهل وار
 جز ساقی و شراب شفق رنگ ز سر جن
 بگذر ز آسیای گهن کاتبی چو باد
 در این دقیقه حاجت فکر دقیق نیست 5

۵۷

ایضاله

باز این دل از فراق یار نالیدن گرفت
 ناله‌های زار من از نه فلك بگنشت دوش
 از دل خارا روان خونابه باریدن گرفت
 صبحدم باد صبا پیکان زد و گلها شگفت
 چرخ از درد دل من ترك گردیدسن گرفت
 غنچه لعل لب دلدار خندیدسن گرفت
 بلبل بیمار همچون مار پیچیدن گرفت 10
 توبه و تقوی شکست و باده نوشیدن گرفت
 کاتبی چون دید روی ساقی سرمست را

۵۸

وله

باد صبح امشب نمیدانم چرا افتاده است
 ای دل امشب در درون سینم سوزان مباش
 غالباً چون من ز کلروی جدا افتاده است
 تا با بروی کج آن سرو قد افتاد چیدن
 رخت بیرون بر که آتش در سرا افتاده است
 دل که بسیاری بگرد آن زنخدا ن میدوید
 راستی را صد گره در کار ما افتاده است 15
 دیدمش روشن که در چاه بلا افتاده است
 کاتبی زان سر چه حاصل کو ندا رسوز عشق
 باد ویران خانه کوی هوا افتاده است

با رفیق شفیق آ۱: شفیق رفیق ۲ // ۹ پیکان ۱: بر گل آ۲ // ۱۵ صباح ۱: صبا آ۲ / بیمار ۱: بیچاره ۲ // با در آ۳: از ۲ / سوزان مباش ۲: سوزان من ۳ // ۱۵ به ۱: بر آ۲

ایضاله

- بدیده من بی آب نسبت المایبست
 نظر بچشم تر خویشتن بسی دارم
 بحسن طلعت خود عالم دلسم آراست
 ز کوی تو نتوان یافت هیچ جا خوشتر
 دلا بمردم نادان باش و دانش جوی
 لبش بدادن جان کاتبی امان نهد
- محیط را که بهر گوشه ایش دریا بیست
 که جوی گشت و برو جای سرو با لایبست
 همیشه باد که خوش حسن عالم آرا بیست
 مرا مدام دل آنجا کشد که خوش جایبست
 که یادگار مرا این سخن ز دانا بیست
 ولی ز غمزه او هر دم تقاضا بیست

۷۰

ایضاله

- بدان خدای که کس را جزو خدایی نیست
 مریض هجر ندارد امید بهببودی
 چه خوب گفت ببلبل صبا برابری گل
 ز سیم و زر چه کنی بر گشای دیده دل
 نکوست کاتبی از دلبران جفا و ستم
- که از فراق بتر در جهان بلایی نیست
 شنودم از حکما مرگ را دوایی نیست
 که دل میند بران چیز کش وفایی نیست
 که بهتر از نظر مرد کیمیا بیسی نیست
 مگر بدست که این قوم را وفایی نیست

۷۱

وله

- پس از رحیل درین ره هزار مرحله است
 سپهر نیز بسر میرود درین وادی
 در آن مقام که زد شعله نور آتش عشق
- کسی که از همه بگنشت میر قافله است
 دگر نه از چه جهت روی او بر آبله است
 زسوز سینه چه پروای شمع و مشعله است

2 بدیده من ۰۰۰ المایبست ۱/۱: بدیده من بی خواب دیده بیمارست T // 4 طلعت ۱/۱
 : طالع ۲ // 3 برو ۱/۱: برار T // 5 مرا ۰۰۰ جایبست آیتا: مرا مدام دل آنجا کشد
 خوش جایبست ۱/۱ // ۶ این بیت در نسخه آ موجود نیست // 6 دانش جوی ۱/۱: آتش خوبی ۱/۱ //
 ۱۲ ز ۱/۱: به T // ۱۷ مگر آیتا: ولی ۱/۱

83a شبان وادی ایمن جرا رود کستاخ
 حدیث عشق ز رندان سوال باید کرد
 که عشق را به ازو صد هزار در گله است
 فقیه شهر چه داند که این چه مسئله است
 تو هم بکوش که سوت درین معامله است
 زیان نکرد کسی کاتبی که عشق خرید

ایضاله

پیش رخسار عرفناک تومرا تاب نیست
 هر نمک کز لعل پرشور تو گاه خنده ریخت
 چشمه خورشید را گر تاب هست این آب نیست 5
 داند آن ابرو که جز در چشم ایزینخواه بغیبت *
 زانکه در روی زمین زین خوبتر محراب نیست *
 از برای مور کشتن حاجت قصاب نیست
 هیچ مقصودی میسر نیست تا اسباب نیست
 پایمال ساز تا کی غمزه را خنجر دهی
 کشتنم را آن دو زلف چون کمند آمد سبب
 * ای مباد در دیده من خاک آن ره توتیاست
 قصه سوز دل خود کاتبی کمتر نویسم
 خاک ره زان توتیا بهتر که او زین باب نیست * 10
 زانکه در لوح آتش افتاد و قلم را تاب نیست

ایضاله

بی ساقی و شراب مرا دل ز جان گرفت
 ساقی بیا که دور فلک همچو آفتاب
 خوش وقت آن که خانه بکوی مغان گرفت
 با صد هزار تیغ مرا در زبان گرفت
 چون مست بود پیر مغان همان گرفت 15
 خورشیدش از چه جرم چنان در زبان گرفت
 بی نعل و از گونه کجا بر توان گرفت
 چون در کسی که جای درین آستان گرفت
 بی ساقی و شراب مرا دل ز جان گرفت
 ساقی بیا که دور فلک همچو آفتاب
 میخواست خم که فاش کند سر باده را
 گر نور صبح لاف نزد از صفا بسمی
 در دهر هر پیاده سوار است لیک گنج
 ای کاتبی چه غم بودش در گشاد است

3 کسی کاتبی T آن: کاتبی کسی 2 // 5 مه T آن: می 2 // 6 آب T آن: آب ت آن
 * کلمه‌های "نیست" در نسخه 1 آن از قلم افتاده است // و کشتنم ... سبب آن: کشتنم را آن
 دو زلف چون کمند آمد سند 2 // * این بیت در نسخه آ موجود نیست // 10 در T آن:
 بر 2 // ره T آن: در 2 // 14 خوش ... گرفت 2 آن: خوش آنکه خانه بکوی مغان
 گرفت T

وانكس نه بهشتيست كه كوی تو بهشتست
گر جای مرا دوزخ و در صحن بهشتست
پاکی که ترا پاکتر از پاک سرشتست
در باغ جهان شاخ گلی چون تو کشتست 5
يك رشته نازك چو میان تو نرشتست
آیا بسم خانه قدرت چه نوشتست

تو حوری و کوی تو مرا باغ بهشتست
83b گر مست دلم ز آتش عشق دمی وصلست
شك نیست که بر پاکی خود داد گواهی
دهقان قدر تا چمن آرای نکو نیست
زان دم که قضا در پی چرخست نشست
چون کاتبی سوخته دل دید خطت گفت

دل من زنده بعشقت نه از جان زنده است
زخم محنت همه دم نو شد وزینسان زنده است ۱۰
کوری هجر ستم دیده کنعان زنده است
با چنین شورش این اشک چو طوفان زنده است *
گفته مهر شهید است که بی آب زنده است
ست بر دل نه و جان کن که سلیمان زنده است *
دید آن ساعد سیمین و بدستان زنده است ۱۵

جان من از لب جان پرور جانان زنده است
نوش دار و لب یارست دلم را کز جان
باز کرد از سفرای یوسف مصری که هنوز
عشق او کشتی نوحست که در وی جانم
همه را زنده دم صبح قیامت دارد
مشنوی ای دیو خرد کم شدن خاتم لعل
کاتبی نیست حیات دلش از بازوی جان

کای خمار آلوده کام خویش جم از جام یافت
هر که عیش آغاز کرد آگاهی از انجام یافت
در درون جاه لقمان قوت از بادام یافت

جانم از هاتفسحر تشریف این الهام یافت
ساقیا آغاز و انجام سخن يك نکته است
در ذقن بستی دلم گر جوید آن چمت چه عیب

3 در ۱۰:ا: گرت ۲/۱۵ و ۱۰:ا: از ۲/۱۱ // * کلمهای زنده است در نسخه ۱۰ از قلم افتاده است // ۱۱ لعل ۱۰:ا: عشق ۲/۱۱ // ۱۵ جان ۱۰:ا: عشق ۲/۱۱ // ۱۹ آن ۱۰:ا: از ۲/۱۱

غم ندارم چون خیال خالت آمد در درون
 زان دو لب شیرین زبانی را که دادی بکسخن
 شاد باشد عنکبوتی چون مکس در نام یافت
 کاتبی کو نام و ناموس جهان گم کرده بود

وله ایضا

* تو آن گلی که ترا صدهزارستانست
 بخواب زلف سیاه تو دیده ام عمریست
 5 ز باغ عارض تو هر گلی کلستانست
 رقیب آمد و من زار زار میگویم
 هنوز خاطر مسکین من پریشانست
 سحر که بی گل رویت بگفت باغ عدم
 چو ابر تیره در آید هوای بارانست
 هنوز در دل من غنچه چو پیکانست
 مگر ز گفته خود این زمان پشیمانست
 10 اگر خراب شود شهر بر تو تابانست

وله

849 جمشید روز باده در بزم ما گدای بیست
 بیگانه نیست ای دل اشکی که رفت در خاک
 زین باده هر خیالی جام جهان نما بیست
 روزی که خاک کردی هر قطره آشنای بیست
 زین سخت جان ندیدم جان نیست این بلای بیست
 15 تنهانه من چنینم در هر سری هوا بیست
 تو نشنوی سخن را لیک این سخن زجا بیست
 - ای کاتبی ندیدم جایی به از خرابات

۱ دام آ آ : جام وک // * این غزل در نسخه ۱۱۱ موجود نیست // ۱۲ جمشید ...
 بیست ۱۱۱ : جمشید را ز باده در بزم ما گدا نیست // ۱۲ خیالی ۱۱۱ : سفالی آ ۱۱۱

وله علیه الرحمه

خویش را دل چون سر زلفش خریداری نیافت	جز بدو هرکس که سودا کرد بازاری نیافت
دل زسرتا پاهمه خون گشت و رویش را ندید	رند مسکیت باده پیدا کرد و گلزاری نیافت
دردلم نبود پس از خونریز هیج اندیشه‌ای	غیر ازین حسرت که آیا دستش آزاری نیافت
عقل کل روزی که طاق چرخ را معمور ساخت	خوشر از ابروی آن دلدار معماری نیافت ۵
کار کردم عمرها در راه عشق و عاشقی	لیک آخر به زکار او دلم کاری نیافت
گفت عمری کا تبی تا دوستی آرد بچنگ	عاقبت خوشر ز غم در عاشقی کاری نیافت

۷.

ایضاله

دارم کمان که او بمن نا توان خوشست	این قصه گرچه نیست یقین این کمان خوشست
پیکان زنگ خورده یار و سرشک خویش	در چشم ما چو سبزه و آب روان خوشست ۱۰
من آشکار پیش رخسار سجده می‌کنم	هرچند گفته اند عبادت نهان خوشست
درد و غم تو در دل و جانم همیشه باد	شادی و راحتی که بود جاودان خوشست
سوسن شنید ناله بلبل برمز کفایت	گر عاشقی خموش که پند زبان خوشست
۸۴۶ ای زاهد جهان تو کجا و جهان عشق	خوش بادت آن جهان که مرا این جهان خوشست *
* ای کا تبی بخون تو کر آورند خط	خوش باش بر سر آنچه نوشتند آن خوشست ۱۵

۷۱

ایضاله

در جانم از بلا ی تو آتش فتاده است این آتش بلا چه بلا خوش فتاده است

۷ کاری آن: یاری آتیش // کلمه "خوشست" در نسخه‌ها از قلم افتاده است //

* این بیت در نسخه آ موجود نیست

دل نیست این که می‌طیپم در درون گرم
 از بهر سیم و زر دل ما غش نمی‌کند
 در دور روی یار از آن زلف تابدا ر
 ای دل کجا توان بچنین چشم دیدنش
 چون سر برد بجور و کشد در زمین بناز
 ای مه ز وصف خط تو اوراق کاتبی
 دیوانه میانه آتش فتاده است
 پاکیم و نقد ما همه بیغش فتاده است
 تشویش می‌کشم که مشوش فتاده است
 کان یار تندخوی پیری و شفتاده است
 5 ناز کشم که نازک سرکش فتاده است
 چون لوح سبز چرخ منقش فتاده است

۷۶

ایضاله

در درگه یار خواب خوش نیست
 در باش بمیرم ار چه گویند
 چشم و رخ او خوشند اگر چه
 چه از چه کنند بهر آن لیب
 بی سرو قد تو کاتبی را
 این کار بهیچ باب خوش نیست
 در سایه سرو خواب خوش نیست
 10 بیمار در آفتاب خوش نیست
 غوغا بسر شراب خوش نیست
 گفت لبجوی و آب خوش نیست

۷۷

وله

در کوی تو ای حور کرا یاد بهشتت
 سبب ذقت میوه فروشنده طوبیست
 قصرت که کل و آب اساس دل و جان شد
 85a تنها نه من از وعده دیدار تو شادم
 سرو چمنی خواند قدت را خرد اما
 چون کاتبی آنکس که سر کوی ترا یافت
 خاک سر کوی تو به از باد بهشتت
 15 با قوت شکر ریز تو قنادر بهشتت
 از سیل فنا دور چو بنیاد بهشتت
 بس کس که فرحناک ز میعاد بهشتت
 سرو چمنی نیست که شمشاد بهشتت
 از دوزخیانست گرش یاد بهشتت

* این بیت در نسخه آ موجود نیست // 5 ناز کشم ۱: نازش کشم ۲ // چه ۱

: جنک ۲

در سرای تو خواهم که جای من آنجاست	کراست در دو جهان اینچنین بجا در خواست
مرا مراد تویی تا ترا ارادت چیست	امید از طرف بنده گار کار خداست
هلال خود چو نمودی دعای من بشنو	که دیده‌ایم مه نو بچشم وقت دعاست
هوای قد تو تاسرو را نگیرد نست	بپای خویش کجا راست بر تواند خاست 5
چو کاتبی ز ره طنز خواندیم نادان	مرا به از تو ندانست کن خدا داناست

دلرا طلب و سوز تو هر روز فزونست	دریاب که این سوخته دل ز اهل درونست
خاک قدمت تاج منست و نبرم زو	با آنکه مرا ترك ز اندازه برونست
همرنگ سر زلف تو دل از ازل آمد	زان بسته و سودای و مسکین و نکونست 10
دی چشم مرا دید خیال تو و گفتم	این بحر چه بحرست که آبش همه خونست
گویند که با صبر و سکون باش و بگو شکر	صد شکر که در نست نه صبرونه سکونست
پندم چه نهی کاتبی آن زلف‌سیه بین	چون مار مرا گفت نه هنگام فسونست

دل گره در آن کوی سقیمت و مقیمت	مد شکر که دلدار حکیمت و علیمت 15
در مکرمت و مرحمت او چه شك آرام	چون هست یقینم که کریمت و رحیمت
اعلام چه حاجت بر او حاجت دیرین	معلوم چو دارم که علیمت و قدیمت
شادی و غم روز وصال و شب هجران	لذات و بلیات نعیمت و جحیمت

6 دانا ت : بینا ۱۲ // صبر و نه سکونست ۱۱ : صبرست و سکونست ت // ۱۸ لذات ... جحیمت ۱۱ : لذات و بلیات و نعیمت و جحیمت ۱۱

سلطانی جم میرسدش در صف خوبان زان زلف و دهانی که چو جیمست و چو میمست
جز سیم سرشک و دل بیم از شب هجران چو کاتبی ای خواجه نمیمست و نه بیمست

۷۷
ایضاله

دلبر کشید حنجر و دل نیم بسلامت ای جان برای خوش که مراد تو حاصلست
باز آمد آن پیری رخ و دیوانه میکشد دیوانه هر که می کشد امروز عاقلست 5
شد سرخ سوزنی که مرا زخم سینه دوخت وان سرخیش ز خون نند که از آتش دست
چندین هزار قافله گم شد براه عشق پرسید میر قافله را کین چه منزلست
ای دل مجوی خاتم فیروزه سپهر بگنا را این نگین که پراز زهر قاتلست
صید جهان مشو که بدور کمان چرخ بسیار صید کشته این مهره گلسست
بر لوح دل خوشست خط عشق کاتبی هر جنتی که آن سجلش نیست باطلست 10

۷۸
ایضاله

دل که در بدن او را نه قوتست و نه قوت ز درد هجرتو چون مرده ایست در تابوت
مقام جمله خوبان و منزل تو بلطف چو ملکت ملکوتست و عالم جیسروت
ندانم آن لب خندان چه لعل ترکیست که هست به بدهان از مفرح یا قوت
مگر ندید ز خندان تو کسی کسور را عجب نمود بجاه او فتادن هاروت 15
غمت چو داشت دلم تن بخیل هجران گفت
فغان کاتبی از چرخ چون گنفت بسهجر
فتاد غلغله ای در میانه ملکوت

2 چو ای : چون ت ای // 5 می کشد ت ای : می شود ای // 6 وان ای : زان ت // 8 لطف ای : لطیف ت // 14 چه لعل ترکیست ای : چه ترکیست ت

- دمی که درد دلی بایدم بجانان گفت
 86a ز بیخ کند مرا تا بدو گشادم راز
 نه دل نه دین بود آنرا که گشت کافر عشق
 دلا گرت نبود مهربار کافر کیش
 5 گذار قصه که این آصف آن سلیمان گفت
 چو کاتبی که تواند زبان مرغان گفت

- دیده حسن هر دو عالم در رخ او دیده است
 او مرا ندیست و میگویند پیش او بدم
 آنکه گوید روی او خورشید را مانده هنوز
 عیب نتوان کرد اگر آهو بصرها رو نهد
 10 آفرین بر دیده اش با داکه نیکو دیده است
 گفت بد گویان چکار آید مرا او دیده است
 روشنم گر دید کو خورشید را رود دیده است
 آنچه از روز ازل زان چشم آهو دیده است
 آفتاب و ماه را سنگ و ترازو دیده است
 کاتبی هر گه که سنجیدست نور آن دو رخ

- دیده بی آب حیات تو مرا نمناکت
 در فراقت درودیوار بمن در جنکند
 15 دور از زلف تو افتاده سرم بر خاکت
 ورنه از دست چه پیراهن من صد چاکت
 این گنه جرم نجوم و ستم افلاکت
 ذره مهر ندیدم ز تو ای ماه ولی

گزار ۰۰۰ گفت ت: گذار قصه که این آصف سلیمان گفت // ۱۵ بد گویان ن: بد کاران ت // ۱۲ آهو ت: جادو // ۱۵ دور ۰۰۰ خاکت ا: دورم افتاده ز زلف تو سرم بر خاکت ت / بر: پر // در نسخه ت بیتهای شانزدهم و هفدهم با همدیگر عوضی می باشد

سرو دلجوی روانت برقیبان در راه روشن اینست که همراه خسی و خاشاکست
گفته کاتبی از آتش هجرانم سوخت این هم از روشنی آینه ادراکست

ایضاله

رخت ماه و قدت سرو روانست
مرا پرسی که کم شد بار غم هیچ
86 ط مگر خورشید رویت دید چون شمع
مگو ناصح بعاشق پند شیرین
خط جان و لب خوشتر ز جانست
اگر افزون نشد باری همانست
که در وصف تو سر تا پا زبانست
مزاج گرم را حلوا زبانست
نکو دانست کارت کاتبی یار
بحمد الله که یاری کار دانست

۸۳
ایضاله

روی تو نور بخش خورشیدست
بر کنار رخ تو زلف چو دال
ترك چشمت که قامت خم ساخت
گفتی از من امید چیست ترا
10 سر زلف تو عمر جاویدست
ماه من همچو دال خورشیدست
در کمان ساختن چو جمیدست
بتو ام صد هزار امیدست
کاتبی کاغذاب روی تو دید
فارغ از ماه و تیر و ناهیدست

ایضاله

ز چشم و دل بدن خاکیم در آتش و آبست
بعهد قد تو تا سر کشید بر لب چو سرو
15 بچشم بین و بدل رحم کن که کار خرابست
ز عکس خویشتن او را هزار چوب در آبست

۱۴ فارغ ... ناهیدست ۱۵: فارغ از تیر و ماه ۳ // ۱۶ کار ۱۳: حال ۱۵

مساز رشته جانم بهجر پاره همان دان
 بلای روز شمار ارجه از حساب برونست
 بروز صلح سوال ارکنم ز لعل تو بوسی
 اگر نه صبح بهارست آن رخ چو گلستان
 بمن سمند عنایت دوال باز چرا گشت
 چو کاتبی ز می نیم خورده تو خرابم
 5
 پیش روی خود اورا که رشته ز نقابست
 شب فراق بلای شمار در چه غذا بست
 کھی بجنگم و گوی که جنگ نیست جوابست
 چرا دو نرکن مستت درو مدام بخوابست
 بدو بگوی که آهن دلی از ان رکا بست
 تمام سوخت مرا نیم جرعه اینچه شرابست

۸۵
وله

سجده میجوید دل از من کوی آن شاهد کجاست
 87 a بهر قدم قاصدی گفتند می آید ز یار
 در چمن خود را بدستان سروبالا می برد
 زاهدان گریان بخلوت عارفان خندا ز بیباغ
 عارفان گویند جز معبود باقی فاینند
 کاتبی شد با شهادت بهر آن شاهد شهید
 10 ای مسلمان نمازم فوت شد مسجد کجاست
 مژده مقصودم آمد گوی آن قاصد کجاست
 هست نستانش ولی آن دست و آن ساعد کجاست
 خنده عارف کجا و گریه زاهد کجاست
 کوی عرفان شد مقام عارفان عابد کجاست
 زین شهیدی با شهادت یا از ان شاهد کجاست

۸۶

ایضاله

سلطان ملك حسن خدا وندگار ماست
 در دور ماه طلعت آن شاه نه فلک
 واعظ که داد وعده دیدار و باغ خلد
 15 جان باختن بعشق خدا وند کار ماست
 بیرون ز چارپرده کمین پرده دار ماست
 آن قصه هم حکایت یار و دیار ماست

۱ دان ۱۰۱۰ : درد ۳ / خود او را ۱۰۱۰ : خدا را ۳ // ۲ عذابست ۱۰ : حسابست
 ۳ // ۵ چرا گشت ۱۰ : گشت چرا ۱۰ // گوی ۱۰ : یارب ۳ // ۱۲ عارفان ۱۰ :
 عابدان ۳

کی بر قرار خود رسد آن شاخ ارغوان
 ما را ستاره بازی و سرگفتگیست کار
 کس پرورش بخون دل بیقرار ماست
 لیکن درین دقیقه فلک یار غار ماست
 آن خاک آستان فلک ز رنگار ماست

۸۷
ایضاله

سوخت در آتش دلم کز یار روشن بوده است
 گر مرا بردل بسوزد جان عجب نبود که او
 5 این زمین کا مروز گلخن گشت گلخن بوده است
 پیشتر زین چند روزی نیز با من بوده است
 هر کسی را پیش ازین روزی معین بوده است
 سبزه افزون برهد جایی که خرمن بوده است
 زانکه عمری بسته در زنجیر آهن بوده است
 کاتبی یا بد بدان در همچو قفل آخرگشاد

۸۸

وله

10 شاه خوبا نرا طمع از ما خراج و باج نیست
 87b ز آستان قصر آن مه یافت جان ما عروج
 ما همه محتاج اویم او بکس محتاج نیست
 در سلوک عشق با لاتر از ان معراج نیست
 کالتفاتی زان لب لعل بر چون عاج نیست
 شاه من زین گونه رخ بازی حد الحلاج نیست
 15 زانکه شاهی پیش درویش لاف تخت و تاج نیست
 تاج صوفی را کنون جز پنبه حلاج نیست
 کاتبی منصور را بر سر انا الحق بود تاج

لیکن ... ماست ۲ یا : لیکن درین دقیقه فلک نیز یار ماست ۲ // 5 گلخن
 ۲ : گلخن ۲ // ۶ او ۲ : آن ۲ // 9 یا بد ۲ : باید ۲ // 3 کالتفاتی ...
 نیست ۲ : کالتفاتی زان لب لعل و بر چون عاج نیست ۲ : کالتفاتی زان لب لعل و
 بوی چون عاج نیست ۲ // ۱۴ حرکت ۲ : هر کس ۲ : هر کس ۲ // شاه ... نیست ۲ : شاه
 من زین رخ بازی حد الحلاج نیست ۲

ایضاله

- شب خمار سر آمد دلا شراب کجاست
 فلک ز آتش من ای مسیح خواهد سوخت
 میان اشک ندارم خیر ز کاسه سر
 مه نوست رکاب آن نگار شبرو را
 مقربان سخن شه بکن نمی گویند
 بپیش روی تو آن پردها که گفته نقاب
 وطن خرابه گل داشت کاتبی دل تو
 درین صبح نظر کن که آفتاب کجاست
 بپرس چشمه خورشید را که آب کجاست
 درین محیط ندانم که آن حباب کجاست
 کجاست نست مرا بخت و آن رکاب کجاست 5
 ز داد خواه بپرسید کان جناب کجاست
 تمام پرده چشمت آن نقاب کجاست
 درین خرابه کتون نیست آن خراب کجاست

۹۰

ایضاله

- شعاع شمع جمالت که نور دیده ماست
 ز کار شد دل ما و هنوز عشق ترا
 کراست قوت افغان و گر فغان شنوی
 هر آن نهال که بر کند باد هجرا ز بیخ
 شفیع نامه اعمال کاتبی که بود
 چراغ روشن روز بشب رسیده ماست 10
 هزار کار بدین جان کار دیده ماست
 فغان مانده که فریاد آب دیده ماست
 نهال عهد تو با قامت خمیده ماست
 بجز خط تو که سر دفتر جریده ماست

۹۱

وله

- ۸۸۵ شعله شمیر شوق شمع درون منست
 منزل مهرش منم کوکبه نره بسین
 گرمی بازار عشق از تفخون منست
 اوج گرفت اخترم چرخ زبون منست 15

۶ مقربان ... گویند: ۱/۱: مقربان سخن کسی به شه نمی گویند T // ۱۲ کراست
 ... شنوی آ ۱/۱: کراست افغان و گر فغان شنوی ۱/۱ // ۳: نهال ... ماست ۱/۱: نهال
 عهد تو یا قد نو خمیده ماست T

بر سر کوی فناخانه غوغا منم
 آه درون سوز من پای برون گر نهد
 بر سر آب دو چشم بود تنم بیقرار
 خانه تاریک تن چیست بزنجیر عـقل
 در سخن کاتبی یار نظر کرد و گفت
 باک ندارم ز دار دار ستون منست
 همچون درونم شود آنچه برون منست
 این غم و درد چوکوه بهرسکون منست
 بشکنم این بندها وقت جنون منست
 این همه سحر حلال بهر فسون منست 5

۹۲

وله

عاشقانرا دار و گشتن راستی خوشدولتیت
 تا گشتی ای شه عاشق کشان از گشتم
 گر سر خاک شهیدانرا زیارت میکنی
 آتش شوق زجان سوزناکم کم مباد
 خوش برای ای دل که اینها کار عالی همتیت
 بردلم هر جور تیغ تو داغ خیرتیت
 زیر صندوق فلک هر سنک لوخ تربتیت
 پرسش بیمار خواهم کرد گفتمی اطلبیب
 زانکه هر یک شعله زین آتش نسیم رحمتیت 10
 نیست ضایع رنج من گراین سخنرا صحتیت
 بر سر بازار غم هر دم بکسب لذتیت
 سود من این بس که جان مفلح سودایم
 تا مرا با چشم چون بادام ساقی خلوتیت
 فارغ چون کاتبی از خلوت و بادام وزهد

۹۳

ایضالہ

غلامی خط ساقی سعادت از لست
 غرور علم نه از عاقلیت ای مطرب
 گدای میکرده را گنج نامه در بفلست 15
 تو این ترانه ادا کن که کار با عملست
 میبوش رنج که ساقی حکیم لم یزلست
 درون میکرده ای دل بجو دوا ی خمار

2 همچون آ: همجو: // 3 سکون: // 4 ستون: // 5 این بیت در نسخه آ موجود

نیست // 6 بر دلم: خیرتست: // 7 هر جوهر تیغ تو داغ خیرتست: // 12

سودایم: // 8 شیدا یم:

ز هجر ساقی دمی کی بود امید حیات
 ۸۸ بیا که گر اجل من بتیغ غمزه تست
 مرا که کوه الم سنگ ساغر المست
 با برویت که بتان خلیل را خلست
 من آشتی طلبم لیک حاصلم جدلست
 فغان ز طبع غزالی که فارغ از غزلست ۵

۹۴

ایضاله

قضا چو شمع جمال ترا همی افروخت
 خرید عشق تو جان و فروخت هستی خویش
 دل مرا تن و جان مرا جگر میسوخت
 هدایت تو بعشقم دلیل شد و نه
 زیان او همه شد سود ازین خرید و فروخت
 هزار زخم گر از غمزات رسد غم نیست
 بکسب علم لدنی نمی توان آموخت
 مرا ز روی تو گردیده پر نمست چه عیب
 بسوزن مزه چون عاقبت بخواهی دواست ۱۰
 ز آفتاب اگر شمع دیده نور اندوخت
 کباب شد چو دل کاتبی هزار جگر
 دمی کز آتش می شمع عارضت افروخت

۹۵

ایضاله

ترک زلفت با وجود بیمسر نتوان گرفت
 دل که عاشق شد برو هر دم هوای میشود
 دیده از چشم سیاهت نیز برنتوان گرفت
 راست ناید صبر و سودای سر زلفت بهم
 بچه مرغی که پیدا کرد بر نتوان گرفت ۱۵
 رشته تا نبود برار سر بسر نتوان گرفت
 گرچه برتیر کمانداران گذر نتوان گرفت
 تو شهی اما جهانرا جز بزر نتوان گرفت
 حسن تو مشهور شد از روی زرد کاتبی

احیات آیتا : نجات آیتا // ۳۳ خمار ۰۰۰ قبلست آیتا : چنین که چشم تو راه هزار قافله
 زد آیتا / بتان آیتا : بنای آیتا // ۱۱ چه عیب آیتا : چه غم آیتا // ۱۰ این غزل در نسخه آیتا
 موجود نیست

۳۹

۹۶

وله ایضا

هیچکس يك سر مو از دهن آگه نیست	دم از آن جانتوان زد که سخن را ره نیست
بمن شیفته یکشب رسد آن زلف دراز	رشته عمر دهد کام اگر کوتاه نیست
دل که شد دشمنم از زلف فرستش بدقن	آنکه در بند بمانست چرا در چه نیست
گفته‌ای نیست مرا هیچ وفای بسالنه	از تو صاحب نظرانرا طمع بالله نیست
کاتبی ذوق ندارد دل و جان بیغم عشق	بی سرانجام شود خیل که او را شه نیست

۹۷

ایضاً

مارا ز لعل چون شکر او روا نیست	این قصه بشنویه که شیرین حکایتست
در ملک حسن یوسف مصرت آن عـزبـز	جان پدر چه حاجت جبرئیل و آیتست
هرگز نکرد برش عشاق بسی نوا	مارا ز بخت خود همه عمر این شکایتست
ما از برای او بغیر پی فتاده ایم	داند همین قدر اگر او را ولایتست
ای کاتبی مدار امید وصال ازو	گر پرشی کند ز تو کافی کفایتست

۹۸

وله ایضا

شمع را امشب ز روی یار دیگریست	حاضرانرا از دم گرمش حضوری دیگریست
مجلس ما فخر ندارد از رخ او بر بهشت	گرچه در هر کوهه قصریش حضوری دیگریست
از برای دیدن دیدار موسی شد بطور	عاشقانرا سر آن کوی طوری دیگریست
گرچه بر چشم جهان بیزلف او باشد سیاه	ز آفتاب طلعتش در دیده نوری دیگریست
کاتبی را رنج و غم بسیار از کرمانرسید	دم نزد او نیز ایوب صبوری دیگریست

ایضاله

<p>که در هر جا بود مهمان عزیزست هر آنکس را که بینم جان عزیزست که پیش مؤمنان ایمان عزیزست 5 چو سال خفك شد باران عزیزست ولیکن کاتبی را آن عزیزست</p>	<p>غمی کاید ز تو چون جان عزیزست نه تنها تو مرا ای جان عزیز بر عشاق عشقت کسی شود خوار شب هجران سرشکم خوشتر آید عزیزان هر یکی دارند چیزی</p>
--	--

۱۰۰

وله ایضا

<p>چون بهیچ جزا فغان و ناله نسترسی نیست بیا بیا که ازین خسته تا بمرگ بسی نیست 10 براه بادیه عشق کمتر از جرسی نیست وگرنه کار چنین در جهان بدستکی نیست از آنکه هیچ شکر در زمانه بی‌مکونیست</p>	<p>مرا که غیر مباح وقت صبح همنفسی نیست نه گفته‌ای که بیایم بپرسش تو بمیری ز شوق کعبه کویت دلم چه شد که بسنال مگر خدای رساند ترا به بی‌سر و پای منال کاتبی از خط دمید گرد لبان نش</p>
--	--

۱۰۱

ایضاله

<p>ده که خواهد ملکت اسلام را کافر گرفت 15 بعد ازین خواهد همه عالم زر و گوهر گرفت لاجرم باشب نشینان صحبت او در گرفت یا مگر سیبست کف خواهند در عنبر گرفت غم مخور زانرو که نیکو می‌توان از سر گرفت</p>	<p>سبزه خط کز رخس راه دمیدن برگرفت از رخ زرد من سرگشته و سیم سرشک دوش شمع از روی آن خورشید معنیها نمود آن ز خداست کز وی خط مشکین میدهد کاتبی گر تیغ آن مهروی خون ترا بریخت</p>
---	--

وله ایضا

کم نیست خوب روی ولی یار ما یکیست	بسیار بنده هست ولیکن خدا یکیست
عشاق را نه زهد بکار آید و نه مال	آنجا اگر گداست و گر بادشا یکیست
نعوی دو باره چیست کما ترا که یار کفت	اول گرفته اند اگر خونبها یکیست
هر دم کشند تشنه لبانرا بتیغ طعن	خونریز تا بواقعهای گر بلا یکیست
با کاتبی ز دنی و عقبی مگو حدیث	این هر دو چیست خاطر درویش ما یکیست

ایضاله

گل که در بستان هزارش عاشق بیچاره هست	روی تو صدره بخوبی نستا و برچوب بست
پسته عمری خود فروشی کرد در بازار لیک	با دها نت گر در افتد هم بدو افتد شکست
یاد نارم پیش قد تو ز سرو و نازون	کز سخنهای بلند آفتاب خیزد پیش مست
بایدش رفتن ز نزد یار با صد سوز و درد	هر که او از زخم تیغش همچو خون از جای جست
کاتبی اسک ار بگیرد دامنت عیبش مکن	بی ادب زانست کو با مردمان کمتر نشست

ایضاله

* کج نکو سرو قد او بغایت راستست	قصها کج باعد اما این حکایت راستست
سایه خود چون ازین بی برگ میدارد در ریغ	گر بود زان نارون قدم شکایت راستست
ابروی همچون کمانش با دلم دارد کجی	لیک تیر غمزه اش با جان بغایت راستست
تاریب کج دلش مانع شد از خونریو من	موی جون تیرم بر اعضا زین حمایت راستست
کاتبی از مذهب عشاق می باید نسا	ای مخالف در گذر راه هدایت راستست

* این غزل در نسخه آ موجود نیست // با نکو ای : نکویم ای

۴۲

۱.۵

وله

کدام دل که ازو جانب تو راهی نیست	کدام دیده که او را بتو نگاهی نیست
ز جور دور و جفای سپهر ای ساقی	کجا روم که بعدل تو پادشاهی نیست
خوشت دیدن ابروی یار همچو هلال	ولی چه سود که آن گاه هستگاهی نیست
چو خیر و شر نه بدست منست یکسر سوی	اگر ثواب ندارم مرا گناهی نیست 5
برند شهر چه خوش گفت صوفی سرمست	که به زمیکده عشق خانقاهی نیست
پناه کاتبی خسته در جهان ز تو جست	چرا که جز تر بعالم جهان پناهی نیست

۱.۶

ایضاله

* کم زری در عشق و کم فکری نشان پرغمیست	بی مه رویت مرا بیرون ازینها صدکمیست
زخم هجرت هست و وصلت نیست این درویش را	صعبتر از فکر زخم اندیشه بسی مرهمیست 10
دیده خاشاک درت خواهد مدا م بر مزه	چوب درچاروب حکمت چیست بهر محکمیت
خسته هجران بصورت گرجه درین عالمست	صورتش را گریه معنی بنگری آن عالمیست
گر خورد خونم سگ کویت نشاید دم زدن	زانکه ما را در میان دیرینه حق همدمیست
جان نکرد ایثار بایت زاهد نا آدمی	همسگی تا کی کند آخر نه جان آدمیست
کاتبی کا حرام کویت بست خواندی محرمش	هر که محرومست ازین احرام از تا محرمیست 15

۱.۷

وله

* کوه غم ای دل هم آواز من تنها بس است پرده پوش عیب مجنون دا من صحرا بس است

در نسخه آ بیتهای چهارم و پنجم با همدیگر عوضی می باشد // 5 نیا رم ت الّا :
 نباشد 2 // بیتهای ششم و هفتم در نسخه آ موجود نیست // * این غزل در نسخه آ موجود نیست
 9 فکری الّا : صبری 2 // این غزل در نسخه آ موجود نیست

<p>عشق و بی زادی و تنهایی رفیق ما بر است در بیا بان بر سر ما سایه عنقا بر است زانکه اریاب نظر را دیده بینا بر است خانه دل تنگ باشد یک چراغ نجا بر است 5 کز بی ویرانی صد شهر این دریا بر است خط دیوان تو نقش کنبد مینا بر است</p>	<p>با ز کرد ای عقل سرگردان که در راه فنا چون سلیمان منت مرغان دیگر کسی بر سر همچو نرگس جام زرگر نیست ما را عیب نیست شمع جنت دیگرانرا آتش دوزخ مــــرا ای اجل شهر تن ما را بچشم ما گذار کاتبی گرتی شود اوراق مهرومه چه باک</p>
---	--

۱.۸

ایضاله

<p>شمشیر عشق تیز ز سنگ مزار ماست بیرون شدن ز معرکه بی زخم عار ماست 10 کوهی که سنگهای ملامت حصار ماست ساقی بیار می که دم گیر و دار ماست پیر مغان بمیکده در انتظار ماست عالم معطر از قلم مشکبار ماست</p>	<p>899*ها عاشقیم و گفته شدن اعتبار ماست بی زخم تیغ عشق ز عالم نمی رویم ما با وجود سنگ ملامت سلامتیم ما را گرفته یار و سوی دار می برد ای دل خوشت صحبت اهل ورع و لسی چون کاتبی خویشم که در دور خط یار</p>
---	--

۱.۹

وله

<p>15 ای شیخ مصلحت چه کنی رو سلامت در پله اعمال گران روز قیامت گفتم سخن مهر دل خویش تمامت</p>	<p>** ما را ز سلامت نرسد غیر ملامت در مهر رخ سنگ دلان گوش که اینست ای ماه مرا دیدن روی تو تمامت</p>
---	---

* این غزل در نسخه ۳ موجود نیست // مرا ۱: مر است ۲ // 6 دیوان ۱: اشعار ۲
 این غزل در نسخه موجود نیست // این غزل در نسخه ۳ موجود نیست

شد کوی تو ام مسجد و ابروی تو محراب
 دی شام صلا ی خوشی قد تو زد خال
 ای کاتبی این بند بنابر خوشی تست
 فارغم دلم از گوشه نشینی و امامت
 گویا که بلا ی حبشی بود بقامت
 رو خانه بنا کن بسر کوی ملامت

۱۱.

ایضاله

میسرس ای گل خندان که دیده ات چونست
 مرا بکعبه وصلت رسان که در ره عشق
 جهانیان همه جویند ابرویت اما
 بدور چون تو طیبی که مرده زنده کنی
 ز عشق بند دهد واعظ و تو دل ببری
 کجا زدوزخ و روز حساب دل ترسد
 ز کفر زلف تو زان کاتبی نپیچد سر
 ز هجر لاله رویت چو کاسه خونست 5
 ز ریک بادیه ام درد و محنت افزونست
 نه هر که شد مقولد بمصر ذوالنونست
 هلاک گشتم و روزی نگفتم چونست
 ندانم این چه فسانه است و این چه فسونست
 مرا که سوز درون از حساب بیرونست 10
 که هر که روی بتابد ز راه دین دونست

۱۱۱
 وله

مرهمی کان نه ز تیر تو بود نیشترست
 تار زلفت اگر از بنده برد نیست عجب
 چشم ماهی و دلیست بغایت روشن
 تیغ قطعا نکشی تا ننمایم رخ زرد
 نیست تأثیر ز ایثار دل و جان اما
 هر سخن کان نه ز تیغ تو بود درد سرست
 رشته زانجای شود پاره که با ریکترست
 که ببیگانه به از مردم خویش نظرست 15
 کار در مملکت حسن فروشان بزرست
 من و ایثار تو تا از دل و جانم اثرست

3 کلمه ای در نسخه ۱۱۱ موجود نیست // این بیت در نسخه ۲ موجود نیست //
 ۱۱۱ تار ۳ // ۱۱۱ تار ۰۰۰ عجب آن: تار زلفت اگر از بنده برون نیست خطا ۳ :
 تار زلفت اگر از دل نبرد نیست خطا ۱۱۱ / ز آنجای ۱۱۱: آنجای ۲ // ۱۷ تأثیر ز
 ایثار ۱۱۱: ایثار ز تأثیر ۲ //

نوش دارو که بدو رنج ز بیمار برسند در شفاخانه لعل تو یکی رنج برست
کاتبی یار غمت داد چو بیمار شدی گفت کین توشه ره ساز که وقت سفرست

۱۱۲
ایضاله

مهرم افزون گشت چون تیغت مرا درس نشست ذوق مجنون پیش شد چون کاسه ازلیلی شکست
عددلم صد وصله تا تیرت برون آمد زشت زانگه تیرت همچون جان در وصله ما می نشست 5
نیمه ایماند از خدنگت در دل من راستی نیست جز تأثیر آن این نیم جان من که هست
نا وکت در سینه ام نگذاشت پیکان یا دگار صد جراحت دید و بگنفت و یکی مرهم نیست
گر نمی بندند با هم عهد بهر قتل من لشکر خطت بیکدیگر چرا دادند دست
تا پیرستارم رخت را تاب غم می سوزدم جز تف آتش نباشد گرمی آتش برست
نیست چون من سوز مهرت سربلندا ترا نصیب گرمی خورشید افزون تر بود در جای پست 10
خاست از دل ناله چون تیرت در تن دیدگفت در درون آ تا بکی خواهی درین بیرون نشست
90 کاتبی مویش چو دیدی از غلوی غم مبیغ شب در آمد بعد ازین هنگامه برخواهد شکست

۱۱۳
ایضاله

مرد بی عشق اگر چه انسانست نام آباد و شهر ویرانست
هست از نعمت دو عالم سیر هر که بر خوان عشق مهمانست 15
تو اگر بحر بنگری ارکان جوهر عشق اصل ارکانست
پیر ز عشقت هر دو کون و لسی عاشقی داند این که پیردانست

2 گفت کین ای: یعنی اشرفاً: یعنی این آ // 5 همچون ای: همچو آ // 6
نیمه ... راستی ای: نیمه ای ماند از خدنگت ای: نیمه ای ماند از دل من در خدنگت آ
در نسخه T مصراع دوم بیت نهم و مصراع اول بیت یازدهم نیست
11 خاست آ: خواست ای: تن ای: دل ای

قبله عشقت و نزد اهل خرد کعبه ریگی ازین بیا بانست
 حمت از عشق جو که خاتم عشق گر بموری رسد سلیمانست
 عشق کنجشک دل کند سیمرغ کاتبی این زبان مرغانست

۱۱۴

ایضاله

5 هر نقش خوشکه در قلم صنع ما نعت مجموع را خط رخ تو جامع است
 در وادی فراق مرا سوخت مهر تو بیچاره آنکه سوخته برق لامعت
 دل خسته شد که از تو طمع داشت پریشی رنجور خاطرست مدام آنکه طامعت
 روشن شدند خلق بخورشید طلعتت من سوخته ز طالع خود این چه طلعت
 ای آفتاب در قدمش خوش توان فتاد لیکن مرا حیا و ترا ابر مانع است
 10 درمان کاتبی چو حبیب است ای طبیب زحمت مکش زیاده که رنج تو ضایع است

۱۱۵

وله

هر که مست از قدح نرگس گلروی نیست در گلستان حیات از طربش بوی نیست
 هدف تیر قدر باد اگر چشم قضاست دل که سر منزل او گوشه ابروی نیست
 دامگاه هست بر از حادثه صحرای جهان شیر دل آنکه دمی بی غم آهوی نیست
 15 ۱۱۵ چهره ز رساز ز خاک ره خوبان کان خاک کیمیا بیست که محتاج بداری نیست
 راه کوی ورع و زهد در ازست مبرس قصه کوتاه به از کوی بتان کوی نیست
 منم آن بی سرو پای که سرا پای مرا بی هواداری کیسوی بتان موی نیست
 کاتبی گوشه نگیری ز کمان ابروان گرچه در دست ترا قوت بازوی نیست

ک مجموع ۰۰۰ است ۱ن: مجموع را خط رخ خوب تو جامع است ۳ن // ۸ روشن ۰۰۰
 طلعتت ۱ن: آنرا که طالعتیست بخورشید طلعتیست ۲ن: آنرا که طالعتیست بخورشید طلعتی ۳
 ۱۸ // ابروان ۱ن: ابرویان ۲ن

۱۱۶
ایضاله

هر که در روی پیری چهره ما حیران نیست
 آسمان نیز بمهر مه ما میگردد
 هست دل راست چوتیرم بکمانا بروی خویش
 همچونوح ازغم بی مهری آن تازه بسر
 شیخ صنعان دل و دین باخت بعشق صنمی
 کاتبی بابت ترسا بچه عشق آسان نیست

۱۱۷
ایضاله

هر کراچون تو بخلوت چمن آرای هست
 کاشکی اهل تمنا همه را خون ریزد
 ز آستان تو بخدم طلبد واعظ شهر
 دل عفاق بیارست مه رخسارت
 کاتبی محنت و اندوه و بلا و غم ورنج
 یاد نارد که برون باغی و صحرای هست
 تابگویم که مرا نیز تمنای هست
 نیست آگاه که نیکوتر از آن جایی هست
 لله الحمد کزین گونه دلارای هست
 همه زیباست اگر چهره زیبای هست

۱۱۸

وله

هزار آتش جانسوز در دلم پیداست
 برون زکون و مکان عشق را بسی سخنست
 چه غصها که بود شیخ شهر را فردا
 طایر برون مرو زسرا پرده فلک ای آه
 ز شهر عقل بصحرای عشق منزل گسیر
 شهید میکده چون عشق بارها سیر خویش
 پیرست گوش جهان از صدای قصه عشق
 اگر نه لشکر عشق آمد این چه آتشاست
 کجاست گوش حریفان و این سخن ز کجاست
 که نیست واقفا امروز و در غم فرداست
 مراد خواه که سلطان درون پرده سراست
 که شیر جرخ سنگ آهوان این صحراست
 فکنده دید ز تیغ و هنوز برسرپاست
 بپرس کاتبی از کلک خویش کین چه صداست

۱۰ بخدم T ای: بشهرم یأ // ۱۶ آه یأ ای: ماه T // ۱۹ عشق ای: شمع T ای /
 فکنده ... پاست ای: فکنده است بتیغ و هنوز بر سر پاست یأ: فکنده دید حجر تیغ
 و هنوز بر سر پاست T

سنگین دل ار فتاد رقیبش چباک ازان
 در دور آفتاب رخس تیر آه من
 هر خانه ای که عشق درو نقش غیر دید
 لایق بتاج وصل ازانست کاتبی
 فرهاد کوه را بتبر پاره پاره ساخت
 درع فلک بدور قمر پاره پاره ساخت
 دیوار را بهم زد و در پاره پاره ساخت
 کهن تیغ هجر تارک سر پاره پاره ساخت

۱۲۲

وله

5

تا کی بود میانه اهل کتاب بحث
 از عشق گفت مدرسه و درس منسدرس
 رحمت برآنکه عذب شمار و عذاب دوست
 چشم شمارد انجم و زان ماه دم زند
 خود را شمرده ام سگ او بیش در حساب
 ای کاتبی منال با هوی او ز سحر
 خوش وقت آنکه نیستش از هیچ باب بحث
 بحث عقل را نرسد زین کتاب بحث
 مبحث نگر فقیه و مدار از عذاب بحث
 همچون منجمی که کند ز آفتاب بحث
 تایار را بمن نرسد در حساب بحث
 هشیار را خلاست بمست خراب بحث

۱۲۳

وله ایضا

دلا منال و مزار از جفا و جور حوادث
 بنوش ساغر توحید را کنون که نباشی
 یکی شناس و مده دل بهفت و پنجوشش و نه
 زکنج مدرسه خیز و بصدر مصطبه بنشین
 چوکاتبی بنه از سر شراب جهل برادر
 که نیست قوت مبعوث بی ارادت باعث
 چو آن کسی که گذشت و گذاشت مال بوارث
 چه جای خامس و رایبچه جای ثانی و ثالث
 که حال کم شود از قیل و قال مردم باحث
 که خانه پدیری شد خراب از ام خبایت

۱۵ نرسد T ا : نبود ی / / منال T ا : ملا ف ی // * این غزل در نسخه ا موجود

نیست // ۱۶ مصطبه ی : میکده T

«ای چو من کعبه بخاک سر کویت محتاج
 در سرم جزموس زلف چو زنجیر تو نیست
 بردی از پیل تنان پنجه بچابک دستی
 در فراق تو و وای من مسکین اجلست
 کاتبی بازی آن رخ نگر و حاضر باش
 ۱۲۵
 وله

لقب ساکن کویت ز صفا کف الحاج
 تاجه آرام بسر خود من دیوانه مزاج
 آفرین باد بران ساعد و بازوی چو عاج
 5 آه ازان درد که آنرا نبود هیچ علاج
 که شود مات درین عرصه هزاران لجلاج

پیر میخانه چنین گفت که در دورسپنج
 92 ط تاجو میزان هدت زهره جبینی گردون
 پیر میخانه طبیبیست بغایت صادق
 یار در عرصه عیان نیست ازان شهما تم
 تا صباره سوی آن زلف دو تا یافته است
 کاتبی خاک شود نقد درون نهان دار

ساغر می با لب نوش و مرنجان و مرنج
 راستی آر بجنگ و عمل نیک بسنج
 10 صحتی یافتن من که بدو بر دم رنج
 چودو رخ برد دگر من بکه بازم شطرنج
 چهره ای نیست که خالی بود از چین و شکخ
 تا مدامت جو زمین بای بود بر سر کنج

زلف کز چهره فکندی شده سر تا پا کج
 عارضت راست نیاید بدرون دیده
 غنچه را کی بدمان تو توان نسبت کرد
 گرحسود از تو همین زلف پسندد چه عجب
 کاتبی از قد او گو سخن و راست بگو

15 دود ز آتش که بر آید برود بالا کج
 آب در جو نرود تا نکند خود را کج
 که چو دم میزند او میشودش بالا کج
 چشم کج بین بجهان هیچ ندید الا کج
 تا نخوانند سخنهای ترا هر جا کج

«این غزل در نسخه ۳ موجود نیست // 5 مسکین ال : بیمار ۲ // ۱۱ چو ال :
 چون ۲ // ۱۳ نهان ۲ ال : پنجهان ۲ // ۱۶ میزند او ۲ ال : میزندش ۲ / بالا ۲ ال :
 لبها ۲ // حرف و در نسخه ۲ موجود نیست

۱۲۷

ایضاله

* گرفت کار من از وی روی دوست رواج شنو اگر هوست هست قصه معراج
 شهبی که پایه تختش رسید بر کرسی چو دید نرگس مستت گنشت از سر تاج
 کجا روم سوی مسجد بفکر ساعد او درست نیست نماز کسی که دارد عاج
 رقیب ما بدل ما نمی کند کاری مباد آنکه کسی او بنا کسی شود محتاج 5
 ببر قرار دل کاتبی و طاقت و هوش اگر چه شه نکند ملک خویشتن تاراج

۱۲۸

وله ایضا

* هست بفرق تو آن گیسوی پیرتاب و شکنج از ندهای که بود روز و شبان بر سر گنج
 نیست بر عاشق و دیوانه و سرمست قلم از من عاشق دیوانه سرمست مرنج
 فکر شفتالو و سیب زخت تا دارم شد زبی آبی و محنت رخ من چون نارنج 10
 چه عجب گر کرد عشق بزم از مجنون زانکه بردند ز لجللاج حریفان شطرنج
 کاتبی وصف دهان تو عیان تا گفتست غنچه را هیچ نمادست ببستان سر غنچ
 ایضاله ۱۲۹

* پیش عاشق پند عاقل را کجا باشد رواج زانکه بیمار اجل را سود نبود از علاج
 منت رضوان نخواهم برد بهر باغ خلد ز آستان او بدیگر جا ندارم احتیاج 15
 هم غم او زانکه شادی گه گهی می پرسدم نیک نبود زندگانی با حریف بد مزاج
 بهم میخورم خون جگر از کاسهای چشم خود همچو آن رندی که نوشد باده از جام زجاج
 کاتبی گیر جم کشیدی جام بهر چشم یار همچو نرگس می کشیدی کلک زر بر روی تاج

ما این غزلها در نسخه ای ناموجود نیست // 2 وی 2: وصل 3 // 5 مباد 000 محتاج 2 تا

: مباد آنکه بناه کسی کسی شود محتاج 3 // 10 تا دارم 2: یاد آرم 3 //

* این بیت در نسخه 3 موجود نیست

۱۳۰.
ایضاله

غیراوصاف خدنگ تو که جانراست علاج
عقل در راه زجان ماند چو شد سوی قدش
سیرم از قرص مه ومهر بدور رخ تو
تن من هست بهم بر شده بی ساعد تو
من درویش از ان دم که گدای تو شدم
کاتبی از سر کوی تو برد راه بسر

هرچه گویند مرا راست نیاید بمزاج
همچو جبریل مقرب ز نبی در معراج
چرخ دوار اگر ساخت بنانی محتاج
همچو آن خاک که آرند برون ازوی عاج 5
می ستانم ز سلاطین جهان باج و خراج
زانکه خاک قدمت هست بفرقش چون تاج

۱۳۱

وله

قدوا بروی آن دلجوست نیمی راست نیمی کج
93a مرا گفتا چونایت گر ز من چون چنگ بنوازم
خدنگ آه چون رمح شهاب و قد چو ماه نو
بقصدت تیر دارم در کمان گفت و بروبر من
بدنی باگردنی کز ماند چون دیوار دیرینم
مزه بازلفا و دیدم بخواب و گفتمش گفتا

خیال من زان قدوا بروست نیمی راست نیمی کج
ولی هست از حدیث دوست نیمی راست نیمی کج 10
مرا هر شب از ان مهروست نیمی راست نیمی کج *
خبر گفتن چنینش خوست نیمی راست نیمی کج
فتد ناگه بدینسا نکوست نیمی راست نیمی کج
که خواب کاتبی نیکوست نیمی راست نیمی کج *

۱۳۲

وله

چو لاله خیز و بدست آر در بهار قدح
ساز کاسه سرخالی از خیال شراب

بدست اگر نبود از زمین برابر قدح
که پی شراب نیاید بهیچ کسار قدح

3 جبریل ۳۱۳ : جبرئیل ۲۱۱ // 4 اگر ۲۱۱ : گرم ۳ // 10 گر ۳۱۳ : ار ۲۱۱ //
* در نسخه ۲۱۱ کلمه نیمی کج از قلم افتاده است // 13 بدنی ۳۱۳ : بدن ۲۱۱ / کثر ۳۱۳ :
کج ۲۱۱

ز پیر میکده آموز عیش کان جم عشق
 چو خیک مجلس ما گر کفی مربع می
 گرت هواست که کردی چو آسمان سر سبز
 * ز خاک لالهستان کمترست آنکه مدام
 سپهر اگر بادب نگذرد تربت من
 چو خاک لالهستان بیخودم شمار مدام
 چو بیخ نرگس اگر دورم افکند در خاک
 مباد مجلس رندان ز کاتبی خالی
 * خیال باده مشو کلتبی ز کاسه سر
 که بی شراب نیاید بهیچ کار قدح

۱۳۳

ایضاله

خوشت جام می از دست ساقیان مسیح
 درون تذکره می فروش تذکیرست
 تو آدمی گرمی ساقی پیری وش بیین
 93b نقاب نهفت عرب وار دختر زر و برود
 برسم تحفه سزد کاتبی که بفرستی
 لطیفتر نبود عیش ازین بکیش مسیح
 که دانه دانه انگور میکند تسبیح
 که هست برملک از نیک خویش ترجیح
 بگرم خونی و حکمت دل هزار فصیح
 بعالمان بخاری ازین حدیث صحیح

۱۳۴

وله

زجانها واقفت آن شوخ سیاح
 فرخناکت جانم از لب او
 مگر دادند او را کشف ارواح
 بلی باشد مفرح روح را
 فغانها کرده ام از دست جراح
 دمی کز سینه ام تیرش کشیده

5 تربت من آ: ز تربت من و / سنگ آ: رشک و // این بیتها در نسخه T
 نیست // 12 تذکیرست آ: تذکورست آ و // 15 بخاری و آ: بخارا T

نخواهد شد جو قدش سرو موزون چه سود ای باغبان تقطیع و اصلاح
 مرا در دیده دریائیسیت زان در که عمّانست در کشتیش ملاح
 فروشد کاتبی در بحر هجران بلی کشتی خطر دارد ز تمساح

۱۳۵
ایضاله

5 نظر بطلعت خورشید طالع تو صباح صلاح عین نماید مرا و عین صلاح
 در وصال تو گر شد بروی من بسته برآستان تو دارم فغان که یا فتاح
 همیشه ملتسم روی وموی و عارض تست زحق که جاعل لیلست وخالق الا صباح
 بدوز ناصح من دیده زو که خرقة عقل ازان گذشت که یابد بدوختن اصلاح
 بمیر کاتبی ازخویش و زنده کرد بیار که بر تو کشف شود سر عالم ارواح

۱۳۶

وله ایضا

10 * صوفی بیا بمیکده در کش می صبح خولگی که مست عشق شوی رومکن فتوح
 زان بیشتر که لاله براید ز تربیتت بستان پیاله ز کف ساقی صبح
 هرگز نصیحتی نکنند می فروش را آن ناصحی که میدهم توبه نصوح
 کو کوزه شراب که کفتی شکسته را صد کار گاه غصه بهم برزند چو نوح
 ای کاتبی مباش دمی بسی شراب ناب زانرو که نیست زنده تن مرد جز بروح

۱۳۷
ایضاله

خراب کاسه شامیم و مست جام صباح کجاست طره مشگین شام و عارض راح

2 زان ۲ا: ۱ا: زین ۳ // ۴ لیلست ۲ا: لیلیست ۲ا // 8 زو که خرقة ۲ا: ۱ا
 : زانکه خرقة ۲ا // این غزل در نسخه ۱ا موجود نیست // ۱۴ غصه ۲ا: کاسه ۳ //
 ۱5 مرد ۲ا: مرده ۲

ز موج غصه و گرداب غم ره مانند می چه غم ز بحر اگر آشنا بود صلاح
 بخاک بهر چه ریزند باده محتسبان زمانه ایست که خونریز خلق گفت مباح
 ز باده توبه مده در حضور مستانم سخن بقاعده کو در میان اهل صلاح
 مکرد هرزه بتقلید کاتبی که توی غرض از ملکات اجسام و عالم ارواح

۱۳۸

فی حرف الخا

5

زهی ز غمزه تو تیر را جگر سوراخ تن کمان شده از ابروی تو شاخ بشاخ
 امید هست که با خاک ره شود یکسان صبا بر سر کوی تو می رود گستاخ
 بر آستان تو بودیم دوش تا وقتی که آفتاب بر آورد سر ز نیلی کاخ
 دست صوفیها عالمی بتنگ آمد دران زمان که برافشاند آستین فراخ
 جگر کاتبی نبرم دل ز تیغ ت ای قصاب بزندگی اگرم پیوست بر کشد سلاخ 10

۱۳۹

ایضاله

ای ز رشک قامتت شکل صنوبر شاخ شاخ وی زا بروانت کمانرا گفته پیکر شاخ شاخ
 سرز تیغ نیست تنها شاخ شاخ بلکه هست پای تاسر هر سر موی مرا سر شاخ شاخ
 کرده قسمت ترک چشمت بردل و جان زان دوزلف چون کسی کوبخس سازد سنبل تر شاخ شاخ
 دیده من از درون گرم بسیار اشک دید همچو آن بحری که آید آبش از سر شاخ شاخ 15
 949 کاتبی چون وصف روی و عارضت خواند بباغ روید از اطراف او گلها ی احمر شاخ شاخ

۱۴۰

ایضاله

آنکس که مرا کشت بجور و ستمی چند کاش از پی تابوت من آید قدمی چند

۱ بحر ۲ لیا : موج ۳ // ۱۲ از ابروانت ۴ ا : ز ابرویت ۵ // ۱۴ کرده ۰۰۰ دوزلف ۶ ا :
 کرده قسمت ترک چشمت جان و دلرا زان دو زلف ۷ // ۱۵ دید ۶ ا : ریخت ۷

ای صبح کجای که زمانی ز سر صدق
هم راحت دل‌های و هم شادی‌جانها
اکنون چه غم از جنگ سپاه خرد و صبر
شادم ز نشانهای کف‌پای سگانت
ای کاتبی ارباب نظر فیض رسانند
حاجت میرالا بر صاحب گرمی چند 5

۱۴۱
وله

براه عشق تو آنها که در نمی آیند
غم و بلای تو با آنکه کم نمی آیند
قرار و صبر ز جان و دل رمیده من
پری و حور لطیفند و خوش دلی بخدا
چو صبح در همه جا روشنست این معنی
در آمدن ز نکویان نکوست کاتبیا
قبول خاطر یک راهبر نمی آیند
بحیرتم که چرا بیشتر نمی آیند
چنان شدند که گویا دگر نمی آیند
که باد جود تو ام در نظر نمی آیند 10
که مهر و ماه بهم با تو بر نمی آیند
ولی بمردم او باش در نمی آیند

۱۴۲
وله

پری رخی بشکر خنده قصد مردم کرد
زمن میپرس که چون قصد کرد بر جانت
دل که رفت بکویش دگر نیاید باز
ستاره بازی من در نظر کجا آرد
94b نمی توان نفسی بی بلای او بودن
نریخت خون مرا یار من چه شد یارب
چو گفتمش که مرا هم بکش تبسم کرد
هر آنچه خواست لب او بیک تکلم کرد 15
بکشت رفت غریبی و خانه را گم کرد
مهی که دامن افلاک پر ز انجم کرد
بلاست این که کسی خوی با تنعم کرد
شمرده ام از ضعف یا ترحم کرد

9 کلمه دل در نسخه 21 موجود نیست // 10 دلی بخدا 21 انا: برای خدا T //

که 000 بر نمی آیند انا: که مهر و ماه بهم بر نمی آیند 21: که مهر و ماه بهم بر
تو بر نمی آیند T // 14 قصد 21 انا: قتل T // 18 این که 21 انا: آنکه T

در آب می‌کده ای دل برار غسل طریق
 حکایت خم گردون می‌رس و گردش ا و
 حدیث چشم تو تا گفت کاتبی با خلق
 * نماز کاتبی ما روا نگشت و قبول

۱۴۳
ایضاً

۵

بزن بر سینه من خنجری چند
 زکات لاله زار طلعت خویش
 بگلشن تا نهادی پای آنجا
 دلا ناید وفا زان چشم و غمزه
 نثار مقدمت سازم زری چند ۱۰
 دو رخ چون کاتبی مالم بی‌پایت

۱۴۴

وله

پیش یار آنها که جان آرند بیک جان برند
 غره ای در عرصه ای زاهد بفرزین بند زهد
 بعد مردن چون رسد تابوت من در کوی یار
 چون شهید عشق دردنی و عقبی سرخ روست
 گفته دلرا از چشم و بروی من گوش دار
 کفر زلفت گرن باشد اهل ایمان را مدد
 گفتش پوشیده رخ مگذر ز آه کاتبی
 صدق پیش آور که اینجا هر چه آرند آن برند
 لیک شطرنج چنین را آن دورخ آسان برند
 دوستان زانجا بزورم سوی گورستان برند
 خوش دمی باشد که ما را گفته زین میدا زبند ۱۵
 من ترا می‌خواهم این بگذا رتا ایضا زبند
 کافر مگر در دم آخر یکی ایمان برند
 گفت هر جا باد باشد شمع را پنهان برند

* این بیت در نسخه ۱۰ موجود نیست // با کلمه "برند" در نسخه ۱۰ از قلم افتاده

است // ۱۶ من ۱۰: ما ۱۰

۱۴۵
وله

95a ترکان چشم حيله گرتشاد خفته اند
روشن دلان سوخته را آتش تو گفست
بسیار خسروان سوی شیرین شمایلان
ظاهر نگفته جاذبه آن دهان ببرد
ای گل ز سیل دیده جویای سرو تو
آگاه و بیخودی تو در آن کوی کاتبی

از بهر خواب صید جو صیاد خفته اند
در زیر خاک تیره نه از باد خفته اند
در بیستون پپهلوی فرهاد خفته اند
جان کسان که در عدم آباد خفته اند 5
دیوارهای باغ ز بنیاد خفته اند
مرغان باغ بین که چه استاد خفته اند

۱۴۶

ایضاله

حدیث تیغ توهر جا که در میان آرند
اگر بسینه ارباب دل رسد تیرت
بوقت دعوی حسن آن دو عارض چو قمر
گریزد از تو بسبب آفتاب باز افلاک
سگان بکوی تو بردند استخوان مرا
دلا چنین که بتان برخون کمر بستند
قرار و صبر ز دنبال کاتبی رفتند

ز ذوق تشنه لبان آب در دهان آرند
ز سینه درد دل و ازدل درون جان آرند 10
فرشته را بگواهی ز آسمان آرند
کشان کشان دم صبحش بر آستان آرند
چو گشته ای که تعظیمش استخوان آرند
ترا کشند و مرانیز در میان آرند
که بهر عاشقیش با زازان جهان آرند 15

۱۴۷

ایضاله

*بازم اندیشه کوی تو بفریاد آورد
آنکه گفتا سخن تلخی من در شب هجر
همچو سرو چمن از ذوق برقص آمده ام

نالده آن خسته غریبی که وطن یاد آورد
پیش شیرین خبر تلخی فرهاد آورد
تا صبا يك خبرم زان قد آ ز اد آ و رد

5 جاذبه پلایا : حادشه 3 // 6 جویای دلایا : خوبان 3 // 14 بر دلایا : بهر آ
* این غزل در نسخه 14 موجود نیست

غیربیداد نبیند بجهان هیچ نصیب
آنکه او از سر کوی تو مراد او آورد
ساخت آه جگر کاتبیت ملیل او
تو نمی آمدی اینجا مگر تباد آورد

۱۴۸

وله ایضا

دشمنان آن شوخرا خونریز ما فرموده اند
خوب فرمودند ما را دوستداران بوده اند
تاختم جان بر سر کویش که باشد حشر من
باشهیدانی که در آن سر زمین آسوده اند
ناتوانم دید یار و گفت میخور چون دل
دوستان امروز ما را شرتی فرموده اند
آب روی ما ز خاک راه آن آتش رخت
خاک ره بادا بران سرکین رهش بنموده اند
وقت گریه کاتبی خاک رهش آرد بچشم
گرچه مردم روز باران خاک را اندوده اند

۱۴۹
ایضاً

دوش گفتند که آن شاخ درون می آید
جان ندانست ز اندیشه که چون می آید
دردرون دلم از هرچه بجز مهرش بود
مانده جانی که همین لحظه برون می آید
زلفش از رهگذر دیده در آمد در دل
بیشتر دزد ز روزن بدرون می آید
راز دل چند بیوشم که روانست سرشک
زخم پنهان نتوان داشت که خون می آید
کاتبی چون غمی از یار رسد شان باش
شکر آنرا که نه از دنی دونه می آید

۱۵۰

ایضاً

خرم آنان که می غالیه بو میگیرد
گاه پای خم و گه نست سبو میگیرند
هر شبی تا بسحر ساغر عشر تگه ماست
کاسه زر که ازین طاق فرو میگیرند
غنچهها را ز رخ ای باد بر انداز نقاب
کیست نامحرم این باغ که بو میگیرند
آن چه آهوست که در دشت جهان شیردلان
خویش را جمله شکار سنگ او میگیرند

ط ۹۵ چون گریزد دل غم دیده بدزدی زان چشم
 همه از خوی تو درد و من بد خو را
 کاتبی از طرف خیل خط خوبا نست
 زانکه اینها طرف روی نکو میگیرند
 ۱۵۱
 ایضاً

۵ خرم آنان که سر زلف نگاری گیرند
 نبود فکر ز صد زخم که خوبان بزنند
 بیقراری بکف آرند و قراری گیرند
 چيست عیش دوجهان این که بسرا ز هجر دیوار
 بیکی مرهم اگر نست فگاری گیرند
 سر راه تو گرفتم بدریوزة وصل
 همدگرا ز سر ذوق کناری گیرند
 دارم امید که در محشرم از شیطان
 چون گدایان که سر راه گذاری گیرند
 کاتبی ناله چو بلبل مکن از گلرویان
 گر نگیرند سگ کوی تو باری گیرند
 ۱۰ زانکه ایشان جو تو هر لحظه فراری گیرند

۱۵۲

ایضاً

در زمان چشم مستت یاد آهو کس نکرد
 ساعت تا با کمان ابروان گشت آشکار
 پیش زلفت میل سوی نافه یکمکس نکرد
 دعوی نستان وزور با زوی او کس نکرد
 گفتم از خونم گزشتی گفتاین بینی بخواب
 خواب بدرا اینچنین تعبیر نیکوکس نکرد
 ۱۵ تالبت گردید خندان صد حصار دل گشاد
 عقل را از دل برون کردیم و جهلش خواندیم
 آنچه در عشق تو ما کردیم با او کس نکرد
 اینچنین در عاشقی با درد و غم خوکس نکرد
 کاتبی راهیچ شادی نیست بی درد و غمت

۱۵۳

ایضاً

* دلم کو در وفای یار باشد
 طلبکاری جفای یار باشد
 سر خود را از انرو دوست دارم
 که دایم خاک پای یار باشد

۶ فگاری دنا: نگاری T // ۱۷ غم دنا: محنت T // * این غزل در

نسخه انا موجود نیست

ببوسم دست خود از ذوق صد بار دمی کاندر دعای یار باشد
دم هر دم صفای چشم خود را که این کاشانه جای یار باشد
بسوزد کاتبی از تاب خورشید گهی کاندر سرای یار باشد

۱۵۴

وله ایضا

آندم که ز کویت شهدا را بدر آرند فرما که مرا بهر تفرج بدر آرند
ترسم که برای تو نمازی بگذارم کافاق بدین کار همه دست بر آرند
آن ساعد سیمین ز چه گیرند طبیبان عطاق درین کار مگر دست ندارند
خوبان جهان پیش تو جانها بسپردند تاپیش تو درویش و توانگر بسیارند
ای کاتبی آن قوم که گفتند بعالم گر تاب غم یار نیارند نیارند

۱۵۵

ایضاً

برقع ز روی یار دمی دور اگر شود شمع امید زنده دلان باز بر شود
بر آستانه سودم رخسار زرد خویش کز پای تا سر تن من خاک در شود
ای دل ز تیغ یار نه نیکوست سر کشی این خود حکایتست که بی او بسر شود
گویند مشک چون سر زلفش شود ببویی آری شود ولیکن بخون جگر شود
زان دور رخ نکو نشود کار کاتبی در این مه ار نرفت بهماهی دگر شود

۱۵۶

وله ایضا

دل چون شیخه خون بود چشمان توبشکستند نیارم دم زدن زان روکه ترکانند و بد مستند
ببالا در چمن سرو و صنوبر گرچه نازانند ولیکن پیش شمشاد قدت در پایه بستند
960 دلت گردد در حریم دل ز تنهایی تنگ آمد بیا بردیده ام نشین که اینجا مردمان مستند

دل و جانی بکف دارم ولی نقدی نمی بینم سزای پای تو یاراکه اینها هر دو برستند
 با فسونهای آن چشمان سرشکم باز استا است زهی جادو و شان کز ساحری آب روان بستند
 خوشای کاتبی وقت کمانی گر سبک دستی گرفته طره یاری زنگ این جهان رستند

۱۵۷

ایضاله

دل ترك هوا و هوس هر دو سرا کرد معمار شدش عشق تو کین خانه بنا کرد 5
 شد درد و غمش جمله نصیب من مسکین بسیار کرم بود که با بنده خدا کرد
 چون دام که از هر طرفش آب در آید شمشیر بلا از همه سو روی بجا کرد
 جان من و غمزه بهم جوهر و تیغند کز هم بچلیشان نتوانند جدا کرد
 در عشق دلا هر چه رسد شکر خدا گو زان قصه بیندیش که با شهر سبا کرد
 از خون جگر کاتبی خسته وضو ساخت چون دید رخت طاعت يك ماهه قضا کرد * 10

۱۵۸

ایضاله

دو چشم شوخ تو هر يك بلا ی خون ریزند اگرچه گوشه نشینند مردم آمیزند
 برآورند ز من غمزها ت هر دم کرد چه گم شدست ندانم که خاک می بزند
 عجب نباشد اگر گیسوی تو شبرنگست شود سیاه کسی کفن نگیون بیاورند
 بقصد کاتبی خسته هر دم آن خط و خال هزار فتنه ز هر جانبی برانگیزند 15
 تو همت از دل رندان صبح غیض طلب که در هوای صبحی بیگناه برخیزند

۱ یارا آنا: جانا ۶ // مسکین انا: درویش آنا // ۸ جوهر انا: هر دو
 // کلمه کرد در نسخه انا از قلم افتاده است // ۱۴ بیاورند آنا: در آویزند
 // در نسخه آ بیتهای پانزدهم و شانزدهم با همدیگر عوضی می باشد

- ذرات ز مهرت بفلک سر گذرانند
 روزی که بپیمت گذرانند سر من
 تیری زدو چشمت طلبید این دل گستاخ
 96b گردد کفتم حله و من خازن فردوس
 ستان تو چون لاله بهر جای که باشند
 از گریه من هردو جهانرا خبری بر
 بد مستی زاهد بخرابات نکو نیست
 جز عمر نما ندست تن و جان مرا کاش
 موقوف چه داری بدرختم ای شیخ
 رو کاتبی از هجر مخور غم که ملایک
۱۶.
 ایضاً له
- رسید مزده مهری ز مهر خوی چند
 زخوی تند بتان خاک گشتم اما شکر
 اگر نه گلشن فردوس را بود دیدار
 دلا مکن بدو جویای نیکوان می باش
 گراز خمار بمیرم گذار فکر کفن
 بغیر تیر تو هیچ آرزو نداشت دلسم
 زکلك لاعر خود کاتبی شکسته ترست
- صاحب نظران از همه خوشتر گذرانند
 آن روز ز خورشید مرا سر گذرانند
 فرما که نرنجند و ازو در گذرانند
 5 در کوی تو تابوت مرا گر گذرانند
 نوشند می و عمر بساغر گذرانند
 تا گشتی ازین آب روانتر گذرانند
 وقتست کزو یکدوسه ساغر گذرانند
 کان نیز بپیش رخ دلبر گذرانند
 10 شاید که ترا از در دیگر گذرانند
 رخت تو ازین ورطه بشپیر گذرانند
- ۱۵
 فلک رساند سلامی ز ماه روی چند
 که خوی باز نکردم ز تند خوی چند
 رسیده گیر بباغی و خوض وجوی چند
 15 که یادگار ترا دادم از نکوی چند
 نخست از پی آبم بجو سبوی چند
 شکست در دل من چرخ آرزوی چند
 سزد که قصه نویسد بمسک موی چند

زان کمان ابرو دل من در طپیدن تیر خورد
 بر مثال بره آهو که صیادش کشد
 از دلم پیکان او چون جست دل زان سهل یافت
 دیده ام خون با رشد از ماجرای عقل و عشق
 ۹۶۵ دل چومی شسوی او زان غمزه در ره خورد تیر
 کاتبی در روز جنگ از غمزه او کشته شد
 راست چون مرغی که در وقت پیریدن تیر خورد
 جان من زان غمزه روز آزمیدن تیر خورد
 درد دل بنگر که در پیکان کشیدن تیر خورد
 ۵ مثل آن نظارگی کز جنگ دیدن تیر خورد
 همچو صیدی کو بهنگام پیریدن تیر خورد
 چون دلیری کو بوقت تیر چیدن تیر خورد

زلف و رخت چو وعده جور و جفا کنند
 اهل نظر که سرمه بود خاک پایشان
 کردند غارت دل و جان عارض و لبست
 * ساقی بیار باده مبین عیب مفلس
 آنکس که در سرای تو آید چو آفتاب
 اهل کتاب بر ورق الطیر صبح و شام
 خوش وقت آنکسان که بجان همچو کاتبی
 آن وعده هم خوشست چپا شد وفا کنند
 آیند و خاک راه ترا توتیا کنند
 ۱۰ لیکن هنوز تا خط و خالت چها کنند
 نیکان مدام خیر براه خدا کنند
 او را مگر بتیغ برون زان سرا کنند
 تحریر و صفطوطی خطاً ترا کنند
 ۱۵ دشنام یار را شنوند و دعا کنند

عشاق کار دان چو بعشق اقتدا کنند
 گیرند ترک کار و دگر کارها کنند

۵ از ۱۰: در T // ۶ خورد تیر ۱۰: تیر خورد T / پیریدن ۱۰: دویدن ۱۰ //
 ۹ وعده T ۱۰: عده ۱۰ // ۱۱ خالت T ۱۰: زلفت ۱۰ // * این بیت در نسخه ۱۰ موجود نیست //
 ۱۳ زان T ۱۰: زین ۱۰ // ۱۴ خط T ۱۰: حد ۱۰ // ۱۶ اقتدا T ۱۰: انزوا ۱۰ / گیرند ...
 کنند ۱۰: گیرند کارها و دگر کارها کنند T

افلاك دایم اهل نظر را چو جان و تن
ای دل بهل سرای جهانرا که دوزخیست
گرمدعی نیند کمان کاهل جتند
در درد کاتبی مطلب شربت طبیب

جمع آورند با هم و دیگر جدا کنند
تادر بهشت بهر تو قصری بنا کنند
با اهل معنی این همه دعوی چرا کنند
کاخر بهیچ غنچه نهانان دوا کنند

۱۶۴

وله

5

عمارتی که نه در کوچه مغان سازند
بتان بعشوه اگر شهر دل کنند خراب
مثال تو نبود نقش چین اگر بمثل
بهر گیاه که سرو تو سایه اندازد

97b با بروی تو کجا پی برند کج نظران
بدور چشم کماندار تست پیکر من
فغان ز سنگ دلان کاتبی که چاره درد

چو خاک بست بود گره آسمان سازند
بشیوه دگرش خوبتر از آن سازند
رخسز حسن نگارند و تن زجان سازند
شود ضنوبر و از چوب او بتک سازند

10 زچله گیری اگر قد خود کمان سازند
چو آن نشانه تیری کز استخوان سازند
سبک امید دهند و گران گران سازند

۱۶۵

ایضاً

شمع رخسار ترا آن دم که می افروختند
صد هزاران پیرهن مانند گل کردند چاک
غمزهات را تیرها دادند و مزگانرا سنان
ما خریدارت بجان بودیم رخسار زرد

همچو پروانه جهانی را بر آتش سوختند
چون قبا ی نازکی بر قامت میدوختند
اینچنین است شیوه عاشق کفی آموختند
بیش از آن روزی که یوسف را بزر بفرودختند

15 گفت این آتش برای جان ما افروختند
کاتبی چون دید رخسار تو ای چشم و چراغ

نیند ۱: ببیند ۲: ندید ۳ // ۶ بر ۱: در ۲ // ۷ بشیوه ۸: ۱۰
بعشوه ۲ // ۱۰ کج نظران ۱: اهل ورع ۲ // ۱۱ من ۱: چشم ۲ // ۱۲ فغان ۱: توان ۲

وله

گرچه هستند درین شهر نکو ماهی چند
پیش دیوار سرای تو بنقش آمده ایم
چشم ماگر برهت اشک فشانند چه عجب
ای رقیب ارکشدت یار زبیش نظرش
5 یار چون آینه روی بخواد بنمود
پیش خورشید رخت در نظر ما هیچند
نقش دیوار نباشد مگر از گاهی چند
برسر ره سبب آب بود چاهای چند
نروی تا بفرستد بتو همراهی چند
5 شاید ار کاتبی خسته کفد آهی چند

۱۶۷
ایضاله

مردمان بر اشک گلگونم گواهی میدهند
حاجت سوگند نبود دعوی عشق مرا
وعدای من که فرمودی و برگشتی ازان
تیرهای غمزهات بسیار تیغ من زدند
98a راستی تا کفتم از قدت سخن چون کاتبی
شوخ جسمی بین که برخونم گواهی میدهند
هر دو چشم همچو جیحونم گواهی میدهند
10 جمله بر بخت دگر گونم گواهی میدهند
بر دل افکاری نه اکنونم گواهی میدهند
اهل دل بر طبع موزونم گواهی میدهند

۱۶۸

ایضاله

مغان درابروی مقصود چین نمی بینند
من از ثلاثه غساله دیده ام سری
شراب خوردن بسیار عسرتیست ولی
نگین می مده از کفکه انس و جن خصمند
15 باحتیاط گذر در شکارگاه جهان
* سزد که پای بدامن بود گدایانرا
بگو باهل و رع کین چنین نمی بینند
که زاهدان بهزار اربعین نمی بینند
صلاح کار حکیمان درین نمی بینند
اگر بدست سلیمان نگین نمی بینند
گمان مبر که ترا از کمین نمی بینند
چو نست خیر بهیچ آستین نمی بینند

4 نقش ت : اشک یتا ۱ // 9 مرا ت ۱ : ترا یتا // ۱۱ زدند ت ۱ : زند یتا //
12 قدت ۱ : قوت یتا : درت ت // 16 عسرتیست ت ۱ : عشق نیست یتا // * این بیت در نسخه
ت موجود نیست // سزد : شکسته / چو : که //

بسوز دفتر خود کاتبی که بی بصرا نرا بگنج نامه عین الیقین نمی بینند

۱۶۹
ایضاله

آتش او نه همین ملکات جان میسوزد	جان همی سوزد با جان و جهان میسوزد
نه همین پرتو رویش دل دیوانه سوخت	شمع را بین که درین خانه زبان میسوزد
من برای دل سرگشته خود می سوزم	دل من خود ز برای دگران میسوزد
دل سوزنده درون بدن لاغر خاک	هست فانوس که شمعش بمیان میسوزد
کاتبی مهر رخ یار که شد عالم سوز	آفتاب بیست کران تا بکران میسوزد

۱۷۰

وله

از تنم تا سر یک موی نشان خواهد بود	دل من بسته آن موی میان خواهد بود
آن زمان نیز که خواهم ز جهان بیرون رفت	دردلم حسرت آن جان جهان خواهد بود
یار در حشر چو دیدار عیان خواهد کرد	عشرت آنست که در باغ چنان خواهد بود
کار دارم بمیان و دهنش روز جزا	که نهانها همه آن روز عیان خواهد بود
98b تا چو خورشید بود ذره ای از من باقی	آتش سینه چنین شعله زنان خواهد بود
کاتبی کامده مانند خم باده بجوش	تا ابد معتکف کوی مغان خواهد بود

۱۷۱

ایضاله

از جگر تیر بتانرا سپری می باید	هر که عاشق شود او را جگری می باید
کی بمقصود رسد تا نکند دل دریا	هر کرا در صدف جان گهری می باید

۱ بسوز ۲ انا: بشوی ۳ انا: عین الیقین ۴ انا: اهل یقین ۵ انا: // و آتش ۶ انا: میسوزد ۷ انا: آتش دل نه همه ملکات جان میسوزد ۸ انا: ز آتش دل همگی ملکات جان میسوزد ۹ / جان ۱۰ انا: میسوزد ۱۱ انا: جان میسوزد یا جان و جهان میسوزد ۱۲ انا: // ۱۳ درون ۱۴ انا: درونی ۱۵ // ۱۶ حشر ۱۷ انا: عرش ۱۸ انا: // ۱۹ مانند خم باده بجوش: باشد چو خم ۲۰ انا:

مرد این قافله بی پا و سری می باید	سالکانرا سر و پاسنگ ره سیر دل‌بست
همتم گفت کزین خوبتری می باید	جز توهر خص که ازین پیش رهم ز دجوخلیل
کوکب بخت مرا راه بسری می باید	در بیابان غم ای کعبه ارباب صفا
چون براه عدمست هم سفری می باید	دورم از یار خود ای صبر ببر جان مرا
این قدر هست که صاحب نظری می باید	کاتبی یار دمی نیست برون از دیده

۱۷۲

وله

بعیش باد مدام آنکه این اساس نهاد	اساس می‌کده رند خداشناس نهاد
که شکل ابروی ساقی مثال داس نهاد	قضا ز مزرع آفاق قطع رندان خاست
که خار حادثه در راه ناسپاس نهاد	شگفته باش چو گل در سپاس یار قدیم
گنه ز جانب نه چرخ وده حواس نهاد	بمهر خود همه را یار ساخت سرگردان
که شهر یار درو گنج بی قیاس نهاد	ازین خرابه تهی نست مگذرای درویش
کز اهل خرقة نشد هر که این اساس نهاد	مباش کاتبی اندوهگن ز کسوت فقر

۱۷۲

وله

سماک می کشدش جنگ با سماک چه کند	اسیر سروقدان ناله از فلک چه کند
ز آفتاب رخان سوختم فلک چه کند	ستاره سوخته گر گشتم این نه از فلک
کلید گنج یقین پیش اهل شک چه کند	99a ز گنج نامه حنفت توانگران دورند
کمند زلف تو با جان یک بیک چه کند	اگر دو چشم تو مردم کشی ز سر گیرند

۱ سیر آنا : تیز ینا // 2 خص ینا : کس آنا // ۳ مثال آنا : میان ینا //
 در نسخه ۳ مصراع دوم بیت هشتم و مصراع اول بیت نهمین موجود نیست //
 ۴ خاست ینا : خواست آ // ۱۱ ازین ینا : ازان آ // ۱۲ اساس ینا : لباس آ ینا

اگر بگریه و بیخوابییم نه راضی بخنده لعل تو درچشم من نمک چه کند
 متاب کاتبی از قول عیب چو رخ زرد عیار از طرف زر بود محک چه کند

۱۷۴

ایضاله

اگر نه دولت تیغ تو بر سرم باشد چو گیسوی تو دل آشفته تر سرم باشد
 شود چو پسته مرا استخوان سفید و هنوز خیال آن دهن تنگ در سرم باشد 5
 خروس وار ز ذکر تو کی غوم غافل اگر برابر مواره بر سرم باشد
 چنین که پای ترا خاک راه می بوسد بجای او چه خوش افتد اگر سرم باشد
 چو کاتبی اگر دم بدم زنی تیغ بخاک پای تو کانرا سپر سرم باشد

۱۷۵

ایضاله

آن دیده ترا بیند کو عین صفا باشد وان دل بتو پیوندد کز غیر جدا باشد 10
 گفتمی که کجا باشد در حسن نظیر من تو دلبر بی مثلی مثلی تو کجا باشد
 بردی دل شیدا را ور میل بجان داری من تن باجل دادم این نیز ترا باشد
 چون خامه نقاشان تا سر بودم بر تن از فرق سرم هرمو در راه تو پا باشد
 ای آنکه کشی هر دم از سینه من تیرش چون نیست ازو زحمت بگذار که تا باشد
 چون کاتبیم دایم شد همدم جان ذکرت درویش همه وقتی با یاد خدا باشد 15

۱۷۶

وله

آنرا که تیغ مهر تو قاتل نمی شود جانش بنور وصل تو واصل نمی شود

2 چو T انا : کو ینا // در نسخه ینا بیتهای پنجم و ششم باهمدیگر عوضی
 می باشد // 6 غافل T انا : خالی ینا // در نسخه T بیتهای ششم و هفتم باهمدیگر
 عوضی می باشد // 8 تیغ ینا انا : تیغ T // 10 وان ینا انا : آن T / جدا T انا : خدا ینا //
 با تیرش در نسخه ینا از قلم افتاده است

عهدی که با تو بسته‌ام ای کعبه صفا
 بهتر بصد کمال بمعبود بسی ز وال
 لیلی پری و شیشه نهانی از آن جهت
 انوار علم عشق ز شع هدایتست
 ای کاتبی مجوی ز دریای غم کنار
 باران در یتیم بساحل نمی شود 5
 ۱۷۷
 ایضاً

آن مه‌اگر شبی خوش با این کمین برآید
 در جست وجوی خالشانم برآمد از تن
 دانی که باچه ماند در لطف آستینش
 و آن ساحر ار نماید نستان خویشتن را
 ای کاتبی جو آید آن یاسمین بر ما
 گردد فلک بکام یارن چنین برآید
 زان سان که بهر دانه مورا زمین برآید
 با شاخ گل که او را گل ز آستین برآید
 خورشید از یسار شه از یمین برآید 10
 هم پاس من سر آید هم یاسمین برآید

ایضاً

آن پری رخ عاشقانرا تیغ پنهان میزند
 روز اول بر سرم تیغی زد وزانروز باز
 میخورد سوگند دل کان غمزه را گیرم بخون
 طاس گردان سرکویت نخور شیدست بسی
 ماه را بر چهره خورشید تو خنجر میکشد
 کاتبی هر دل که عاشق گشت اگر یکرنگ نیست
 گاه بر تن گاه بر دل گاه بر جان میزند
 طعنه را بگذار دایم بر سرم آن میزند
 خویش را سرگشته بر شمشیر بر آن میزند 15
 چرخ گردان هم درین بازار دوران میزند
 تیر را بر دیده مژگان تو پیکان میزند
 قلب رواندوده‌ای را مهر سلطان میزند

2 بهتر ... زوال آید : بهتر ز صد کمال بمعبود لایزال آید // لیلی ...
 جهت آید : لیلی پری و شیشه نهانی از آن جهت آید : لیلی پری و شیشه نهانی از آن جهت آید
 5 باران آید : باز آن آید // 8 در آید : بر آید / بر آید آید // 4
 زان سان آید : زان رو آید // این بیت در نسخه T موجود نیست // 10 مه آید : ماه آید
 9 با شاخ ... بر آید آید : با شاخ او که گل را گل ز آستین بر آید آید //

گل باز غنچه گردد و در خار در رود	آن سرو لاله رخ چو بگلزار در رود
صورت شود خراب و بدیوار در رود	در نقش‌خانه‌ای که در آید نگار من
تا بیشتر بسینه افکار در رود	۱۰۰a ای کاش تیر بر کشد و افکند بمن
۵ ای وای آن زمان که ببازار در رود	او در درون خانه و غوغا میان شهر
آن زهره نیستش که بیکبار در رود	خورشید ذره ذره رود در سرای او
عیار پیشه در دهن مار در رود	خوش رفت کاتبی بسر زلفا و دلست

۱۸.

ایضاله

دیده بر می بندد و آنگاه گردن میزند	آنکه رخ می پوشد و ساغر بدشمن میزند
۱۰ قلعه‌داری بر در دروازه آهن میزند	در درون جا کرد و میدوزند بپیکان دیده‌ام
می کشد بردیگری شمشیر و برمن میزند	* چون سگ خود را همی راند منم مقصود از آن
دزد بردل کاروان در روز روشن میزند	می برد زلفش دل و دین با وجود آن دورخ
دانه بر میدارد و آتش بخرمن میزند	می برد دل یار و می سوزد تن من در فراق
خرم آن کو با حریفی می بگشند میزند	کاتبی خون میخورد در لاله زار در دوغم

۱۸۱

ایضاله

۱۵ جان همی بخشد و شیرین و روان می بخشد	اهل دل را لب جان بخش تو جان می بخشد
دهنه این میکشدم هیچ و نه آن می بخشد	غمزه گفتا کشم و لعل تو گفتا بخشم

6 رود آ۱ا: شود ۲ا // 9 بر ۱ا: ۲ا ۲ا // * این بیت در نسخه T موجود نیست / ۱۱ دیگری ۲ا: دیگران ۲ا // در نسخه T مصراعهای دوم بیتهای دوازدهم و سیزدهم با همدیگر عوضی می باشد // ۱۴ حریفی ۲ا: صبوحی ۲ا // ۱۶ جان ۰۰۰ بخشد ۲ا: جان همی بخشد و هم جان و روان می بخشد T // ۱۷ لعل ۲ا: زلف ۲ا / ده نه ۲ا: ورنه T / نه آن ۲ا: توان T

بخشش از غمزه مجو چون کشدم تیغ بخون
هیچ امانم ندهد زلف تو شد قصه دراز
هر که سودای تو دارد چو من بازاری
کاتبی را شب عید ابروی چون ماه نلوت
نیست کشتن بگذاش که همان می بخشد
قصه سهلست اگر عمر امان می بخشد
بود و تا بود دکانرا بدکان می بخشد
گر نمایند ثواب رمضان می بخشد

۱۸۲

وله

5

این گهن دیر جهان کشته فراوان دارد
۱۰۰ آدمی زاده که میلس بیبری روی نیست
دلماز زلف و خطو خال بتان منفعلست
عشق از کعبه بیاموز که با جامه چاک
صبح و خورشید اسیر سپه عشق شدند
جان وداع دوجهان کرد دلا همت دار
کاتبی نظم تر و آب رخ و دامن پاک
دم عیسی نفسی چو که نفس جان دارد
دیو راهت اگر ملک سلیمان دارد
که بیک خانه تنگ این همه مهمان دارد
سنگ برسینه زنان روبریا بان دارد
این کفن بر کف و آن تیغ بدنندان دارد
که مکمل شده و روی بمیدان دارد
همه از رهگذر دیده گریبان دارد

۱۸۳

ایضاله

ای دل خیال قدش در هر سری که باشد
یک ذره گر زمهرم روشن شود بران مه
میگفت کز ره کین روزی ز در در آیم
شد کشتی وجودم در بخر غم شکسته
آید بیای بوسش هر سروری که باشد
از برج من بتابد هر اختری که باشد
ای کاش او در آید از هر دری که باشد
این باد بگسلاند هر لنگری که باشد

۱ چون آ: گر // ۲ هیچ ... دراز آ: هیچ امانم ندهد زلف تو و
قصه دراز آ // ۳ تا بود آ: نا بوده آ // با نوت آ: نوش آ // ۴ میلش آ
: مایل آ // ۱۰ این آ: آن آ / آن آ: این آ // ۱۴ دامن آ: دیده آ
۱۵ یک ... مه آ: گر ذره ای ز مهرم روشن شود بران مه آ: برج آ: جان آ //
۱۶ کاش آ: کاش آ / از آ: کز آ

تا کاتبی نسا زد بالین ز آستانش خوابش نگیرد آن شب در بستری که باشد

۱۸۴

وله

* با تیغ اجل یارم گر یار برین باشد این یار شب تا کی یارب که چنین باشد
 بگشاگره از ابروای چشم و چراغ من برا بروی نیکویان حیفست که چنین باشد
 در عشق دلا ما را انداختی و رفتی هر جا که فتد کاری کار تو همین باشد ۵
 این سینه زبیکانها گنجیست پراز گوهر دزد از پی پاس آمد غم کو که امین باشد
 يك لحظه نمی آید در خانه تن خوابم ترسم که درین ویران دزدی بکمین باشد
 ای باد شدم رسوا خاک کی بسرم افکن این مرده تنم تا کی بالای زمین باشد
 رو کاتبی ایمن شو یعنی ز کمان باز آ سیمرخ دل عارف در قاف یقیسن باشد

۱۸۵

ایضاله

۱۰

۱۵۱۵ بدست دوست درین عید هر که قربان شد بکیش زنده دلان پای تا بسر جان شد
 چه عیدنی به ازین عاشق بلا کشر را که پیش خنجر بر آن دوست قربان شد
 برای کشتن خود دست و پا زدم بسیار ولی بکوش خود سرخ روی نتوان شد
 ز طوف خانه او هر که راه کعبه گرفت میان بادیه پا بسته چون مغیلان شد
 صفای حج همه عمر کاتبی در یافت که صبح و شام بگلگشت کوی جانان شد ۱۵

۱۸۷

ایضاله

بقدم یار تاشمشیر و خنجر بر نمی گیرد دل محنت کشم عیش و طرب از سرنمی گیرد

* این غزل در نسخه ۱۸۱ موجود نیست // ۳ با ۱۸۱ : که ۳ // در نسخه ۳

بیتهای ششم و هفتم با همدیگر عوضی می باشد / آمد ۱۸۱ : آید ۳ // ۸ این ۰۰۰ باشد
 ۱۸۱ : زین ده تنم خاک کی بالای زمین باشد ۳ // ۱۵ که ۰۰۰ شد ۱۸۱ : که پیش خنجر خونریزد
 دوست قربان شد ۳ ۱۸۱

زشت آن کمان یکی ناوک نمسی آید
 بسی سر برگرفت از تن بتیغ وخنجر قاتل
 چو چرخ افشان شد دیده در بارم وهرکز
 خوشا رندی که گریز نیزه می بیند سر خود را
 مزن بر حلقه رندان در زهد وورع زاهد
 خدا طباق فلک اوراق شعر کاتبی ای مه

که دل تارفتنش صدپی چو جان در بر نمی گیرد
 ولی هرگز سر ما را بچیزی بر نمی گیرد
 دلم خطی ازین دریای پر گوهر نمی گیرد
 چو نرگس ترک مجلس گیری و ساغر نمی گیرد
 5 در آیا خوش ره در گیر کاینها در نمی گیرد
 چه نیت دارد آنکو فال ازین دفتر نمی گوی

۱۸۷
وله

بیا که عمر چو باد بهار می گذرد
 تو غافل وشفق خون دیده میریزد
 ز چشم اهل نظر کسب کن حیات ابد
 هزار صید نشاطت در کمین که عمر
 ۱۵۱b تفرج ار طلبی شاه راه دل مگذار
 مرا قد چو کمان رفت زیر خاک و هنوز
 ز جان کاتبی ار تبر غم گذشت گذشت

بکار باش که هنگام کار می گذرد
 که روز میرود و روزگار می گذرد
 ۱۰ که آب خضر درین جویبار می گذرد
 مرو بخواب که چندین شکار می گذرد
 که شهریار ازین رهگذار نمی گذرد
 خدنگ آه ز سنگ مزار می گذرد
 درین دیار ازین بی شمار می گذرد

۱۸۸
ایضاً

پیش خیالت آرم این نیم جان که باشد
 سودای زلف و خالت پنهان چگونه دارم
 سهلست پیش عشقت طامات کار دانسی
 دگان حسن یوسف گر بسته شد تو مانسی

در خانه هرچه باشد مهمان هرانکه باشد
 مشک آن خود نماید در هر مکان که باشد
 این نکته نیک داند هر کاردان که باشد
 باید متاع نیکو از هر دکان که باشد

زشت ۰۰ آید ۱: زشت آن کمان ابرو ناوک نمی آید ۱/۱ که ۰۰۰ گیرد ۱:۱
 که دل تارفتنش مد پی چو جان تن در نمی گیرد ۱/۱ // ۳ چو ۰۰۰ هرگز ۱: چو چرخ انجم
 فشان ۰۰۰ ۱: چو چرخ انجم فشان دیده در بارم و هرگز ۱ // ۴ گیری ۱: داری ۱
 ۱۳ مرا ۰۰۰ هنوز ۱: مرا قد چو کمان زیر خاک رفت و هنوز ۱: قد ۱: قدی ۱ // ۱۹ دکان
 ۱: بازار ۱

بوی تو گه گل آرد گاهی نسیم سوسن
ای کاتبی بزلفش سوست کار سودا
پیغام تو خوش آید از هر زمان که باشد
یکسر بگردن من زین هر زبان که باشد

۱۸۹
ایضاله

نا آشنای می همه جا اجنبی بود
تذهیب ساز نامه رندی بروی زرد
از شرب تو بغایت بی مشربی بود
گر گویدت فقیه که واعظ زریست پیاک
کین حجت گواه نکو مذهبی بود
عاشق که او تهی نکند قالب از حیات
مشغو که آن گواهی وی مغربی بود
یوسف رخ مرا غم یعقوب خویش نیست
در قلب عاشقان سخنش قالبی بود
آری صبی صبی بود ار خود نبی بود
گر رو ترش نشیند و بد گویدم چبباک
گفتار تلخ زینت شیرین بسی بود
تعلیمت ار بعد خط آن ماه کاتبی
صد چون دبیر چرخ ترا مکتبی بود

۱۹۰
وله

تا یار همایون قدم باز نیاید
یوسف اگر آید بوجود از عدم آباد
مرغ طرب رفته بی پرواز نیاید
هر جا که بر آید سخن زان لب شیرین
او نیز بدین حسن و بدین ناز نیاید
چون بشنود از نیشکر آواز نیاید
چندان رود از خود که بخود باز نیاید
هر کس که یکی جرعه بنوشد ز شرابت
در معرض قد تو سرافراز نیاید
تا هیچ کسی دم نزند کاتبی از تو
تا هیچ کس غیر تو دمساز نیاید

۱۹۱
وله

تو در نقاب شوی ماه در نقاب شود
مه جمال تو در منزلی که خیمه زند
فکن نقاب که هر ذره آفتاب شود
دلا سراچه تن چون نمی شود معمور
زمین ز رشته جانها پیر از طناب شود
مکن عمارت و بگذار تا خراب شود

۴ از ۱۱: وز ۲ // ۱۵ بخود ۱: ز خود ۲ // * این بیت در نسخه ۲ موجود
نیست // ۱۹ تو ۱: چو ۲

چو بهر کوفتن سینه سنگ بسر دارم
نوشته ام ز سر سوز نامه من مست
ز خواب واقعه لافند زاهدان اما
سپار پرده دل کاتبی بسا قسی بزم
ز سینه شعله برآید که سنگ آب شود
که مرغ اگر برد آن نامه را کباب شود
چه حاصلست ز عمری که صرف خواب شود
بود که پاک بیالودن شراب شود

۱۹۲
ایضاً

5

تیرت که جانم از تن افکار می برد
پنداشتم ز موج غمت جان برم ولسی
جانرا صدای تیغ تواز رنج تن رهاد
چون دامن وصال تو گیرم که نست من
جانم که گفته مایل دیوار قصر تو
در تن مرا ز غارت صد باره فراق
۱۰۲b رو کاتبی که دایره خط آن نگار

۱۹۳
وله ایضاً

10

مرهم همی رساند و آزار می برد
این سیل تند خانه ز بنیاد می برد
آواز آب زحمت بیمار می برد
هر دم خیال ساعت از کار می برد
از خیل غم پناه بدیوار می برد
جز جان نمانده بود که اینبار می برد
صد چون ترا بگردش پرکار می برد

۱۹۴
وله ایضاً

15

تیری که افکنی اگر از دل خطا رود
دنبال تیر تست مرا جان بروز قتل
آن نیست جان خسته که ماند ز تیر او
دارد بسیر عشق ز تیرت دلم مسدود
جان تیر را نشان کند و ز قفا رود
چون وارثی که او ز پی خونبها رود
خواهد دوید در پی او هر کجا رود
چون خسته ای که راه بزور عصا رود
هر کسی که بشنود بدل او چها رود

جان نیست کو ز تیرت بر دل نشان ندارد
در باغ لاله حسد در چرخ ماه تابان

6 تن ۲ا: دل ۳ // 7 خانه ز بنیاد ۳ا: خانه بندار ۲ // 8 رهاد ۱ا:

رهاد ۲ // ۳ باره فراق ۱ا: پاره بود دل ۲ // ۱۱ جان ۰۰۰ رود ۱ا: جان نیز

نشان کند و ز قفا رود ۲ا: جان نیز هم نشان کند و ز قفا رود ۳ // ۱۶ در ۱ا: و ز ۲ا

۲۵ بر دل ۳ا: بر جان ۲ // ۱۱ حسد ۱ا: جنت ۲ا: حسد ۳

در وادی فراق تگم کرد ره دل من
تا تو نخوانی اورا است از فغان ندارد
میگفت دوش سوسن در گلستان ببلبل
عاشق نباشد آنکو پند زبان ندارد
آرام جان همیشه یارست کاتبی را
یکدم اگر نبیند آرام جان ندارد

۱۹۵

وله ایضا

* مگذر از کوی مغان تا بتو جامی برسد
پخته عاقبت الالمی بخامی برسد 5
چند کوی که مرا حجازست و عراق
هر که آهنگ نماید بمقامی برسد
چند جان برکف و موقوف بفرمان بودن
بود آیا که مرا از تو پیامی برسد
همتی دار که روزی بومال تو رسم
بخت اگر یار شود مرد بکامی برسد
کاتبی شاد شود چون غمت آید پیشش
همچو آن گر سینه کو بطعامی برسد

۱۹۶

ایضاله

جای مهر تو کجا هر دل ناپاک بود
ماه من منزل خورشید بر افلاک بود
زلف مشکین ترا بوی دریغت از من
هند و این نوع ندیدم که بامساک بود
استخوانهای ضعیفست پناه دل زار
خانه بلبل نالنده ز خاشاک بود
پای بر دیده نه و از مزه ام باک مدار
زانکه در پانرود خارچو نمناک بود
کاتبی پاک نظریاش چو عاشق شده ای
عاشق آنست که اورا نظر پاک بود 10
15

۱۹۷

ایضاله

103 a چشم تو نرگسیت کزو خواب می چکد
روی تو آتشیست کزو آب می چکد
چون غنچه پاک دامنی ای نوبهار حسن
با آنکه از لب تو می ناب می چکد
هر دم هزار قطره خون بهر ابرویست
از دیده امام بحراب می چکد
هر لحظه صد کرشمه رنگین ز غمزه ات
مانند خون ز خنجر قصاب می چکد

* این غزل در نسخه ۱۱ موجود نیست // ۱۱ ناپاک ۱۱: غمناک ۱۳ // ۱۳ دل

زار ۱۱: پناه دل تن ۲

اشك منست در هوس موی و روی تو — هر شب نمی که در شب مهتاب می چکد
عیشیست کاتبی اگر از جام وصل او — يك جرعه می بساغر احباب می چکد

۱۹۸

ایضاله

چو آن چشم ساحر که دید اوستاد — بسا دل که در ساحری اوستاد
بسنگین دلی هر که مایل نشد — جمادست الحق کدامین جماد 5
تم خاک گردید روز و داغ — چنین روز بد روزی کس مباد
نهان و میانش مراد منند — ولیکن ندیدم ازو يك مراد
امانت دلا خواستی تیر او — ولیکن کمانش امانت نداد
چنان شد ز فکر خطش کاتبی — که چون خامه بر جای پا سر نهاد

۱۹۹
وله

چون نسیم سحر از کوی کسی می آید — من هوادار تو ام تا نفسی می آید
باد کز طرف چمن بوی گل آورد بمن — گفت خوش باد که از دوست کس می آید
جز هوای قد او یا هوس رویش نیست — در دل هر که هوا و هوسی می آید
آن شکر لب بتکلفش ناله من — زین چه فکرش که فغان کسی می آید
۱۰۳b اشك بارم چو رقیب سبکش را بینم — زانکه در چشم پیر آب چو خسی می آید 15
کاتبی یار بتیغ آمده گفتی بسرم — بر سر عاشق ازین نوع بسی می آید

۲۰۰
ایضاله

چنانم جان و دل در آتش جانانه میسوزد — که باد دیوار اگر دم میزنم کاشانه میسوزد
شدا زسوز دلم هر موی بر تن شعله آتش — چه آتشهاست کز اطراف این دیوانه میسوزد

۱ موی و روی تو ۲ ناله: روی و موی تو ۳ // ۱۱ من هوادار تو ام تا: من
هوادار تو ۲ // ۱۹ اطراف يك: بر اطراف ۳

- گناه آسمان نبودگر آتش بار دم بر سر ز آه خویش می بینم که سقف خانه میسوزد
 مرا آن کنج حسن از نو چه نهلا فکند در آتش که هر دم بر زمین پایم درین ویرانه میسوزد
 چنان گرمست از شمع رخس مجلس که گرامش کند با سحر پرواز چون پروانه میسوزد
 مکن شهرت نامی وصل بیش از غارت هجران خود آتش زن و گرنه لشکر بیگانه میسوزد
 میا در بزم من ای کاتبی کز آتش آهست مراست از سفال و ساغر و پیمانان میسوزد 5

۲.۱

ایضاله

- چو ما عیاری عیاره ما را که میداند چو ما مکاری مکاره ما را که میداند
 خمار چشم مخمورش کشد مستانه مردم را چو ما خماری خماره ما را که میداند
 * بخواهد خورد خون ما اگر امروز اگر فردا چو ما خونخواری خونخواره ما را که میداند
 نکو دانیم حال و کار مجنون در غم لیلی چو ما همکاری همکاره ما را که میداند 10
 بدان مه کاتبی کمتر رسد سیر سرشک ما چو ما سیاری سیاره ما را که میداند

۲.۲

وله

- * چون ترنج آن ذقن سبب جان نبود لذیذ از هزاران میوه یکتا آنچنان نبود لذیذ
 گشته ام بیمار آن لب شکر کام منست غیر از نیم هیچ شربت در دهان نبود لذیذ
 گر رسد صد نوع نعمت هر دم از خوان قضا چون غم و نعمتی بالای خوان نبود لذیذ 15
 1045 بی لبش گفتم ترا ای دل بیا و خون بنوش رو جگر خورگر بدندان تو آن نبود لذیذ
 کاتبی چون شعر نبود پخته کی لذت دهد وقت خامی میوهای بوستان نبود لذیذ

در نسخه ۳ مرا عیاری دوم و سوم با همدیگر عوض می باشد // * این بیت در نسخه ۲ موجود نیست // * این غزل در نسخه ۲ موجود نیست // ۱۵ خوان انا :
 خان ۲۰

۲۰۲

ایضاله

- چون مرا در نظر آن چاه ذقن می آید
 همچو تیغ تو طبیبی نبود عیسی دم
 ز تو بوی مگر از گل بچمن سرد صبا
 سخن زلف تو جای که ز من می پرسند
 5 هر سر موی من آنجا بسخن می آید
 هر عقیقی که ز اقلیم یمن می آید
 شب هجرم بنظر تار کفن می آید
 شب هجرم بنظر تار کفن می آید
 ناله کیست که از خانه تن می آید
 که فلانی ز غریبی بوطن می آید
 10 قصه بگذار ار که هنگامه خوبان بشکست
 کاتبی یار تو هنگامه خوبان بشکست

۲۰۴

ایضاله

- حدیثی از لبش گفتم نهان غنچه با هم شد
 دگر باره بگویم حال دل پیش رقیب ا و
 میان مروه هجران بگرد کعبه کویش
 هزاران گل درون روضه شگفت از صفای او
 15 چو نام ابرویش بردم ازین پشتکمان خم شد
 که یک ره حال دل گفتم بدونیمی ازو کم شد
 طوافی کنزبین کاهل صفا را دیدم زمزم شد
 ببوی یک گل گندم چنین سرگشته آدم شد
 20 بسان کاتبی او را هواداری مسلم شد
 هرا نکس کز سر دنیا ودین برخاست در راهش

در نسخه T بیتهای پنجم و ششم باهمدیگر عوضی می باشد // 15 هزاران ۰۰۰
 او و ناله : هزاران گل درون روضه شگفت از صفای دل T

۲.۵
وله

خوش آن حریف که این جام در نظر دارد	خراب نرگس او مستی دگر دارد
که روز و شب غم آن پاره جگر دارد	طاه ۱۵ درون سینه دلم راهمین بود شادی
برون ز نایره شد کوییا دوسر دارد	بدور نقطه خالش دلم چو پیر کارست
۵ چه خوش بود که سرم را بتیغ بر دارد	بتیغ میرسد آن بار و روی مزینر خاک
چو عاشقی که دلام در سفر دارد	مدام منتظر تیر اوست سینه من
ره ولایت ما عقبه بیشتر دارد	بشهر عشق کجا کاتبی رسد آسان

۲.۶

ایضاله

از خوش هم خبر بود نبود	خبر عاشق از خرد نبود
۱۰ به ازین دوست تا ابد نبود	عشق دلدار دولت ازلیست
دزد هر چند معتمد نبود	کرده ام اعتماد بر زلفش
چون مرا برسگش حسد نبود	ره دران آستان نمی یابم
هر که با او بود بخود نبود	کاتبی بیخوست تا با اوست

۲.۷
ایضاله

۱۵ شاخ نحل جان بتیغ ترکتازم می برد	خنجر آن غمزه هر دم سر بنازم می برد
زانکه تیغ غمزه خوبان نمازم می برد	محتسب گر جوهری داری مفرمایم وضو
جان ستان می آبد و حلق نیازم می برد	ناز یار آن دم که تیغ بی نیازی میکشد
خوش بدن دان رشته عمر درازم می برد	بحر زلف سرگش چون شانه دندان تیز کرد
سرخ رو با داکه نیکو نرخ بازم می برد	خونبهای کاتبی جز سر بریدن نیست گفت

خورشید جمالت چو مرا در نظر آید
نظاره رخسار تو گرمی طلبد دل
105a آنکو ز تو دورست و فرد مانده بیکجا
آه نکند در دل بدخواه اثر هیچ
5 صد شعلخ آتش بسرم بیشتر آید
شرطست که خون گردد و در دیده در آید
نزدیک شود گر قدمی بیشتر آید
بر سنگ کجا تیر کسی کارگر آید
ای کاتبی اینها همه روزی بسر آید

دراکه خانه دل بی رخ تو نور ندارد
چو روشنست که شمع تو نور خانه دل شد
رخ چو ماه منور ز راه روزن دیده
خوشت خانه دل روشن ازلقای تو بنما
چرا که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
بیا که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
10 نما که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
لقا که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
مها که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
زما که خانه دل بی رخ تو نور ندارد
چو کاتبی مه و خورشید بر سپهر شنیدند
* ز خانه دل من نور خود دریغ نداری

در ره هر آنکی که قدم پاک زند
پاک کردم دل و امید ز یارم آنست
شادمانم که مدام آن مه خرگاه نشین
تنم از جور خسان سوخت اجل کو که چو بوق
15 علم گرم روی بر سر افلاک زند
که کرم تیر زند هم بدل پاک زند
آید و خیمه درون دل غمناک زند
آید و صاعقه بر توده خاشاک زند
صاحب تعزیه پیراهن خود چاک زند
درد آنراست که در زندگی ازین گذرد

5 آهم ۲۱۱: دینم ۲ // 6 تیغ ۲۱۱: تیر ۲ // 9 چو ۰۰۰ عدد ۱۱۱: چو روشنست
که روی تو شمع خانه دل شد ۲ // * این بیت در نسخه ۲۱۱ موجود نیست // ۱۹ ازین
گذرد ۱۱: بسر گذرد ۲: ار سر گذرد ۲

دیده کاتبی از خاک درت دور افتاد جای آنست که در دیده خود خاک زند
ایضاله ۲۱۱

در دلم جز صورتت نقشی نمی آید پدید در کمال عشق لیلی بود مجنون هرچه دید
کشته تیر ترا باطن رنگین بود ظاهرا صد بحر خون باید بیکدم درکشید
کی توان آسان بدین منزل رسیدن زانکه دل کرد بسیاری سفرا ز خویش تا اینجا رسید
۱۵۵ جمله را از بندگی دعویست در بازار تو لیک تو سلطان وقتی تا کراخواهی خرید
جان و دل در زلف و خالت ای بر خیدجهان چون چراغ و شمع میسوزند در شبهای عید
داستان کاتبی بشنو بر غم دیگران قصهای دیگرانرا تا کی خواهی شنید

۲۱۲

ایضاله

در کوی نامرادان صد سر بباد باشد ما را ز نامرادی اینها مراد باشد ۱۰
گم کرده ام جوانی داند که من چه گفتم احوال پیر کنعان آنرا که یاد باشد
هیچ از خدا نخواهم غیر از نسیم کوبش در پیش مرد عاشق کونین باد باشد
بودم بناله و آن رخ دیدم ز خویش رفتم همچون سگی که خوابش در بامداد باشد
درد و غم که بخشد چون کاتبی بدوقم روز عطای سلطان درویش شاد باشد

۲۱۳

ایضاله

دلا جان باختن دعوی مکن چندانکه یا آید شود معلوم کار هر کسی چون وقت کار آید
نشستم بر سر ره تا عنان مرکبش گیرم ولی خواهد شد از دستم عنان چون آید

3 هرچه T: : هر که ی // 8 داستان ... دیگران : داستان کاتبی
بشنو بر غم دیگران T: : داستان دیگران بشنو بر غم کاتبی ی // 7 شمع ی :
غمها T // 16 عود ... آید ی : شود معلوم کار هر کسی گهی چون وقت کار آید T

- نخواهم گریه پیش مردم ما چون رخس بینم
 بها رآمد ولی خوش بر نیامد این دلسوزان
 از آن کردست جانم بر سر راه عدم منزل
 ترا گفتمی که گیرم آن گهت از دار آویزم
 نگوید کاتبی چو وصف تیغ یار و ننویسد
 بروی از دیده آب حسرت بی اختیار آید
 نروید دانه گریبان بود گردبها ر آید
 که پرسند از عزیزان گر عزیز زان دیا ر آید
 من آن دم سرخو کردم که وقت گیرودا ر آید
 5 که کلکش گوهرافشانست و نظمش آبدار آید

۲۱۴

وله

- دلدار جان برد و تنم با خاک یکسان میکند
 برسینه ما حب دلان صد ذوق نازل میشود
 آرام جانها میرود چون رو بمیدان مینهد
 106a بنمود عقد مو بمن آن عید و تیغ غمزه زد
 غد پهلوی چاه ذقن پنهان چو صیاً دان نهن
 زاهد که تیغ زهد را دایم بدستان میزند
 ای کاتبی در انجمن غد روها قی خون چکان
 هم می برد نقد دکان هم خانه ویران میکند
 از غمزه چشم ترک او چون تیر باران میکند
 خونریز مردم میشود چون روبجولان میکند
 10 می بندد اول دست و پیا آن گاه قربان میکند
 بنگر که صید تشنه را چون قصد پنهان میکند
 چون قاتل ما میرسد در گریبان میکند
 می خور که آن رشک سمن از رخ گلستان میکند

۲۱۵

ایضاً

- دل که از من زلف آن نامهربانش میکند
 جمله نقاشان ز دلتنگی اگر جان برکشند
 گل که با رویش دم از خونی و رعنائی زند
 15 گرنه در تابست از چه مو کفانش میکند
 آه از آن نقاش کوشکلهانش میکند
 میزند باد و بهر جانب روانش میکند

3 پرسند ت: پرسد ۲ // 4 من آن دم ۲ ت: ۱ ت: من آنکه ت // 7 دلدار ...
 میکند ۲ ت: دلدار جانم برد و تنم با خاک یکسان میکند ت // ۱۱ غد ... نهن ۲ ت:
 غد پهلوی چاه ذقن در خواب از صیاد فن ت // ۱۵ گرنه ۲ ت: گرنه ت

فاخته پیوسته میگوید دعای قسد او زان بسر هر سر و سر بر آستانش میکشد
کاتبی از جان براید نام خطش چون برسد از حدیث خود رکعی گوی بجانش میکشد

۲۱۶

وله

دلم ز دوری دور شراب میسوزد درون سوخته ام بی کباب میسوزد
وجود گرم درونم که هست بر سر اشک چو آتشیست که بر روی آب میسوزد 5
ز اشک رهگذر دیده ام چنان کرمست که گر همی گذرد پای خواب میسوزد
بپیش عارض ساقی میار شمع و چراغ که در برابر او آفتاب میسوزد
چو گل که سوخته گردد ز شعله خورشید دم تجلی از آن رخ نقاب میسوزد
ز هجر سوختن کاتبی و او بیهوش مگر که جامه ای مست خراب میسوزد

۲۱۷

ایضاله

دلم که دم بدمش تیغ یار زار کشد همیشه کشته یاری بود که یار کشد
106 b دمی که یار بقصد شکار تیغ کشد شکار اوست دو عالم اگر شکار کشد
دلا مترس که جویای گنج معنی را نه زخم تیغ فسونگر نه زهر مار کشد
مرو بخواب ز پاس حصار تن منمشین که دزدتار نکشد صاحب حصار کشد
جز بلبل از گل دولت شگفته خص ولی تگرگ حادثه هر روز ازین هزار کشد 15
نثار دوست کنم جان اگر مرا خواهد که زیر پا بگه چیدن نثار کشد
چو خامه کاتبی از تیغ آن نگار منال که دستت تو باشد اگر نگار کشد

آستانش ۱۰۱۰ : آستانش ۲ // ۷ میار ۱۰۱۰ : میا ۲ // ۱۳ مترس ۱۰۱۰ :

مپرس ۲ / نه ... کشد ۱۰ : نه زخم تیغ فسونگر نه مار کشد ۱۰ : نه زخم تیغ فسون

گونه زخم مار کشد ۲ // ۱۴ دزدت ۱۰ : دزدت ۱۰ // ۱۵ تگرگ ۱۰ : تگرگ که ۲ //

۱۶ که ... کشد ۱۰ : که زیر پای تو کن اینچنین نثار کشد ۲

دلم که تادم جان دادن آن دهن طلبید
 تو مرغ باغ بهشتی دلا مرو در دام
 غم تو گفت که زود آیم و کشم شمشیر
 بکاسه سر من تیغ زن که این بیمار
 نبود غمزات آگه ز نیم کشتن من
 ز ترک چشم تو تیر توقعست مرا
 چو یار پرستای کاتبی ببايد گفت

۵
 درین طلب بعدم رو نهاد و هیچ ندید
 که دانه ایست خوش آن خال نتوان چید
 چه افتاد که بسیار ماند و دیر کشید
 ز هیچ کاسه بدین ذوق شربتی نچسید
 هزار شکر که این قصه را تمام شنید
 برابر وی چو کمان يك کرشمه کن که رسید
 تو این سخن ز چه گفتی ترا که می پرسید

۲۱۹
 وله

دم بدم روی ترا زیبای افزون میشود
 هر زمان از حسن میگردد گلت آشفته تر
 چون صبا زلف تو از هم میگشاید هر صباح
 چشم فتان ترا آشوب میگردد زیاده
 میخوم چون کاتبی رسوا اگر می بینمت

۱۰
 قد رعنا ی ترا رعنا ی افزون میشود
 نوبهارت را چمن آرای افزون میشود
 پیچ و سودای من سودای افزون میشود
 غمزات را فکر یغمای افزون میشود
 در نمی بینم رسوای افزون میشود

۲۲۰
 وله ایضا

دمی که سیل فنا رخت شیخ و شتاب برد
 فسرده چند توان بود کو نسیم اجل
 بلطف او نسوی غره زینهار ای دل
 اگر رکاب تو پوشد فلک مکرد ایمن
 مرو بخواب شب عیش زانکه نقد حیات
 مگیر دامن زاهد که گر فسرده شود

۱۵
 روم بمیکده باشد مرا شراب برد
 که ابرهستیم از پیش آفتاب برد
 که باز تخت منش با سر عتاب برد
 مباد آنکه ترا پای از رکاب برد
 بعیش اگر گذرد به که دزد خواب برد
 چنان ترست که بنیاد عالم آب برد

۴ چه افتاد ۲۱۸ : چه افتاد T // ۱۴ در ۰۰۰ میشود ۱۸ : ورنه نمی بینم
 بسی رسوایی افزون میشود ۲۱۸ : ور نمی بینم بسی رسوایی افزون میشود T

ز خط کاتبی آنکو طلسم آموزد چه گنجها که ازین منزل خراب برود
 ایضاً له ^{۲۲۱}

دمی که تیغ تو در قتل اهل دید برآید بیک مشاهده مقصود صد شهید بر آید
 غنیمتست حریفان سهیل طلعت ساقی که آن ستاره بهر مدتی مدید بر آید
 ۵ مباش صیقلی زنگ خورده هستی عجب که کاری ازین قفل بی کلید بر آید
 بروی زگفت و شنیدی و چون تو در نظر آی خروش و ولوله از گفت و از شنیدن بر آید
 جهان واله حسن تواند نیست عجب این کدام عقل بدین حسن بر مزید بر آید
 مدام نیست میسر هلال ابروی ساقی طمع مدار که هرشب هلال عید بر آید
 منال کاتبی از شام غم که صبح سعادت بیمن دولت سلطان ابو سعید بر آید

۲۲۲

۱۰

وله

دمی کان غمزه سیاد بر من تیر می بارد بدان ماند که باران بر تن نخجیر می بارد
 مرا هجرت زمانی سینه بشگافد زمانی دل چه ابرست این که گاهی تیغ و گاهی تیر می بارد
 * بی تدبیر درد دل کشیدی تیرم از سینه چه تدبیرست ای جان خون ازین تدبیر می بارد
 دل سودا بیم بر خویش دارد گریه در زلفش چو آن دیوانه ای کواشک در زنجیر می بارد
 ز عالم سوزیت بر خلق چون خورشید روشن شد که در آخر زمان آتش ز چرخ بیر می بارد ۱۵
 رخسار کاتبی که شمع خواندی گاه مهرومه نکو تقریر کردی خون ازین تقریر می بارد

۲۲۳

ایضاً له

دم بدم از فکر لعلت دیده من خون شود میشود اول چنین آخر ندانم چون شود
 راستی خواهد مخالفت سوخت درین غم چو عود ناله عشاق امشب گریه درین قانون شود

۵ زنگ خورده ای : قفل زنگ آ ۲ // ۱۲ گاهی ۲ ای : گه گه ۳ // * این
 بیت در نسخه آ موجود نیست / چه ۰۰۰ می بارد آ ۲ ای : چه تدبیرست ای جان چون ازین
 تدبیر می بارد ۱ // ۱۶ خون ای : نور آ ۲ // ۱۸ لعلت ۲ ای : رویت آ // ۱۹ امشب گر آ ۲ ای
 اگر امشب ۲

ماه من بیداد کم کن بر دل عشاق خود
 از زر رخسار اشکم را نباشد حاصلی
 کاتبی راهردم آید از دو چشمست ناوکی
 زانکه از بیداد سلطان شهرهاها مونسود
 بر زمین خواهد فروشد گر همه قارون شود
 جان من اینها کجا اورا زدل بیرون شود

۲۲۴

وله

دو زلف یار که هر یک سیاه می پوشد
 بدور رو و لبش آفتاب و آب حیات
 سپاه زنگ خط او که بر ذقن رو کرد
 پلاس کهنه درین ره پلاس پوشانرا
 مکش ز کاتبی دل شکسته دامن لطف
 مجو طریق از یمنان که راه می پوشد 5
 زغم همیشه کبود و سیاه می پوشد
 بپی گرفتن عشاق جاه می پوشد
 به از قباست که خدام شاه می پوشد
 که مردم از پی رحمت گناه می پوشد

۲۲۵

ایضاله

دوش آن شاه بسروقت گدا آمده بود
 گر سرای دل و جان هردو ازو روشن شد
 مژده رحمت آورد و رهیدم ز بلا
 آنکه او را بدعا جست دل بیمارم
 همچو جان ساخت مرا زنده و بیرون شد باز 108a
 تیغ معشوق ز عاشق سروجان می طلبید
 کاتبی آن ورق عشق که دی شب خواندی
 بی سپاه و حشم از تخت بقا آمده بود
 عجبی نیست که شمع دو سرا آمده بود
 همچو رحمت ز پی دفع بلا آمده بود
 سوی بیمار بآمین و دعا آمده بود
 بکجا رفت ندانم ز کجا آمده بود 15
 جان من دست زنان برسر پا آمده بود
 آیتی بود که از پیش خدا آمده بود

2 گر T₁ : ا₁ و₂ // 6 بدور ... حیات₂ ا₁ : بروی زرد و لبش آفتاب و

آب حیات T / زغم ... پوشد ا₁ : زغم همیشه سیاه و کبود می پوشد // 17

کاتبی ... خواندی₂ ا₁ : کاتبی آن ورق عشق که میخواندی دی T

دوشم از کوهکن و زاری او یسار آمد
هر کرا پای دل افکار شد از تیشه عشق
آب از دیده روان ساخت مرا تیغ فراق
آمد آن ماه بقتل من و از نو شاد است
تا بدیدم رخسار از خویش شدم بیگانه
کاتبی قامت شمشاد و قد سرو نجست
ناله کردم که ازو کوه بفریاد آمد
روشن شد که چهار بر سر فرهاد آمد
کشتی نست ز جان هست چو جلا د آمد
چه از غم قتل مرا کان مه نو شاد آمد 5
کافر م کرد گر از خویش مرا یسار آمد
هر که شد بنده او از همه آزاد آمد

دیده هر گه که برویت نظری اندازد
گر نهد نست چو زلفت دل سرگردانرا
سوختم زین دل صد پاره که هر ذره ازو
زان همه تیر که ترک قدر انداز مراست
دل من هست از ان شوخ بتیری خشنود
سازدم کاش بصد پاره و هر پاره از ان
کاتبی را چو قلم هست سر سیر و سلوک
حیفش آید که نظر بر دگری اندازد
زیر پای تو بهر موی سری اندازد 10
پنجه در پنجه زرین کسری اندازد
بخت کو تا بسوی من قدری اندازد
او نه شاخست کزین به ثمری اندازد
بهر عبرت بمر رهگذری اندازد
همرهی نیست که طرح سفری اندازد 15

روزی که حسن روی عدم بسر کران نهاد
108 b مجنون صفت بدور تو از خویش رفت سرو
دل گفت خاک پای ترا جان من بهاست
رازی که داشت با کمرت در میان نهاد
زانمان که مرغ بر سرا و آشیان نهاد
در جنس خود چه دید که نرخش گران نهاد

2 زاری رل ا : ناله ت // 6 بدیدم رخسار ا : بیاد رخسار ت // 7 قامت رل ا :
نامن ت // 13 بتیری رل ا : بسنگی ت // 14 کاش ا : کاج رل / عبرت ا : غیرت رل

هرجا که کرد خسرو عشق تو عزم تاخت
دلها ستاند بی سپه و رو بجان نهاد
شد خوش نفس ز مدحت خال تو کاتبی
گویا که حبّ مشک بسزیر زبان نهاد
کرد آنچه خواست با دل من چشم و ابرویت
کج بین کنه ز جانب تیر و کمان نهاد

۲۲۹
ایضاله

روزی که چشم ما ز جمالت جدا بود
چندانکه چشم کار کند اشک ما بود
گفتی دلی که فارغ و صابر بود کجاست
در دور دلبری چو تو این دل کرا بود
جانرا بود کرشمه چشم تو در نظر
آن دم که زیر خاک تنم توتیبا بود
خال تو می برد دل و دین می کفد مرا
باید ز جان گذشت چو دزد آشنا بود
آسودم ای بلا و غم از صحبت شما
ای کاش رخت هستی مارا که برد باد
هر صحبتی دگر که بود با شما بود
از استخوان کشته درین راه کاتبی
جای برد با آب که سیل فنا بود
هر جا قدم نهاد قلم نست و پنا بود

۲۳۰
ایضاله

رهرو آن نیست که گه تند و گه آهسته رود
رهرو آنست که آهسته و بیوسته رود
در ره مهر منه پا چو علایق داری
هیچ کس گرم صفت با قدم بسته رود
سپه عقل که بشکست مرو از پی او
چون کسی در عقب لشکر بشکسته رود
وصل یابد ز ره عشق بهجران عاشق
صحت امید بود چون عرق از خسته رود
کاتبی هر که ز زلف و رخ یار آگه شد
وقت رفتن ز غم هردو جهان رسته رود

۶ گفتی ... کجاست ای // گفتی دلی که صابر و فارغ بود کراست ای //
۸ خال ... مرا ای : حال تو برد دین و دل و می برد مرا ای : خال میبرد دل و دین
می کفد مرا ای // ۹ صحبتی ای : صحبتم ای // ۱۰ کاش ای : کاش ای / برد ای :
نهد ای : رود ای // ۱۱ نهاد ای : نهم ای

- ۱۵۹۵ ز آتش حسن چراغ رخت افروخته باد
 باز عشق تو که صیدش دل و جانست مدام
 داغ تو شمع درون من دلسوخته باد
 بر من وحشی بی بال و پر آموخته باد
 راست بر غمزه چون سوزن تودوخته باد
 بهر می خاصه که دردور تو بفروخته باد
 خلعت وصل ترا جامه دران اندوزند
 خلعت و صل ترا جامه دران اندوزند
 کاتبی طبع منیرت که چراغ از لست
 از دم خوش نفسان تا ابد افروخته باد

۲۳۲

وله ایضا

- * یار با من بدشد آخر این چه حال و کار بود
 بارها میگفت کز دل کم مبادت تیر من
 یاد آن روزی که بخت نیک با من یار بود
 در طریق دل نوازی این ازو بسیار بود
 دوش تا بیند مگر آن شمع رو را آفتاب
 گاه بر در می نشست و گاه بر دیوار بود
 ای دل مسکین درین مزخ نکو تخمی بکار
 زانکه نیکو کاشت تخم آنکمر که نیکو کار بود
 کاتبی دردور چشم یار صورت پوش شد
 رهنمای اهل معنی دولت دیدار بود

۲۳۳

ایضاً

- * بسی را مهر ورزیدن بروی خوب می باید
 ز من پرسند کز خوبان چها بر خاطر آمد
 ولی این معنی نازک بهر کس روی ننماید
 مرا بالله کزینها هیچ بر خاطر نمی آید
 چه شد کز خسته ای در سایه ات یکدم بیاساید
 مروای سرو چون در پات مردن آرزو دارم

۳ بر ۲ ک: با T // در نسخه T بیتهای چهارم و پنجم و ششم با هم دیگر
 عوض می باشد // * این غزلها در نسخه A موجود نیست // ۹ یار ... بود ۲ ک: یار
 بد شد با من آخر این چه حال و کار بود T // ۱۵ بسی ۲ ک: کسی T // چه ...
 بیاساید ۲ ک: چه شد در سایه ات کز خسته ای یکدم بیاساید T

ندارد عشرت و ذوقی دلم دور از دهن تو خوشا روشن دلی کز عیش بیخ در نمی باید
 طبیبان چون کنند از خاک دارو بر معا جونها غمت از کاتبی هر جا که معجون نیست می باید

۲۳۶

وله ایضا

آیینۀ روی تو خط زنگ برارد هر چیز که گفتیم همه رنگ برارد
 هر کس که بفکر دهننت بود یکی دم صد آه بیابی ز دل تنگ برارد 5
 پیکان تو صیقل زده شد در دلم از چه آهن که بخاک افکنی او رنگ برارد
 از زخم جفا ناله کن ای کاتبی زار چون ناله که در مجلس شه چنگ برارد
 سلطان جهان شاه سکندر که حودان جویند ره صلح که او جنگ برارد

۲۳۵

وله

ز جان همیشه قدس سروناز میخواند چه سروناز که عمر دراز میخواند 10
 دعای اوست مرا فرض در میان نماز چنانکه فاتحه را در نماز میخواند
 ز نو نیاز برم دم بدم چوناز کند نیاز یارم از ان نو نیاز میخواند
 در آن هوا که کبوتر نمی کند پرواز پراند مرغ دلم را و باز میخواند
 کسی ز تربت محمود میرسد بمراد که پیش فاتحه بهر ایاز میخواند
 حقیقتی نبود کاتبی بتحقیقش کسی که عشق چنین را مجاز میخواند 15

۲۳۶

ایضاً

ز حسن دلبر من رو گشاید و بنسد چو آن طبیب که دارو گشاید و بنسد
 گشاد و بست دو عالم ز آستانه اوست در بست این که مگر او گشاید و بنسد
 دلم جراحت تیغش ز دم بدم دیدن مجال نیست که نیکو گشاید و بنسد

2 معا جونها 2 : مثال آن 3 // 10 قدس 1 : دلش آید // 18 بست 2 : بنسد 3

گشاد تیر زشت و کمر بخونم بست
 همیشه کاش بدین خو گشاید و بنسد
 نجات و قید دل کاتبی عیسان گسرد
 چو یار سرکش من مو گشاید و بنسد

۲۳۷
 وله

ط ۱۵۹ ز فکر چشم خونخوارت دلم رفت وجگر خون شد
 ندا رم دیگر آگاهی که آن چون رفت و این چون شد
 بپیکان دوخت جانم را خدنگت در درون دل
 سبب این بود در هجران که نتوانست بیرون شد * 5
 مگر زنجیر گیسورا فرو نگذاری ای لیلی
 وگرنه عقل کل خواهد بسودای تو مجنون شد
 بدوران تو از غنچه صبا چون دید خند بسدن
 چنان زد بردها ن او که دانا من برای زخون شد
 ندیدم همچو خار گل درین بازار همرنگی
 که او را نیز رخ چون مزین خون خویش گلگون شد *
 مثال کاتبی بودم عتاب هجر را طعمه
 چو دیدم طوطی خط زنو بختم همایون شد

۳۳۸

ایضاله

ز مهرویان دور ما بحسن افزون یکی باشد
 ستاره بی عدد خورشید بر گردون یکی باشد
 ندیدم همچو خود دیوانه زنجیر زلفش را
 بسی کس طالب لیلی ولی مجنون یکی باشد
 اگر همچون انارم سینه بشکافت توان دیدن
 دل صد پاره کس هر پاره ای در خون یکی باشد
 بدرد هجرم از پند و ملامت نیست آگاهی
 بگوش مرده خواه افسانه خواه افسون یکی باشد
 چنین اول که در سر داشت کین کاتبی زلفش
 دوی گرداشت در سر پیش ازین اکنون یکی باشد ۱۵

۲۳۹
 ایضاله

چون من غم تو شکر که هر کس نمی خورد
 شادم بدین که روزی کس کس نمی خورد

ابست ۱۰: بند ۳ // ۴ دیگر آگاهی ۱۱: آگهی دیگر ۱۲ // * کلمه "شد"
 در نسخه ۱۱ از قلم افتاده است // ۸ بازار ۱۱: گلزار ۱۲ // ۱۳ انارم ۱۱: ۱۱
 ایازم ۳ // در نسخه ۱۱ کلمه "یکی" باعث از قلم افتاده است // ۱۵ اول ۱۱: ۱۱
 اولی ۱۲ // در نسخه ۱۱ کلمه "باعث از قلم افتاده است

بی یار خویش میوه نورس نمی خورد
 مرغ دلم با بروی پرچین تست خوش
 گر بازیی ز طاق مقرنس نمی خورد
 عاشق چو دیگران نکند میل مال و جاه
 آری همای طعمه کرکس نمی خورد
 بی یاد تیغ غمزه آن سرو کساتبی
 آبی بزیر طارم اطلس نمی خورد

۲۴۰

وله ایضا

۵

هردم از سر کوی تو رقیبان رانند
 یارب! این قوم درین کوی کرامی مانند
 غمزه ات را من سرگشته بجان میجویم
 بیدلانند که از تیغ بسلا ترسانند
 اشک عشاق در اندیشه بجان میخوام
 جای آنست که بر تخت زرت بنشانند
 هرکه بر تافت رخ از ابروی تو بعد از مرگ
 جای آنست که از قبله رخس گردانند
 کاتبی هست سخنهای تو چون آب روان
 آفرین باد بر آنان که سخن خوشخوانند ۱۵

۲۴۱

ایضاً

زمانه آنچه باهل زمانه می بخشد
 خزان باغ دلست از خزانه می بخشد
 مبین حقیر رخ زرد ما که گنج مراد
 فلک بیشتی این گنج خانه می بخشد
 چه جای توسن گردون که فارس ره عشق
 هزار ازین بسر تازیانه می بخشد
 گناه بخشی آن چشم آهوانه نگر
 که خون من بسک تازیانه می بخشد ۱۵
 چه مرغ زیرکی ای کاتبی که وقت سخن
 ز گوشوار خودت عرش دانه می بخشد

۲۴۲
وله

زنده آن دل که چو بخش بویا یاری داد
 در جفا تن زد و جانرا بوفاداری داد
 ۱۱۰۵ مهر با تیغ غمت تیزترم کشت که او
 دور از روی تو درکشتن من یاری داد

۲ پرچین تست ۲: برچین نست ۳ // ۷ میجویم ۲: میخوام ۳ // ۱۲
 دلست ۱: دلت ۲: دلست ۳ // ۱۵ بسک ۱: بسک ۲ // ۱۸ جفا ۳: وفا ۲ //
 ۱۹ کفت ۲: کفته ۳

چون نگاهم که مرا خرمن هستی چو جو
 از حیاهای دو بادام خودی سر در پیش
 عود زلف تو می لعل تو تلافی کردند
 کاتبی نیستی سر نهانت دریافت
 دانه خال تو بر باد استمکاری داد
 شاخ رامیوه خم از غایت بسیاری داد
 گوشمالی که مرا پنجه هشیاری داد
 عالم هستی خود را خط بی‌زاری داد

۲۴۳
وله

5

سالك راه تو وقتی که زرفتن دم زد
 میهمان خانهای از بهر غم دردتو ساخت
 آن نسیمت که چو یعقوب مرا بینا ساخت
 آن شه حسن بعشق تو پری پیگر بود
 نیست خونخوارتر از چرخ درین دورا وهم
 کاتبی سر بر سر از دولت خاموشی یافت
 آنچنان شد که قدم بر سر نه طارم زد
 نست تقدیر چو آب و گل ما برهم زد
 ای بسا خاک که در دیده نامحرم زد
 که ملک نیز دم از بندگی آدم زد
 پیش شمشیر تو از خود نتواند دم زد
 قوت این همه گلبانگ که در عالم زد

10

۲۴۴

وله ایضا

* آنکه در رنگ برویش گل خوشبو نرسید
 تا بیامد نرسیدیم ز تاریکی هجر
 با غم عشق بسازیم چو شادی نبود
 نیست جز ابروی او در دل هر تیرانداز
 15 سرو چندانکه برآمد بقدا و نرسید
 زاغ از باغ نشد تا گل خوشبو نرسید
 باده کهنه بنوشیم اگر نو نرسید
 آن کمانی که بدو قوت بازو نرسید
 که برو نکته کسی را سیریکمو نرسید

۲ * کلمه "داد" در نسخه ۱ از قلم افتاده است // 3 در نسخه ۱ کلمه "تو"
 موجود نیست // 4 با عالم T ۱: عامل ۲ // 6 سالک ۰۰۰ زد ۱: سالك راه تو وقتی
 دم رفتن دم زد T // 8 ای ۱: این T / در ۱: بر T ۲ // 9 آن T ۱: ای ۲ /
 آدم زد ۱: او میزد T // * این غزل در نسخه ۱ موجود نیست // بیامد ۲ :
 نیامد T // 16 در دل هر ۱: در نظر تیر T

۲۴۵
ایضاله

آنرا که جان و دل بویصال تو خون بود
 پیوسته دیده و دل من جوید آن دو لب
 از جور مردمان سیه چشم بر سفید
 هرچند جور و محنت تو بر دلم بسیست
 ۵ با من محبت تو ازینها فزون بود
 دایم ردیف و قافیه شعر کاتبی
 اندر شب فراق ندانم که چون بود
 باید که دیده و دل عاشن بخون بود
 اشکم ز خانه روز و شب اینسا نبروز بود
 بر یاد زلف و بروی تو دال و نون بود

۲۴۶

وله ایضا

دل بناز ناز نینان روز و شب نازان بود
 اشک من گریبند او کویر دلش ماند غبار
 بهر خورشید رخسای اشک بسیاری برد
 گر روم در باغ بی قد و دهان دلکش
 ۱۰ کاتبی دور از سرکوی تو بیها ما نه دست
 نازنین من اگر نازی کند ناز آن بود
 آنکه کرد گل بشوید در چمن باران بود
 گرچه روز گرم رفتن چشم را نقصان بود
 سرو در چشم چو تیر و غنچه چون پیکان بود
 در غریبی هر که بینی بی سروسا ما نبود

۲۴۷
ایضاله

سپاه عشق تو در ملک جان فرود آید
 درون باغ دلم نخل جان بر آید خوش
 اگر نه حادثه خاک پای او باشد
 ز وصل زلف تو جان یافتیم و نیست عجب
 ۱۵ خرد ز قلعه دعوی روان فرود آید
 چو تیر آن مه ابرو کمان فرود آید
 چه سر بود که درین خاکدان فرود آید
 کز آسمان بشب قدر جان فرود آید

۴ اشکم ... بود ۲ : اشکم ز خوان روز شب این نگون بود ۳ // ۹ غبار ۲
 : غمی ۳ // ۱۰ برد ۲ : مرد ۳ // ۱۱ دلکش ۲ : دلکشت ۳ // ۱۲ شدت ۲ :
 بماند ۳ // ۱۳ بر آید ۳ : بر آمد ۲ // ۱۶ حادثه ۱ : جا زبده ۳

گر استخوان قتیل ترا بر افشانند
 ستونش ار نبود تیر آه من بیم است
 بجای خاک همه خون ازان فرود آید
 که خانه گهن آسمان فرود آید
 که مرغ جان من ناتوان فرود آید

۲۴۸

ایضاله

۱۱۵b سحر که بلبل و کل را بهم معانقه بود
 برای روشن کار ساکنان چمن
 هوا مقوی نطق زبان ناطقه بود
 هزار مشعله هر سوز نورماعقه بود
 که دیدن رخسار از لطفهای سابقه بود
 ز روی تنگ دهانی بهم مضایقه بود
 بهم ز اول شب تا سحر محارقه بود
 نمود وصل ولی لیلۃ المفارقة بود

۲۴۹

وله

سخن بی یاد آن لب از زبانم بر نمی آید
 مرا کوی بر آور جان روان از بهر ایثارم
 نفس بی ذکر آن کام از دهانم بر نمی آید
 گناه از جانب جانست جانم بر نمی آید
 تنم شد موی و کاری زان میانم بر نمی آید
 ازان در انجمن دیگر فغانم بر نمی آید
 درینا کاری از نست و زبانم بر نمی آید
 که با این نکته نهن خرده دانم بر نمی آید

۱ بجای خاک ت ا ن : بخاک با ی ی ن // ۳ از ت ا ن : آن ی ن // ۶ روشن ا ن :
 روشنی ت ی ن // ۶ چمن ت ا ن : فلك ی ن // ۷ به آن ا ن : بدان ی ن : بران ت // ۹ در نسخه ی ن
 بیتهای نهمین و دهم با همدیگر عوضی می باشد // ۱۳ جانست ا ن : من نیست ت ی ن :
 ۱۴ میانم ت ا ن : دهانم ی ن

وله ایضا

- * چشم بر روی تو دارند نظر بازی چند
 همّت از قدّ تو جویند سرافرازی چند
 مطرب و چنگ و نی و عود چه خوش مبی نالد
 خوش برادل که رسیدی بهم آوازی چند
 تو شه حسنی و عشاق تو جان بازانند
 هیچ شه نیست که دارچو توجانبازی چند
 ناز معشوق شنیدم که کفشد عاشق زار
 هر دم از شوق چه باشد که کنی نازی چند
 کاتبی دم زده از مهر تو با باد سحر
 دوش این قصه شنیدیم بدماسازی چند

ایضا

- * اگر با همّت عالی ما دولت قرین گردد
 بیای گل دمی آن سرو بالا همنشین گردد
 بدور از لعل اوهرمو چوپیکا ندیده ام برتن
 کسی کورا نمک خوردن نباشد تیزبین گردد
 بزلفش هر که شد مایل چوما ری کفندسرا ندازی
 گهی غلطد میان خاک و گاهی بر زمین گردد
 نیازی در طریق عشق باید نازنینا ترا
 وگرنه هر که اونا زنی کند کی نازنین گردد
 بخون گردد و مادام کاتبی از تیغ هجرش
 چه دانست او که دور از آفتابخوچنین گردد

وله ایضا

- * اهل سودا که همه ذکر زیان بود کنند
 گرنه بینند رقیبان ترا سود کنند
 عاشقان آه برارند و رقیبان هر شام
 دفع چشم بد از آن و سمه شب دود کنند
 عکس رخساره زردم چو بر ابروت افتاد
 فی المثل گفت چوطاقی که زران دود کنند
 گفته ای میکشمت تا روی اکنون ز جهان
 کار آنکس که روانست بره زود کنند

* این غزلها در نسخه ۱۱ موجود نیست // ۳ در نسخه ۳ بیتهای سوم و چهارم و پنجم با همدیگر عوضی می باشد // ۵ زار ۲ : را ۳ // ۶ یا باد سحر ۲ : یا باد ۳ / ۳ قصه ۲ : راز ۳ // ۸ اگر ۰۰۰ گردد ۲ : اگر با همّت عالی دولت هم قرین گردد ۳ // ۹ بر ۲ : در ۳

کاتبی مرد دل آزرده که خوبان را خلاص روح او را بیکی فاتحه خشنود کنند

۲۵۳
ایضاله

۵	گل چه باشد یاسمن شمشاد و سنبل بر دمد چون نسون ساحری باشد که برهنگر دمد سبزه چون شیرین نباشد کز لب کوثر دمد موی را چندانکه بتراشند محکتر دمد صدره اسرافیل اگر صور قیامت بر دمد چو گیاهی کز میان خاک و خاکستر دمد جاودان نبود خیالی کز می و ساغر دمد	سرو ما را سایه هر جا کوفتد گل بر دمد هر حدیثی کز زبانها فکند بر لب گذر خط سبز آن بهشتی روی شیرین سبزه ایست در ره سودا دلم از زخم تیغش شد قوی ۱۱۵ کشته تیغ جدایی را نیارد زنده ساخت کرد قوت سبزه کو از دل و جانم دمید کاتبی دوران انجم بگذرد تلخی بکش
---	--	--

۲۵۴

ایضاله

۱۰	کی مثل تو سر فراز باشد مجد ز پی نیاز باشد کویار که دلنواز باشد یار از همه بی نیاز باشد ۱۵ هر عشق که از مجاز باشد کی عاشق پاکباز باشد	سرو از چه بقدر دراز باشد در کوی تو با نیاز آیم دارد دل من نوازش امید چندانکه نیاز خویش گویم تحقیق نمی رسید بجایی گر پاک نباخت کاتبی جان
----	---	--

۳ یاسمن آ: یا // ۴ بر ۲: با // ۶ در ... شد قوی: ۱۰:
در ره سودا سرم از زخم تیغش سر قویست: ۲: در ره سودا سرم لز زخم تیغش دل
قویست / محکتر: ۱۰: محکم آ: ۲ // ۸ کرد: ۱۰: دمید: ۱۰: کرد قوت سبزه غم کز دل
و جانم دمید آ: ۲ // ۹ تلخی آ: ۱۰: سختی: ۲ // ۱۵ از ۲: ۱۰: از ۲:

۲۵۵
ایضاله

سوختم در عشق یار از آه آتش یار خود
هیچ کس یارب مبادا دور از دلدار خود
در فراق نو جوانی زبده را در باختم
پیر کنعان کو کز و جویم دوی کار خود
یاد آن روزم جگر سوزد که آن خورشیدرو
هر دم را ندی بتیغ از سایه دیوار خود
این همه دل میکند با من که وقتی دوست بود
عاقبت دشمن شود آنرا که دانی یار خود ۵
جان و تن را این جگر خواری زبیدا ددلت
خواهمش کردن برون از سینها فکار خود
کاتبی را خواند خاک در چو بایش فتاد
منزلتها یابد ار داند کسی مقدار خود

۲۵۶

وایضاله

* ز چشم هرگز این اشک فراوان کم نمی آید
چو خانه بر سر راهست مهمان کم نمی آید
شب هجران نماند و دیده من اشک می بارد
گذشت ابر سیاه از چشم و باران کم نمی آید ۱۰
تراهر جا که هستی کشته آن چشم بسیارند
اگر عیدی نماید روی قربان کم نمی آید
خبر ناری مرا ای غم که آمد نوبت هجران
بوصلم مژده ده در نه هجران کم نمی آید
چه شد گر کاتبی جان داد در کوی تو ای گلرخ
که گل را بلبل نالان ببستان کم نمی آید

۲۵۷

وله ایضا

ای همنغان با زنی انگشت نما شد
آن یار خوش آواز دگر همدم ما شد ۱۵
نالان و خوش آینده و در بند سر و پای
ماننده طفلیست که او دیده گشا شد
او را بنوازند و بر بندش بسر راه
کز انجمن خویش بصد ناله جدا شد

۶ در ۳ بیت: ره ۵ // * این غزل در نسخه ۱۸ موجود نیست // ۱۰ سیاه ۵ :
سیه ۳ // ۱۱ و ۱۲ را ۰۰۰ راه ۱۸ : او را نبود زنده بر بندش بسر راه ۳

آهنك حسینی چو بدو باز ادا كرد
بی برگ اگر بود دگر بین بنوا شد
ای پیش روان کاتبی ازنی چو سخن کرد
آواز در افتاد که او بی سر و پا شد

۲۵۸

وله

صبا چو برقع ازان روی تابناك كشد
هزار دلشده را سر درین مفاك كشد
وصل او طلبد اهل دل نه حور و قصور
همیشه خاطر یاران بعشك پاك كشد 5
دلی که منزل خورشید طالعی باشد
عجب نباعد اگر آه سوزنساك كشد
ز بیخودی بدعا مرگ جویم ار نه کسی
جگونه بر سر خود خنجر هلاك كشد
مرا چو کاتبی از دور سینه چاك شود
که یار نیز خود از سینهای چاك كشد

۲۵۹

ایضاله

صد قطره خون ز دیده مرا هر دم اوفتد
زینها بسی فتاد و چنینها هم اوفتد 10
مه صد هزار شمع فرو زد چو شب شود
وانگه بجست و جوی تو در عالم اوفتد
عد غرق خون جگر چو ازو ناوکت گذشت
مثل جراحی که ازو مرهم اوفتد
در راه عشق هر که گران جان بود چوکوه
با در زمین برآیدش و محکم اوفتد
با جام همچو لاله بر آرد ز خاک سر
گر جرعه لب تو بخاك جم اوفتد
خندان چو شمع پیش لب ت بگذرد ز جان
گر کار کاتبی همه با یکدم اوفتد 15

۲۶.

ایضاله

طپد مرغ دلم چون زلفت از یاد وزان لرزد
نباعد مرغ را آرام هر که آشیان لرزد

۱ آهنك... کرد ۲ : آهنك حسینی چو بدو هم نفس کرد ۳ // ادگر بین ۴ :
ولیکن ۵ // ۲ کرد ۶ : گفت ۷ // ۴ هزار ۸۰۰۰ کند ۹ : هزار دلشده سر در نقاب
خاك كشد ۱۰ // ۵ کلمه اهل در نسخه ۱۱ نیست // ۶ ز ۷۰۰۰ کی ۱۲ : زیبخودی بدعا مرگ
خواهم ار ز کسی ۱۳ // ۸ چاك ۱۴ : خاك ۱۵ // ۸ در نسخه ۱۶ کلمه نیز نیست // ۱۱ شمع
۱۲ : عمله ۱۳ // ۱۲ جگر ۱۴ : دلم ۱۵ / که ۱۶ : چو ۱۷

نشد از شربت تیغ تویک نوبت گلویم خوش
 چوننجیری که آواز تیرکاری لرزد و افتد
 چه غم ای خسرو خوبان ترا بریستر عشرت
 دلم در شصت غم آن دم که تیر آه پیوندد
 سرای عقل و قصر صبر نیکو محکتر اما
 برو ای کاتبی در دل نهال دوستی پرور
 مرا دایم ازین تب بند بند استخوان لرزد
 دل مجروح من زان غمزه صدره هر زمان لرزد
 گدای در بدر گر همچو سگ بر آستان لرزد
 بجنبان کوشه ابرو که نستش با کمان لرزد
 ۵ زلازل چون ز عشق آید همین افتد همان لرزد
 که گرنخل محبت بر کنی جان و جهان لرزد

۲۶۱

وله ایضا

* چو پرده از گل رخسار او نسیم کشد
 در سرشک مرا بین بخاک و خون غلطان
 ز زخم ناوک او دل نمیرود از جای
 ربود صبر ز دلهای عاشقان غم تو
 ز کوی او ورود کاتبی بطوف بهشت
 دل ربوده ما منت عظیم کشد
 جفا و جور بعالم همه یتیم کشد
 ۱۰ هران ستم که مسافر کند مقیم کشد
 بذوق از بر شه جامها ندیم کشد
 چرا ز روزه کسی رخ با جحیم کشد

۲۶۲

ایضاً

صفحه دل ز دعا کردم و افسون تعویذ
 چون رود جان ز تنم پیش تو بیحد بدعا
 ز برم گیر چه بیخیالات مرا
 نقش ابروی ترا بسته چو تعویذ بسر
 نست چون با تو بگردن بودم چون تعویذ
 ۱۵ بیحد آری ز غلاف آمده بیرون تعویذ
 حیف باشد که شود کاغذ معجون تعویذ
 صوره نون همه کس گر بود از نون تعویذ

۲ چو ... اوقات: ۱ // ۳: چو نجیر که آواز تیر کاری افتد و لرزد ۳ // ۳
 عشرت آید: غیرت ۲ // * این غزل در نسخه ۱ موجود نیست // ۵ منت ۲: مفتی ۳ // ۳
 ۴ است ... تعویذ ۲: نست با گردن تو بود مرا چون تعویذ ۳

راستی غیر دعای مه رویت ننوشت
 ۲۶۳
 وله

عشق کار ماست وین کار چنین مردی کند
 ۱۱۲۵ گرچه دور از یار خوارم غم ندا رم زانکه دور
 گفتم از کویش روم باز آمدم با صد نیاز
 من که دارم سایه قندت چه گویم وصف سرو
 کرد در چشم غبار خاک راه او صبا
 خوش نمی آید سخنهای رقیب او مرا
 خادم پیر مغان شو کاتبی چون عاقبت

۲۶۴

ایضاله

عشق ما را دشمن دنیوی و عقبی میکند
 از دو ابروی چو محرابش مگر آگاه نیست
 باد صبح از آستانش میزند هر دم نفس
 دل زجان و تن گذشت وزلفش برنگش گرفت
 نیست سودی کاتبی را در فراق او ز وصل

۲۶۵
ایضاله

عقل و صبر و جانم از تن رفت دل در پرده شد
 هر چه جز عشق تو بود از خانه بیرون کرده شد

با خاریست آ ۱۰: خوار است ۱۰ // ۶ گر صبا ۱۰: کرد در چشم ۱۰: کرد
 چشم را غبار راه او باد صبا ۳ // ۱۱ هر آ ۱۰: در هر ۱۰ // ۱۳ در نسخه ۲ مصراع
 دوم بیت سیزدهم و مصراع اول بیت چهاردهم موجود نیست // ۱۵ او ز وصل آ ۱۰:
 از وصل یار ۱۰

اهل دل شادند ای دل از گریبانهای چاک
اشک عناق و هوای عشق بس جان پرورست
ای که حال زخم دل می پرسی ار خون خوردنم
از درون پرده می نالید مسکین کاتبی
غم مخور چون دامن عشرت بدست آورده شد
خرم آن جان کو بدین آب و هوا پرورده شد
خاک خورد این کشته را و خونبها هم خورده شد
نالهاش بیرون نمی آید مگر در پرده شد

۲۶۶

وله

عشق با روی یار می باشد
۱۱۲b پرسدم جان که دل کجاست کجاست
هستی وصل او بهجر کشید
وصف تیغست گهی که میگویم
کاتبی هست از وفاداران
گل بماه بهار می باشد
بر سر کوی یار می باشد
همه می را خمار می باشد
سخنم آب دار می باشد
عهد مرد استوار می باشد ۱۰

۲۶۷

ایضاله

قد او را که سرو میخوانید
سرو او را بباغ اگر بینید
بهوای لب و رخ ساقی
تاب سر پنجه غمش نارید
نقد جز جان ندارم ای غم و درد
کاتبی جان بیاد آن مه داد
راستی را شما نمی دانید
همه بر جای خود فرو مانید
می بریزد و گل برافشانید
گر چو رستم همه بستانید ۱۵
نقد چیزی که هست بستانید
نور الله قبره خوانید

۱ اهل ... چاک ای: اهل ... خاک ای: اهل شادند ای دل از گریبانهای چاک T
// ۳ ار خون خوردنم ای: و خون خوردنم ای: و خون خوردنت T // ۶ با ای: ما T ای //
در نهه آبیتهای هفتم و هشتم و نهم باهمدیگر عوضی می باشد

گرچشم مستت يك نظر برشيخ هسيار افكند
سجاده را از بيخودی در كوی خمّار افكند
تا دید گل نقش ترا افتاد برخاك از حيا
دزدی كه ببندد باغبان خود را از ديوار افكند *
گفتست چشمت نا توان تا زرد ساز چهره ام
عیار خود را بهر زر در كوشه بيمار افكند
در راه و رسم دلبری صد صید دار نطرها ت
صیاد كو طرّار شد نخجير بسيار افكند 5
آمد ببويت كاتبي در كوی تو با صد فغان
آن به كه بلبلب خویش را بر طرف گلزار افكند *

کسی که سجده بران خاک آستان نبرد
فرشته طاعت او را بر آسمان نبرد
کرا حکایت آن غمزه بر زبان گذرد
که تیزی سخنش پاره از زبان نبرد
10 113a دلم که برد میان تو چو جان و نازك برد
بنازکی کمرت ناگه از میان نبرد
دل مرا نرسد سرخ رویی از رویست
گوش بجا ذبه از تن درون جان نبرد
فرشته خوی و پری پیکری ببر دل و جان
که با وجود تو کس نام این و آن نبرد
براه میکرده از پی همی کشم خرقه
که می چو گم شوم محتسب گمان نبرد
چنین که تیر تو برد از دلم برون پاره
بغیر حسرت روی تو از جهان نبرد

گل روی سرو قامت ما را چه میسود
او گرملول گفت صبا را چه می شود
عمریست کاب دیده ما می رود چنیسن
روشن نشد هنوز که ما را چه می شود
ما را اگر جگر شده خون از فراق او
ای اهل روزگار شما را چه می شود
آن گل که ساخت غنچه من دلشکسته را
پوشیده باز تنگ قبا را چه می شود

* در نسخه ۱۱ کلمه افکند از قلم افتاده است // 8 بر ۱۰: به ۳ //

۱۵ میان ت ۱: نهانت ۲/ برد ۳: بود ۲ // ۱۶ گفت ۳: شد ۱

نالند ز آب دیده ما خلق کاتبی این مردمان بی سروپا را چه می شود

۲۷۱
وله

کوس فغان که هر نفس جان دلیل میزند
فکر دلیل میشود در ره دانشم ولسی
یار ز بعد قتل اگر تیر زند قتیل را
گر ز دو میل بیندم زلف بچهره در کشد
بی رخ یوسف خودم صبر مجو که روز غم
خرقه عقل کو که شد کشتی و رفت ساحلش
کعبه جان کاتبی بتکده بود از بتان
نیست فغان که از تنم طبل رحیل میزند
اختر بخت باژگون راه دلیل میزند
تیر مخوان که با اجل تیر قتیل میزند
چيست گنه که دیده را آن همه میل میزند
خیمه نخست در عدم صبر جمیل میزند
زانکه شط دودیده ام موج چو نیل میزند
لیک کنون دم از یکی همچو خلیل میزند

۲۷۲

ایضاله

۱۱3b مرا فراق تو روزی هزار بار کشد
ز کفتم چه زیان کاتر درون مرا
حضیره تنم از عشق روشنست جهان
چو یار آتش عاشق کشتی برافروزد
مرا ببوسه ز ره برد و درکنارم گشت
چه فکر اهل جنون را ز عقل شد عنان
برای کشتن خود کاتبی شتاب مکن
فراق چون تو کلی اینچنین هزار کشد
نه آب تیغ نشانده چوب دار کشد
که باد حشر مگر شمع این مزار کشد
هزار تشنه بیک تیغ آبسار کشد
چو دزد کو برد از راه و درکنار کشد
که یک پیاده ازین خیل صد سوار کشد
که درد عشق ترا هم بر روزگار کشد

5 بعد ۲۱۰: بهر ۲ // 6 آن ۱۰: این ۲ // ۱3 جهان ۱: جفان ۲ // ۱۶

هم ۱: خود ۲

- مرا از دیدنت هم دیده هم دل غرق خون باشد
 مرا گفتمی که بیرون کن خیال تیرمن ز دل
 شکست از بار هجران خانع تن وقت آن آمد
 زبون می آیم اندر عشق و کوی بیخودت تا کی
 بتیغ غمزه خون خور هلاکم کن مران خنجر
 بکن ای باد خاک کوی او برچشم پرخونم
 جنون می خیزد از طومار شعر کاتبی دلرا
- چنینم حال دیدن گرنه بینم حال چون باشد
 ز دل بیرون کنم چون بنگرم درجا ندرن باشد
 که از تیر خدنگت هر طرف او را ستون باشد
 زبان طعن برعاشق مکش عاشق زبون باشد 5
 که درد زخم تیر از تیغ بسیاری فروز باشد
 که خاکی ریختن شرطست برجایی که خون باشد
 اگرچه بیشتر طومار در دفع جنون باشد

- مرا آن غمزه غارت کرد و باز از جنگ می پرسد
 چو می کردم پریشان زلفش از من یاد می آرد
 بود در جنگ با من غمزه خونریز او دایم
 ۱۱۴۵ بتصنیفم رقیب او همی برسد کجا بودی
 ز سواد کاتبی شد لام و جویا نست زلفش را
 چه حالت است این که ره می بیند و فرسنگ می پرسد 10
 نهان او زمن چون میشوم دلتنگ می پرسد
 لبش هر دم مرا لیکن میان جنگ می پرسد
 نمی دانم مقام آخر چرا آهنسنگ می پرسد
 ببین کین رند قدخمشد و از جنگ می پرسد

- مرا هر شب مهی رخ می نماید
 اگر گرید نهانش یک حکایت
- بزرگی می نماید کی نیاید
 دری از غیب بر رویم گشاید 15

3 من ت ا : او و // 6 تیغ ت ا : تیر ت / فزون ت ا : زبون و // 7 بکن
 ا : فکن ت و / در ی : بر ت ا // 10 چه پرسد ا : عجب حال است ده می بیند و
 فرسنگ می پرسد ی : عجب حال است این ره بیند و فرسنگ می پرسد ت // 16 کی ا : کم ت ا

ترا هر روز کافروست خوبی
 دلم پیوسته از کویشزند دم
 چو خونم ریختی جانی ز نو بخش
 رخ خود می نماید کاتبی را
 من دلخسته را جان می فزاید
 غریبی ملک خود را می ستاید
 شجاعت را سخاوت نیز باید
 نبیند بد بسی خوش می نماید

۲۷۶

ایضاله

5

مست تو هوای می گلرنگ ندارد
 آواره صحرای تو کوه غم و درست
 جان در دل ما کیست که پهلوی تو باشد
 خونین جگرم بینی و بر خاک گذاری
 تا کاتبی دلشده مست می عشقت
 می نالد و پروای دف و چنگ ندارد
 آن راست نگفتند که او سنگ ندارد
 فرما که روان کرد دوجا تنگ ندارد
 مگذار که با گفته کسی چنگ ندارد
 اندیشه ناموس و غم ننگ ندارد 10

۲۷۷

ایضاله

مگر هم او گشاید مشکل سر میان خود
 مگر او هم بچشم خود بسی آید دردمستی
 مگر هم دوش او کردند آن زلف دوتا شبها
 مگر ایمن دل او باشد ز تیر غمزه فتان
 مگر هم او گشاید مشکل سر میان خود
 مگر او هم بچشم خود بسی آید دردمستی
 مگر هم دوش او کردند آن زلف دوتا شبها
 مگر ایمن دل او باشد ز تیر غمزه فتان
 تو هم لب را ببند ای کاتبی درکش زبان خود 15

۲۷۸

ایضاله

میان یار چو مویست و نقش من دارد
 چه ساحریست که هاروت را چه ذقنش
 خیال بین که ازو نازکی همی یارد
 بآب می برد و تشنه باز می آرد

3 جانی T : جانم ۲ // 8 دل ما ۲ : تن ما T // 13 مگر او هم ۲ :
 مگر هم او T // 15 ز تیر ۲ : ازان T // 16 چو ... نمی گوید ۲ : چو وصف طلعت
 او را به از من کن نمی گوید T

حوالتم بدن کرد یار و آن غمزه
 کسی نگشت ز بیداد او دل آزرده
 کشید تیغ و مرا خود بهیچ نگذارد
 خوش آن کسی که ازو هیچکس نیاز دارد
 اگر بمن بدهد خاک و پای نفشارد
 مرا میپرس که حال تو کاتبی چونست
 خوشم بدولت او آنچنانکه میدارد

۲۷۹

وله

5

نقش رویت چو درین چشم جهان بین گردد
 ز آستان تو اجل ساخت مرا سرگردان
 دیده گلشن شود و هر مژه گلچین گردد
 هر دم از یاد بنا گوش تو ای دانه در
 وقت مردن سر بیمار ز بالین گردد
 بر زمین باد فرو رفته صبا همچون آب
 آب در حلقه چشم من مسکین گردد
 گر بدوران خلت کرد ریاحین گردد
 دل سرکشته که دایم بهوای رخ تست
 همچو مستیست که با سته نسرین گردد
 کاتبی نگذرد از عشق اگر شه سازند
 مرتداست آنکه پی سلطنت از دین گردد

۲۸۰

ایضاله

نماز شام چو خورشید من روانه شود
 چو او روانه شود عقل از سرم برود
 رخم چو چرخ بر از اشک دانه دانه شود
 چه جای عقل که روح از برم روانه شود
 فغان ز تندی آن شهسوار گرم عنان
 کزو حواله درویش تازیانه شود
 علاج چیست طبیبان که چون نمایم درد
 دوا نبخشد و صد علتش بهانه بود
 دلم با بروی خود دادی و ستانش چشم
 روا مدار که مسجد شراب خانه شود

3 اگر ... نفشارد ۱: اگر بمن نهد خاک و پای نفشارد ۲: اگر بمن خاک
 پای و نفشارد ۳ // ۶ در نسخه ۳ بیتهای هفتم و هشتم باهمدیگر عوضی می باشد //
 ۶ اجل ساخت مرا ۲: ۱: مرا ساخت اجل ۳ // ۹ بر ۱۰۰۰ آب ۱: در ۱۰۰۰ آب ۲: در زمین
 باد فرو رفته شود همچون آب ۳ // خلت ۲: ۱: رخت ۳ // ۱۶ نبخشد ۳: ۱: ببخشد ۲

کسی که در قدم یار خویش را خواهد چو کاتبی رود و خاک آستانه شود

۲۸۱

ایضاً

<p>توتیا در نظر همت او خاک بود ای خوش آن وقت که چست آید و چالاک بود نبود عیب اگر پیرهنم چاک بود 5 نخورم می اگر از شیشه افلاک بود اینچنین صید کجا لایق فتراک بود زانکه در پانرود خار چو نمناک بود عاشق آنست که او را نظر پاک بود</p>	<p>هر کرا سرمه ز خاک ره آن پاک بود مژده قتل خود از یار بسی می شنوم ساقیا مستم و بامن در دیوار بجنک تا ز خورشید رخت عکس نیفتد در جام گفته تیغ تو گشتم من وحشی لیکن * پای بر دیده نه و از مزه ام باک مدار کاتبی پاک نظر باش چو عاشق شده ای</p>
---	--

۲۸۲

ایضاً

<p>دولتش بنده و اقبال مساعد باشد که میان من و او حاجت قاصد باشد که مدامش چو می و چنگ دو شاهد باشد زاهد آنست که در میکده زاهد باشد فکر مفسد همه اندیشه فاسد باشد ۱5 کعبه آنجاست که روی دل ساجد باشد</p>	<p>هر کرا نست بدان بازو و ساعد باشد گرچه با نست رسول همه آن روز مباد نعوی عیش درین محکمه او را شاید رندی ظاهر ما گنج روانراست طلسم سخن مدعیان در حق رندان مشنوم کاتبی را مسجد مطلب زان ابـرو</p>
--	--

8 بر 10 : در 3 // * این بیت در نسخه ین موجود نیست // 11 او را 10 :

آنرا 2 // 14 روانراست 10 : روانست 2 10

۲۸۳

وله

هرچند کز تلخی غم فرهاد مسکین کشته شد
 از سرور آنکه او دریای دلبر باختر
 ط ۱۱۵ هجران مسکین کش اگر مسکین کشی زینسان کند
 تاریک چون نبود شبم کز تند باد آه من
 ویرانه چشم چرا بی مردمست و خون فشان
 در جنگ هجر از جان و دل گفتم مدد یا بم ولی
 ای صبر روز درد و غم میجست این غمکین ترا
 * بگریخت جان و صبر و دین در قتل عقل سخت رو
 دیگر مجو ای کاتبی جان و دل از روی خطش

۲۸۵

ایضاً له

هزار تیرم اگر بر جگر بیندازد
 بمید کوه چه حاجت که چشم او در شهر
 قیامتست چو آن آفتاب تیغ کشد
 دلا ز صرصر نخوت بترس در ره عشق
 مباد آنکه ترا بیخبر بیندازد ۱۵
 که جبرئیل درین راه پر بیندازد
 گرم بسنگ دلی از کمر بیندازد
 اگر تو طایر قلسی مباح فارغ بسال
 چو کاتبی نشوم دور از ان میان باریک

۱۲ این T: آن ۲ // ۵ گردون ۱: پروین T ۲ // ۷ هجر از جان ۱: هجران
 جان و دل T / لفر و این ۱: لفر و دین ۲: لفر دین T // * این بیت در نسخه T
 موجود نیست // ۱۷ کمر T: میان ۲

- هر صبح دود آه من آتش بگردون افکند
باخازن جنت بگو کز حور و غلمان فارغ
روزی مرا در منزلی چون خواهد افکندنا جلی
در خانه تن گردلم غافل شود از یاد تو
گر ابر رحمت بشنود از جور لیلی شمعهای
۱۱۶۵ درویش را مفلس مبین کوهرفس زیرزمین
سیلاب چشم کاتبی گر روز غم زینسان رود
خورشید راهم چون شفق درخاک و درخون افکند
کس مهربار خویش را بردیگری چون افکند
اکنون که درکوی تو ام ای کاش اکنون افکند
۵ جانم گریبان گیرش از خانه بیرون افکند
خود را چو باران از هوا برخاک جنون افکند
آتش ز آه گرم رو در گنج قارون افکند
بر لوح هستی خطکند دفتر بجیحون افکند

ایضاله

- هر که در سایه آن سرو سهی قد باشد
عشق او ورزم و از قید خرد باز رهم
دیده میجست ز دل ناوک او را دل گفت
سگ او با من بد روز بغایت نیکست
مشو آلوده که عیسی نفسان میگویند
کاتبی سود ببری گر بودت معنی خاص
۱۰ جاش زیر علم سبزه محمد باشد
این چه قیست چرا مرد مقید باشد
بگذر ای دیده ازین کاش مرا صد باشد
آن عزیز ار نبود نیک بمن بد باشد
زنده آنست که او پاک و مجرد باشد
۱۵ خواجه آنست که تاجر بزر خود باشد

- همچو شمع همه شب رشته جان میسوزد
بر حذر باش ز دود دل بر آتش من
گر شود شمع وصال تو شبی روزی ما
گر یکی آه کشم هر دو جهان میسوزد
که ز سوز دل من کون و مکان میسوزد
هر کرا جان بود از دور روان میسوزد

۵ غافل ای: فارغ آ // ۱۲ کاش آ // ۱۰: کاج // ۱۸ ز دود دل // ۱۰: ز
سوز دل // ۱۹ دور آ // ۱۰: شوق // ۱۰

من دلسوخته محروم و تو شمع دگران
دیگرانرا اگر از عشق تو سوزد دامن
دل مجروح من خسته ازان میسوزد
کاتبی راز غم عشق تو جان میسوزد

۲۸۹

ایضاله

هیچ در آتش هجرم ز فغان یاد نیاید
پیش خسرو روم و تلخی خود باز نمایم
آری آری ز نی سوخته فریاد نیاید
دلبر آید ز عدم با رخ آباد فراوان
تا که گفتست که شیرین بر فرها دنیا بد 5
جان چو در هجر سپردم بچه آید غم هجران
کشتنی مرد بگویند که جلا د نیاید
اینچنین قاتلی از خنجر فولاد نیاید
کاتبی را مژده اش گشت بهم پستی آن دل

۲۹۰

ایضاله

یار طبیب و جان برش از سردرد میسرود
دور سماع او نگر قصه مهر و مه مگو
در طلب علاج دل بارخ زرد میسرود 10
غمزه قاتلش بکف تیغ گرفته و سنان
لیک قضا چو میرسد دانش مرد میسرود
گفت دلم که چون رود بدو سپا رجان
راه بسرنمی برد آنکه نه فرد میسرود
در ره او قدم زدن پیشه مفردان بود
وصل بجوی کاتبی ز آتش هجر غم مخور
زانکه چو ریش نیک شد سوزش و درد میسرود 15

۲۹۱

ایضاله

یار چو عمر نازنین رفت و هنوز میسرود
غمزه اش اهل درد راکت و هنوز میکشد
از پی او دل حزین رفت و هنوز میسرود
آتش آب روی من برد و هنوز میسوزد
خون بسی جوان ز کین رفت و هنوز میسرود

ا خسته ازان T₁ : سوخته زان Z₁ // 8 فولاد T₁ : فولاد T₂ // 11 گه Z₂ T₁ : برآ
// 12 تیغ Z₁ T₁ : گرچه T / باشتی و T₁ T₂ : باشتی Z₂ // زانکه ... میسرود Z₂ : زانکه
چو ریش نیک سوزش و درد میسرود T₁ : زانکه چو ریش به شود سوزش درد میسرود T // 19 در T₁ T₂
بر Z₂

رفت ز دل خدنگ او گفت که باز آیمت
 هندوی زلف کافرش داد صلائی تفرقه
 کاتبی شکسته دل گفت که چون رود سرم
 وعده راست را ببین رفتو هنوز میرود
 عقل گریز با بدین رفت و هنوز میرود
 من نروم دگر چنین رفت و هنوز میرود

۲۹۲

وله

ای از گل جمال تو خرم بهار عمر
 خال لب تو همدم و همشیره حیات
 مفاطه ای که زلف کجرت را همی برسد
 در خانه جهان که مصور بنقشهاست
 ۱۱۷a در خشک سال هجر تو ای آب زندگی
 در دیده تانمی فتد از خنجر تو عکس
 عمر ار وفا کند برسد کاتبی بستو
 سرسبز تا ابد ز خلت سبزه زار عمر 5
 زلف تو دست پرور دوش و کنار عمر
 عشاق راست را هزن رهگذار عمر *
 نقشی نبست مثل تو صورت نگار عمر
 گردید خشک چون لب من چشمه سار عمر
 آبی نمی خورد دلم از جویبار عمر 10
 لیکن کجا رسد که وفانیست کار عمر

۲۹۳

ایضاله

ای سر کوی ترا هر طرفی دار دگر
 همه آفاق ترا هست خریدار و لیسک
 دل جفاها ی تو بسیار کشیدست و هنوز
 نور خورشید اگر نیست گریزان از تو
 ای دل ریش تو با صبر و سلامت خوش باش
 بر سر هر یک از آن دار هولدار دگر
 با تو دارم من سودا زده بازار دگر
 دارد امید ز الطاف تو بسیار دگر 15
 هر نفس از چه بود در پس دیوار دگر
 کو ستمکار مکن غیر ستمکار دگر

همشیره آقا: هم صحبت ۱۸۰ // * کلمه عمر در نسخه‌ها از قلم افتاده است //

هر که از کاتبی اوصاف لبان تو شنید گفت شیرین سخنی بود بگو کار دگر

۲۹۴
وله

ای وصال تو شبانم خوش و روزان خوشتر موی تو موسم دیدن خوش و روزان خوشتر
سجده روی تو و خوردن غمهای رخت از نماز شب و از روزه روزان خوشتر
دل ما نسبت روی تو بخورشید نکرد تشنه را آب بسی ز آتش سوزان خوشتر 5
پیش روی تو گدازیم که در مجلس خاص سوز پروانه بر شمع فروزان خوشتر
کاتبی ناک و او دوخت دل و جان برهم بیکی تیر دگر دیده بدوزان خوشتر

۲۹۵
ایضاله

بس که هر سو سایهات می افتند بر رهگذر میشود بتخانه چین کوجه و دیوار و در
سوخت مغز استخوانم کآمدی بر سر مرا استخوان را مغز کی ماند چوماه آید بسر 10
شمع خاور کشتنی گردید در دور رخت زان چو جلانش فلک پیوسته گردد گرسر
چشم سیم افشان بروی زردم از نقش نگاشت عیب نبود صورت بت ای صنم بر روی زر
من سگ این آستانم یا بمیرم یا کفی کی بیای خود روم زین جایکه جای دگر
گر نه در رگهای من سودای زلفت جا گرفت چون گشایم رگ چرا خون سیاه آید بسر
دیده را گفتم که در هجران چرا بینا نه ای گفت نشنودی انا جاء القضى غمی البصر 15
کاتبی گفتمی که خواهم برد جانرا پیش یار چون جمال یار دیدی هر چه گفتمی پیش بر

۱. کارها: با ر ۲ // 3 موی ... خوشتر ۴: هر شبم موی تو دیدن
خوش و روزان خوشتر ۵ // ۶ روی تو: زلف ۷ // ۸ بر ۹: با ۱۰ // در نسخه ۱۱
بیتهای هم و یازدهم و دوازدهم با همدیگر عوضی می باشد // ۱۰ چوماه آید بسر
۱۱: چو آید مه بسر ۱۲

دیدم بخرابات سحر گه من مخمور خورشید قدح پیش مهی بر طبق نور
 سلطان خرابات بدوران شده نزدیک نزدیک نشینان حرم صف زده از نور
 ساقی همه دور ولبش چشمه کوثر طوبیش ز فردوس و میان از مژه نور
 عیسی نفسی بود دران منزل تجرید بگرفت مرا دست که ای عاشق رنجور 5
 از گوش بکش بنبه غفلت جو صراحی تسبیح شنو از دل هر دانه انگور
 در حشر که پرتاب شود مشعل خورشید روشن شود آتشکده ما ز دم صور
 منشور من و کاتبی آن روز نوشتند اینک قلم و لوح گواه خط منشور

سوی او تحفه دل و جان من ای با دبیر نیست چیزی دگرم آنچه خدا داد ببر 10
 نیست از سوز من آن خسرو خوبان آگاه پیش شیرین خبر تلخی فرهاد ببر
 یا رمی گویدم این کز تو دگر نارم یاد یا رب این نوع فرا موشیش از یا دبیر
 یا بدان تنگ دهان با ز رسا نما یبخت یا وجودم بدیار عدم آباد ببر
 کاتبی گشت غباری و ندید آن سرکوی چون بدان کوی روی با خوشی ای با دبیر

15 تراست با قد چون نارون رخ گلبار کسی ندید که آورد نارون گل بار
 مرو زکوی خود ای لاله رخ که بلبل مست رود بناله چو بر بندد از چمن گل بار

با دور ۱: دینا ر ۲ // ۱۵ چیزی ۲: ۱: خیری ۳ // تراست ... گلبار ۲: ۱
 : ترا که با قد چون نارون رخ گلبار ۳

باتفاق سرشکم که شد بران سر کوی
تونیز ابربهارى بیا وبر گل بار
فغان ز باد خزان میکنم چو مرغ سحر
که شد بهار وندارم بر تو ای گل بار
ز نزد سرو قدت برد کاتبی رخ زرد
چو عندلیب که بردارد از دل گل بار

۲۹۹

وله

هست در کوی تو هر ساعت تماشایی دگر
مردن آنجا به که بودن زنده در جایی دگر
شیر مردانرا بدور آهوان چشم تو
خاک شد هراستخوان در کنج صحرایی دگر
گر زتابوت شهیدان سایه افتد بر قبور
در نفس هر مرده ای گردد مسیحایی دگر
همچو گل پیراهن برخون خریدن سودماست
نقد خود را در مباحزای دل بکالایی دگر
سرگشت تن میسر از ما که در طوفان اشک
غرقه شد هر پاره زان کشتی بدریایی دگر
هر که از خود يك قدم بیرون نهد در کار او
نبودش حاجت که جنبانند ز جایی دگر
هر کسی دارد برویت روز بازاری ولیکن
کاتبی راهست با خط تو سودایی دگر

۳۰۰

وله

هست در کوی تو هر ساعت تماشایی دگر
مردن آنجا به که بودن زنده در جایی دگر
چشم بیمار تو چو جان جوید تعلل گرفتد
آن تعلل باشد از بهر تقاضایی دگر
خاکیان مرده دل را روح می بخشد لب
عیسی و انفاس او را دادی احیایی دگر
عمرها وصلت تمنّا کردم و واصل نشد
نیست جز قتل خودم از تو تمنّایی دگر
کاتبی آهوی چشم شیرگیر و حشیش
هر دم سرگشته میسازد بصرایی دگر

۱ بیا ۲ ای ۳ بیار ۴ بر دارد ۵ ای ۶ شهیدان ۷ ای ۸ شهیدت ۹
// ۱۰ در کار او ۱۱ ای ۱۲ بر کار وار ۱۳ ای ۱۴ بر کاروان ۱۵ ای ۱۶ جنبانند ۱۷ ای ۱۸ بر دارد ۱۹ ای
// ۲۰ ولیکن ۲۱ ای ۲۲ ولیک ۲۳ ای ۲۴ این غزل در نسخه ۲۵ ای موجود نیست

- افروخت مرا مهرمهی آتش غم باز / زد آتش من بر سر نه چرخ علم باز
 شد دامن چشم چو فلک بر گهر و لعل / تا کرد شه عشق در گنج کرم باز
 بودند ز هم دور بسی آه من و چرخ / المنتلله که رسیدند بهم باز
 جان و تن و عقلند بتان حرم دل / ای عشق بتانرا فکن از بام حرم باز 5
 خوش وقت عدم کو دهن یار و میانش / باشد که نمایند مرا راه عدم باز
 خاک قدمت بود تنم ای عدم اول / نزدیک رسید ست که آیم بقدم باز
 پنداری خود کاتبی ار در قلم آری 118b / بخت تو کتد ناله ز افغان قلم باز

- دلا دستدار بلایی هنوز / بدیرین بلا مبتلایی هنوز 10
 نشین نارون زانکه گر گل شوی / بدان سرودد بر نیایی هنوز
 سفر کردی ای جان ز تن سوی یار / نکو رفتی اما کجایی هنوز
 جفاکار من پرسم خوی خویش / چگویم همان بی وفایی هنوز
 شدیم از تو مستغرق خون اشک / ولی در نظر چشم ماهی هنوز
 ز زلفش مگر دم زدی کاتبی / که عمری شد و مشک سایی هنوز 15

- دم بدم ای آفتاب بر صفا هل نیاز / تیغ کشد گرم گرم از مژدهای دراز
 هر نفسی آن ترک شوخ مست بسر تا زدم / دور مباد از سرم سایه آن ترک تاز
 باختام نقد جان در ره عشق تو پساک / درد جهان همچو من نیست یکی پاکبا ز

خون مرا آن دهن خورد و میان واقفت
 بهر تو محراب راست پشت دوتا در رکوع
 جان چو رود در نظر با عدم آن دم هنوز
 چون قلم ای کاتبی بر سر نستت برسد
 هیچ نباشد نهان از نظر اهل را ز
 قبله تویی واجبست بر همه عالم نماز
 از پی نظار هات دیده امیسد باز
 گریودت در شدن از خط خوبان جواز

۳.۴
 وله

5

ز اشك و آه مرا صد هزار قاصد راز
 شد استخوان تن از فرقتم سپید و هنوز
 پیش ابروی او دل نکرد سجده دریغ
 ۱۱9a دلا برای تو پرداختند قصر جهان
 بعیش کوش و مکن یاد جنت و طوبی
 درون خرقة خود کعبه سنگها دارد
 بود زمین و زمان همچو کاتبی در رقص
 بجستن تو روانست در نشیب و فراز
 های وصل بسویم نمی کنند پرواز
 که از تفرج محراب فوت گشت نملز
 چه شد تونیز زمانی بخویشتن پرداز
 10 که عمر کوتاه و این قصه ایست دور و دراز
 گذار شیشه مستی چه میروی بحجاز
 دران نفس که نی کلک میکند آواز

۳.۵

ایضاله

نخل حسنی و میوهات همه ناز
 نیکوان را بناوڪ افکندی
 نایم از میان تست فغان
 از خیال بتان درونم بود
 نخل پر میوه ای بعمر دراز
 ای کمان ابروی نکوانداز 15
 چنگ ز ابرشیم است در آواز
 پیش ازین چون دکان لعبت باز

۱ دهن آ ۱: نهان ۲ // 2 بهر ... رکوع ۲: ۱: بهر محراب راست پشت دوتا
 در رکوع 3 // 3 در آ ۱: از ۲ // از ۲: ۱: وز 7 // 7 سپید ۱: سفید ۲ //
 ۱۱ چه ۱: چو ۲ // ۱۲ دران ۱۰۰۰ آواز ۲: ۱: دران نفس که بر آورد کلک نی آواز ۳ //
 ۱۶ از ابرشیم است ۲: ۱: بر برشیمت آواز ۲

دیدم آن زلف چون پسر طاس و مرغ جانم ز جمله آمد باز
کاتبی جمله را نیاز بدوست فرض بر جمله عالم است نماز

۳.۶

ایضاله

هر کسی دارد ز جور چرخ چیزی ملتسم ای مه خورشید عارض ما ترا داریم و بس
هر شبی در هجرم ای خورشید همدم صبح بود آه کا مشب صبح راهم بر نمی آید نفس 5
جان ندارد زندگی بی نقش خالت در تنم مرغ را چون دانه نبود زود میرد در قفس
از فغان خاموش کئی کردم ز جست و جوی او در زبانم جنبشی تا هست مانند جرس
دوش جانم گفت من با دلبرانم غم مخور گفتمش خاموش با دل بر نیاید هیچکس
کاتبی هر گه که جویی میوه زان نخل بلند تا سر خود زیر پا ناری نیایی سترس

۳.۷

وله

10

ای دل حریف ساقی و جام زلال باش ای یعنی مدام در پی کسب کمال باش
19b خود را تمام اگر طلبی ز آفتاب عشق بهر کمان ابروی او چون هلال باش
بر دوز چشم صورت اگر اهل معنی آسوده دل ز عالم خواب و خیال باش
یعقوب دار کلبه اخزان مده ز دست صبر جمیل جوی و محب جمال باش
اکنون که دل بعالم یکرنگی افتاد ای چهره خواه زرد نما خواه آل باش 15
کفرست نا امیدی این راه کاتبی امید وار از کرم ذوالجلال باش

۳.۸

ایضاله

ای دل ار عاشقی چو من می باش عدوی جان و خصم تن می باش
یکدم از عاشقی مشو غایب حاضر کار خویش تن می باش
اطا و وس: طا و س ۱ // 4 جور ۱: دور ۲ // ۱۷ و ۱۶: تو ۲ //
8 با دلبرانم: با دلبر آیم ۲ // ۱۹ غایب ۲: غایت ۲

زینت تن مجوی و چون مردان	فارغ از نقش پیرهن می باش
از گهن خیمه فلک بگذر	ورنه چون مرده در کفن می باش
هر شبی گویم آتش غم را	که مرا شمع انجمن می باش
ز اهدا ترک خوشتر است از زهد	ترک من گیر یا چو من می باش
سخن کاتبیست گفتی جان	جان من بر همین سخن می باش 5

۳۰۹

ایضاله

ای دل همه دم همدم ارباب ندم باش	خون میچکد از دیده من حاضر دم باش
گر یار ره عدل رود آن کرم اوست	باری تو بهر حال طلبکار ستم باش
خواهی که شود خاطرت از نرگس او شاد	هم کاسه محنت شووهم سفره غم باش
دارند دل و جان بهم از بهر غمش جنگ	ای درد میان و دل و جان آی و حکم باش 10
با چرخ بگویند که از دور چه جویی	که جرعه ما می طلبی خاک قدم باش
چون کام نخواهد زدهان و لب او یافت	کو غنچه جان بر طرف باغ عدم باش
20a دیگر نرود کاتبی از میکرده بیرون	ای تن بشکن لوح دل ای پای قلم باش

۳۱۰

ایضاله

ای هجر خون من بسک کوی یار بخش	چون زینهار خواستمت زینهار بخش 15
بنما بر آب چشم من ای یار بخششی	کردی ز راه یار بدین خاکسار بخش
آن نکته دان که ساخت بفن پاره پاره ام	یک موی میکند بفنون صد هزار بخش
یاد از دم و ناع که میگفتمت باشک	چون میروی مرا غم خود یادگار بخش
ما بنده ایم و یار خدا وندگار ماست	ای خواجه بنده را بخدا وندگار بخش

۱ مجوی و چون ۱نا : مجوی چون ۲ // 9 سفره ۱نا : خابه ۲نا : خانه ۳ // ۱3 دل
 ۱نا : تو ۲نا : خود ۳ // 16 یار ۱نا : باد ۲ // 18 یاد از دم و ناع ۱نا : یاد آر دم
 و ناع ۳

رو کاتبی بخوش نفسی چون بهار باش در خرده ایت هست بیک گلگذار بخش

۳۱۱

وله

چو خاک میدهد بر باد زلف عنبر افشانش در آب رویم آتش میزند چاه زرخدانش
 مرا چون تیر او همره ازان غمزه ست پیکانی کجا در خاک کنجم گر برم با خاک پیکاننش
 چو می بینم رخ آن گل بخونم غرقه میسازد برون ازان زکی و لطف و رنگ آنرو بخندانش 5
 صفا دارم بغم زان روکه ذوق کعبه چو باشد اگر چون ریک برسرسنگ بارد در بیا بانس
 طریقی داشت این درویش با حال سیه پوست خطت آورد برگ سبزی و از خط ببرد آنش
 سرت را اگر برد ای کاتبی دلبر بتیغ تیز نه بیخی چون قلم زنها ریکموسرز فرما نش

۳۱۲

وله

خوش طبیعی دارم و اصل صفا میدانش 10 لیک ناید بر سرم چندا نکه بر سر خوانمش
 سوی او گرهست عزمم ور شود جان نیز هم باز کی مانم بجان وقت شدن می مانمش
 روی من هنگام کشتن سوی آن قاتل کنیید زانکه هست او قبله عشاق و من قربانمش
 چون غبار خاک راه آن پری آرد صبا مردمی نبود اگر بر چشم خود ننشانش
 120 ط گر گذارم سر مکن عیبم که زیر بار غم شد گران زان سان که من برداشتن نتوانش
 به بود گر برکنم نخل خرد از دل که او بر سرم آسیب میریزد چو می افشانمش 15
 گفتمش بستان بتیغ غمزه جان از کاتبی گفت ای سرگشته کو جانی که من بستانش

۳۱۳

وله

دل که نیک نمیگشت قرعه فالش خوش است از ورق مصحف رخت حالش
 تنم که صید عدم شد هنوز نارد چشم که ترک چشم تو تیر افکند بدن بالمش

4 خاک انا: خویش T // 5 چو T: چو T // 6 چو T: چون T // 7 برگ
 T: برگ کی T // 8 یکم T: مویی T // 10 صفا T: صفا T // 11 باز کی T: باز
 نازکی T // 12 قربانمش T: فرما نمش T // 14 گذارم T: نهادم T // 18 فالش T:
 حالش T // خوشست ... فالش: خوش از ورق مصحف رخت فالش T

دلا بکوی عدم میروی و تن آنجاست
 پیر آتشت جهان از پیر کبوتر مهر
 ز تیغ همچو قلم کاتبی نتابد روی
 اگر برند سر از بهر آن خط و خالش

۳۱۴
ایضاله

زهراب فراقت دران غمزه چون ریش
 پیکان تو و پنبه که اوراست بدنبال
 هستستم اندیشه ولی نیست ازین فکر
 گفتی که نمایم بتو موی و رخ نیکو
 گه گاه همی بند سر زلف پریشان
 از وصل تو شد کاتبی سوخته منعم
 هر روز از ان ریش درون میشودم ببش 5
 چون مرهم و پنبه است برای جگر ریش
 محبوب نباشد که نباشد ستم اندیش
 لطفی کن و این وعده مینداز پس و پیش
 مگذار که آن نوع بر آید بسر خویش
 چون عید رسد کم نبود نعمت درویش 10

۳۱۵
وله

سر عشق آن بی سرو پایی که گردانید فاش
 ای فلک تا کی نمایی جامه اطلس بمن
 دیده تا زنجیر زلفش دید دل در تاب شد
 در زیارتها شبان تا روز میسوزم چو شمع 121a
 کاتبی چون نیست دنیا را بقای جاودان
 کو بناخن چهره از دست ملامت میخراش
 گر گدا گشتم ولی بسیار دیدم زین قماش
 مردم دیوانه را کمتر بود عقل مفاش
 دود آه من ببین و حاضر قندیل باش 15
 از سراخلص باید گفت تکبیر فماش

۳۱۶
ایضاله

طاق ابرویت که محرابیست در هر جانبش
 مایل تیغ تو گشتم در میان سوز هجر
 هر که ببند سجدهای شکر گردد واجبش
 آب جوید خسته چون گردد حرارت غالبش

2 از پیر کبوتر مهرین ۱۱: از کبوتر مهرست ۳ // 3 روی ۱۱: روی ۱۱/5
 روز ۱۱: لحظه ۱۱ // ۱۱ دید دل در تاب شد ۱۱: دید اندر تاب شد ۱۱

دهای صد رخنه درجام بلی این ره تراست
 بست از حلوی آن لب جز دهانت را نصیب
 ان من تارفت از دنبال آن چشم سیاه
 بک رفتار من ار آید بدر دامن کشان
 رچه انشا کرد در دور خط او کاتبی
 خانه را در آنچنان اولی که خواهد صاحبش
 نام گویا از ازل کردند بخش غایبش
 دیگر از مستی بمستوری ندیدم راغبش
 کوه را ازجا برد دل جز بهای جاذبش
 شد کرام الکاتبین بر لوح جانها کاتبش 5

۳۱۷

وله

میان گر گیر مست عیبم مکن بیش
 چو تیغت عاشقانرا خواست بسی سر
 ز هجرانم بغمزه میدهی ییاد
 بد من دایما اندیشه داری
 بقربان کمانت بساد جانم
 میانت کاتبی در دل نهان داشت
 میان گیری عجب نبود ز درویش
 کجا عشاق را باشد سر خویش
 چو زهر آلوده می سازی سر ریش
 نه نیکتا یفچنین نیکو بیندیش 10
 کزو دارم درون پر تیر چون کیش
 که مو بر ناید ازهرجا که شد ریش

۳۱۸

وله

هزار سال اگر کویمت حکایت خویش
 ز چار بالش خوفست متکای ملوک
 ز نیش غمزه ساقی شفا طلب ورنه
 کسی که پیروی پیر می فروش نکرد
 هنوز قصه من اندکی بود از بیش
 تو تکیه بر کرم و لطف او کن ای درویش 15
 هزار نیش بر آرد فلک ز پهلوی ریش
 ز طور مستی ورندی نرفت کارش پیش

3 از دنبال یه: در دنبال 3 // 4 جز بهای ت: جدا بهای 5 // 6 سر
 ریش: سر نیش 7 // 8 نیش ت: بیش 9 / شفا طلب ت: طلب شفا 10 // 11 مستی
 ورندی 12: رندی و مستی ت

دلم که همچو جگر عشق جست خونخوردش
 بدور غمزه او میخورد زیپهلوی خویش
 محال دان که ز می کاتبی بدارد نست
 چه درد سردمی ای زاهد محال اندیش

کسی کو دید چشم دلمتانش
 سبک گردید مست و سرگرانش
 دلم از زلف او افتاد ناگاه
 چو مرغی کوفتد از آشیانش
 چو شمع آنکس که از سوزش بنالد
 آلهی آتش افتد در زیبانش
 ز دشنامش اگر سودست مارا
 دعای ما همی دارد زیبانش
 همیشه کاتبی را یار عمرست
 خدا دانست عمر جاودانش

یار بی جرم کشد هرگه عتابی باشدش
 بی گناهی میکشد یارب ثوابی باشدش
 هر شبی تا روز بیدارند خلق از ناله ام
 تا که باشد غیر بخت من که خوابی باشدش
 سوی من می آ بصد دل کشته را عیب هست
 گر گذر در صید کردن بر خرابی باشدش
 کوی خود از کشتن ما پیر صدای تیغ ساز
 تا که گلزار خوشت آواز آبی باشدش
 چند بیحد کاتبی در عقده روز حساب
 عقد زلفت گیرد اربا خود حسابی باشدش

ای نجاتم دهننت برده دل از اهل فصوص
 مهر مهر خط لعل تو بخا مان مخصوص
 از جلال تو جلالت عالم معدوم
 وز کمال تو کمالیت آدم منقصوص
 طالب مدرسه معرفت عشق ترا
 نه غم علم فصوص است و نه پروای نصوص
 ۱۲۲۵ دل محنت کثر عشاق ترا درد رسید
 روز تحصیص کهد حصه هر کس مخصوص

7 کلمه ما در نسخه موجود نیست // ۱۲ دل کشته را عیب هست یرا: دل زانکه
 ده را عیب نیست T

کاتبی هست مقرر بر خاصان که بفکر خاصه از طبع خوش انگیزد و طبع تو خصوص

۳۲۲

ایضاً

پیش خاصیت خاصان چو عوامی بخواص
 صحبت تازه رخی جوی که تا آخر دور
 گذر از هستی و تکبیر فنا لازم دان
 جهل گشتست ترا تیغ کش و خونش ریز
 لله الحمد که در دولت آن زلف سیاه
 کاتبی بحر معانیست در شعر تـرت
 خاص شو گز نتوانی که شوی خاص الخاص
 چرخ گردنده بود انجمنش را رقص
 زانکه این فاتحه را روح بود در اخلاص 5
 قصه این بود که گفتم برسانش بقصاص
 نفتادیم ببندی که بود روی خلاص
 بجز از در نشنیدم که بر آرد غواص

۳۲۳

ایضاً

* تا کی ای دل بودت فکر روایات قصص
 هر که خاصیت خاصان نبود همزه او
 مخلص از در اخلاص همی جو که مرا
 قصه بگذار و بخوان وصف نگاری که بخص
 بلبل جان عده نالنده که بی گلزارش
 کاتبی علم کلام تو که آمد بعمل
 آدمی باش که اینست سخن را مخلص 10
 در حسابش شمارند برحمت مختص
 مخلصی گفت کزین ورد شدم مستخلص
 احسنست از همه چون سوره یوسف ز قصص
 پاره پاره است تن خشک نزارم چو قفس
 چون نصوصت بحکمت شده مشتق از نص 15

۳۲۴

وله ایضاً

* بسنگ عام نباید شکست عیبه خاص که هیچ لعل نباشد چو جام می بخواص

5 هستی و 7: هستی 6 // ریز 1: بریز 7 // * این غزل در نسخه

موجود نیست // 14 بی 1: در 7 // * این غزل در نسخه 14 موجود نیست

مباش منکر رندان اگر خدا جویی
 تو نیک باش و مدار از کسی امید بدی
 هرآنکه فاتحای بهر کس نخوانده بود
 مباش کاتبی از وصل نا امید بهجر

۳۲۵

حرف الضاد

5

۴ مرا که سنت عشق بتان شدست معارض
 چه واجبت بتحصیل مستحب و فرایض
 نماز عشق گزاران بخون کنند طهارت
 بشرع اگرچه وضو را همیشه خون نشده ناقض
 ز نزد و امان سرگشته بی غرض که رساند
 بنزد عارض عذرا عریضه ای ز عوارض
 بروی زرد چه جویم برات وصل نگاری
 از آنکه قبض نبخشد بوجه ناسره قابض
 مرو طریق جدل کاتبی بهیچ رقیبسی
 که علم جهل شود چون بجهل گشت معارض ۱۰

۳۲۶

ایضاله

* گهی ملولم و گه شاد از آن دمیدن خط
 که هم نشاط بود هم غم ازو رسیدن خط
 چرا کفی خط نسیان برین فتاده زار
 بخاک راه نباشد نکو کشیدن خط
 بهم برآمده چشم از آن رخ و خط خوب
 که چشم تیره کند آفتاب و دیدن خط
 محققست که ریحان سیاه شد خطت
 غبار داشت مگر روز آفریدن خط ۱۵
 بزلف و ابروی او کاتبی سلام نوشت
 که نامه را بدرون خوش بود دمیدن خط

۳۲۷

وله ایضا

* میکند زلف تو بادل در خرابی اختلاط
 جایگاه دزد گردد چون شود ویران رباط
 سوخت جانم کز نشان غمزه اش افتاد دور
 جای درد و رخ کنده رکس که افتد از صراط

2 گشت ۲: گفته ۳ // 4 مباش ۰۰۰ بعجز ۲: مباش کاتبی از وصل یار نا امید ۳ //
 7 بشرع ۲: بشرط ۳ // ۱۰ مرو ۰۰۰ رقیبسی ۲: چو در طریق جدل کاتبی بهیچ نرفتی ۳ //
 12 از رسیدن خط ۲: از رسیدن خط ۳ // این غزلها در نسخه ۱ موجود نیست

در رخش نقشی که پنهان بود خط کرد آشکار
 هست بازی در غم هجران شب وصلت مرا
 کاتبی زان هر دو نرگس گوشه گرگیر بچه عجب
 کج نمی بینند مردم بازی از طرف بساط
 دوست هرگز کم نیاید مرد را روز نشاط
 چشم آهو را نشاید کرد بسیار احتیاط

دل فتاد از خال مشکین نهانت در غلط
 دیده ام بسیار نیکی از میان نازکت
 ساعد و خط تراز اهل قلم هر کس که دید
 تاسوی بغداد کردی عزم ای محمل نشین ۱۲۲b
 درگذر نشانم دادی دی مرا حیران شدم
 کاتبی را لایق ایثار خطت هیچ نیست
 زانکه حرف میم را در هیچ خط نبود نقط 5
 گفت پیغمبر که نبود خیر الا در وسط
 ترك دفتر کرد و گفتا آفرین بر دست و خط
 بجله چشم مرا هست آب افزونتر ز شط
 با منت بود این نوازش یا فتادم در غلط
 چون قلم مسکین سر سودا یثی دارد نقط 10

* بسیار مرا هر دم بیکار مگو واعظ
 گفتم بخرابات آ تا باده خوری اما
 از فصل فرو خواندی از هجر مده یادم
 مارا ز ازل بوده با بار سر و کاری
 ای کاتبی آنرا گو وعظ دگری گوید
 گر واعظ همی گویی بسیار مگو واعظ
 ز نهار چرا گفتی ز نهار مگو واعظ
 از نور اگر گفتی از نار مگو واعظ
 یاران قدیمی را اغیار مگو واعظ 15
 صد بار اگر گوید يك بار مگو واعظ

من بحال نزاع و هجران ترا راه نزاع
 سر برد تیغ مرا تا مهر گردد منقطع
 بوالعجب راهیست این کامد مرا پیش لوداع
 لیک قطعاً بر نخواهد آمدن این انقطاع

کج ۲: کم ۳ // 2 هست ۲: نیست ۳ // 3 نرگس ۲: ابرو ۳ // * این غزل
 در نسخه ۱۸ موجود نیست // ۱۸ راه نزاع ۲: ۱: ز راه نزاع ۳ / راهیست ۲: ۱: کار بست ۳ /
 پیش آ ۱: پس ۲

صبح اقبالی و در هر جا که می آیی پدید
تا چه انگیزد بدور آفتاب طلعتت
ز آفتابت بر در و دیوار می افتد شعاع
چرخ کو در خلق سوزی هست بی دف در سماع
این که روزی ناله زاری نکردی استماع
ز آنکه عاشق را تمتع نیست الا زین متاع
کاتبی با دا تمتع از متاع عشق تو

ایضاله

5

* سهی سروا بقرآن و لقای حضرت صانع
ز خونریز من ای حاسد مکن هر دم پیشمانش
که خرسندم بگفتا رو بدیدار تو ام قانع
که دقت خیر مردم رانمی باید شدن مانع
چو دیدم بر سر بام آن مه کم مهر را گفتم
میفکن از نظراشک مرا ای مردم دیده
نخواهد کرد هرگز حق تعالی رنج کس ضایع
چهدگر کاتبی بیمار آن دارا الشفا گردد

10

ایضاله

هر که روی چون مهت را شمع خواند با چراغ
** روز هجرانش که از دل آه سوزان میکشم
دم بدم او را میان سر ببايد کرد داغ
شب که شد از روی زردم مینماید صد چراغ
میوها گردد تلف هر که فتد دیوار باغ
** تا رقیبت خاک شد هر دم از آسیب غمان
هر که در دور لبست از کف نهیدیکدم ای باغ
همچو لاله خویش را یا رب که بیند غرق خون
کاتبی گریوی آن زلف مغبر بشود
تا بود عمرش نگیرد نافه چین در دماغ

15

2 هست ۱: بود ۲ // 3 ناله زاری ۲ ۱: ناله و زاری ۲ // 4 زانکه ۰۰۰ متاع
۱: زانکه عاشق را تمتع نیست الا زین متاع ۲: زانکه عاشق را تمتع نیست الا زین متاع
۳ // ۴ این غزل در نسخه ۱ موجود نیست // ۵ آن ۲: در ۳ // ۶ این بیتها در نسخه ۱
موجود نیست / ۱۳ هجرانش ۲: هجران ۳

برخ نخواهم تا فتن از خاک کوی او بتیغ
گر رسد کار من از خورشید روی او بتیغ
تیغ بست او بر میان چون دید و دیدار رقیب
دشمنی را دید از آن بنشست موی او بتیغ
اینچنین کا ندر سرکوش وطن کرد آفتاب
می توان کردن و را بیرون ز کوی او بتیغ
می نشینم همچو شمع از پای ای روشن دلان
گر سرم برند اندر جست و جوی او بتیغ 5
کاتبی چون تیغ را ندن آرزوی یار شد
کی توانم سر کشید از آرزوی او بتیغ

باده تنها میکشم از جام گلرنگ ظریف
نیست در عالم کسی ما را بمی خوردن حریف
کس نداند قیمت مستان بجز پیر مغان
در جهان قدر حریفانرا که داند جز ظریف
باده ناب آمد از گردون نصیب اهل دل
جز لطافت در جهان چیزی نیاید از لطیف 10
از خمار باده رنگین تن رندان گداخت
هر که بیماری کشد ناچار میگردد ضعیف
کاتبی را این جوان مردی ز پیر میکده
کم مبادا در جهان او را دمی ظل شریف

تابکی نالی ز خوف هجر او آرد مصاف
یا غیاث المستغیثین نجنا مما نخاف
شد یقین کیفیت خاک کف پسا یس مرا
گر کف خاک کی رسد زان پا مرا باشد کفاف 15
حسن اکنون صبح روز و روزگار حسن اوست
باش تا آرد برون خورشید او تیغ ز غلاف
میل سرو قامتش دارم که آهنگیست راست
یاد برخنجر گذارم گر روم راه خلاف
123 a گرتصرف خواهی ای صوفی صف رندان طلب
کز صفا ی صفا صوفیه کردی سینه صاف
نقش بیجا پیچ زلفت کو سر کفر آمنت
هست مسکین کاتبی را دایما بر سر چوکاف

* این غزل در نسخه ۱۱ موجود نیست // 4 می ین : کی ۳ // * این غزل در
نسخه ۱۱ موجود نیست // 10 نصیب ین : برای ۳ // 12 کاتبی ... میکده ین : کاتبی
... است ۳ // 14 تا ... مصاف ۱۱ : تابکی نالم // مصاف ۱۱ : تابکی نالم ز هجر او آرد
مصاف ۳ // 18 صوفی صف رندان طلب ۱۱ : صوفی صف رندان طلب ین

یکوی عشق دلا جان بباز ورنه ملاف
که گفته بود که در راه عشق سر بازم
درون ز غیر بپرداز و روی یار ببین
خیال آن مژه تا رفت دلشکسته شدم
دم از کدایی او کاتبی زند همه جا
که گفته مرد جگر دار میشود بمصاف
کریم کیست کسی کو نکرد وعده خلاف
که مه عیان نشود تا هوا نگردد صاف
بلی جدایی خنجر بود شکست غلاف 5
گدا چو شد بغریبی زند ز شاهی لاف

دلم رفت و با درد و غم شد رفیق
اگر بر یمین عکس آن مه فتد
ز فکر میانت خیالی شدم
بیا موی ژولیده من بگیر
شب هجر خورشید خود کاتبی
نکو رفتی ای دل خوشست این طریق
سهیلی شود در یمین هر عقیق
همینست حد خیال دقیق 10
بر آرام ز دریای اشک عمیق
می چون شفق دان رفیق شفیق

سهیل برج نکویست آن نگار شفیق
حدیث عاشقی من بدو مجازی نیست
هزار راه نماید مرا خرد لیکن
چو تیر او ز دلم رفت جان دگر نستاد
123b دلا صداقت او یار غارتار نبود
چو یار تیغ کشد کاتبی بخونریزت
که گفت اشک من از پرتو رخسار چو عقیق
حکایتیست که میگویم از سر تحقیق 15
ز عشق او نتوان برد جان بهیچ طریق
کجا ستد سفری چون روانه گفت رفیق
ترا بصدق نخوانند صادقان صدیق
مگوی هیچ جز این کت خدا دهد توفیق

۴ بپرداز ۲ : پرناز ۳ // ۹ هر ۱ : میم ۲ // ۱۴ نگار ۲ : رفیق ۳ //
۱۶ چون ۲ : چو ۱

کشتی نوح است گویی بهر ما طوفان عشق	عاقلان ترسند از دریای بی پایان عشق
آفتاب حسن میرو یا نداز باران عشق	دانه دلرا درون کشته زار خشک تن
زینهار ای عاشقان جان شما و جان عشق	حسن دلبر جان عشق و عشق جان عاشقت
دست اگر بودی زگردا فشا ندمی دامن عشق * 5	جان من پیراهن عشقت وتن کردی بران
کی در آرد سربچتر این گدا سلطان عشق *	ساختم از تیرآه و پرده دل چتر لبک
صد هزاران سربخون غلطیده در میدان عشق	چون نفالدرچمن مرغی که بیند هر صباح
کز سواد عقل آمد در دبیرستان عشق	کاتبی را سجده شکرست واجب چون قلم

۱0 ای صبا گل چیست باری با زگردا ناین ورق	گل همی گیرد صباح از دفتر حسنش ورق
میکند اندیشه باطل ندارد فکر دق	با وجود یار از اغیار آنکه میگوید سخن
هرچه بوش کرد پیش اهل مجلس بر طبق	ناد بهر چشم او با دام خود را صد شکست
باشد از مخمورئی افتاده بر رویش عرق	تا عرق دیدم بران رخ مست بیخود گشته ام
چون طبق آمد میان دیگر چه برخواند سبق	کاتبی چون روی او دید از سخن خاموش شد

وز فاتحه مرحمتت حلل دقایق	** ای نام تو سر دفتر دیوان حقایق
سرگشته نقش قلم صنع تو وامق	خواننده خط ورق حسن تو عذرا
انوار جلال تو روایات مشارق	اوصاف جلال تو احادیث مصابیح
تن سوخته آتش مهر تو شقایق	دل تنگ نسیم کرم غنچه بصد رو

5 تن ت ا: جان ر // * در نسخه ا کلمه عشق از قلم افتاده است // 7 میدان
ت ا: دامن ر // 10 صباح ر ا: صبا ت / ورق ا: سبق ت ر // 11 نق ت ا: حق ر //
4 آنچه ر: که ت ر // * این غزل در نسخه ا موجود نیست

خود کیست که نام تو برد کاتبی زار غیر تو که وصف تو کند در خور و لایق

۲۴۲
وله

لله الحمد که این بادیه پیمای فراق
دور از آن گوهر سیراب که رفت از کف من
شهر تن جان فراقست ولی جان با یار
دارم امید که بی مهری گردون گذرد
روز غارت نبود کشتن دیوانه عجب
کاتبی سوخت زبان قلم و گشت سیاه
شد بشهر عدم و رست ز صحرای فراق
چون صدف کشته شدم بر لب دریای فراق
در دیار رست که آنجا نرسد پای فراق
که سرم درد گرفتست ز سودای فراق
بر دهد صبح وصال از شب یلدای فراق
گفته گشتم من دیوانه بیغمای فراق
ز آتش شعر تو و شعله گرمای فراق

۳۴۳

10

ایضاله

ای سر زلف تو در گردن جانم زده جنگ
هر که آهنگ سرکوی تو بیش از همه کرد
میهد چنگ تو یا دش ز قدم در مجلس
باد در خاک فرو رفته رقیبت چون کوه
کاتبی هر سخنی کز دهن یار آمد
کرده سودای تو با خویش دلم را بکرنک
گشت در قافله راه روان پیش آهنگ
مطربا رحمت حق باد ترا بر سر جنگ
دامن تر ز پی ماست مدامش بر سنگ
شگری بود که آورد برونش از تنک

۲۴۴
ایضاله

میرود با چشم پر خونم دل سخت بجنک
شیشه پر باده را یارب نگهداری ز سنگ

این بیت در نسخه آ موجود نیست // ۱۳ قدم آ : قدح // این
غزل در نسخه آ موجود نیست

روی زرد و دل طپنده پای در دامن مدام ریسمان در گردن افغان میکنم مانند رنگ
گر حدیث از پسته او آمد ار آید چه شد در عرق ترگردن آنکس کو نشیند جای تنگ
تاشنیدم کان پری دارد سر صلیحی بمن میکنم با خویشتن چون مردم بیگانه جنگ
رشته جانرا بیاد روی آن مه بگالم کاتبی گرامشب آمد مطربی مارا بچنگ

ایضاله

5

ای عارض تو چون گل سیراب رنگ رنگ دی شکر از دهان تو هر کوشه تنگ تنگ
جز اشک سرخ و خون جگر بر سر مژه مارا نهد از ان لب یا قوت رنگ رنگ
گفتم بنمزه تو که جنگست نام تو آشفته گشت زلف تو و کفت جنگ جنگ
ساقی چو زلف یار بر آتش نهاد عود مطرب نباید آنکه گذرد ز چنگ چنگ
هر کس طریق نام گرفتند و کاتبی دارد بدولت غمت از نام و ننگ ننگ

10

وله

تا برفت آن صنم ماه لقا در کپنک خون دل میرود از دیده ما در کپنک
نگشایند ز فر دوس بروی تو دری تا نیایی ز سر صدق و صفا در کپنک
سر مکن از سخن مردم دانا چو کمان تا نکردی هدف تیر بلا در کپنک
124b ظاهرا در کپنک باش و خدا جویی کن تا بیایی همه اسرار خدا در کپنک
کاتبی زنده جاوید شد از روی یقین هر که رفت از سر تسلیم و رضا در کپنک

15

ایضاله

تیر آهم بفلک میکند امشب آهنگ زانکه با اختر برگشته خود دارد جنگ
بر پریم گر نشود لنگر من بیکانها این همه پر که تنم راست زهر تیر خدنگ

۱ مدام ۱۱۱: مدار ۲ // ۲ تر ۱۱: بر ۳ // ۴ آمد ۱۱: آید ۲ // ۱۹ این ۱۱:

زین ۲

خون چكد هر دم ازان سنگ كه بر دل كويم
 * كعبه دورست دلاباديه پيمای چو باد
 در ز دريای فنا جوی كه اين نقد بقا
 اشك سرخ و رخ زردت نهد منفعتی
 كاتبي گر سخت قند چنين افشانند
 از ني كلك تو آيد شكر ناب بتنگ
 5

۲۴۸

ایضاله

دلا بمكتب غم چهره ای بمال بـخـاك
 ز روی علم و ادب هست طفل مكتب عشق
 كتابخانه صورت غرض شناس و بـكـوش
 تویی خلیفه حق ای عزیز علم طلب
 اگر چو خاک بنشو و نما روی از جای
 بعشق كشته شوای كاتبي كه نیست شهید
 كه حرفی او خط استاد گرددت ادراك
 كسی كه شسته نشد نقش او ز تخته خاك
 كه تا ببری سبق از سابقان بجو هر پاك
 و گرنه خوار شوی چون مدرس افلاك
 10 بباد بر هدت روزگار چون خاشاك
 مبارزی كه بشمشیر نفس گشت هلاك

۲۴۹

وله

صبر و قرار جان و دلم برده اند پاك
 ای نازنین تو زاده روح مجردي
 1250 شوق قد تو دارم و اينست راه راست
 پيونده تازه ساز بيپيكان خود مرا
 آن موی رفته درم و آن چشم خوابناك
 گر ديگران ز آتش و بادند و آب و خاك
 15 عشق رخ تو دارم و اينست عشق پاك
 كز زخم شد ز تير تنم سينه چاك چاك

ا خون ... كويم انا: خون چكد از دل سنگي كه زدم بر سينه T // 0 // * اين
 بيت در نسخه T موجود نيست // 17 كز ... چاك انا: كز زخم شد تير نيم سينه چاك چاك انا:
 كز زخم شد ز تير نيم جمله چاك چاك T

خنجر کشیده‌ای و مرا جان بلبز شوق آبم بده که میثوم از تشنگی هلاک
چون کاتبی بمستی لعل تو داد جان از خاک تربتش بدهد شاخهای تاک
۲۵.
وله

گفته ام خاک ره بسینه چاک ده که تیرت نمی فتد بر خاک
ریزدم خون و هیچ باکش نیست شوخ ازینسان ندیده ام بسی باک 5
چند بسی آفتاب خود سوزم
وصل او بیش سوزدم از هجر
نالہ را سوزناک عشق کند
کاتبی را بتیغ وصل نکشت
آه از جور گرنش افلاک
باشد از زهر تلختر تریاک
هست آواز خوش ز سینه باک
تا بزهر فراق گشت هلاک

۳۵۱

ایضاله

کمان ابرویت از غمزه چندان کا فکندنا وک دل ریشم بجان گوید که نصف لی نصف لک
نخواهی برد جان گفتم ز عشق صورت خوبم یقین اینست و جان من درین معنی ندارد شک
نشان عاشقی جز خویش سوزی نیست گر عاشق طریق زیرکی جز عشق ورزی نیست کو زیرک
شراب جام مهرت را تنم مستیست لایمقل کتاب علم عشقت را دلم حرفیست لاینفک
سر مویی نمی نالم ز تاب آتشت لیکن حکایت میکند شعرا م از سوز درون یک یک ۱۵
بیا کز روی چون خورشید و تیغ تست روز و شب
نخواهد کاتبی را پریشان بهان روزی

۲ ناد جان ا: جان بعد آ / از خاک ... تا آ: در نسخه ا کلمه
"بدهد" موجود نیست // ۷ تلختر تریاک آ: تلختر تلختر تریاک آ // ۱۲ یقین اینست
ا: یقینست این آ // ۱۳ سوزی نیست گر عاشق آ: سوزی کو نیست کو عاشق آ //
۱۴ حرفیست ا: جزویست آ // ۱۵ نالم آ: تا بم آ // ۱۶ بهان روزی آ: بهان
و روی آ

- ط ۱۲۵ تاکی ای زاهد پاکیزه عمل قال و مقال
 نیستت شهپر برواز مده بازی خویش
 پایه آنست که بر پای بتی رخ مالی
 قول بی درنسر و حسن عمل مطرب راست
 برسان ناله آواز بریشم بر چرخ
 در غم مال چرا بسته دل و نالانی
 ذوق از ابریشم عوست و میان باریکان
- زین بتر حال چه باشد که نه ای واقف حال
 زانکه جبریل درین راه نشد فارغ بال
 بهراین پایه بنه پا بسر منصب و مال
 قول زاهد چه بود با عملش روز و بسال 5
 چنگی زهره چنین جوی و مکن فکر مال
 ناله نی شنو و دم مزن از مال و منال
 کاتبی نیک بچنگ آمدت این چند خیال

- چون تیر تو بگنشت ز دل در دم بسمل
 مردیم زنا دیدن تیغ تو دران کوی
 تابوت شهیدان رخت سرخ بخون به
 ای سینه اگر سوخته دولت خود دان
 نی مفتی شهرم من مفلس نه مدرس
 آب رخ ما گاه گل خانه تن برد
 غیر از قلم کاتبی سوخته دل نیست
- جان گفت که رفتی ز برم گفت نه از دل 10
 چون قافله تشنه ز پی آپی منزل
 کز کعبه روان خوش بود آرایش محمل
 بی داغ بلایی نبود بنده مقبل
 چونست که از بهر منست این همه شکل
 بر خون فتا دست بشویم ازین گل 15
 شمعی که دهد روشنی و گرمی محفل

3 جبریل ۵۱۲: جبریل ۵۱ / فارغ بال ۲۱۲: فارغ البال ۱۱ // 6 چرخ ۵۱۲
 : جنگ ۵۱ // ۱۵ چون ۰۰۰ بسمل ۱۱: جون تیر تو بگنشت مرا از تن بسمل ۵۱۲
 ۱۱ از ۱۱: ۱۵ // ۱۵ بر خون فتا دست ۱۱: بر خاک فتا دست ۱۱: بر خون چو فتا دست ۱۱

- چون تیر تو بگذشت مرا از تن بسمل
 در آرزوی سایه دیوار سـرایت
 جگ گفت که رفتی زبرم گفت نه از دل
 چون گاه تنم کاست درین دایره گل
 آن دست که دارد که کشد دامن قاتل
 بشتاب که الدال علی الخیر کفاعل 5
 ای طالب این علم ز تحصیل چه حاصل
 از بهر خدا کعبه ببینید بمحمل
 کو کرد ببوی تو درین دایره منزل
 ای زلف بخونریزی من باش دلیرش
 چون حاصل و محصول عمل قید طریقت 126
 بستند پی کعبه همه محمل و رفتند
 با کاتبی ای ماه پیری رخ چه کنی جنگ

- یار ما را گذاشت در منزل
 نه بجز ذکر اوست در مجلس
 عمر نگذشت ما چنین غافل 10
 نه بجز فکر اوست در محمل
 تا کجا کرد ماه من منزل
 عاشقانرا کجاست این سر و دل
 کی نشیند بجای حق باطل
 کاتبی رفت یار مانند رقیب

- زهی خدنگ تو جانرا ستون خانه دل
 ز شوق دانه خال تو میزنند صغیر
 مکان جوهر پیکان تو خزانه دل
 هزار طایر قلسی در آشیانه دل
 طناب کردن جانست و تازیانه دل
 ز آب چشم چه حاصل مراد دانه دل
 چو مرغ وصل بسویم نمیکند پرواز
 15

2 چون بسمل ای: در آرزوی تیر تو زان غمزه قاتل ای/ جان ۰۰۰ دل ای:
 جان عاشق و واله شده بر قتل تو هم دل آ ای // * این غزل در نسخه ای موجود نیست //
 17 میزنند آ ای: میزند ای / در ای ای: ز آ

سخن بسیست ولیکن خموش از آن شده ام
 ز گرد و خاک تنم دل گرفت وقت آمد
 که سوختست زبان من از زبانۀ دل
 که این غبار بروم ز آستانۀ دل
 نهسته ام که بگویم کجاست خانۀ دل
 چو کاتبی بسر راه غم بروز و بشب

۳۵۷

وله

مونس در قبر مهر او بود بعد از اجل
 خوشتر از کویس محلی نیست این بدخواه را
 ۵ هست روشن این مثل کالقبور صندوقا لعمل
 عرصه خواهم داشت حال خویش اگر با هم محل
 خار را پیوسته گل باشد نهانی در بغل
 گرچه خوارم نقش رویش در درون نارم مدام
 هست این دیوانه را با زلفا و امیها
 گرچه عاقل منع میفرماید از طول امل
 چون کسی کورا زبان گیرد شبانگاه اجل
 ۱۰ گرچه ذکر العیش نصف العیش آمد فی المثل
 یاد طوف کوی او عیش تمام کاتبیست

۳۵۸

وله

یوسف نبود چون تودر نیکویی مکمل
 ۱۲۶b عمری چو از دل من میخواست جان گذاری
 نقاش نقش آخر خوشتر کشید از اول
 در آتش تو آخر گردید مشکلس حل
 صد جوی خون ببینی هر سوبجای جدول
 این منفعت نباشد بیمار را ز صندل
 ۱۵ یکموی اگر بپیچم سر زان خط مسلسل
 کاش این بلا بر حمت کردی قضا مبدل
 در عشق کاتبی را هستی بلای جان شد

۶ بد خواه ۱ک : بد حال را ۲ت / عرصه ۳۳۳ محل ۱ک : عرصه خواهم داشت
 حال خود اگر باشد محل ۲ک // ۷ خوارم ۱ک : خارم ۲ت // ۱۳ چو از دل ۱ک : جور ز دل
 ۲ت // ۱۶ یکموی ۱ک : موی ۲ت

۱۴۰

۳۵۹

ایضاله

از دو زلفش گشاد می طلبیم	وین گشایش ز باد می طلبیم
گفتن ما مراد دلبر و ما	از خدا این مراد می طلبیم
هستی خویش را کف نیست پدید	از پی خیر باد می طلبیم
خاک بر سر چه افکنی ای باد	ما ز ست که داد می طلبیم
کاتبی گفته اند لوح و قلم	این سخن را سواد می طلبیم

۳۶۰

وله

اگر ز بیخ کند صد پی آن پری رویم	شوم گیاه و هم از کوی آن پری رویم
ز تیر غمزه او شد هزار پاره دلم	براستی که سخن را درست میگویم
مرا چه ذقنش برده صد ره آب و هنوز	درون بادیه عشق تشنه اویم
ز شوق ابروی او دل بیپلویم جا کرد	که داشت شکل هلال استخوان پهلویم
ز غمزه و سر زلفش چو باد می آرم	هزار قطره خون می چکد ز هر مویم
سگان یار بمن گر شوند هم زانو	ز ساق عرش ملایک ز ننگ زانویم
ز بس که زانوی من بار سرکشید ز عشق	بساق عرش رسید آفرین زانویم
مرا که جان بلب آمد شهادتم بدهان	بده که تا نفسی بالبت سخن گویم
۱۲۴۵ بشوی نست ز من کاتبی و گریه مکن	که من در آتشم و آب روی میجویم

۳۶۱

ایضاله

ای خوش آن روز که از ننگ تن و جان برهم	هر تعلق که بجز عشق بود زان برهم
درد سر تابکی و زحمت سامان تا چند	ترك سر گیرم و از زحمت سامان برهم

۶ گفته اند آ۱: گفته ۲ // ۹ تیر آ۱ : تیغ ۲ // ۱۶ روی می جویم آ۱ :
رو نمی جویم آ۲

چند منت کشم از هجر پی کشتن خویش
 برو ای رشته جان سوزن عیسی بکف آرز
 رسته ام از بد واز نیک مرا قیدی نیست
 آب چشم من گریان همه آفاق گرفت
 کاتبی نیست خیالات جهان جز خوابی
 ناله ای کن که ازین خواب پریشان برهم 5
 کو اجل تا من ازین منت هجران برهم
 تا بدوزم دل و از چاک گریبان برهم
 جز نکویان که نخواهم که از ایشان برهم
 بکن ای نوح نعایی که ز طوفان برهم

ای سنگ کوی ترا فخر بر آهوی حرم
 قامت سرو خرامنده بستان وجود
 گفته بودی که نمایم بتو روزی قدمی
 عشق ورزی بتو غیر از نهنق نبسود
 کاتبی گریه بیاموز که در دفتر عشق
 پرده دار چمن روی تو گلزار ارم
 نهنق غنچه سیراب گلستان عدم
 گرمی باشد اگر زانکه کنی رنجه قدم
 طبع موزون نفروشند بدینار و درم 10
 شد سیاهی بدر از دیده گریان قلم

ای دل از عالم بیاد دلربایی میروم
 بی نهانی میروم زین تنگ جا سوی عدم
 بوی گل می آید از گلزار و این بوآشناست
 تا جرس می نالد و آن مه بمحمل میروم
 127b کاتبی چون نیست بویی از وفا آن شوخ را
 چون وفاداران بعشق بیوفایی میروم
 گوش دار این نکته از جایی بجایی میروم
 در چمن چندین ببوی آشنایی میروم 15
 میکنم فریاد و دنبال درایی میروم
 بر سر کویش با مید جفایی میروم

3 که 1/ و 2 // 7 پرده دار 2 1: بر دار 3 // 10 نهنق 1: نهنق 2
 15 // 15 بوی 1: آشناست 1: بوی گل می آید از گلزار و بوی آشناست 2

ایضاله

ای شه حسن کمین بنده مسکین تو ام	داغدار گهن و بنده دیرین تو ام
دل خوبان جهان خیل دل تست ولسی	نوگر دل نه همین لشکر سنگین تو ام
هست آیین تو عاشق کشی و خوش رسمیت	عاشق رسم تو و کشته آیین تو ام
همه تن جان شوم و بر تو فشانم چون شمع	گر بمانند شبی بر سر بالین تو ام 5
هرکه خود پیش تو هرکه بدعا می طلبم	این دعا می کنم و گوش بآمین تو ام
نیست چون کاتبیم شغل بجز شکر خدا	کین زبان داد که مشغول بتحصین تو ام

ایضاله

باد اگر آرد مرا کردی ز راهت سوی چشم	تاتن من خاک گردد آن بود دا روی چشم
ابروی همچون کمان بنما که از نادیدنت	مردمانرا هر مژه تیر است بر پهلوی چشم 10
بس که در شهر وجودم خیل عشقت قتل کرد	خون بجای آب می بینم روان در جوی چشم
شیر مردان هر یکی جویند چیزی روز حشر	من بصرای قیامت جویم آن آهوی چشم
میکنم نظاره خوبان و می بارم سرشک	آمد از چشم خوش این جوی و گرفتم خوی چشم
از ریاضت شد چومو زاهد از آن در میکده	زحمت مردم دهد پیوسته همچون موی چشم
تا چرا دور از تو روشن ماند چشم کاتبی	گرم می گردد سرشک و میجهد در روی چشم 15

وله

بکمی در ره فقر از همه عالم بیشم / بادشاهم نتوان گفت که من درویشم

2 مسکین ۲ ک ۱ : هندوی T / بنده ۲ ک ۱ : خادم ۲ ک ۱ // 5 همه تن جان شوم ۲ ک ۱ :
 همه جان تن شوم T // 6 هرکه ۰۰ طلبم ۲ ک ۱ : هر خود پیش تو هرکه بدعا می طلبم T //
 * این بیت در نسخه T موجود نیست / بر T ک ۱ : در ۲ ک

چون ببیگانه و خویشم سر پیوند نماند
 دارم اندیشه خلق خوش و رخسار نکو
 سخن از خویش مگویید که من بیخویشم
 غمزهٔ یار بتیری نکند یاد از من
 شکر خالق که بد خلق نمی اندیشم
 در درون نقش کمان ابروی او دارم و بس
 من ازین واقعه خونین جگر و دل‌ریشم
 تا که قربان شده‌ای آن بت کافر کیشم
 کاتبی یار چو شمشیر کشید آن اولی
 که بود گردن نرمی و سری در پیشم 5

۲۷۸

ایضاله

بهار و عشق چون شیدا نباشم
 من آن صیدم که تا خنجر کشیدن
 چه کم دارم چرا رسوا نباشم
 تنم را آبرو از موج اشکست
 ندانم زنده باشم یا نباشم
 دلم بگرفت از تنها نشینی
 بسوزم گر درین دریا نباشم
 بشمیرم بکش روز جدایی
 بیا ای درد تا تنها نباشم 10
 که من باری در آن غوغا نباشم
 بدیگر کس غم و دردت نخواهم
 کرا باشم اگر خود را نباشم
 مرا چون کاتبی خوش سر نوشتست
 که بی تیغ بتان قطعاً نباشم

۳۶۹

ایضاله

پی پیکان او چون تیر صد پی‌گیر اندازیم
 بخاک کوی او خواهد روان گردید خون ما
 ز نو کوشیم تا خود را بهشت او در اندازیم 15
 گرش در ره برانی تیغ تیغ و نشترا اندازیم
 بیاد روی رنگین و لب شیرینش ای ساقی
 چنین اولی که گل در می‌شکر در مجمر اندازیم

3 خونین ۲: خون ۱ // در آن ۲: درین ۲ // 16 گردید خون ما ۲: کرد خون ما ۲

تو فاسق خوانی ای زاهد مرا و من ترا عابد
 طریق زاهدی آیین خلق عالمست اما
 چه حاصل از چنین تهمت که بر یکدیگر اندازیم
 برندی عاقبت این رسم از عالم بر اندازیم
 همان بهتر که مثنی خاک در چشم ترا اندازیم

۳۷.

وله

بسی نهان و لب تو می میرم
 ۱۲۸ ط غمزه ات از تکبری کس بود
 نیست دیگر زبان تقریرم
 کشت و رزی نگفت تکبیرم
 تو مرا کشته ای کرا گیرم
 و بر بپیکان زنند چون تیرم
 یوسف من بکوی تعبیرم
 *صینها گیرم از پی شصت
 با تو تدبیر کاتبی هیچست
 ۱۰ کمر نداند که چیست تدبیرم

۳۷۱

وله

تا ز خط بر رخ خوب تو نشان می بینم
 می گشایند دری بر رخ از عالم نور
 فتنه را بر طرف عالم جان می بینم
 آفتاب رخ خوبت چو عیان می بینم
 پارهای جگر خویش بران می بینم
 رفت سرمایه نه سود و نه زیان می بینم
 ۱۵ برگ گل ریخته در آب روان می بینم
 که ز سر تا قدمت جمله زبان می بینم
 مگر آتش شده ای کاتبی او سوز درون
 عمر بگنشت و نه شادی نه غم می بخشی
 دل صد پاره چو می آورد اشکم همراه
 مگر آتش شده ای کاتبی او سوز درون

۳۷۲

ایضاً

تا که آن بیگانه و شونا آشنا میگیردم
 غم جدا محنت جدا هجران جدا میگیردم

* این بیت در نسخه ۱ موجود نیست // در نسخه ۲ بیتهای هشتم و نهم با
 همدیگر عوضی می باشد // ۱۷ حرف ز در نسخه ۱ موجود نیست

همچو هندوی که هر دم بنده گیرد دگریش
 صید دیرینم ولی یارم نمیگیرد بهیچ
 گه غم و گه محنت و گاهی بلا میگیردم
 آن مه صیاد را بین کز کجا میگیردم
 زانکه این بس موزه تنگست و پا میگیردم
 سوزن آن غمزه ای دلدوز و میگیردم
 5 و ره می خواهم که بگریزم قضا میگیردم

۳۷۲
وله

خواستی بسمل مرا بسم الله ای یار قدیم
 129a یا فت دل الحمد لله ره بخاک کوی تو
 اینچنین کشتن به از بخش برحمن الرحیم
 داد رب العالمین اورا صراط المستقیم
 کس ز تو باور نخواهد داشت با الله العظیم
 10 پیش شاهان حرمتی دارد نشانهای قدیم
 در درون روضه سیری نبود از ناز و نعیم
 کاتبی در کعبه کوی تو میگردد مقیم
 چون کسی کو کعبه را گردد مجاور عمرها
 نزد خوبان محرم از داغهای کهنه ات
 دل بران در پیش خواهد دم بدم جور و جفا

۳۷۴

ایضاله

نستگیر ای مه که نست هجر را تابمی نهم
 نیست آن طالع که گیرم زلف مپوش ترا
 روی چون آتش نما تا دیده را آبی نهم
 15 تا دل شبگرد را امید مهتابی نهم
 جان بکنج مسجدی یا طاق محرابی نهم
 دیده بیدار خود را سرمه خوابی نهم
 تابکی هر دم ترا پندی زهر بابی نهم
 چیت ای زاهد بهشت هشت در دیدار جو
 گرچه از تر دامنا نم لیک خون آید نه آب
 نامن خود گر بیفشارم و گر تابمی نهم

۴ میروم... بگذرم ان: میروم صد ره که چون عیسی ز عالم بگذرم ت // ۱۱
 وفا ان: جفا ت // ۱۷ بیدار ان: بیخواب ت // ۱۸ جور ان: جوی ت //

کاتبی چون طوطی گردون نگوید شکر من کز نی کلکش دما دم شکر نابسی هم

۳۷۵
وله

دوش از موی و رخ او پیچ و تابمی داشتم
یار ساقی بود و دل سوزان و خندان لعل او
تاسحرگه از شراب لعل و چشم می پرست
دم بدم کردی سوال از من که عاشق برکه‌ای
کاتبی زان عارض و خط امشب صد ذوق بود
خوش رفیقی خوش شبی خوش ماهتابی داشتم
هم حریفی هم شرابی هم کبابی داشتم
نی غم خوردی و نی پروای خوابی داشتم ۵
شرم آمد ورنه این را خوش جوابی داشتم
هر شب ار گنجی و شمعی و کتابی داشتم

۳۷۶
وله

۱29 b دل پردرد را آخر علاج از تیر او کردم
چو تیرش رفت و بیگانماندزان رفتن غم نمکین
دل و جانم خیالش برد و میگوید وصالش را
شدم پامال و سرگردان و سودایی و دیوانه
چو روشن گشت پیش چشم او بیخوابیم گفتا
دل بیمار زار کاتبی را در تب فرقت
قدم صد بی‌کمان گردید تا تدبیر او کردم
ولی شادم که پیکانی تراش از تیر او کردم ۱۰
عنان برتاب ازین صحرا که من نخجیر او کردم
نظر تا در سواد زلف چون زنجیر او کردم
نخواهد کرد دیگر خواب خوش تعبیر او کردم
مزور از خیال چشم پر تزویر او کردم

۳۷۷
وله

۱5 دمی که از دل کرم آه سوزناک کشم
در آورد بفرغان پاک قدسیان را دل
بر آسمان ز زمین خنجر هلاک کشم
صدای آه و فرغان کز درون پاک کشم

ا کز نی آه : کز دم زک : از نی آ // ۵ چشم می پرستم : چشم مست و آینه

هزار پاره اگر سازدم نیستند چرخ
 که تیر او ز دل و جان چاک چاک کشم
 چو دست نیست که برقع کشم ز عارض یار
 بآب دیده سر اندر نقاب خاک کشم
 سرشک ریزی و بیداری شبان روزیست
 کمینه جور کزان چشم خوابناک کشم
 سنان غمزه اش ای کاتبی چو نبود یار
 ز رمح آه چه حاصل که بر سماک کشم

ایضاله

5

رحمتت عا مست و ما نومیدان حضرت نه ایم
 رفت عمر از دست و دست از کار جز حضرت نماند
 محربا نرا نیست در ره تو شه جز خون جگر
 دیگرانرا ترس هست از شربت تلخ اجل
 ای که ما را بی گنه رانی ز شهرستان قرب
 زاهد و طوبی و باغ جنت و ما و لقا
 ۱30a کاتبی از ما چه پرسی سرنوشت خویشتن
 زانکه ما آگه ز خط و خامه قدرت نه ایم
 رحمتی فرما اگر چه لایق رحمت نه ایم
 هست ازین حسرت بسی تنها درین حسرت نه ایم
 شکر میگویم چون محروم ازین نعمت نه ایم
 گر همه زهرست ما ترسان ازین شربت نه ایم
 تهنه خودخوا نزانکه دیگر مرزدا این غربت نه ایم
 10 همتی دارید ای یاران که بی همت نه ایم
 زانکه ما آگه ز خط و خامه قدرت نه ایم

ایضاله

آن دلبر قصاب که من کشته اویم
 خواهم که در آویزدم وزنده کند پوست
 صیدی که کشد روی بقبله کند او را
 زان روز که خورشید صفت تیغ نهاد کرد
 گر بندد و گر سر بردم هیچ نگویم
 15 دانکه فکند کشته ببیش ساک گویم
 پیوسته از آن جز خم ابروش نجویم
 هر شب چو شفق چهره بخونابه بشویم

ای کاتبی از تربت من لاله بر آمد وان شوخ ندانست که من گفته او بسم

۳۸۰

ایضاله

روز وداع یار دل از عمر کنسده ام	این می کشد مرا که چنین روز زنده ام
طرح قرار و صبر در افکنده ام ز نسو	این طرح بین که با زمن از نو فکنده ام
دل پر ز درد و خنده همی آیدم بخود	کو گریه تارها ندلم از درد خنده ام
بی آفتاب طلعتش از اختر سپهر	چون چرخ داغهاست برین کهنه زنده ام
جانرا بروز واقعه کردم نثار او	اینست حاصل از همه جانی که کنسده ام
در عشق شاه بنده بود ای عزیز من	در مصر عشق با شاهم خوان که بنده ام
هجر از هلاک کاتبیم مزده داد دوش	مپسند اگرچه این سخن آمد پسنده ام

۳۸۱

وله

ز فکر چشم مستت با دل بیمار می میرم	ولی عیشیست چون در خانه خمّار می میرم
چو دشنام همی گویی مبر نام رقیب خود	مکن در شربت من زهر ورنه زار می میرم
اگر در روضه بی تو هر دم جانی رسد گویم	چه مرگست این که من دور از دیا ریا می میرم
بجست وجوی لعل چون نبات و خطمشکینش	اگر جان می برم از مصر در تا تار می میرم
130b خیالت کاتبی را شد رفیق و گفت دور از تو	بحمد الله که با ایمانم ارچه زار می میرم

۳۸۲

ایضاله

از تیغ غمزه او تا سینه شد فگارم غیر از دعای سیفی وردی دگر ندارم

۱ وان ۲ ۳ : آن ۴ // ۵ در ۶ : بر ۷ ۸ // ۹ رها ندلم از درد آ ۱۰ : رها ند
ازین درد ۱۱ // ۱۲ او ۱۳ : تو ۱۴ // ۱۵ ارچه زار ۱۶ : ارچه خوار ۱۷ : ارچه خوار ۱۸

گفتی حساب میکن هر ناوکی که آید
 دل بود یار جانی بهر تو دشمنم شد
 پیوسته می سپارم جانرا بخاک راهست
 ای کاتبی بر آید گرد مزار من گل
 گر تو نیفکنی کژ من راست می شمارم
 گر پیش تو نباشد او را کجا گذارم
 هرگز نگفتی آگه کاینجا همی سپارم
 آن شوخ اگر بیاید روزی سوی مزارم

۳۸۳

ایضاله

5

زیکسو غمزهات و زیک طرف پر خون دلی دارم
 دل گم کرده می جویند در کوی تو اهل دل
 سرم را وقت کشتن گشت منزل آستان تو
 شب هجرتو ام در جان و دل آتش زند شعله
 جو من مرهم بکوی او روان سازید تا بوتم
 اگر آب و گل من منزل سرو قدت نبسود
 * اجل شد حل مشکل کاتبی را در غم هجران
 نوشتی کاتبی خطی بخون بنده وان فتوی
 بدستی تیغ و دیگر نست مرغسملی دارم
 چه میرانی زکوی خود مرا من هم دلی دارم
 بحمد الله که گرسر رفت خوش سرمنزلی دارم
 چه غم گرشد شبم تیره که روشن محفلی دارم
 10 نمایدم ره کعبه که نیکو محملی دارم
 نباید هرگز مرد دل که آبی یا گلی دارم
 بیا ای حل مشکله که دیرین مشکلی دارم
 خط آزادی من شد چه بخت مقبلی دارم

۳۸۴

وله

سراسر یار داند درد بسیاری که من دارم
 نباید جست دل از طره اش چون رخت دزدیده
 ستان دجان بنقد و بوسه را بانسیه اندازد
 کم افتد اینچنین بسیار دان یاری که من دارم
 نخواهد گفت هرگز هیچ طراری که من دارم
 ببین سودای این نازک خریداری که من دارم * *

کژ ۱۰: کج ۳ // 3 کاینجا ۱۰: اینجا ۳ // 4 روزی سوی مزارم ۱۰: روزی مزارم ۳ // * این بیت در نسخه ۱۰ موجود نیست // ۱۲ دیرین ۱۰: من هم ۳ // در نسخه بیتهای دوازدهم و سیزدهم باهم دیگر عوضی می باشد // ۱۳ نوشتی کاتبی ۱۰: نوشتی دلبر ۳ // * در نسخه ۱۰ کلمه دارم از قلم افتاده است

صبا را بر سر کویش نمی بینم من خاکسی
 ۱31a برخسار چو روز او دلم راهست بازاری
 ندارد باد ره بر طرف گلزاری که من دارم
 که دارد کاتبی این روز بازاری که من دارم

۳۸۵
ایضاله

سمن و لاله چو در باغ در آیند بهم
 شب که از عارض بر نور نقاب اندازد
 گل و آن سرو که ببینند ستایند بهم
 انجم و ماه بیکبار بر آیند بهم 5
 چون ز تیر نی او در دلم آمد پیکان
 بند بند تنم از ذوق نمایند بهم
 سخن خرده شناسان ز دهانش باشد
 چون زبانها بلطایف بگشایند بهم
 دل و جانم بر بودند ز تیرش پیکان
 چون دو عیار که نقدی بر بایند بهم
 کاتبی چهره زرد خود او را خوش دار
 زانکه تا حشر زر و عمر نپایند بهم

۳۸۶

ایضاله

بسی از زلف پرچینش درون جان شکن دارم
 اگر گفتم وفا و عهد باید همره عاشق
 من مسکین چهار در دل از ان ماهختن دارم
 کسی از من چرا رنجد من این با خویشتم دارم
 سخن چون گویم از لعلت رقیبم که مشو مانع
 حذرکن از دم گرمم که آتش در دهن دارم
 بروز مرگ خواهند از رخ پوشید چشم را
 من مسکین از ان چندین غم کور و کفن دارم
 نمی گویم بجز وصف لب او کاتبی چیزی
 که تا روزی بگویم عاشقی شیرین سخن دارم 15

۳۸۷
وله

شد تنم از عشق خاک می بردش باد هم باد همیشه چنین بلکه بتر باد هم

4 گل ... بهم T ا: گل در آن سرو که ببینند ستایند بهم 2 // 6 آمد ا: اید 2 // 7 چون ... بهم T ا: چون زبانها بلطایف که بگشایند بهم 2 // 9 کاتبی ... دار 2 ا: کاتبی چهره زرد و دل او را خوش دار T // 13 رقیبم که ا: رقیبت 2: رقیبت کو T // 15 عاشقی 2 ا: عاشق T

به ز عدم نیست جا بهر من اما ز ننگ
 گه منم و دشت و درگاه سر کوهسار
 لاله ز تو سرخوست سرو سهی سرگران
 ط ۱۳۱ تیر تو هرگز نرفت از دل ریشم خطا
 دیده چوتیر تو دید طبل بشارت نواخت
 کاتبی خسته را خست سگت جان و عمر
 ره عجبم گر دهند در عدم آباد هم
 قصه مجنون مراست غصه فرهاد هم
 هست هوای تو اند بنده و آزاد هم
 بر دل پرخون فتاد آنچه بیفتاد هم
 ۵ درد باطراف تن مژده فرستاد هم
 در قدمش جان فغاند عمریدو داد هم

۲۸۸

ایضاله

عذار و خال تو تا دید چشم گریبانم
 شبی که عرض کنم حال خود بخواب روی
 گرم بچوب برانی ورم بسنگ زنی
 چو زلف خویش اگرم سر بری و گر بندی
 ز اشک دیده خود کاتبی نبودم شاد
 چو آب میروم و همچو ریک می مانم
 چه حالتست مگر من فسانه می خوانم
 ۱۰ من آن نیم که چو تیغ از تو رو بگردانم
 بخاک پای تو کز هیچ سر نییچانم
 کنون که غرقه بخونم چه غم ز بارانم

۲۸۹

ایضاله

عمرم شد و از حسن تو جز ناز ندیدم
 پنهان دهننت گفت که باشم بتو دمساز
 گفتمی کشت روزی و روزی نقد آنروز
 مانند قضا شد قدر انداخته تو
 بنمود بمن چشم جفا جوی تو روشن
 در عشق تو دیدم که بقا میشود انباز
 ۱۵ وز خواب دمی چشم ترا باز ندیدم
 همدم بعدم گشتم و دمساز ندیدم
 خود را ز تو یکروز سرافراز ندیدم
 چون چشم تو ترک قدر انداز ندیدم
 هر فتنه کزان غمزه غماز ندیدم
 خود نیز فنا گشتم و انباز ندیدم

۶ جان و عمر ۱۰: عمر و جان ۳ // ۱۵ من بگردانم ۱۰: من آن نیم
 که چو تیغ از تو سر بگردانم ۱۰: من آن نیم که به تیغ از تو رو بگردانم ۳

چون کاتبیم غمزده تا چشم گشادم در ناله چو نی هیچ هم آواز ندیدم

۳۹.

وله

عیدکن ای دل که عزم کعبه جان کرده ایم بسته ایم احرام و جان قربان جانان کرده ایم
 محمل تن را ز مهر و ماه بر تبریده ایم خاک در کاس سر گردون گردان کرده ایم
 سرخی چرخ و شفق خون خروس عرش دان کش بتیر آه صبح عید قربان کرده ایم ۵
 در بیابان بس که شوراب از مژه افشانده ایم زمزمی پیدا ز هر خار مغیلان کرده ایم
 ساقی ما گشته خضر و کاسه ای سرها قدح ما ز مستی نقل را ریک بیابان کرده ایم
 عشق میگوید خلیست از حرم مقصود ما گرنه بسیاری ازین بتخانه ویران کرده ایم
 کاتبی از کعبه دلها صفا جو زانکه ما عمرها از بهر این حج طوفان ارکان کرده ایم

۳۹۱

ایضاله

رقیبانرا بلای این دل افکار می بینم من سرگشته در کویت بلا بسیار می بینم
 بسی بار غمش دیدم نگفتم بد رقیبش را بد او چون توان گفتن اگر صدبار می بینم
 بهنگام طلب آن مه مگر خورشید می گردد که روشن نور رویش بر درود دیوار می بینم
 رخس آینه حسنست و خطنا گشته سبز او را بحمد الله که آن آینه بی زنگار می بینم
 مکن ای کاتبی از حال خود دیگر سخن چندین که من بسیار درد دل درین گفتار می بینم ۱۵

۳۹۲

ایضاله

کاشم اجل آید که بیای تو بمیرم از زندگی آن به که برای تو بمیرم

۱ کاتبیم ت ک : کاتبی ک // ۲ را ت : خود ک // ۳ طوفان ک : ترک ت //
 ۴ رخس آ ک : رخت ک / سبز او را ت : سیرازو ک

زبان پیش که بهر تو کشندم بسر دار
 خورشید بگردم نرسد گرم آخر
 گفتی چو تو مردند فراوان بدعا یسم
 ای سگ اگر تآید اجل بر سر کویس
 چون کاتبیم زنده جاوید توان خواند
 پیش رسن زلف دو تآی تو بمیرم
 در سایه دیوار سرآی تو بمیرم
 من هم که بمیرم بدعا ی تو بمیرم
 تو زنده بمان بنده بجای تو بمیرم
 آن دم که بخاک کف پای تو بمیرم 5

۳۹۳

وله

گریان بیا د آن لب میگون نشسته ایم
 لیلی صفت گذر بسوی ما که سالها ۱32 ط
 خوش همجو آفتاب براهت فتاده ایم
 ما را بپیش نقطه خال تو قرب نیست
 ای کاتبی نشست بما یار عاقبت
 ای شوخ چشم بهر تو در خون نشسته ایم
 در راه انتظار چو مجنون نشسته ایم
 گویا فراز مسند گردون نشسته ایم
 زان همچو خط دایره بیرون نشسته ایم 10
 صد شکر چون ببخت همایون نشسته ایم

۳۹۴

ایضاله

ای طبیب آخر نه از جانان شکایت میکنم
 دل ز شهر عقل سوی ملک عشقم می کشد
 از هدایت چون دلیلی نیست به در راه عشق
 عشق کردم فاش تا هر دم ملامتسا رسد
 کاتبی رستم ز هجران میروم خاک رهش
 قصه درد دل خود را حکایت میکنم
 چند باغم در سفر عزم ولایت میکنم
 چون قدم داران توکل بر هدایت میکنم 15
 مال چون دارم برای خود کفایت میکنم
 بوده ام بیمار از ان خود را رعایت میکنم

14 اگر ت آ 1: اگر 2: / اجل 1: اجلت آ 2: // 13 جانان 2: جانم 3: //
 14 عشقم 2: خویشم 3: // 16 مال 000 میکنم 2: مال چو دارم من برای خود کفایت
 میکنم 3: // 17 رهش 2: درش 3: / بوده ام 000 میکنم 2: بود بیمار و از ان خود
 را رعایت میکنم 3

گرچه در راه تو افتاد چنین بیهوشم
 طعنه کم زن که ازین بیش فغان نیست بود
 جان همی کوشد و من نیز بجان میکوشم
 همچو شب غرقه سودای سر زلف تو ام
 قوت ناله نمادست از ان خاموشم
 چشم مستت چون خریدار همین رندی راست
 مهر با این همه از خلق جهان می پوشم
 کاتبی قصه آن زلف بگوشم آمد
 5 عهد کردم که دگر زهد بکنم فروشم
 شدم آشفته ازین قصه که دارد گوشم

گر رود بر چرخ آه آتش آلود دلم
 تافك آن زلف عنبر بار از چنگم رسود
 آب در چشم ملایك گردد از دود دلم
 می برد جان من و اینست جانم را مراد
 مجمر مهراجگر می سوزد از عود دلم
 کرد غارت چشم و زلفش خواب و آرام تنم
 میکند قصد دل و اینست مقصود دلم
 10 برد رخسار و دهانش بود و نابود دلم
 زهر پیکان دارد این زهر نمک شود دلم
 از در و دیوار این قصر گل اندود دلم
 گر کیاب دل نخورد آن مست معذورست از آنکه
 گر میسر گردد این سودا زهی سود دلم
 نقش هستی شست سر تا پای باران سروشک
 می خرد سودای خطش دل بجان چون کاتبی

گر چه خورشید بود طالع روز افزونم
 خرده بر عاشق دیوانه مگیر ای لیلی
 برساند بمسیحا نفسی گردونم
 نبود در کفتم جز قدری خاکستر
 کوه و صحرا همه دانند که من مجنونم
 شکر ایزد که اگر بودم ازین پیش گدا
 گر گشایند جو لاله کفن پر خونم
 از زرچهره خود وقت خوشست اکنونم
 15

مطربا مست شدم چنگ بقانون بنواز
 استخوانیست می آلوده تن لاغر من
 تانگویند که در میکده بسی قانونم
 محتسب کو که ز مسجد فکند بیرونم
 یار مشکین خط ما رفت و سلامی ننوشت
 کاتبی بی خط آن یار چه گویم چونم

۳۹۸

وله

بسی رخت دور مانده از جانم
 قصه سرو پیش قامت تو
 5 گر بلندست ما فرو خوانیم
 خویشت را ما به از تو میدانیم
 همچو اشکش بسخون بگردانیم
 لیکن از گفت خود پشیمانیم
 کاتبی گفته ایم نیک رقیب

۳۹۹

وله

ما بنزد یار افغان همچو عود آورده ایم
 133b در هوای آن نهان و چشم چون آهوی او
 در درون خلوت ما آنچه بود آورده ایم
 از عدم خود را بصحرای وجود آورده ایم
 بی زیان داند کزین سودا چم سود آورده ایم
 بت پرستان را بدینها درس وجود آورده ایم
 15 درد سر بنگر که ما گفت و شنود آورده ایم
 کاتبی هر کس برای یار آرد تحفه ای

۴۰۰

ایضاله

مردمیها داشتند اهل نظر از یار چشم
 دل نخواهد هیچ صورت غیر نقش آن پسری
 او بچشم خوش شده چون نرگس بیما ر چشم
 گرچه دوزد مردم دیوانه بر دیوار چشم
 زانکه چسپا نند گاهش چون چهد بسیار چشم
 میگریزد یار ای یار آن سپا ریدش بمن

5 بی ۰۰ جانیم ۱۱۱: بی رخت مانده از گلستانم ۲ // 8 هرچه ۱۱۱: هرکه ۲ // 18 غیر نقش آن پسری ۱۱۱: غیر آن روی پسری ۲ // 19 زانکه ۱۱۱: چون که ۲

هر رقیبی را که می بینیم دارد چشم چار بر حذر باشید یاران ازسگان چار چشم
کاتبی را چند میگویی که برویم ببین مرد نابینا نخواهد از خدای یار چشم

۴.۱
ایضاله

ما بر آب چشم خود سرو روان پرورده ایم آفرین بر چشم ما با نا که جان پرورده ایم
ما برنج و غصه پروردیم و او باعیش و ناز او چنین ما را و ما او را چنان پرورده ایم 5
چند تن پرورد خوانی عاشقان را رقیب ما برای آن سگ کو استخوان پرورده ایم
خون ما پیوسته میریزند چشم و ابرویست ما ز بهر قتل خود تیر و کمان پرورده ایم
کاتبی خاک درش گویی چه آوردی بچشم توتیایی بهر چشم مردمان پرورده ایم

۴.۲

وله

پیکان یار از دل افکار می کشم ای همدمان برای گلی خار می کشم 10
نگذارم آن دو زلف چو دیدم رخ ترا گنجی که یافتم بشب تار می کشم
روزی رسد بگوش تو ای در قیمتی فریادها که بر سر بازار می کشم
134a دیوانه دار بی رخ چون آفتاب تو بس نقشها که بر در و دیوار می کشم
ابروی او ربود دل از من چو کاتبی با آنکه مهره از دهن مار می کشم

۴.۳

وله

ما بهشت عدن کوی یار را دانسته ایم دوزخ خود صحبت اغیار را دانسته ایم
وصف طوبی و شراب کوثری با ما میگو زانکه ما قد و لب دلدار را دانسته ایم 15

2 برویم ۲ : ابرویم ۲ / مرد ۰۰۰ چشم ۲ : مرد نا بینا چه خواهد
از خدای یار چشم ۲ // ۲ بر ۲ : به ۲ // 6 پرورد ۲ : پرورده ۲ / ما برای
آن ۲ : ما ز بهر آن ۲

مردمان دارند امید لقا در روز حشر
آن لقا ما دیدن دیدار را دانسته ایم
آنکه میگویند در تاریکست آب حیات
در دل شبها خیال یار را دانسته ایم
کاتبی جز دانه خال و سر زلفش مجو
زانکه هم تسبیح وهم زقار را دانسته ایم

۴.۴

ایضاله

ما سر ناوك او را چه برابر داریم
بگذاریم سپر را و جگر پیش آریسم 5
کاش از پر دلی اهل نظر پرسد یار
تا بگویم که ما نیز دلی پرنداریسم
نه کنون نقطه غم را دل ما گشت محیط
دورها شد که درین دایره پر گاریسم
مزرع چرخ بیک جو نخرد همت ما
تخم ازین به نتوان کاشت که ما می کاریم
غرض ما ز بهشتت ازین سیر و سلوک
دو جهان آن تو ما طالب یک دیداریسم
خاطر آزار بود جستن افزودن جاه
10 خاطر خویش ازین بیش نمی آزاریسم
کاتبی خار ره راه روان بی زادیست
چون توان رفت که ما با قدم افگاریسم

۴.۵

ایضاله

مدام وصل ترا از خدای می طلبیم
بدیده کردی از ان خاک پای می طلبیم
کجاست منزلتم به ز پای دیوارت
من این مراد بهر دو سرای می طلبیم
درون سینه من صد هزار پیکانست
هنوز آن مژده دلربای می طلبیم
15 ط ۱34 غم تو خوردن و محراب ابروان دیدن
بروزه و بنماز از خدای می طلبیم
بتار زلف تو درمانده ام چنین بنمای
شبست و ره گم و من رهنمای می طلبیم

5 جگر ۱: جگری ۲ // ۱0 بود ۲: بودن ۱ / جاه ۱: ماه ۲ // ۱۱ ما
با قدم ۲: ما تا بقدم ۲ // ۱7 در مانده ام ۱: در مانده ای ۲ // ۱7 بنمایی
۲: بیمار ۲

چو کاتبی بشب هجر وایه ام اجلسنت چه وایه ای که بصد وای وای می طلبم

۴.۶

ایضاله

میروی ای آفتاب از شهر و ماهم میرویم
میروی ای آب حیوان آنچنان کز رفتنت
گاه همدم با تو باشیم گاهی با رقیب
قطرهای اشک ما رفتند در کویت بسی
کاتبی رفتیم نزد یار و خونما بریخت
شکر میگویم روز و شب که ما هم میرویم
خاک پا گشتیم و بر باد هوا هم میرویم
دوستدار رحمت و یار بلا هم میرویم
چشم بگشا کان همه رفتند و ما هم میرویم
بار دیگر از برای خونبها هم میرویم

۴.۷

ایضاله

منم آن رند که در صومعه آتش زده ام
دارم عقل درین خانه بزندان لیکن
که سجوست بمیخانه مرا گاه قعود
چهره جان من از خاک قدم دارد گرد
نشمارد فلک از دایره خویش مرا
هر شبی عربده با اختر بد مهر کنم
کاتبی شعبده عقل نه از دوستی است
خاک بتخانه و خاکستر آتش گنده ام
خبرش نیست که من نقب بجایی زده ام
زیبیدار چرخ کند سجده بدین قاعده ام
گرد راهست نگر تا ز کجا آمده ام
شد یقینش که من از دایره بیرون شده ام
چهره چرخ کبولست ازین عربده ام
بسر دوست که من دشمن این شعبده ام

۴.۸

وله

هرگه ز سرو قامت او یاد کرده ایم
آیا بود که روی نتابد ز آه ما
۱۳۵۵ جستم پیش مردم بیگانه داد ازو
صد بنده را بیک نفس آزاد کرده ایم
سروی که عمرهاش بگل یاد کرده ایم
بنگر که ما بخویش چه بیداد کرده ایم

در نسخه آبیتهای چهارم و پنجم باهمدیگر عوضی می باشد // ۴ گشتیم آ: //
رفتیم آ // ۷ بریخت آ: // ۱۳ یقینش آ: // یقینم آ

بهر یکی مسیح چو ترسای زنده دل
چون کاتبی سواد خط او نخوانده ایم
این کهنه دیر را ز نو آباد کرده ایم
بسیار اگرچه خدمت استاد کرده ایم
۴.۹
ایضاله

می نماید روی هر دم آتش آه از دلم
یار بر دل تیرها میزد مرا زین بیشتر
سوختم زین آتش و کس نیست آگاه از دلم
یاد آن کو یاد می آورد گه گاه از دلم
از خدنگش صد گذر دار ددل و راضیست جان
دل فرو شد در بیابان غم و رنج و بلا
بر نخواهد آمدن تا جان بود آه از دلم
گرشود در عرصه عشق آگه آن شاه از دلم
رخ نماید گدا را دولت از نو کاتبی

۴۰.

ایضاله

نبینم خویش را هر که رخ آن نازنین بینم
* بیاد سینه ام بشکاف تا بینم دل سوزان
همیشه آنچنان خواهم که خود را اینچنین بینم
اگر دل سوخت باری داغهای آتشین بینم
ز روی مردمی بنشیندمی بر چشم خونینم
ز بخت بد نیابم دست بر زلفش دگر یا بسم
که من چون چشم بگشایم نه آن بینم نه این بینم
که گرجان بایدت من از خجالت در زمین بینم
ازان چون کاتبی پیش خلوغا لت سپردم جان
که حشر خویشان را با کرام الکاتبین بینم

۴ آتش آه از دلم ۱۱: آتش آه دلم ۳ // ۵ کو یاد می آورد ۱۱: ۱۱

کو دمی آورد ۳ // * این بیت در نسخه آ موجود نیست // ۱۲ خونینم ۱۱: خونم ۱۱

/ باری دمی ۱۱: بار دگر ۳ // ۱۶ ازان ۰۰: مجان ۱۱: اگر در نامه ام چون

کاتبی وصف خط نبود ۱۱ / که ۰۰۰ بینم ۱۱: بهر حرفا نفعالی از کرام الکاتبین بینم ۲

- نور و صفاست در دلم از منظر دو چشم
 ماه دو هفته‌ای که پس هفت پرده بود
 ۱35b ساقی خوش آمدی که ز قدّ چو طوبیست
 در انتظار سرمه خاك قدوم تو
 بی وصف خال و خطّ تو حرفی نیافتم
 تا خوابگه خیال ترا شد و چشم من
 مگشای کاتبی اگر هست مردمی
 تا گشته آن دو ماه نوم زیور دو چشم
 هر هفت گرد آمده در منظر دو چشم
 صد کوثرم روان شده در ساغر دو چشم
 5 از پنبه شد سفیدترم پیکر دو چشم
 در چارده مجلد نظر تر دو چشم
 پر لعل و گوهرست دگر زیور دو چشم
 جز بهر آمد و شد خوبان در دو چشم

- گرد همه ملك جم جام بر آورده ایسم
 اشك دلفروز را صبح فرو ریخته
 زلف ز رخسار یار يك طرف افکنده ایسم
 لعل لبش جان دهد عاشق بی مایه را
 10 تا که بمیخوارگی نام بر آورده ایسم
 آه جگر سوز را شام بر آورده ایسم
 از دهن اژدها کام بر آورده ایسم
 بر سر بازار عشق وام بر آورده ایسم
 تا مه خود را شبی بام بر آورده ایسم
 همچو فلک گشته ایسم بی سر و با کاتبی

- دل که معلوم نمی شد کز کجا گم کرده ام
 نسبتی گفتم که دارد زلف او با مشک چین
 15 حالیا بی باکمان ابرویت آورده ام
 نیک بنگر کا ندرین معنی جگر خون کرده ام

۴ ساغر آ: منظر ۲ // ۶ خال و خط آ: خط و خال ۲ / نظر آ: نظم

۱3 // مایه را ۲ آ: بیمار را آ

تا مگر روزی گل امید من زو بشکند
چند تن پرورد خواند عاشقان را رقیب
هر کرا در دست چون پیش طبیبی میرود
سأ لها چون غنچه با این دل نهان خون خورده ام
من برای آن سگ کو استخوان پرورده ام
درد سر ای کاتبی زان نزد دلبر برده ام

۴۱۴

وله

اگر آبی بنظاً ره بس از کشتن بسوی من
دل مرا آرزو دارست و خود را کشته می خواهد
136a بسوی رندیم با چشمه خورشید زد پهلوسو
بعالم هر کرا بینی سرشتی دارد و خوبی
* چگونه سر بر ارم پیش تیغ و که در سجده
بکوی خویش چشم خون فشانم دید و میگوید
اگر در نامه گاهی برد چون کاتبی نامم

ز بویت رشته جانی شود هر تار موی من 5
چه بویم میوه ای چون خشک نخل آرزوی من
بحمد الله که از چشمه درست آمد بسوی من
دمی بی یاد بدخویان نیم اینست خویم
ز خون گرم دیده بسته شد برخاک روی من
چه صیدست این کز خون میچکد برخاک کوی من 10
علی رغم بدان این بس بود نام نکوی من

۴۱۵

ایضاً

ای حریفان ساغر گلرنگ می باید زدن
بیشتر زان دم که خاک ما رود بر باد عفق
تا بکی خون خوردن و کردن فغان در صومعه
نام و ننگ از شاهد می باز میدارد ترا
کاتبی خوش وقت شد ز آهنگ پیر میکند

شیشه ناموس را بر سنگ می باید زدن
خویش را بر آب آتش رنگ می باید زدن
15 باده می باید کشید و چنگ می باید زدن
یک قدم بفرق نام و ننگ می باید زدن
راه ما راهم برین آهنگ می باید زدن

1 تا مگر روزی آ: تا که 3 / سالها ۰۰۰ خون خورده ام آ: سالها با غنچه چون
این دل نهان خون خورده ام آ: // 3 نزد آ: // پیش 3 // اگر آبی آ: // گر آبی بهر آ
* این بیت در نسخه آ موجود نیست // 4 بیشتر زان دم آ: // بیشتر زان که آ //
6 نام و ننگ آ: نام ننگ آ

* ای به از بخشش مرا کشتن
 غیر بیگانه را نریزی خون
 بمهیدان عشقتار نرسیم
 دور بودن ز شمع رخسارت
 من که قنذیل وار می سوزم
 کاتبی چون رسید مژده قتل
 تا کیم می کشی بنا کشتن
 خواهم از غصه خویش را کشتن
 اینچنین تا کی آشنا کشتن
 نه کم از مردنست یا کشتن 5
 خواهم دم بدم صبا کشتن
 باش خندان چو شمع تا کشتن

۴۱۷
 وله

ای بمحراب دو ابرو قبله مقصود من
 غمزهات گر خون نمی ریزدم از رخ نیست
 خون دل بر چهره زردم چو بینی مشکنش ۱۳۶b
 دیر دیرت التماس کشتن خود میکنم
 کاش ریزد با دل خنود خونم غمزهات
 عقل وز هدم عشق ورندی گشت هستی و نیستی
 جز هلاک کاتبی گفتمی مرا مقصود نیست
 در سجود تست دایم روی گردا لود من
 هست یکسان پیش او بودن و نابود من ۱0
 سگه خود حیف دان بر روی قلبا ندود من
 تا نرنجی از گدایبها ی زودا زود من
 تا رهد از ننگ تن اینچنان خنود من
 یافت تبدیل از تو خصلتها ی نامحمود من
 هرچه مقصود تو باشد آن بود مقصود من ۱5

۴۱۸

وله

پای بوس دوست خواهی با یدت سرباختن
 تا کرا دادی رسد از کعبتین مهر او
 در بساط عشق جا نبازی بسی کردم ولی
 هرچه باشد خویش را سرتا بپا در باختن
 نرد را نتوان بدانش خوب و در خور باختن
 خواهم این شطرنج را اینبار مهتر باختن

* این غزل در نسخه T موجود نیست // در نسخه ۲ بیتهای سوم و چهارم با
 همدیگر عوضی می باشد // در نسخه ۱ حرف و نیست // ۱۵ مقصود T ۱: مطلوب ۲ //
 ۱۱۹ اینبار T ۱: امبار ۲

در قمار عشق تا دل برد جان هم باختم
 غم ندام گرچه در کویسرخ زردم شکست
 هرکرا بردند چیزی خواست دیگر باختن
 زانکه در کوی بتان اندک بود زرباختن
 جان شیرین پیش آن لعل چو شکر باختن

۴۱۹

ایضاله

بت بزآز کوشد مایه سود و زیان من
 مه رخسار والایش زمن برتافته خود را
 5 متاعی نیست در بازار او کالای جان من
 ازان بر چرخ اطلس میروند آه و فغان من
 گرایسان عمریما یم کجا ماند نشان من
 مگر گشت آشکارا قصه زخم نهان من
 بهر ملکی روان از جنس معنی کاروان من
 بوصفان بت بزآز همچون کاتبی بینی

۴۲۰

وله

بر درمیخانه ای دل خاک می باید شدن
 ۱۳۷۵ تا نباشد از تو رندانرا غبار خاطری
 خاک این درشوکه آخر خاک می باید شدن
 عاشق مشتکی خس و خاشاک می بساید شدن
 باد خور کز خیمه افلاک می بساید شدن
 ۱۵ گفته آن صید و آن فتراک می بساید شدن
 گفت چستی خوش بود چالاک می بساید شدن
 جای پاکاست اینجا پاک می بساید شدن
 سدره وطوبی نباشد چون تو مرغی را جزا
 زلف ساقی را طناب سایبان عمر دان
 یار بر فتراک بندد صید تیغ غمزه را
 چرخ را گفتم که بس چالاک و چستی درسجود
 کاتبی در بزم رندان ره مده آلوده را

۱۱ خاک ای: پاک ت // تا ... خاطری ای: تا نباشد از دل رندان غبار خاطری
 ۱۲/ زمین ای: ز می ت ای

۱۶۶

۴۲۱

وله

تو شیر پیشه عشقی مشو شکار جهان	برون خرام چو شیران ز مرغزار جهان
ازین کنار جهان تا بدان کنار جهان	چو کوه قاف کناری بگیر اگر خواهی
دمی که باز کفی پای ز خار زار جهان	بسوزن مزه حورت ز پای خار کشد
5 که روز فکر چو شب باد و روزگار جهان	مرا ز فکر جهان روز و روزگار نماید
که خام و پخته بریزد ز شاخسار جهان	بلا و غم شده نقلم کجاست صرصر عشق
هزار تحفه ازین هست یادگار جهان	چه عرضی میدهی ای لاله ناغ خود که مرا
گدای میکده ام خوان و خاکسار جهان	مگو که کاتبیم بعد ازین و عارف شهر

۴۲۲

وله

صبا بسیار رفت این با رجان خواهم فرستان	بسوی آن پیری قاصد نهان خواهم فرستان
که در پی لشکر آتش عنان خواهم فرستان	خیال رفت و جانم را تجلی میدهد گریه
ازین جرمش بخاک آستان خواهم فرستان	نشد بر آستان خاک جان بیطریق مسن
ترا ای آه سوی آسمان خواهم فرستان	برای آنکه حال احتر بر گشته ام پرسی
نه این خواهم ستاندا ز تونه آن خواهم فرستان	پی تیر خدنگش میفرستم جان و میگوید
15 ترا همراه با این کاروان خواهم فرستان	۱۳۷b دلاخوش باش کاهنگ عدم دارند جان من
ترا قاصد بسوی آن جهان خواهم فرستان	ز بهر پرسش فرهاد و مجنون کاتبی روزی

۴۲۳

ایضاً

بنگر نیاز و سر مکشای سروناس من	بگنشت در هوای تو عمر دراز من
بر باد بود این همه سوز و گداز من	مردم چو شمع و یکنفسم نامدی بسر

۴ بسوزن ۱۲ا: ز بسوزن ۲ // ۶ صرصر عشقی ۱۲ا: صرصر غم ۲ // ۸ مگو که ۲ا: مگو ۱ا / خوان ۲ا: خان ۲ // ۱۱ تجلی ۲ا: تجلی ۲ // ۱۵ همراه با این ۲ا: همراه این ۲ا

ابروی چون هلال تو گر قبله نبودم کی بر فلک برند ملایک نماز من
محمود را دمی که بآخر رسید عمر میداد جان بزاری و میگفت ایاز من
گفتی که کار سازمت ای کاتبی بلطف وقتست ای بلطف و کرم کارساز من

۴۲۴

وله

بیا و قتل من ای بیوفا بتیغ جفا کن وفای عهد ببین وبعهد خویش وفا کن 5
تنم بسایه دیوار خود فکن دم کشتن بیک کرشمه مراسخ زوی هر دوسرا کن
میان نه سر و تن چند جنگ تیغ تو بینم بیا بصلح ز هم هردورا بلطف جدا کن
زسوز سینه چو خاکستریم آثر ما بین در آب دیده خود عرقه ایم چاره ما کن
خدای دردو جهان دوستدار صورت خوبست برغم کج نظران بنده باش و کار خدا کن
بپیش ابروی ساقی دلا ملول چرایسی هلال عید چو دیدی برار نست و دعا کن 10
سپار کاتبی این جان دام کرده بجایان ۴۲۵ در انتظار تقاضا مباش و قرض ادا کن
ایضاله

تیری که او زد بردلم پیکان نمی آید برون دشوار آمد جان بتن آسان نمی آید برون
اشکم گهی چون در بود گاهی چولعل آتشین گوهر ز بحر بیکران یکسان نمی آید برون *
هر که که بیرون آید او خود را بپایش افکنم تن خاک ره کی میشود تا جان نمی آید برون 15
138a تا گفته ام در گلستان وصف همان تنگ تو یک غنجه از طرف چمن خندان نمی آید برون
ای کاتبی افغان مکن در آستان او بسی کز قصر خود بهر گدا سلطان نمی آید برون *

۴۲۶

ایضاله

تیغ هجران کرد دیگر قصد جان مردمان رفت خورشیدی ز چشم خون فشان مردمان

5 وفا و عهد ۱۱۱ : وفای عهد ۲ // 13 دشوار آمد جان ۱۱۱ : دشوار جان آمد ۲ //
* در نسخه ۱۱۱ کلمه برون از قلم افتاده است

نیست ما راهیچ سود از رفتن آن سروناز
 دور از روی نگار خود سزاوارم باشك
 *هرکه می خواهد که در چشم آورد خاک رهش
 کاتبی چون ره نخواهی برد هرگز در درون

۴۲۷

ایضاله

5

چنین که سرخوشم از رخ بخاک می‌کده سونن
 نمای زلف کج ای ساقی و ربا دل و جانم
 میوش رخ ز خریدار خویش و پرده برافکن
 میان گشای و تنم را رهان ز بند اگرچه
 حدیث دزدی پیکان ناوک تو دلم را
 بداس ابروی خود قطع گشت صبر مفرما
 منال کاتبی از صوت الله الله صوفی

وظیفه نیست مرا در درون مدرسه بودن
 که هرچه هست بشب میتوان زمست ز بودن
 بهای جنس نکو کم نمی شود ز نمودن
 گره ز رشته باریک مشکست گشودن
 چو آب دزدی ریش است و درد خویش فزودن 10
 چه جای کشته که ناکشته کار تست درودن
 ز هر زبان که بود ذکر او خوشست شنودن

۴۲۸

وله

چو باده نوش کنی یاد دود نوشان کن
 بچشم مست تو آیا که داد این تعلیم
 زبان شدی همه ای بلبل این چه فریادست
 ۱38b چو می فروش خریدار ترك و تجریدست

کباب از دل و از سینهای جوشان کن
 که تیغ غمزه کش و قصد دود نوشان کن 15
 برای ما سخن از وادی خموشان کن
 مجردی طلب و ترك خود فروشان کن

* این بیت در نسخه T موجود نیست // 6 چنین ... سونن و ک: این: چنین که سر
 خوشم و رخ بخاک می‌کده سونن T // 9 میان ... اگرچه و ک: میان گشاد تنم را رهان
 ز بند اگرچه T // 10 در نسخه و ک حرف و موجود نیست // 11 تست T: تست و ک

سیاه پوش شد اشعار کاتبی ز خطت بیا تفرج شهر سیاه پوشان کن

۴۲۹

ایضاله

خندنگ بخشد دل و تن فکن بجانب جان
چهاربرو چه مژده است این چه غمزه خونریز
گنشت تیر تو از دل بوقت بیخودیم
وجود خشک من از نقش سبزه خط تست
5 چرا که يك ده آباد به که صد ویران
زهی کمان و زهی ناوک و زهی پیکان
فتاد مرهم از زخم و من بخواب گران
چو آن سفال که کارد درو کسی ریحان
که شاخ شاخ شد اورا زسوز سینه زبان
ندید سرو که باشد چنین همیشه جوان

۴۳۰

ایضاله

خرامان میروی بنگر باشک لاله گون من
چو نرگس گر سرم از تن بروز جنگ برداری
ازان همچون سگ دیوانه میرانندم ازهرسو
بخون دیده و افغان دل نازم بهجرانت
مباش ای کاتبی ایمن ز زلف تابدار او
10 مباد ای گل که آلاید ترا دامن بخون من
نیابی غیر تیر خویش چیزی در درون من
که هر جا دم زخم دیوانه کردند از جنون من
می چون ارغوان اینست وصوت ارغنون من
که بسیارست در ره دام از بخت نگون من

۴۳۱

وله

خواهد سر زلف تو گرفتار گرفتن
خاک کف آن پای بخوابش نتوان دید
15 هر چند که باشد خطر از مار گرفتن
ای دیده توان دولت بیدار گرفتن

۳ چرا ... ویران یلا: چرا که يك دل آباد به که صد ویران ت // 6 درو کسی ت
: کسی درو یلا // 8 سرو ت : بسرو یلا / کلمه چنین در نسخه یلا نیست // ۱۵ خرامان
... من ت : خرامان بنگر به اشک لاله گون من ت // ۱۱ نرگس ا : ترکش ت

هر دم سگ کوی تو بپا بوس من آید
 بسیار مکش تیغ بخون ریز که مردم
 چون کاتبی از ذکر لب ت درد نسازم 139a
 شك نیست که دارد هوس یار گرفتن
 خواهند از آن لذت بسیار گرفتن
 خواهد نمکت چشم من زار گرفتن

۴۳۲

ایضاله

دل می رود چنانکه نیاید دگر چنین
 در کوی زهد عزت رندی و عشق نیست
 آدم اسیر دانه شد و من بخال یار
 ای آفتاب غمزه او بین و سینهام
 گفتم که بگذران ز دلم تیر غمزه گفت
 آن شوخ سنگدل فکند سوی من
 گر کاتبی ز هجر بمیرد غریب نیست
 ای دل برو که هست مبارک سفر چنین 5
 در هیچ جای خوار نباشد هنر چنین
 نبود عجب چنان پدری را پسر چنین
 دیگر مگوی تیغ چنان یا سپر چنین
 این خود گنشت لیک نکویی دگر چنین
 شاخ چنان هر آینه آرد ثمر چنین 10
 هر جا که عاشقیست نمیرد مگر چنین

۴۳۳
وله

رخت باید بدر از کون و مکان آوردن
 توشه ره بکف آور که چو رفتی ز جهان
 قاف تا قاف ترا لشکر و دشمن نکش
 تو چنین بیخبر و بهر تو از شهر عدم
 سر تسلیم بر آور ز گریبان رضا
 لب فرو بند که گر سینه بر از تیغ بود
 ناله کلک تو ای کاتبی از عرش گنشت
 تا توان ره بسرا پرده جان آوردن
 باز تشریف نخواهی بجهان آوردن
 شرم بادت ز چنین خیل گران آوردن 15
 خبری هست که خواهند نشان آوردن
 پیش از آن روز که سر بر نتوان آوردن
 همچو خورشید نشاید بسزبان آوردن
 تا یکی لوح و قلم را بفغان آوردن

6 عشق ت ای: زهد ۷ // آدم ۷ // یار ای: آدم بدانه شد و من بخال یار ای:

آدم بدانه شد ز ره و من بخال یار ت // با بجهان ت ای: ز جهان ای

- ز آهم هر دم انجم را چراغی میشود روشن
تن قنديل از خاک کدا مین سوختست آیا
139b ببازی منگر ای زاهد چراغ عارض او را
چه برقت این کزو هر لحظه باغی میشود روشن
که هر شب بر سر خاکش چراغی میشود روشن
که شمع عاشقی از لہو و لاهی میشود روشن
5 چراغی هر دم از روی داغی میشود روشن
ازین آتش گرم شمع فراغی میشود روشن

- ز ماه روی تو عکسی گرفتدم بدرون
بخانه تو شبی مه در آمد و او را
مگو مور ز دگر مهر من ازان که مرا
مرا تو دیده ای و خون من نمی ریزی
ز من می پرس که کی جان نثار خواهی کرد
چه حکمتست ترا در لب مسیح صفت
چو خامه صفحه آفاق کاتبی گردید
درون ز من طلبد هر که هست بر گردون
بدورها نتوانست برد چرخ بیرون
10 چو حسن روی تو این دولتتست روز افزون
چگونه دیده صاحب نظر نریزد خون
چه جای کی که ازان لب اشا رتست کنون
که پیش معجزه اش عاجزست افلاطون
ندید نقش مدار از سپهر بوقلمون

- ز هجران چند خواهی بسمل من
بی درد تو مہمان خانہ ای ساخت
ہمہ شب تا سحر جز ذکر تیافت
ہلاک خود مرا مشکل نمودی
15 مرا خود می کشد درد دل من
چو برہم زد قضا آب و گل من
نباشد سرگذشت محفل من
شد آسان از فراق مشکل من

8 عکس گر T ال: گر عکس د // در نسخه 2 مصراع دوم بیت نهم و مصراع اول
بیت نهم موجود نیست

اجل در منزل من پای ننهاد
مگر عار آمدش از منزل من
*چو دید از محلم با ساریان گفت
نگهدار از سفیلان محمل من
*مرا چون کاتبی یارست قبله
زهی اقبال و بخت مقبل من

۶۳۷

وله

گفتی که دیگر از تو نخواهم جدا شدن
خوش وعده ایست گرچه نخواهد وفا شدن 5
با دا بقای جان تو گر من فنا شدم
خواهد بجز خدا همه چیزی فنا شدن
بیمار چشم شوخ ترا شربت اجل 140a
خوشر بود ز زحمت دار الشفا شدن
بیگانگی نماند میان من و سگت
با جنس خویش زود توان آشنا شدن
ای دل برای نفس مشو خوار و دربدر
کز بهر لقمه خوش ننماید گدا شدن
بر دوز دیده کاتبی و دم ز فقر زن
بازچه نیست در دو جهان پارسا شدن 10

۶۳۸

ایضاله

کنون که فصل بهارست و وقت گل چیدن
کجاست یار که رویش نمی توان دیدن
فراق آن گهر سنگدل گران با رست
نمی توان بترا زوی عقل سنجیدن
چه رنجد از سخن من چو هست پیش هیچ
طریق نیست ز یاران بهیچ رنجیدن
*بدور عشق ز خون دلست شربت من
طیب نیست بدو خواهم این جفا نیدن 15
مثابه ذقن همچو سیب او نقاش
نیافت صورت و نارست کرد گردیدن
چو کاتبی شده ام ز آهوی خوشش بیمار
چرا نپرستم او عیب نیست پرسیدن

* این بیتها در نسخه ۱۰ موجود نیست // 5 کلمه شدن در نسخه ۱۰ از قلم افتاده است // * این بیت در نسخه ۱۰ موجود نیست // 16 ذقن ۱۰ : دهن ۱۰

گویند راز عشق نهفتن نمى توان
 جوهر شناس عقل نداند که عشق چیست
 ناصح مگو که از سخن عشق دور باش
 در هر چمن که لاله رخ تو شکفته نیست
 چشم دگر طلبی این راه کاتبی
 این خود حکایتیست که گفتن نمى توان
 کان دانه جوهریست که سفتن نمى توان
 دوری حکایت تو شفتن نمى توان
 ۵ گرسد بهار هست شکفتن نمى توان
 راه بتان بدین مژه رفتن نمى توان

۴۴۰

وله

مرا عشقت کام دل چه عشقت این چه کامست این
 بود تاب و تنم زان روی و موهر صبح و هر شامی
 ۱۰ عدورا دل چو سنگست و مراد دل همچو جام خون
 بدور دانه خال و لب و دام سر زلفش
 شود راه دو عالم طی بیک کام هوا داران
 بزنگش بشکند جام چه سنگست این چه جامست این
 دو عالم صیدمی بینم چه دانه است این چه دانه است این
 بگویند ای قدم داران چه راهست این چه کامست این
 خواص هر یکی بزنگر چه خاصست این چه عامست این
 برغم خاص زاهد کاتبی را عام میخواهد

۴۴۱

وله

یک هفته فغان دارد بلبل ز سمن رویان
 بد خوبی نیکویان پروردن جان باشد
 صد فتنه اگر گردد در روی زمین پیدا
 عشاق بلا جو را یک شوخ نمى جوید
 ۱۵ من جامه دران دایم فریاد ز گز رویان
 گر آن منی ای دل خو گیر ببخویان
 سر فتنه آن نبود جز موی سیه مویان
 هر شوخ بلایی شد از بهر بلا جویان
 بر رغم بدان میگو نیکویی نیکویان
 ای کاتبی از بد گو خاطر مکن آزرده

در نسخه آ بیتهای شانزدهم و هفدهم با همدیگر عوضی می باشد // ۱۶ صد
 ... پیدا یا: صد فتنه اگر گردد در زمین پیدا // ۱۷ از بد گو یا: از بگو

بنگرکه مرا از تو نه سر ماند و نه سامان
پنهان ز تو جان میرودم وز توجه پنهان
ناصح چو دگر عمر بود روز قیامت
من سوخته دل آیم و تو سوخته دامان
یکروز خرامش کن و چون سرو بسرون آ
تا قهقهه بر خود بزند کبک خرامان
از ما سر و سامان مطلب زانکه نباشد
مشتاق بنا گوش خوشا نرا سر و سامان 5
من کاتبیم خواجه و دارم هوسسی چند
بشنیدن دشنام تو یا سنگ غلامان

آتش در جان فتد چون بر فرو زد روی او
بر رود دودم بسر چون تاب گیردموی او
می کشد او کوشهای چله خانه چون کمان
سوی خویشم جز بهای ساعد و بازوی او
گشت حسن ساقیم نادیده معلوم از نسیم
مستی می می توان در یافتن از بوی او 10
می نشاند سرو را بر خاک شمشاد قدش
ماه نور را زرد رویی میدهد ابروی او
تیغهای روشن خود آفتاب آسمان
از خجالت بر زمین زد در طواف کوی او
پهلوی خود داد ره ما را سنگ دانا ر دوش
تا سحر گه عیشها کردیم از پهلوی او
کاتبی در باغ رفت آن سرو برخیزد ببین
یا گل خود روی رنگیست یا خود روی او

ای بشطرنج دو رخ برده ز صد شاه کرد
اسب این عرصه ز چوبست بهر خس مگرو
مدعی پیش تو صد قصه گذارد از من
مشنو قصه او و سخن من بشنو

* این غزل در نسخه ۱۰ موجود نیست // 2 بنگرکه ۱۰: درنا که ۳ // ۴ آ ۱۰: ۱۰
آ ۳ // ۹ حرف و در نسخه ۳ ۱۰ موجود نیست // ۱۱ زرد رویی ۱۰: از دو رویی ۳ //
۱۴ کاتبی ۰۰۰ ببین ۱۰: کاتبی در باغ رفت آن سرو خیز او را ببین ۳ // ۱۶ اسب ۰۰۰ مکرد ۱۰
اسب ۰۰۰ کن مکرد ۱۰: آب این عرصه ز خونست بهر خس مکرد ۳

کمترین ذره که از ماه رخت می بینم
 بدعا دست بر آرم چو هلاکت بینم
 لاله و گل ز تو خونین کفند ای شه حسن
 هست فردوس چنان دور که از دیدن او
 آفتاب بیست که هستش دو جهان یک پرتو
 کند آهنگ دعا هر که ببیند مه نو
 خلعت کشتنیا ن سرخ رسد از خسرو
 کوی او را طلب ای کاتبی و دور مرو

۴۴۵

ایضاله

5

روم روزی گریبان چاک پیش آستان او
 بصد خون جگر چاروب مژگان بسته ام برهم
 تنم از لاغری گردید خاشاکی ولی دربان
 بباد بی نیازی همچو ابرم دور اندازد
 میپرس ای کاتبی کز درگاه جانانه چه درکت شد
 بریزم بر سر از غم خاک پیش آستان او
 که سازم راه خود را پاک پیش آستان او
 نمی ماند یکی خاشاک پیش آستان او
 گر آرم دیده نمناک پیش آستان او
 کجا ماند مرا ادراک پیش آستان او

۴۴۶

ایضاله

تنعمیست تماشای یار و صحبت او
 بحق نعمت عشقش که گر زبان کردیم
 ۱۱۱b اگرچه نیست مرا کم گناه شکر خدا
 بدست قدرت خود ساخت ساعدش ایزد
 پیری مستخر اهل عزیمتست و لسی
 بدرد عشق کسی کو چو کاتبی میرد
 چه دولتتست که آسوده ام بدولت او
 گذاران نتوانیم حق نعمت او
 که بیشتر ز گناه منست رحمت او
 نیاید این قدر الا ز دست قدرت او
 هزار جان شده دیوانه از عزیمت او
 برند بهر دوا جمله خاک تربت او

4 هست ... او الّا: هست ... آن 2: هست فردوس چنان دور که از دیدن او 7 //
 12 تنعمیست آن 1: چه نعمتیست 2

<p>رای تو بود کشتنم کشته شدم برای تو نیست بلا و گر بود من سپر بلا ی تو هم. تو بیا که هیچ کس نیست مرا بجای تو 5 نیل وفا نمی کند چیست دگر جفای تو بس که بیاستاده ای ریخته خون بیای تو چون هوسی هوایان باد بود هوای تو</p>	<p>خنجر عشق خون من ریخت بخاک پای تو پیش خرد بلا بود تیر خدنگ غمزه ات دل که تراست جای که پاک ز غیر رفته ام ای که حساب باج خود میطلبی ز طالبان لاله چو ارغوان تو هم پیش گل عذار او کاتبی ار ترا هوا جز هوس قدش بود</p>
--	---

<p>واله بتخانه ام راه خرابات کو 10 خواجه بگو پیر را کان همه طامات کو رند شدم این زمان کشف و کرامات کو عقل بتا راج رفت زهد و مناجات کو درس کتاب و خطاب منصب و دارات کو عین مراد ویم حاصل طاعات کو 15 غیر می عشق وی عیش مهیبات کو</p>	<p>عاشق و دیوانه ام تقوی و طاعت کو خرقة تزویر را رهن چو کردم بمی از صفت طیلسان کشته مرا طی لسان تا سپه عشق او تاخت سوی ملک دل مدرسه و صومعه گشت چو طی الجبل پیر خرابات را از دل و جانم مرید کاتبیا کن بمی نامه ناموس طی</p>
---	---

<p>دولت بیدار مردم چشم خواب آلود تو سوخت جانم را سخنهای عتاب آلود تو خواهم کشت آخر این صبر شتاب آلود تو</p>	<p>142a کام مستان چیست لبهای شراب آلود تو دم بدم فرماییم کز آتش من دور باش ای که مقصود تو از ناکشتن من کشتنت</p>
---	--

گه بمهرم خوانی و گاه از نظر رابی بقهر
توبه دادی کاتبی از می برای دفع عام
تاچه خواهد کرد این لطف عذاب آلود تو
رحمت ای ساقی بدین جرم ثواب آلود تو

۴۵.

ایضاله

لشکر عشق تو در تاخت بکین از هر سو
جانب تست رخ خاک نشینان آری
شد گریزان سپه عقل بسدین از هر سو
رو سوی قبله کنند اهل زمین از هر سو
خاک شد دیده صد گوشه نشین از هر سو
خانه میسوزد و دزدان بکمین از هر سو
بلبل کشته و آویخته بین از هر سو
همچو ما آمده با داغ جبین از هر سو
هیچ جامست نیفتاد چنین از هر سو
۵
۱۰

۴۵۱

ایضاله

یار سوار میروود ده که سرم فدای او
جان برضای خویشتن هشت ریاض روضه را
نعل برهنه میدوم از پی باد پای او
خانه نساخت هیچ جا جز بدر سرای او
دار شفا چه میکند دار بودشفای او
او بروود بجای من من برووم بجای او
در طلب تو تا یکی راه رود بپای او
کاینه رخ تو شد جام جهان نمای او
۱۵

۲ بدین ال: برین آ // ۵ رو ال: ک: رخ ۳ // ۸ در چمن ۰۰۰ شاخ ال: ال:

در چمن پرده بر اندازد و گل بر سر شاخ ۳ // ۱۵ هیچ جامست ال: ال: هیچ مستی آ

ط ۱۴۲ آن گنج که جستم ز کسان درگه و بیگانه
 آگاه شو از کار جهان ای تن غافل
 چون تیر مرو دور که رفتیم و ندیدیم
 در راه غم توشه مخور زانکه توان زد
 قندیل دل از مشعل شوق بسر افروز
 در جیب فنا سرکش و دامان بسقا گیر
 بستد خط آزادی خود کاتبی از عشق
 بی منت کس یافتم المنه لله
 غافل مشو از کار جهان ای دل آگاه
 سر تا سر این بادیه بیش از دو کمان راه
 هر لحظه شکاری بخندنگ الف آه 5
 کز پرتو خورشید بود روشنی ماه
 در پوش که این جامه نه تنگست ونه کوتاه
 دیگر قلمی نیست بدین بسنده درگاه

ای بسته بر قدم کمر گر بی ملالی بسته ای
 تادم بدم گردد فزون مجنون زلفت راجنون
 هم رو ببرقع بسته ای هم بی سخن لب راز من
 این سرخ رویی بس بود ای دیده در فن نظر
 دل گفت از آن زلف و دهن بینم گشادی گفتمش
 گفتم بمرغ نامه بر کاهسته بر در دشت و در
 بیم از سگ آن در مکن گر مهرورزی کاتبی
 قصد غریبی کرده ای نازک خیالی بسته ای 10
 بر آفتاب از مشک تر هر سو هلالی بسته ای
 درهای رحمت را چرا برخسته حالی بسته ای
 کز خون دل برهر مژه منشور آلی بسته ای
 فکر خطایی کرده ای نقش محاسنی بسته ای
 هر چند هستی تیز پر کوهی نبالی بسته ای 15
 چون شیر مردان باش اگر دل در غزالی بسته ای

ای باد آن گلچهر را از آب چشم یاد ده
 مردم بیاد غمزه اش خود را بخون اکتندهام
 وی آه آتش بار من خاک مرا بر بادده
 آیا که گفتش اینچنین خنجر بدان جلادده

4 ندیدیم آه : ندیدم آه // 10 قدم آه : خونم آه // 14/14 من آه : همان آه //
 18 وی آه : وی آه آتش بار خاک مرا بر باد ده آه

آمد اجل شادی کنان گفتم زهجرانم بجان
 ۱۴۳۹ بیداد در عاشق کشی دست عاشق داد جو
 خواهی که باغم شادمان کام من ناشادده
 چشم تو عاشق چون کشد از من فراموش ار کند
 فریاد مظلومان شنوای شاه خوبان دادده
 خواهم که گویم سینه را در ماتم مجنون ز نو
 ای بخت بد سنگی بمن از تربت فرهاد ده
 چون نیست غیر از نیستی بنیاد هستی کاتبی
 بر خط هستی کش قلم تغییر این بنیاد ده 5

۴۵۵

ایضاله

ای ناظر جمال تصد چشم کار دیده
 از نیک و بد بعفقت بسیار کار دیدم
 گر این نظر نباشد ناید بکار دیده
 وین حال را نداند جز مرد کار دیده
 گویا که مرغ روح از تن برون پریده
 تن باخته سر و جان پس مهره باز چیده ۱۰
 ای کاتبی ندانم خود را ازو کشیده
 در نرد نقش عشقت بی کعبتین بازی
 از قد چون کمانم گر تیر بگذرانند

۴۵۶

ایضاله

در قصر لاجوردی خطیست بر کتابه
 پایان کار باید از جمله نست شستن
 گای بی زران چه حاصل از گنج در خرابه
 گر ماه طشت داری در مهر آفتابه
 تا چند همچو ماهی تابی بروی تابه ۱۵
 تا صاف کردت دل چون باده در قرابه
 بلغ دعا قلبی فی منزل الاجابه
 ای دوست کاتبی را وصلت حاجت دل

- دل در درون سینه‌ام مستیست در میخانه‌های
 هر دم تنم دوزد بجان این پرده صد چاک دل
 رفتی سوی شهر عدم ای صبر و من هم میروم
 هر لحظه تیغ غمزه و خال بتان جوید دلم
 ای باد جانم تازه شد افسون وصلی میسدمی
 یارب که بینم خویش را یکشب من بی بال و پیر
 کی نامه اعمال را ببند سیه روز جزا
 جان در دلم دیوانه‌ای در گوشه‌ای ویرانه‌ای
 لیکن چه حاصل دوختن پیراهن دیوانه‌ای
 بهر من آنجا چون رسی بنیاد افکن خانه‌ای
 این مرغ را خاطر کشد مردم بآب و دانه‌ای 5
 یا از بی خواب اجل میخوانیم افسانه‌ای
 در پای شمع سوخته افتاده چون پروانه‌ای
 چون کاتبی آنکو نهد سر بر خط جانانه‌ای

- زهی ز شرم رخت سرخ چون شفق رخ ماه
 مراست خضر ره آن خط نخوا نمش ظلمت
 حدیث شادی وصل تو قصه ایست دراز
 خدای داشت نظرها بما که هر یک را
 شکار تیر بلای تو هر کجا که رود
 رسید فصل بهار ای نسیم لطفی کن
 مگو که دور ز من کاتبی چرا زنده است
 بخت سبز تو خورشید چشم کرده سیاه 10
 مراست آب روان آن ذقن نگویم چاه
 مباد دست من از دامن غمت کوتاه
 دو چشم داد که حسن بتان کنیم نگاه
 اجل ز پی رود و خون نشان بود در راه
 بگو بسرو خرامان حدیث ضعف گیاه 15
 چو سرنوشت چنین است بنده را چه گناه

- ۱۱۱۱۱۱ سحر چنین ز کجا میرسی شراب زده
 شنیده شیشه که جای پرست بر بویت
 ز آب عارضت آتش به آفتاب زده
 بجای آب نهان خانه را گلاب زده

هلال ابرویت ای شهسوار دیده ز چرخ
 فرود آمده و بوسه بر رکاب زده
 چگونه گنج غمت ماندم نهان که فراق
 هزار نقب ز هر سو برین خراب زده
 بخاکیان مغان آستین که روز شمار
 بدامنت نبود دست بیحساب زده
 منال کاتبی ار زد بتیغت آن خورشید
 جو روشنت که بر آتش تو آب زده

۴۶.

ایضاله

5

گر شود آلوده ام بر خاک راه او مژه
 آیدم بر چشم همچون میل پرداز و مژه
 خاک پایش در درون حلقه سودا بیان
 هست چون چمنی که او را باشد ز هر سو مژه
 هیچ خونریزی نیاید چشم او را در نظر
 لیک در مردم کفی پهلوی زند با او مژه
 خسرو منست و بر اطراف خیل نیزه دار
 چشم یار و صف کشیده گرد گردا و مژه
 چون گیاهی کش کند سیل از کنار رود بار
 می رود با اشک خون من روان بر رو مژه
 کاتبی گویند نرگس را بچشمش نسبتیست
 دیده نرگس بسی کو چشم او را گو مژه

۴۷

ایضاله

ما را سخن بی قدمان کی برد از راه
 رفتیم بمیخانه تو گلت علی الله
 با مست مگویند که میخانه گشادند
 بیمار کسی جان دهد از شادی ناگاه
 می نوش اگر طرف بهشتت مرادت
 زان روی که بر مست نگیرند سر راه
 گو دردی خم را مفروشید عزیزان
 کو یوسف مرست گرفتار تلک چاه
 ای کاتبی ار پیر مغان یار نباشد
 سودی ندهد آه شب و اشک سحرگاه

2 نقب آ: نقبه 2 // 3 شمار آ: فراق 10 // 10 چون 1000 بار آ: چون

گیاهی کش کند سیل از کنار جویبار 10: چون گیاهی کش کند از کنار رود بار 1000 //

11 گویند آ: کردند 2 // 16 خم آ: غم 2

ط ۱۴۴ میسر چون شود بر پایت ای سروروان بوسه
 دم کشتن بسر بوسم سگانت را یکایک پسا
 چه نیکو نست دادم ساعت بوسدم از ناگه
 اگر خواهی ستادن جان و دادن بوسه عاشقرا
 چو خطبر صفحه روی تو خواندم آن دهن بوسم
 بوقت دادن جان کاتبی آن آستان بوسد
 زیبایت هرکجا دیدم نشان دادم بران بوسه
 که روز صلح باید داد نست دوستان بوسه
 کسی راست ندهد زین نکوتر درجهان بوسه
 روان اولیست داندن جان وبستا دزبجان بوسه 5
 چو فرمان خوانده شد شرطست داندن بر نشان بوسه
 چو درویشی که در رفتن بر آستان بوسه

از گنج و گنج خانه ای دل چه قصه خوانی
 ای سالک طریقت تا چند خواب مستی
 زاهد مگو که رندان کردند توبه از می
 واعظ که مست گردد گوید که کوه علم
 راندم کام دل را اما ز پیش دیده
 زان پارهای دلرا بر چرخ برد آهم
 مطرب بجان ساقی کز بهر دود نوشان
 میخانه جو که هر خم گنجیست خسروانی
 خیز و صبوحیی کن کز کاروان نمائی 10
 در حق نیک مردان سهلست بد گمانی
 در بزم اهل معنی خوش نیست این گرانی
 ای نور دیده ما را اینست کامرانی
 تا خیل قسما نرا خواند بمیهمانی
 جز شعر کاتبی را ننویسی و نخوانی 15

ای حور پری چهره که از دیده نهانی
 گفתי بجفا بر دل تو داغ بمانم
 من داغ جفای تو بدل میگذرانم
 آرام دل و جان همه عالمیانی
 یارب تو برای من بیچاره بمانی
 یک روز نگفتی تو که چون میگذرانسی

در عشق تو جان از من بیچاره بر آمد
از دست سگان بد بد کوی بد اندیش
ای کاتبی از غمزه خونریز دلارامم
یارب چه بلا کار بدست این نگرانی
هر شب بسر کوی تو آیم بنهانی
شوریده و آشفته رسوای جهانی

۴۶۵
ایضاله

۵ ای دیده بکیتی رخ مقصود ندیدی
هرگز ز جهان آرزویی دست ندادت
ما را بزر و سیم جهان میل نباشد
مردیم و تننازیم بسرخ و سپیدی
گویند کزین پیش جهان رسم وفا داشت
باور مکن از خلق جهان هرچه مذیدی
اهل قلم ای کاتبی خسته چه دانند
این خطکه تو بر دفتر اندیش کشیدی

۴۶۶

ایضاله

۱۰ ۱۵۹ ای ز سفر نو آمده مونس و یار کیستی
هر که بدید نقش تو گفت تویی نگار من
ای دل نیم جان من وحشی خون چکان من
نعل بهارست جان من شاهوار کیستی
نقش بود ترا بسی تو بنگار کیستی
سوختی استخوان من باز شکار کیستی
لطف تو سرکش بود با همه هست لطف تو
کار تو قصد جان من باز بکار کیستی
از رخ و اشک کاتبی پر زر و سیم شد جهان
باز نپرسیش که تو باج گذار کیستی

۴۶۷

ایضاله

ای کعبه سر کوی ترا حلقه بگوشی
عشاق تو در طوف بر آورده خروشی

۹ کشیدی آ: گزیدی ب: ترا بسی آ: بسی ترا ب: نپرسیش آ:

بپرسیش ب:

گشته حجر الاسود ما خال سیاهست
 مروه چه بود پیش صفای تو غباری
 کوه عرفاتست مگر آن دل سنگین
 چون وصل تو جویم چه غم از هجر که هر دم
 در بادیه هجر جرس نیز بنا لید
 قربان تو شد کاتبی زار که عیست

۴۶۸

وله

بتان شهر مسیحا دمنند و کشته بسی
 چو آفتاب ره و رسم ذره پیروردن
 خیال خط تو در دیده ای بر از پیکان
 ز محمل تو اگر بر حرم فتند سایه
 بسالکان بیابان شوق مژده برسد
 چرا نمی روی ای جان چو صبر و دل بریار
 ۱۴۵ فکند دفتر خود کاتبی در آتش شوق

۴۶۹

وله

پنبه از گوش برون آر که حلاج شوی
 روزی ار واقف سر شب معراج شوی
 حاجت از اهل کرم خواه چو محتاج شوی
 باج شاه ار نهمی قابل تاراج شوی
 بر سر دار اگر پای نهی تاج شوی
 سالها پای تو از ذوق نیاید بزمین
 رو بعشق آر چو درست خرد درمائی
 جان بعشق ار نیپاری بردت دنی و دین

۵ هجر ۱۱: ۵ // ۶ زار ۱۲: ۸ در نسخه ۱۱ حرف را موجود
 نیست // ۱۱ بر ۱۱: ۱۲ // ۱۷ ار ۱۲: ۱۲ // نیپاری ۱۲: ۱۲

کاتبی آن دو رخ شاه بتان در عرصه مات سازندت اگر ثانی لجلاج شوی

۴۷.

ایضاله

آن زلفسر مبر که گرفتار می کشی	بر هم مزن دو چشم که بیمار می کشی
منما متاع خود که خریدار می کشی	گفتی بیک کرشمه ستانم هزار جان
تا دیده‌ام که غمزده بسیار می کشی	هرگز کسی ندید مرا شاد در جهان
نزدیک را ز پرتو دیدار می کشی	دور از تو هرچه هست زجان دورمانده‌اند
آخر چه کرده‌ام که چنین زار می کشی	تیغ نکرده میل بخونریز کاتبی

۴۷۱

وله ایضا

خضر خطی بلب آب حیاتی	* بخونم آورد هر دم براتسی
کزین سر نیست واقف هیچ ذاتی	صفت آن نهن را له که پرسم
که هستی را نمی بینم ثباتی	دلا در راه غم ثابت قدم بساش
ز بند زلفا و کسی را نجاتی	نشد در هر دو عالم ممکن ای دوست
خطی آورده‌ای یا خود براتسی	چو جویی کاتبی کام از لب بسیار

۴۷۲

وله

بود بمهر تو هر ذره در تماشا یایی	پس از وفات که هر ذره‌ام فتد جایی
چرا که نیست به از عشق کار فرمایی	مطیع عشق ویم تا چه کار فرماید
بود چو صورت محراب بر مصلایی	پی سمند تو بر خاک راه ساجد را
کسی که نیست هوا دار سرو بالایی	ز چار باغ عناصر چه بهره بر دارد
چو امتان میحا ز دست ترسایایی	بسی نماند که ز ناز کافری بندم

* این غزل در نسخه‌ها موجود نیست // ۱۹ کافری رقابا: کاری T

۱۴۶ a چو اعلک دیده من کاتبی بدنبانش دو دیده میرودم اما نمی رسد جایی

۴۷۳

ایضاله

بقتل من اشارت کرد یاری	بمحمدالله خبر خیرست یاری
بتیرم میزند چون غیمه و آنگاه	همی گیرد بزور از من کناری
حاجب ناز او مشکل توان کرد	که نبود نعمت حق را شماری 5
چه پرسی حال این ره ناصح از من	به یکسو رو که می آید سواری
تو ای زاهد بکار خویشتن باش	که کسی را نیست با کار توکاری
بعاد کاتبی را یار خون ریخت	خوش آن یاری که گیرد دست یاری

۴۷۴

ایضاله

بگاه جلوه چو دیدار خود عیان سازی	درین جهان همه را کار آن جهان سازی 10
چه کم شود ز تو ای نوبهار گلشن جان	که خار هجر من از وصل گلستان سازی
تو طایر چمن دیگری نه آن مرغی	که آبی و دل ویرانم آفتابان سازی
چه فتنه تو که چون بیگناه گیری غم	دو لب ببندی و از غمزه صد زبان سازی
خیالت آمده بازم بقصد کاش مرا	هزار قاصد ازین در نمی روان سازی
فراق ساخت مرا مست و کی بخویش آیم	اگر نه کهگلم از خاک آستان سازی 15
نه از خرابی تن کاتبی نخواهد بود	عمارتی که درین کهنه خاکدان سازی

۴۷۵

وله

تو خط و خال خوبانرا چه دانی	رموز فاش و پنهان را چه دانی
بشهر خواجه تا شان تا نیایی	ولایت های سلطان را چه دانی

تو بارانی اگر گوهر نکردی
 ۱۴۶ تا تو مومی تا ز خود چیزی نسازی
 خواص بحر عمان را چه دانسی
 ضمیر نخل بندان را چه دانسی
 طریق کفر و ایمان را چه دانسی
 کتابتهای دیوان را چه دانسی
 گرت چون کاتبی این نسخه نبود

۴۷۶

وله

5

جانم رسید بر لب در آرزوی یساری
 با آنکه رفت شادم زیرا که جان رفته
 ای مرگ ره بگردان کاینجا نماند کاری
 گویند تیر چشمت قصد عسکار دارد
 در کار دلبری شد ضایع نماند باری
 هر لحظه باد روزی دل را چنین عسکاری
 لیلی و باغ و لاله مجنون و کوه و صحرا
 هر آهویی و دشتی هر شیر و مرغزاری
 آسب سرو قدان جان تازه نارد ای دل
 زین میوه ای نیایی در هیچ شاخاری ۱۰
 در حشر کاتبی را باشد سفید نامه
 کو غیر وصف خط نگذاشت یادگاری

۴۷۷

ایضاله

جانم فنا ی آنکه شد جانم فنا ی چون تویی
 ناری دروغ از من جفا آنکاه لای از وفا
 گر جان فنا سازد کسی باری برای چون تویی
 گه تیغ و گه خنجر کشی لیکن مرا آن بخت کو
 ای عمر چون بندد کسی دل در وفا ی چون تویی *
 چند ای سنگ آستان بخشی بعا شق جای خود
 کافتد سر همچون منی در خاک پا همچون تویی ۱۵
 آنجا رسیدن چون توان خاصه بجای چون تویی *
 گفتا کی افتد بر هدف تیر دعا ی چون تویی
 آب حیات آرم بکف بهر بقای چون تویی
 ای هر که در بحر فنا میجویی از من تیغ و
 با او کرا دعوی رسد از خونبها همچون تویی *
 گر کشته کردی کاتبی چون مور در جولانگش

خوش آن وقتی که جانم را بهر دردی دوا بودی
 دلا جز بیوفایی پیشه دیگر نمی نانی ۱۴۷۹
 اجل را دوش میگفتم زود می آییم
 عد امشب اختر اشکم بمحرای عدم رهبر
 خدنگ یار میگوید درون سینه با جانم
 بت خود ساختی هر سنگ کان بیگانه زد ای تن
 سرای این جهان را آه من صد بی فکند آتش
 مرا دشنام میگفتی و محراب دعا بودی
 همین آموختی عمری که با آن بیوفا بودی
 شب هجران چرا دیر آمدی چندین کجا بودی
 مرا ای کوکب طالع چه نیکو رهنما بودی 5
 که آهنگ سفر کردی مگر موقوف ما بودی
 ندانستم که چون فرهاد سنگی راسزا بودی
 نبودت کاتبی فکری مگر در آن سرا بودی

خویشتن را بر میار از باغ ای سرو سهی
 سالها ای اعک ره نادم ترا در چشم خود
 شمع در مجلس مزین لاف دلفروزی بدوست
 تاترنج غبغب و سیب ذقن ناری به پیش
 ای رقیب رو سیه بیوسته از نارت نگون
 در چمن با سرو قدت لاف میزد عد از آن
 هیچ آهو چشم را در شهر پروای تو نیست
 در هوای قد آن گلروی گفتم کوتاهی ۱۰
 وقت رفتن کی روا باعد که در رویم جهی
 گر از ینها دم زنی خود را بکشتن میلهی
 خسته شفتالویت را نیست امید بهی
 کنده بر پا بینم و رخ زرد مانند بهی
 پایمال جمله مرغان سر سرو سهی ۱۵
 کاتبی وقتت اگر رو در بیابان می نهی

خوش آن دم کز صف خوبان بقصد خون من تازی
 در اول ترک تاز غمزه ام نگذاشتی جز جان
 تو در شمشیر راندن باشی و من سر اندازی
 کنون ای ترک میدانم که از بهره چه می تازی

نظرگاه خداوندست دل چون بردی از بنده
 مرا گفتی که خواهم ساختن از غمزه صد کارت
 بگوش من صدای تیرت آمد صبحدم گفتم
 ۱۴۷b بزهد خویش نازد زاهد و منعم بمال و زر
 رخ آن شاه خوبان دیدم و دل باختم گفتا
 بها برویت که داری کوش و ارجمش نیندازی
 توانی ساختن صد کار ازین بهتر نموداری
 مرا چون نغمه‌نی روح می بخشی چه آو آزی
 تو نازک میروی ای دل بنواز بار می نازی
 بدینسان کاتبی در عرصه تا کی قلب می یازی 5

۴۸۱

ایضاله

خوی چکان و تند می آید دگر آن تند خوی
 التفات اشک ما سقّای کوی او نکرد
 گر مرا دشنام میگوی دگر بد بنده ام
 دل که نبود بنده زلف تو کو بر خود پیچ
 کاتبی از نقطه سر نهانم موزن
 منگر ای شیخ آن جوانرا و هلاک خود مجوی
 آب رو بر خاک آن در کمترست از آب جوی
 حال خود گفتم بر تو هر چه میخواهی بگوی
 سر که نبود بسته موی تو کوبیر خود بموی 10
 یا خط هستی ز لوح دل به آب زر بشوی

۴۸۲

وله

در آ به خلوتم ای آفتاب صبحدمی
 ز مفلسان قدیمی قدم در بیغ مدار
 چگونه نذر نباشد توقع از تو مرا
 خوشست گفتن دیرینم ماجرای دو یسار
 بکیش اهل دیانت ز بت پرست کسست
 ترا رسد چو قلم کاتبی ز فکر خطش
 بنور مهر بر آور خوشم چو صبح دمی
 که جز تو نیست در آفاق صاحب کرمی
 که هست هر طرفم ز آه آتشین علمی 15
 ولی چنانکه نباعد در آن میان حکمی
 کسی که نیست دلش در پرستش منمی
 و لیک از تو نیامد نوازش قلمی

۴ زاهد و منعم T انا : منعم و زاهد ۲ // ۱۱ نقطه T انا : نکته ۲ // ۱۵ نباعد
 توقع ۲ انا : توقع نباعد T // ۱۶ دیرینم انا : دیرینه ۲ : دیرین T // ۱۸ خطش انا :
 خط T ۲

وله

در آمد دوش از در حور عینی
 غلام آن نگار لاله رویم
 بی تخیل زلف همچو شمشیر
 اجل نزدیک عد آه این چه مرگت
 ۱۴۸۵ صدای گفت مجنون این دو حرفت
 خیالی از میانش کس نپسند
 کز شد انجمن خلد بریسی
 که بی ناغش نمی بینم جبینی
 نخست آدم برآرد اریعینی
 5 که خواهم دور ماند از نازنینی
 که آه از آهوی صحرا نشینی
 مگر چون کاتبی باریک بینی

۴۸۴

ایضاله

زلف را بهر شکستن چند بر هم میزنی
 جان خود را دی بخت در گهت دیدم چو کرد
 گه چو تیرم راست دل خوانی که اندازی بخت
 در زمین جان من تیر تو نیکو رسته است
 می کنی لطف وفا یعنی ندارم قصد تو
 محبت را افتد بسا قی اتفاق ای دل ترا
 کاتبی چندین چه داری نام خود بر ز سنگ
 جان من دیوانه عد آن به که بندش نشکنی
 10 گفتمش بی ما مکرد اینجا اگر جان منی
 ای کمان ابرو مرا هر دم کجا می افکنی
 رسته خواهی دید مد پی گر ز بیخش بر کنی
 قصد من داری ولی بالقصد اینها میکنی
 نقل خود با نام چشمه دان و می آوردنی
 15 عشق می ورزی فنا شو تا یکی تر نامی

۴۸۵

ایضاله

گناییم ز تو یک دیدن و تو رخ نمایم / بیا ز خیمه برون و ببر طناب گناییم

4 برآرد ا: برآورد T // 6 گفت ر: کوه T / که ... نشینی ر: که
 آه آهوی صحرا نشینی T // 10 دی ر: من T // 11 گه T: گر ر: ای ... می افکنی
 T: ای کمان مرا هر دم کجا می افکنی // 17 گناییم ... نمایم T: گناییم ز
 تو یکدن و تو رخ نمایم //

برای بردن جان گفته در آیمت از در
 دلا برای جو جان خوش که باک نیست ز مردن
 بعکس تن که همین تیر یار جوید و پیکان
 مباحه تازه کنی نوحه و مصیبت بلببل
 گذشتی از دو جهان ای دل و بدو برسیدی
 بپر به خنجر جون آب حلق کاتبی اما
 ز هر دری که در آیی خوشت کاش در آیی
 بیاد او ز جهان میروی ملول جرایبی
 تو تیغ او طلب این سرکه اوجدا توجدا یسی
 سزد که خاک شهیدان عشق را نگشایی
 کجاست کعبه مقصود و تو هنوز کجایی 5
 نویس بر کفن او بخون که گفته مایی

۴۸۶

وله

عليك اقسـم و بـلغ تحيـاتي و سلامـي
 اگر گزار بود سوی آن دیار نیما ۱۱۵۸b
 بس از صنوف و تحیای مخلصانه بگوی
 من آن نیم که ز کوی وفات روی بتانم
 مرا مراد ز تو نیست جز وصول لبانت
 بر آستان تو گفته کاتبی متواصل
 الی حضرت قدس نسیم نار سلامی
 پیام من برسانی بحضرتش تمامی
 که لیس غیر محیاک یا حبیب مرامی 10
 مرا وفا و جفای تو هست محض کرامی
 فاستعین محوب و اسمعی و کلامی
 عدست نام وی از احتشام نام تو نامی

۴۸۷

ایضاله

گنا ز صد گره زلف تابدار یکی
 گهی بوصل دهی وعده گه بقتل مرا
 همی خرد بدو بوس آستانه ات جانم
 دلم ز علم دو صد کسب فضل نداشت ولی
 هزار شکر شود واجبم بهر سر موی
 ز صد مراد من ای سرو قد برار یکی 15
 خوشا دمی که بر آید ازین دو کار یکی
 تو زودتر برسان جان من بیار یکی
 فتاد کار و نیامد مرا بکار یکی
 بجنک اگر فقدم از دو زلف یسار یکی

5 برسیدی ۲۱۱ : نرسیدی T // 8 تحیات T : تحیتی ۲۱۱ // ۱۱ روی T : روی ۲۱۱ : روی ۲۱۱
 16 بقتل T : ز قتل ۲۱۱ // ۱۸ فضل نداشت ولی : نداشت فضل ولی T

اگر هزار خدنگ افکند بسوی دلم خلا مباد الهی ازان هزار یکی
فتاد کاتبی از تیر بار در دم میسد چنین لطیف نیفتد ز صد شکار یکی

وله

میروم تا حاجتی خواهم ز صاحب دولتی رو ستان خاطر بمن دارید و یاران همتی
با حریفان چون روم در میکدها مشب که من لایق پیر مغان هرگز نکردم خدمتی 5
ترك عشق ماه رویان گفتن از بی دولتست کی بترك عشق گوید هر که دارد دولتی
ای دل از دلدار جز جور و جفا چیزی مجوی گر همی خواهی ز عمر خویش یا بی لذتی
دیو خود رامی نماید چون پری در چشم عشق معنی او را نگر هر جا که بینی صورتی
سرو هرگز با قد او بر نخواهد آمدن گفته ما یا نشاید چون بر آید مدتی
۱۴۹۵ کاتبی یکدم بمیرد گر کشد خود را چو شمع گر نشیند بی چراغ عارض در خلوتی 10

ایضاله

میروی ای اشک و رخ برخاک آن پامی نهی می کنی لطف و قدم بردیده ما می نهی
«هجر بین خوگر مکن ای دل بروی یار چشم موج یاد آور چو دل بر سود دریا می نهی
ساقیا چون می بخلوت میفرستی در خمار مرهم پنهانیم بر زخم پینا می نهی
گفته جانرا ضمان می باش و می بین روی من من ضمان ناگفته بنیاد تقاضا می نهی 15
تا چرا نیکو نیارد اره عشقت کفیسد اره بر فرق محبان بی محابا می نهی
قتل خود فرمایمت فرما به ابرو و مژه تا کی انگشت حیل بر چشم شهلا می نهی
کاتبی خاکی مگیر آن سرو را نامن چو کرد با خود آکز پایه خود پای بالامی نهی

5 با حریفان ... من آ ۱۰ : با حریفان چون در میکدها مشب که من ۱۰ // کاتبی
... شمع آ ۱۰ : کاتبی در دم بمیرد یا کشد خود را چو شمع ۱۰ // * این بیت در نسخه T
موجود نیست // 15 روی من ۱۰ : جسم من آ ۱۰ // 16 تا چرا ... کفیسد آ ۱۰ : تا جهد آنکو
نیارد اره عشقت کفیسد ۱۰ // 17 شهلا آ ۱۰ : بیفا ۱۰ // 18 با خود ... می نهی ۱۰ : با خود آ
کز پایه خود را ببلا T

۱۹۱

۴۹

وله

<p>که هست در دلش از ناغ عاشقی دردی من این دو مصراع را یاد دارم از فردی مرا از آن نبود خوبتر ره آوردی 5 ز روزن دل تارم سری فرو کردی ز هر که نیست گرفتار ناز پروردی معینست که او آب از جگر خوردی</p>	<p>هزار رحمت حق بر روان آن مردی جریده باش که اینست شاه راه سخن ز راه یارم اگر آورد غباری باد نکو نمودی اگر ذره‌ای از آن خورشید درین جهان و در آن بی نیاز و بیزارست بعهد نوح اگر سوز کاتبی بودی</p>
---	---

۴۹۱

ایضاله

<p>چو نور حق تعالی در همه شی 10 حساب از می بود دیگر شود می دلم کو بود از هم کنده چون بی نگفتی نامه هرگز چرخ را طی بدیدارش همه چشم چون نی که وی جانست و نتوان زیست بی وی</p>	<p>همی بینم عیان مهر رخ وی مرا جان لعل او داد و هم او برد 149b کمان ابرویش تا یافت شد جمع اگر مه را چو او بودی خط و حال پی صفتش همه گو شیم چون عود مباش ای کاتبی بی یار یکدم</p>
--	---

۴۹۲

ایضاله

<p>15 به از آنجا که تو باشی نبود ما وایی کاشه درست ستانست چو نابینایی</p>	<p>همچو کوی تو در آفاق ندیدم جایی تا گنایی کند از چشم تو نرگس نظری</p>
--	---

2 در نسخه ۱ کلمه حق موجود نیست // 3 در نسخه ۲ کلمه دو موجود نیست /
فردی آ ۱: ۱۵ // حساب آ ۱: حساب ۲

عاشقان جان بغم آن لب شیرین دادند
 دل عد از ست دمن افتاده چنین بی سروپا
 همه مردند و ندادی بکسی بحلوائی
 نبود همچو من دلشده نا پروای
 که ببینم سر افتاده خود بر پای
 هست چون اهل جنون هر سخنش از جای
 کاتبی قصه که از روی و گه از موی تو گفت

۵ يك شکر خنده که از لعل شکر خند کنی
 موی ژولیده برت آمده ام تا دم قتل
 جار بازار جهان پر شکر و قند کنی
 صبر و جان رفت که خرسندی دل بود ای تن
 دست و پای من دیوانه بدان بند کنی
 سجده پیش رخ دلدار خوسم می آید
 من ندانم پس ازینش به چه خرسند کنی
 زاهد از دوختن پیرهن زرق چه سود
 طاعت آنست که از بهر خداوند کنی
 استخوانهای من ای باد بگردون بردی
 بچنان پاره عد این خرقة که پیوند کنی
 کاتبی چشم خود از خون جگر تر میدار
 استخوان کاری صدوق فلک چند کنی
 ۱۰ سرخ رو کردی اگر گوش بدین بند کنی

۱ بحلوائی ۱: حلوائی ۲ // ۲ دمن ۱: دمن ۳ // ۳ من ۴ // ۴ زاهد ۵: سود ۶: زاهد ۷: سود ۸: استخوانهای ۹: استخوانهای من ۱۰: استخوانهای من ۱۱: بگردون بردی ۱۲: گوش ۱۳: چشم ۱۴

فهرست اوزان و قوافی

در اینجا آغاز و انجام اولین ابیات اشعار و شمارهٔ صفحه و اوزان آنها آورده می‌شود و ابیات در هر قافیه جداگانه و بترتیب الفبائی از سوی راست منظم است.

قافیه	صفحه	وزن
آقای پر راه ما	۱	مضارع : مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
امید گدایان سرا	۱	مجتث : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
ای دل آیدمرا	۲	رجز : مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
ای رفته جگرها	۲	هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن
این کوی اینجا	۳	هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن
باد مرا	۳	حفیف : فاعلاتن مفاعلن فاعلن
بروز رویی ما	۳	مجتث : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
بروی غزل را	۴	مقارِب : فعولن فعولن فعولن فعولن
بروای بخش مرا	۴	رمل : فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن
بمجدی ما را	۵	هزج : مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
بمن روزخوا	۵	مجتث : مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن
بیابانست محملها	۶	هزج : مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
پوشد بیننا	۵	مضارع : مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن
تاعشق ما	۶	هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلن
چون گردیده را	۷	رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
خود قلاب را	۷	رجز : مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن
دل سالها	۷	رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۸	رمال را	دل
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن :	منسرح	۸	سالها	ذوق
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۹	مرا	رفتی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۹	سالها	روز
مفعول فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مضارع	۹	محرام را	زاهد
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن :	رجز	۱۰	سنگها	سنگی
مفعول فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مضارع	۱۰	شما را	سونای
مفاعله فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مجث	۱۱	صحبت ما	شبی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۱	مخویش را	شمع
مفاعله فاعلن فاعلن فاعلن فاعلن :	هزج	۱۱	اورا	قد خم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۲	پیکان را	کاش
مفاعله فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مجث	۱۲	گردون را	کسی
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۳	روز جزا	گفته
مفاعله فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مجث	۱۳	بانا	لبس
مفاعله فاعلن فاعلن فاعلن فاعلن :	هزج	۱۳	پیدا	مرا
مفعول فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مضارع	۱۴	شنوده را	نسبت
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۴	مغانه ما	نقد
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۴	مخویش را	هرکه
مفعول فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مضارع	۱۵	درخت را	هجر
مفاعله فاعلن فاعلن فاعلن فاعلن :	هزج	۱۵	مارا	هوایی

ب

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۶	آب	تا
مفاعله فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مجث	۱۶	کباب	چو
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۶	محبیب	حاجیان
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن :	رمل	۱۷	آفتاب	در جمن
مفاعله فاعلاتن فاعلن فاعلن :	مجث	۱۷	شراب	زهی

عکس در شراب	۱۸	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
آنرا نیست	۱۹	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
آن شناسد است	۲۰	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
آنکو یافت	۲۰	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
از خیال کوته‌بست	۱۸	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
از من باریک‌ترست	۱۹	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
اگرچه هوادارست	۱۹	مجتث	: مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن
اهل میانست	۲۰	منسرح	: مفعول فاعلات مفعول فاعلاتن
ایثار نیافت	۲۱	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
ای حریفان شکست	۲۱	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
ای روح نیست	۲۱	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
ای که بیارست	۲۲	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
باز عشق ساخت	۲۲	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
با هر نیست	۲۲	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
باز این گرفت	۲۳	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
باد صبح افتاده است	۲۳	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
بدیده من دریا بیست	۲۴	مجتث	: مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن
بدان خدای نیست	۲۴	مجتث	: مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن
بوی ساقی گرفت	۲۵	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
پس از قافله است	۲۴	مجتث	: مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن
پیش نیست	۲۵	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
ترك گرفت	۲۸	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
تو حوری بهشتست	۲۶	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
تو آن گلستانست	۲۷	مجتث	: مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن
جان من زنده است	۲۶	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۲۶	جانم یافت
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن	: مضارع	۲۷	جمشید نمایست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۲۸	خویش نیافت
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۲۸	دارم خوشست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۲۸	در جانم . . . فتاده است
مفعول مفاعیل مفاعیل	: هزج	۲۹	در درگه نیست
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	: هزج	۲۹	در کوی بهشتست
مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن	: مجتث	۳۰	در سرای در خواست
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	: هزج	۳۰	دلرا درونست
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	: هزج	۳۰	دل گرچه علیمست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۳۱	دلبر محاصلست
مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن	: مجتث	۳۱	دل تابوت
مفاعیل فاعلاتن مفاعیل فاعلاتن	: مجتث	۳۲	دمی گفت
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۳۲	دیده دیده است
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	: رمل	۳۲	دیده بی آب خاکست
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	: هزج	۳۳	رخت مجانست
فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن فاعلاتن	: خفیف	۳۳	روی تو جاویدست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	: مجتث	۳۳	ز چشم مخرابست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۴۰	سبزه گرفت
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۳۴	سجده کجاست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۳۴	سلطان ماست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۳۵	سوخ بوده است
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۳۵	شاه نیست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	: مجتث	۳۶	شب کجاست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	: مجتث	۳۶	شعاع ماست
مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فاعلاتن	: منسرح	۳۶	شعله منست

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۳۹	شمع	دیگرست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۳۷	عاشقان	مهمتیت
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۳۷	غلامی	بفلست
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن	هزج	۴۰	غمی	عزیزست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۳۸	قضا	می سوخت
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۴۱	کم	یکبیت
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۱	کج	راستست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۴۲	کدام	نیست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۲	کم زری	کمبیت
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۲	کوه	بیس است
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۱	گل	بست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۳۹	ما را	محکایتست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۴۰	مرا	نیست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۴۳	ما عاشقیم	ماست
مفعول مفاعیل مفاعیل فاعلاتن	هزج	۴۳	ما را	بسلامت
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۴۴	مپرس	خونست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۴	مرهمی	سرسست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۴۵	مهرم	شکست
فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن فاعلاتن	خفیف	۴۵	مرد	ویرانست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۳۹	هیچکس	نیست
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۴۶	هر نقش	است
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۴۶	هرکه	نیست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۴۷	هرکه در	نیست
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۴۷	هر کرا	هست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۴۷	هزار	آتشهاست
مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مجتث	۴۸	همین	بر خاست

هیچ دل نیست	۴۸	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
یارم ساخت	۴۸	مضارع :	مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
ث			
تاکی بحث	۴۹	مضارع :	مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
دلا منال باعث	۴۹	مجتث :	مفاعیل فاعلاتن مفاعیلن فعلاتن
ج			
ای چو کھف الحاج	۵۰	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
پیر مرنج	۵۰	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
پیش علاج	۵۱	رمل :	فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
زلف کج	۵۰	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن
غیر بمزاج	۵۲	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
قد کج	۵۲	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
گرفت معراج	۵۱	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلات
هست کنج	۵۱	رمل :	فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلات
ح			
چو قدح	۵۲	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلاتن
خراب راح	۵۴	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلاتن
خوشت مسیح	۵۳	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلات
ز جانها ارواح	۵۳	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیل
صوفی فتوح	۵۴	مضارع :	مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
نظر صلاح	۵۴	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلات
خ			
ای ز شاخ	۵۵	رمل :	فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
زهی بشاخ	۵۵	مجتث :	مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلاتن
د			
آنکس چند	۵۵	هزج :	مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل

مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	هزج :	۶۱	آندم	آرنند
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلتن فعلتن	رمل :	۶۷	آتش	می سوزد
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن	هزج :	۶۹	آن دیده	باشد
مضارع : مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	مضارع :	۶۹	آنرا	شود
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن	مضارع :	۷۰	آن مه	بر آید
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	رمل :	۷۰	آن پری	می زند
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	مضارع :	۷۱	آن سرو	در رود
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	رمل :	۷۱	آنکه رخ	می زند
مفعول مفاعیل مفاعیل فعلتن	هزج :	۹۲	آیینہ	برارد
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلات	رمل :	۹۵	آنکه	نرسید
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	مضارع :	۹۶	آنرا	بود
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	رمل :	۶۷	از تنم	بود
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	رمل :	۶۷	از جگر	می باید
مفاعلن فعاتن فعاتن فعلن	مجتث :	۶۸	اساس	نهاد
مفاعلن فعاتن فعاتن فعلن	مجتث :	۶۸	اسیر	چه کند
مفاعلن فعاتن فعاتن فعلن	مجتث :	۶۹	اگر نه	باشد
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	رمل :	۷۱	اهل دل	بخشد
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	رمل :	۷۲	این	دارد
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن	مضارع :	۷۲	ای دل	باشد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج :	۹۸	اگر با	گردد
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلات	رمل :	۹۸	اهل سودا	کنند
مفعول مفاعیل مفاعیل فعلتن	هزج :	۱۰۰	ای همنفسان	ما شد
مفاعلن فعاتن فعاتن فاعلن	مجتث :	۵۶	براه عشق	آیند
مفاعیلن مفاعیلن فعلتن	هزج :	۵۷	بزن	چند
فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	رمل :	۵۸	بازم	آورد
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	مضارع :	۶۱	برقع	شود

مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن	هزج	۷۳	باتیغ باشد
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۷۳	بست شد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۷۳	بقصدم گیرد
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۷۴	بیا که گذرد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۹۱	بسی را ننماید
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۵۶	پری رخی کرد
فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعات	رمل	۵۷	پیش برند
مفعول فاعاتن مفعول فاعاتن	مضارع	۷۴	پیش خیالت باشد
مفعول فاعات مفاعیل فاعات	مضارع	۵۸	ترکان مخفته اند
مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن	هزج	۷۵	تا یار نیاید
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۷۵	تو در نقاب شود
مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	مضارع	۷۶	تیرت می برد
مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	مضارع	۷۶	تیری رود
مفعول فاعاتن مفعول فاعاتن	مضارع	۷۶	جان ندارد
فاعلاتن فعاتلن فعاتلن فعلن	رمل	۷۷	جای مهر بود
مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	مضارع	۷۷	چشم چکد
مقارب: فمولن فمولن فمولن فمول		۷۸	چو آن استاد
فاعلاتن فعاتلن فعاتلن فعلن	رمل	۷۸	چون می آید
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۷۸	چنانم می سوزد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۷۹	چو ما می داند
فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعات	رمل	۷۹	چون لذیذ
فاعلاتن فعاتلن فعاتلن فعلن	رمل	۸۰	چون مرا می آید
مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	مضارع	۹۳	چون من نمی خورد
فاعلاتن فعاتلن فعاتلن فعلن	رمل	۹۸	چشم چند
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۱۰۲	چو برده کشد
مفاعلن فعاتلن مفاعلن فعلن	مجتث	۵۸	حدیث آرند

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	: هزج	۸۰	حدیثی می‌شود
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن	: رمل	۵۹	خرم می‌گیرند
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن	: رمل	۶۰	خرم می‌گیرند
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن مفاعلن	: مجتث	۸۱	خراب ندارد
فعلاتن مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن	: خفیف	۸۱	خبر عاشق نبود
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	: رمل	۸۱	خنجر می‌برد
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفعولن	: هزج	۸۲	خورشید آید
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۵۹	دشمنان بوده‌اند
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلسن	: رمل	۵۹	دوش می‌آید
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۶۰	در زمان نکرد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفعولن	: هزج	۶۰	دل باعد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	: هزج	۶۱	دل مستند
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل مفاعیل	: هزج	۶۲	دل ترك بنا کرد
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن مفاعلن	: مجتث	۶۲	دو چشم آمیزند
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن مفاعلن	: مجتث	۸۲	درا که ندارد
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلسن	: رمل	۸۲	در ره زند
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	: رمل	۸۳	در دل دید
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن	: مضارع	۸۳	در گوی باعد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	: هزج	۸۳	دلا جان آید
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	: رجز	۸۴	دلدار می‌کند
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلسن	: رمل	۸۴	دل که می‌کشد
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن فعلسن	: مجتث	۸۵	دل ز می‌سوزد
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن فعلسن	: مجتث	۸۵	دل که کشد
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن فعلسن	: مجتث	۸۶	دل که ندید
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلسن	: رمل	۸۶	دم بدم می‌شود
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن فعلسن	: مجتث	۸۶	دمی که برد

مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلاتِن	: مجتث	۸۷	دمی که آید
مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن	: هزج	۸۷	دمی کان می‌بارد
فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعِلن	: رمل	۸۷	دم بدم شود
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلن	: مجتث	۸۸	دو زلف پوشند
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلن	: رمل	۸۸	دوش بود
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلن	: رمل	۸۹	دوشم آمد
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلن	: رمل	۸۹	دیده هرکه اندازد
فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعِلن	: رمل	۹۶	دل بناز بود
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	: هزج	۶۳	ذرات گذرانند
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلان	: مجتث	۶۳	رسید چند
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۸۹	روزی نهاد
مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن	: مضارع	۹۰	روزی بود
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلن	: رمل	۹۰	رهرو رود
فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعِلاتِن فاعلات	: رمل	۶۴	زان کمان خورد
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	: مضارع	۶۴	زلف کنند
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلان	: رمل	۹۱	ز آتش باد
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلن	: مجتث	۹۲	ز جان می‌خواند
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلن	: مجتث	۹۲	ز حسن بندد
مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن	: هزج	۹۳	ز فکر شد
مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن	: هزج	۹۳	ز مهرویان باشد
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلن	: مجتث	۹۴	زمانه بخشد
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلان	: رمل	۹۴	زنده داد
مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن مفاعِلن	: هزج	۱۰۰	ز چشم نمی‌آید
فاعِلاتِن فَعَلاتِن فَعَلاتِن فَعَلن	: رمل	۹۵	سالک راه زد
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلن	: مجتث	۹۶	سپاه فرود آید
مفاعِلن فَعَلاتِن مفاعِلن فَعَلات	: مجتث	۹۷	سحر که بود

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۹۷	سخن نمی آید
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۹۹	سرو ما را بردمد
مفعول مفاعیلن فعولن	هزج	۹۹	سرو باشد
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۱۰۰	سوختم خود
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۶۵	شمع سوختند
مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن	مجتث	۱۰۱	صبا کشد
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مضارع	۱۰۱	صد قطره افتد
فاعلاتن فعلاتن فاعلاتن فعولن	رمل	۱۰۲	صفحه تعویذ
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۱۰۱	طپد لرزد
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مضارع	۶۴	عشاق کنند
مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن	مجتث	۶۵	عمارتی سازند
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۱۰۳	عشق کند
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۱۰۳	عشق ما را می کند
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۱۰۳	عقل و صبر کرده شد
فاعلاتن مفاعیلن فعولن	خفیف	۱۰۴	عشق می باشد
فاعلاتن مفاعیلن فعولن	خفیف	۱۰۴	قد او نمی دانید
مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن	مجتث	۱۰۵	کسی که نبرد
مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن	رجز	۱۰۶	کوس می زند
فاعلاتن فعلاتن فاعلاتن فعولن	رمل	۶۶	گرچه هیجند
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	رجز	۱۰۵	گر چشم لفتند
مفعول فاعلاتن مفاعیلن فاعلاتن	مضارع	۱۰۵	گل می شود
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن	رمل	۶۶	مردمان می دهند
مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن	مجتث	۶۶	مغان بینند
فاعلاتن فعلاتن فاعلاتن فعولن	رمل	۷۷	مگذر برسد
مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعولن	مجتث	۱۰۶	مرا کشد
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هزج	۱۰۷	مرا از باشد

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هج	۱۰۷	نیاید	مرا هر
مفعول مفاعیل مفاعیل فـولـن	هج	۱۰۸	ندارد	مست
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هج	۱۰۸	خود	مگر هم
مفاعیلن فـعـلـن مفاعیلن فـعـلـن	مجتث	۱۰۸	بارد	میان یار
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۷۵	بود	نا آشنای
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۰۹	گردد	نقش
مفاعیلن فـعـلـن مفاعیلن فـعـلـن	مجتث	۱۰۹	شود	نماز شام
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۹۴	مانند	هر دم
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۰	بود	هر کرا
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۰	باشد	هر کرا
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	رجز	۱۱۱	کشته شد	هر چند
مفاعیلن فـعـلـن مفاعیلن فـعـلـن	مجتث	۱۱۱	دگر بیندازد	هزار
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	رجز	۱۱۲	افکند	هر صبح
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۲	باشد	هر که
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۲	می سوزد	همچو
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۳	نیاید	هیچ
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۹۱	بود	یار با
مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن	رجز	۱۱۳	می رود	یار طبیب
مفتعلن مفاعیلن مفتعلن مفاعیلن	رجز	۱۱۳	می رود	یار جو
ر				
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات	مضارع	۱۱۴	عمر	ای از
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۴	دگر	ای سر
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۵	خوشر	ای وصال
فاعلاتن فـعـلـن فاعلاتن فـعـلـن	رمل	۱۱۵	دیوار و در	بس
مفاعیلن فـعـلـن مفاعیلن فـعـلـن	مجتث	۱۱۶	بار	تراست
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل	هج	۱۱۶	نور	دیدم

سوی او	ببر	۱۱۶	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
هست	دگر	۱۱۷	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
هست در	دگر	۱۱۷	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

ز

افروخت	غم باز	۱۱۸	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
دلا	هنوز	۱۱۸	مقارب	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفعول
دم بدم	دراز	۱۱۸	منسرح	: مفتعلن فاعلان مفتعلن فاعلان
ز اشك	فراز	۱۱۹	مجثث	: مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فاعلان
نخل	هراز	۱۱۹	خفیف	: فاعلاتن مفاعلن فاعلان

س

هر کسی	بس	۱۲۰	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
------------------	----	-----	-----	-----------------------------------

ش

ای دل	باش	۱۲۰	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
ای دل ار	باش	۱۲۰	خفیف	: فاعلاتن مفاعلن فاعلان
ای دل همه	باش	۱۲۱	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
ای هجر	بخش	۱۲۱	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
چو	زنخانش	۱۲۲	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
خوش	خوانمش	۱۲۲	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
دلم	محالش	۱۲۲	مجثث	: مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فاعلاتن
زهراب	بیش	۱۲۳	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل
سر عشق	می خراش	۱۲۳	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
طاق	واجیش	۱۲۳	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
کسی	گرانش	۱۲۵	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فاعلاتن
میان	درویش	۱۲۴	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
هزار	بیش	۱۲۴	مجثث	: مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فاعلان
یار سی	باشدش	۱۲۵	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن

ص

ای نجاتم	مخصوص	۱۲۵	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن فعاتن
به سنگ	مبخواص	۱۲۶	مجتث :	مفاعن فعاتن مفاعن فعاتن
پیش	خاص الخاص	۱۲۶	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن
تا کی	مخلص	۱۲۵	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن
مرا	فرايض	۱۲۷	مجتث :	مفاعن فعاتن مفاعن فعاتن

ط

دل فتاد	نقط	۱۲۸	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن
گهی	مخط	۱۲۷	مجتث :	مفاعن فعاتن مفاعن فعاتن
می کند	ریاط	۱۲۷	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن

ظ

بسیار	واعظ	۱۲۸	هزج :	مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن
-----------------	------	-----	-------	-----------------------------

ع

سهی	قانع	۱۲۹	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
من بحال	الوداع	۱۲۸	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن

غ

رخ	بتیغ	۱۳۰	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن
هر که	ناغ	۱۲۹	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن

ف

باده	محریف	۱۳۰	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن
بکوی	بمصاف	۱۳۱	مجتث :	مفاعن فعاتن مفاعن فعاتن
تا بکی	نخاف	۱۳۰	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن

ق

ای نام	دقایق	۱۳۲	هزج :	مفعول مفاعیلن مفاعیلن مفعولن
دل	مطریق	۱۳۱	متقارب :	مفعولن مفعولن مفعولن مفعولن
سهیل	معقیق	۱۳۱	مجتث :	مفاعن فعاتن مفاعن فعاتن
عاقان	عشق	۱۳۲	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعاتن

گل همی ورق ۱۳۲ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
 لله الحمد فرای ۱۳۳ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

ک

تا برفت کپنک ۱۳۴ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن
 دلا ادراک ۱۳۵ مجتث : مفاعلهن فاعلاتن مفاعلهن فعلن
 صبر و قرار خوابناک ۱۳۵ مضارع : مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
 کمان نصف لک ۱۳۶ هزج : مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
 کشته ام بر خاک ۱۳۶ خفیف : فاعلاتن مفاعلهن فعلن

ک

ای سر یکرنگ ۱۳۳ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
 ای عارض تنگ تنگ ۱۳۴ مضارع : مفعول فاعلات مفاعیل فاعلات
 تیر جنگ ۱۳۴ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن
 میرود ز سنگ ۱۳۳ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

ل

تا کی حال ۱۳۷ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
 چون دل ۱۳۷ هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
 چون تیر از دل ۱۳۸ هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
 زهی دل ۱۳۸ مجتث : مفاعلهن فاعلاتن مفاعلهن فعلن
 موسم صندوقا لعل ۱۳۹ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن
 یار غافل ۱۳۸ خفیف : فاعلاتن مفاعلهن فعلن
 یوسف از اول ۱۳۹ مضارع : مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن

۲

آن دلبر نکویم ۱۴۲ هزج : مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
 از دو می طلبیم ۱۴۰ خفیف : فاعلاتن مفاعلهن فعلن
 اگر رویم ۱۴۰ مجتث : مفاعلهن فاعلاتن مفاعلهن فعلن
 ای خوش برهم ۱۴۰ رمل : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن

۱۴۱	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	۱۴۱	گلزار ارم
۱۴۱	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فاعلن	۱۴۱	ای دل
۱۴۲	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	۱۴۲	ای شه
۱۴۸	مضارع :	مفعول فاعاتن مفعول فاعاتن	۱۴۸	از تیغ
۱۵۳	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۵۳	ای طبیب
۱۴۲	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۴۲	باد
۱۴۲	رمل :	فعاتن فعاتن فعاتن فعلن	۱۴۲	بکمی
۱۴۳	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفعولن	۱۴۳	بهار
۱۴۴	خفیف :	فاعلاتن مفاعیلن فعلن	۱۴۴	بی دهان
۱۵۰	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۵۰	بسی
۱۵۵	خفیف :	فاعلاتن مفاعیلن فاعلن	۱۵۵	بی رخت
۱۴۳	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۴۳	پی پیکان
۱۵۶	مضارع :	مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	۱۵۶	پیکان
۱۴۴	رمل :	فاعلاتن فعاتن فعاتن فعلن	۱۴۴	تا ز خط
۱۴۴	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۴۴	تا که
۱۴۵	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعات	۱۴۵	خواستنی
۱۴۵	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۴۵	ستگیر
۱۴۶	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۴۶	دوش
۱۴۶	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۴۶	دل بر
۱۴۶	مجتث :	مفاعیلن فعاتن مفاعیلن فعلن	۱۴۶	دمی
۱۶۰	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعلن	۱۶۰	دل
۱۴۷	رمل :	فاعلاتن فاعاتن فاعاتن فاعات	۱۴۷	رحمت
۱۴۸	مضارع :	مفعول فاعات مفاعیل فاعلن	۱۴۸	روز وداع
۱۵۲	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۵۲	رقیبانرا
۱۴۸	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۴۸	ز فکر
۱۴۹	هزج :	مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	۱۴۹	ز یکسو

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هج	۱۴۹	سراسر دارم
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن	رمل	۱۵۰	سمن بهم
مفتعلن فاعلات مفتعلن فاعلن	منسرح	۱۵۰	شد تنم هم
مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن	مجث	۱۵۱	عذار مانم
مفعول مفاعیلل مفاعیلل فاعلن	هج	۱۵۱	عمرم ندیدم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۱۵۲	عید کرده ایم
مفعول مفاعیلل مفاعیلل فاعلن	هج	۱۵۲	کاشم بمیرم
مفعول فاعلات مفاعیلل فاعلات	مضارع	۱۵۳	گریان نسته ایم
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن	رمل	۱۵۴	گرچه می گویم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	رمل	۱۵۴	گر رود دلم
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن	رمل	۱۵۴	گر چو گردونم
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلان	منسرح	۱۶۰	گرد برآورده ایم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	رمل	۱۵۵	ما به آورده ایم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۱۵۵	مردمیها چشم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۱۵۶	ما بر برورده ایم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۱۵۶	ما بهشت دانسته ایم
فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلان	رمل	۱۵۷	ماسر ناوک آریم
مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن	مجث	۱۵۷	منام طلبیم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات	رمل	۱۵۸	می روی می رویم
فعلاتن فعلاتن فعلاتن فعلن	رمل	۱۵۸	منم آتشگده ام
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	رمل	۱۵۹	می نماید از دلم
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هج	۱۵۹	نبینم بینم
مفعول فاعلات مفاعیلل فاعلات	مضارع	۱۶۰	نور و دو چشم
مفعول فاعلات مفاعیلل فاعلات	مضارع	۱۵۸	هرکه کرده ایم
ن			
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	هج	۱۶۱	اگر آیی موی من

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	:	رمل	۱۶۱	ای باید زدن
فاعلاتن مفاعلن فعلن	:	خفیف	۱۶۲	ای به به ناکفتن
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	:	رمل	۱۶۲	ای به محراب من
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	:	هزج	۱۶۳	بت بزآز من
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	:	رمل	۱۶۳	بر در باید شدن
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلان	:	مجث	۱۶۴	برون جهان
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	:	هزج	۱۶۴	بسوی فرستادن
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	:	مضارع	۱۶۴	بگنشت من
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن	:	مجث	۱۶۵	بیا و کن
مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن	:	هزج	۱۶۲	بنگر پنهان
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	:	رمل	۱۶۲	پای باختن
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن	:	رجز	۱۶۵	تیری برون
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن	:	رمل	۱۶۵	تیغ مردمان
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلاتن	:	مجث	۱۶۶	چنین بودن
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن	:	مجث	۱۶۶	چو باده کن
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن	:	مجث	۱۶۷	خدنگ ویران
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	:	هزج	۱۶۷	خرامان من
مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن	:	هزج	۱۶۷	خواهد گرفتن
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	:	مضارع	۱۶۸	دل چنین
فاعلاتن فعلاتن فاعلاتن فعلن	:	رمل	۱۶۸	رخت آوردن
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن	:	هزج	۱۶۹	ز آهم روشن
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلان	:	مجث	۱۶۹	ز ماه گردون
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفعولن	:	هزج	۱۶۹	ز هجران من
مفاعلن فعلاتن مفاعلن فعلن	:	مجث	۱۷۰	کنون دیدن
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	:	مضارع	۱۷۰	گفتی شدن
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	:	مضارع	۱۷۱	گویند توان

مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن : هزج ۱۷۱ این مرا
مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن : هزج ۱۷۱ گلرویان يك

و

فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن : رمل ۱۷۲ او آتشم
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن : رمل ۱۷۲ مگرو ای
مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن : مجتث ۱۷۳ او تنعمیست
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن : رجز ۱۷۴ تو خنجر
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن : هزج ۱۷۳ او روم
مفتعلن فاعلن مفتعلن فاعلن : منسرح ۱۷۴ کو عاشق
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن : رمل ۱۷۴ تو کام
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فعلن : رمل ۱۷۵ هر سو لشکر
مفتعلن مفاعلن مفتعلن مفاعلن : رجز ۱۷۵ او یار

ه

مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن : هزج ۱۷۶ لله آن گنج
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن : رجز ۱۷۶ ده ای
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن : مضارع ۱۷۷ دیده ای ناظر
مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن : مضارع ۱۷۷ مخرابه در
مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن : مجتث ۱۷۸ سیاه زهی
مفاعلن فاعلاتن مفاعلن فعلن : مجتث ۱۷۸ زده سحر
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن : رمل ۱۷۹ مزه گر شود
مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل : هزج ۱۷۹ علی الله ما را
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن : هزج ۱۸۰ بوسه میسر

ی

مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن : مضارع ۱۸۰ خسروانی از گنج
مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن : هزج ۱۸۰ عالیمیانی ای حور
مفعول مفاعیل مفاعیل مفعولن : هزج ۱۸۱ نرسیدی ای دیده

ای بستهای	۱۷۶	رجز	: مستفعلن مستفعلن مستفعلن
ای ز سفر کیستی	۱۸۱	رجز	: مفتعلن مفاعلهن مفتعلن مفاعلهن
ای کعبه مخروطی	۱۸۱	هزج	: مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن
بتان نفسی	۱۸۲	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
بر سر شوی	۱۸۲	رمل	: فاعلاتن فعلاتن فعلاتن فعولن
بر هم می کشی	۱۸۳	مضارع	: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلهن
بخونم حیاتی	۱۸۳	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن فعولن
بقتل باری	۱۸۴	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن فعولن
بگاه سازی	۱۸۴	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
پس از تماشایی	۱۸۳	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
تو خط چه دانی	۱۸۴	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن فعولن
جانم کاری	۱۸۵	مضارع	: مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
جانم فدای تویی	۱۸۵	رجز	: مستفعلن مستفعلن مستفعلن
خوش بودی	۱۸۶	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
خویشتن کوتاهی	۱۸۶	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن
خوش سر اندازی	۱۸۶	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
خوی مجوی	۱۸۷	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن
در آ دمی	۱۸۷	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
در آمد مغلد برینی	۱۸۸	هزج	: مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن فعولن
دل ویرانه ای	۱۷۸	رجز	: مستفعلن مستفعلن مستفعلن
زلف نشکنی	۱۸۸	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن
علیک سلامی	۱۸۹	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
گدلیم گدایی	۱۸۸	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
گفا یکی	۱۸۹	مجتث	: مفاعلهن فعلاتن مفاعلهن فعولن
می روم همتی	۱۹۰	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن
می روی می نهی	۱۹۰	رمل	: فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلهن